

SRI LANKA LIBRARY REVIEW

Journal of the Sri Lanka Library Association

Vol.24

June 2010

Golden Jubilee Issue
1960 - 2010

Sri Lanka Library Association

275/75, OPA Centre,

Stanley Wijesundara Mawatha,

Colombo 07, Sri Lanka.

Tel : 94 11 2589103 Fax : 94 11 2589103

E mail: slliba@yahoo.com Web : www.slla.org.lk

June 2010

© Sri Lanka Library Association- 2010

**Sri Lanka Library Review is published annually
by the Sri Lanka Library Association**

Editorial Committee

Mr. Upali Amarasiri
Prof.Piyadasa Ranasinghe
Dr.Wathmanel Senewiratne,Mrs.
Mrs.Dilmani Warnasuriya
Mrs.Sumana Jayasuriya
Mr. L.A..Jayatissa
Mrs.Indrani Ponnampereuma
Mrs.Ira Mudannayake
Mrs.S. Jayatillake

Publication Committee

Mrs.Swarna Jayatillake
Mr. Upali Amarasiri
Mrs.D.Warnasuriya
Mrs.M.De.Silva
Mr. Jagath Weerawardena
Mrs.S.Gangabada Arachichi
Mr. Dammika Weerakoon
Mr. J.A. Amaraweera
Ms.T.Sridaran
Mrs.Ranjani Herath
Ms. Priyani Balasuriya

Publication Officer

Mrs.Swarna Jayatillake

Sri Lanka Library Association

Tel : 94 11 2589103
E mail : slliba@yahoo.com

Fax : 94 11 2589103
Web : www.slla.org.lk

Price per copy including postage

Local : Rs. 200.00

Overseas : US\$ 20.00

Sri Lanka Library Association
275/75, OPA Centre,
Stanley Wijesundara Mawatha,
Colombo 07.

President's Message

It is with great pleasure that I send this message to the special Golden Jubilee issue of SRI LANKA LIBRARY REVIEW, the professional journal of Sri Lanka Library Association. Ms Swarna Jayatillake, the conscientious Publication Officer of the association, plans to publish the journal on the day of the 50th Annual General Meeting of SLLA, which will undoubtedly add more glamour to the historic meeting.

During the past 50 years, professional publishing has been a major strength of the SLLA. Commencing as the Ceylon Library Review in 1961, the professional journal of SLLA is one of the oldest and leading library journals in the Asian Region. While it has provided opportunities for Sri Lankan LIS professionals to publish their research and professional work, the journal also became an important source of information for the LIS students and others who are interested in this new field of study. In recent years the SLLA publishes the proceedings of its annual National Conference on Library & Information Science (NACLIS), which has taken the professional publishing of the association to a greater height.

I thank the contributors, Publication Officer and all those who have assisted in publishing this special issue of the journal.

Upali Amarasiri,
President,
Sri Lanka Library Association.
June 2010

Preface

The Ceylon Library Association, the precursor to the Sri Lanka Library Association, was founded in 1960 by a small group of dedicated librarians to further the cause of the library profession. This year, the Association thus jubilantly celebrates its 50th Anniversary.

The first President of the Association was Mr. S C Blok, the then librarian of the University of Ceylon, Peradeniya, who was an eminent scholar in the field, and the Association was able to establish itself as a professional body under his stewardship.

The Journal, the Sri Lanka Library Review which was originally known as the Journal of the Sri Lanka Library Association has been published annually since 1962. Editors of the first Volume of the Journal were the renowned librarians, Mrs. Margaret Gooneratne and Mr.T.Kularatne. The erudite articles contributed by them and also by librarians such as Ms Manil Silva and the President, Mr. Blok, enhanced the professional quality of the journal tremendously.

At present it may be noted that the Sri Lanka Library Review is the only journal in the country for researchers, librarians and library professionals to publish their articles. It thus provides an avenue for those in the profession to update their knowledge and form a network with other librarians. The papers in this Journal are expected to be original work of the authors and are refereed by eminent librarians in the field. The SLLA reserves the copy right of the papers published.

It has been possible to publish papers in Sinhala and English and this is considered an achievement. It is hoped that this will help to reach a wider audience among the librarians in Sri Lanka.

I wish to place in record my sincere thanks and appreciation to Mr.Upali Amarasiri, President of SLLA, Mrs. Dilmani Warnasuriya, former Head of Information at ITI and of all those who rendered their support and assistance to make this journal success.

At the same time as the convener of the Publications & Publicity Committee I wish to thank the Council Members, those who submitted articles for publication in the Journal, the Advertisers and the SLLA staff for their co-operation, support and assistance to make this publication a success.

Finally while considering it a privilege to be the Publications Officer of this 50th anniversary journal and being able to make some contribution to the profession I sincerely wish and hope that Sri Lanka Library Review will continue to be published and will serve the Library and Information professionals in the future as well.

Swarna Jayatillake,Mrs.
Publication officer/ SLLA
June 2010

SRI LANKA LIBRARY REVIEW

VOL.24, JUNE 2010

CONTENTS

1. The 50th Anniversary of the Sri Lanka Library Association (SLLA) : 1960 -2010 -Nanda P Wanasundera	1 - 5
2. Educational Changes for Work in the Knowledge Societies of REFSALA's SAARC countries -Prof. Russell Bowden	6 - 20
3. පාඨකයන් ගේ තොරතුරු සාක්ෂරතාවය ඉහළ නැංවීම සඳහා තොරතුරු සිතියම්කරණය ඉගැන්වීම -Dr.Ruwan Gamage	21 - 26
4 Evaluation of library services: a literature review -M.M.Mashroofa	27 - 36
5. Sri Lankan Authors -Buddhist Monks - Dr.Jayasiri Lankage	37 - 41
6. ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය හා විකාශනය -අශෝකා ශ්‍රියානි සිරිවර්ධන	42 - 53
7. Will Folksonomy replace traditional classification of information on the web? a critical study. - Dr. Pradeepa Wijetunge	55 - 60
8. Managing human resources in university libraries in Sri Lank a: appropriate styles and strategies - Dr. W.A. Weerasooriya	61 - 69
9. Law Reporting - Dolitha Andradi	70 - 85
10. මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි ඓතිහාසික ආරම්භය හා විකාසය පිළිබඳව ශාස්ත්‍රීය විමර්ශනයක් - ආර්. ඩී ආනන්ද කිස්ස	86 - 93
11. Styles of bibliographical citations: Sri Lanka Library Review - Chamani Gunasekera	95 - 106
12. දැයෙහි සංවර්ධනයට උරදෙන මහජන පුස්තකාල හා බැඳි ව්‍යාප්ත සේවා (Extention Services) - බී.ජී. සුනේත්‍රා කාරියවසම්	107 - 112

SRI LANKA LIBRARY ASSOCIATION - COUNCIL - 2009/2010

PRESIDENT	- Mr.Upali Amarasiri	(From 17th Novemer)
	- Mr. G.M.P.B. Gallaba	(From 26th June to 16th November)
PRESIDENT ELECT	- MR.Upali Amarasiri	(From 26th June to 16th November)
IMMEDIATE PAST PRESIDENT	- Prof.Piyadasa Ranasinghe	(From 26th June to 16th November)
	- Mr. G.M.P.B. Gallaba	(from 17th November)
GENERAL SECRETAREY	- Mrs. Pushpamala Perera	(from 17th November)
	- Mr. Lionel Amarakoon	(From 26th June to 16th November)
VICE PRESIDENT	- Mr. J. Ratnayake	
TREASURER	- Ms. D.I.Dolitha Andradi	
EDUCATION OFFICER	- Mr. G.R.Padmasiri	
ASST. EDUCATION OFFICER	- Mr. Ananda Tissa	
ASST. SECRETARY	- Ms. Geetha David	
PUBLICATION OFFICER	- Ms. Swarna Jayatillake	
INFORMATION AND PUBLIC RELATIONS OFFICER	- Dr. Ruwan Gamage	
MEMBERS NOMINATED	- Prof. J.Lankage	
	- Mr.W.K.K.Weerasinhge	

GROUP REPRESENTATIVES

ACADEAMIC LIBRARIES	- Dr. Ruwan Gamage
GOVERNMENT LIBRARIES	- Mr. Sugath Gunatillake
PUBLIC LIBRARIES	- Mr. Dammika Weerakoon
SPECIAL LIBRARIES	- Mr. Preethi Liyanage
SCHOOL LIBRARIES & EDUCATIONAL INSTITUTES	- Ms. Priyani Balasuriya
LIS GROUP	- Prof.Russel Bowden
NGO LIBRARIES	- Mr. Anton Nallthamby
NATIONAL & PROVINCIAL LIBRARIES	- Mr. W.A. Sunil
MEMBERS NOMINATED	- Prof.Russel Bowden
	Dr. W.A. Weerasooriya

Past Presidents of the SLLA

Mr S C Blok	1960-65	Mr. K D Somadasa	1966-67	Mrs Ishvari Corea	1967-68
Mr. W. B Dorakumbura	1969 Feb - Dec	Mr T G Piyadasa	1970-73	Mr W B Dorakumbura	1973-74
Mr E T D Kularatne	1975-79	Mr Felix Samararatne	1979-82	Prof W B Dorakumbura	1982-88
Ms C L M Nethsinghe	1988-91	Mr S M Kamaldeen	1991-92	Prof Jayasiri Lankage	1992-93
Mr N U Yapa	1993-95	Mr P Vidanapathirana	1995-97	Mr Harrison Perera	1997-99
Mrs S Jayasuriya	1999-2000	Mrs Daya Ratnayake	2000-02	Mr N U Yapa	2002-04
Mrs D Talagala	2004-06	Mrs D Warnasuriya	2006-07	Prof Piyadasa Ranasinghe	2007-09
Mr P B Gallaba	2009 June-Nov	Mr M S U Amarasiri	2009 to date		

The 50th Anniversary of the Sri Lanka Library Association (SLLA) 1960 -2010

Mrs.Nanda P. Wanasundera

New

A golden jubilee is the celebration of fifty years or half a century of life whether it be of a human being, a marriage or the existence of an institution. The Sri Lanka Library Association marks this important milestone this year having been established in 1960 by S.C. Blok, Librarian of the University of Peradeniya and a couple of others, most of them foreign qualified librarians. It was named the Ceylon Library Association and changed to the present name in 1972 when the country became a republic. It was incorporated and granted government recognition by the passing of the Sri Lanka Library Association Act No 20 of 1974. It was amended and received further legal status by Amendment Act No 7 of 2004.

Varied events have been planned and some already carried out to mark this very significant anniversary. The Council with President P.B. Gallabe started the planning process. It was continued and plans brought to fruition under Mr.Upali Amarasiri's lead since he took over the presidency with Mr. Gallabe opting out due to ill-health. The events are detailed in a brochure produced early this year titled *Golden Jubilee 1960 – 2010*. The celebratory events will not be detailed here, since this article looks back on the fifty years gone by. A second brochure produced alongside details the Association per se listing very concisely its activities and commitments.

Aim and objectives (stated briefly)

The aim of the SLLA is to be the premier institution in the field of library and information science and allied spheres in Sri Lanka.

The principal objectives are:

- To act for and represent professionals in librarianship and information work
- To impart and improve knowledge, know-how and skills of those aspiring to be qualified professionals and to promote career development of those already in the profession
- To identify, facilitate and advance professional activities in library and information science (LIS)
- To work with the government, and establish links with national and international organizations in librarianship and allied fields

The SLLA prides itself on being a founder member of the Organization of Professional Associations of Sri Lanka, inaugurated in May 1975.

Structure

The Council comprising 20 members headed by the President has its other office bearers – President Elect, past President, Secretary and Treasure and the assistants to the last two. Additionally the various sectors of librarianship in the Island, like school librarianship are represented; so also the provinces.

The Executive Committee of 13 members oversees the implementation of policy decisions and administrative matters decided on by the Council, with particular concentration on the finances.

Professional Committees each concern themselves with the areas of education, publications, information technology, international relations, publicity and public relations, continuing professional development, social affairs, office management and finance. The SLLA office is manned very efficiently by the Administrative Secretary, Shanti de Alwis (1979-); Edna Malkanthie de Silva, Senior Accounts Assistant (1986-); Kaushalya Morawake, Office Assistant (1996-); Pradeepika de Silva, library Assistant (2002-) and K U P Perera, Office Services Assistant (1987-).

As indicated by the dates included, it is evident that the officers serving the SLLA have been with it long years. This and their dedication have contributed to the success of much of the activities undertaken by the SLLA.

Membership numbers (as at June 2010)

Fellows : 16
 Associates : 244
 Total members : 402

SLLA Initiatives – Education and Training

The principal activity of the SLLA in its fifty years of service has been focused on would-be librarians and professionals in the field.

First started on 14 July 1960 in Colombo, a one year part time course in the English medium was the beginning of the comparatively huge education programme of today. This course was introduced in Kandy and Jaffna in 1963 and in Galle in 1983. The intermediate course and exam were introduced in 1967 followed in 1974 by the final course. And thus the SLLA's recognized course of study, in Sri Lanka and even as distant as Australia.

The Diploma Course in Library and Information Science conducted by the SLLA in the three languages – Sinhala, Tamil and English in five centres: Colombo, Kandy, Galle, Batticaloa and Jaffna, equips students with knowledge, know-how and skills to effectively manage a library. Divided into three tiers: First Level, and Second Level with Parts 1 and 2; each level runs through one year with lectures on Sundays. Three course-end examinations are conducted and at each level; project work is mandatory. First level students compile a cataloguing file and write a report on a library. A two week period of hands-on training in a well equipped and recognized library is also mandatory at this Level. Intermediate students compile a bibliography or an index to a journal. At the end of the final year, students are expected to research in-depth the reference tools available in a particular field of study and write detailed essays on their findings.

During the height of the terrorist conflict in Jaffna, the teaching of the course became hazardous in that centre, but due to the persistence of library lecturers in Jaffna, mostly in the University of Jaffna and the Education Officers' efforts in Colombo, the courses continued though interrupted once in a while. The writer remembers co-opting the Save the Children Fund (UK) and the International Red Cross (ICRC) officials who traveled between Colombo and Jaffna to carry exam papers to Jaffna and answer scripts back to Colombo. Mr Manikavasagar who was in Jaffna at this perilous time will vouch for this.

Awards:

Any undertaking calls for recognition of superiority, and rewarding. Thus in the Diploma Course, the best students are identified by their exam results and project work and win awards. At the first level in each of the three media, the Blok memorial award of a scholarship for the entire course is awarded. Nanda P Wanasundera awards the A L B Pethiyagoda Memorial Award to the student of the Kandy centre who gets the best results in the first examination. The award carries a scholarship for the next level course.

At the next level – Level II Part 1 - a scholarship is awarded whereby the student with the best results at the course end exam in each medium follows the final year course with no payment of fees. To the student with the best results at the final examination, irrespective of centre or medium followed, goes the SLLA Gold Medal.

The award for the best candidate in the COLA course is in memory of Ms C L M Nethsinghe.

The diploma course was offered on a **distance education** basis - **DEPLIS** - starting in 2004 to help students who were unable to attend classes in any of the five centres. This was a given during the 30 year terrorist problem that blighted the country. In 2008, the same course - modified to fit the mode of instruction - was offered as an **e-learning course** with tuition offered on-line and three seminars

conducted in Colombo with lecturers meeting the students and imparting further information and clarifying study units.

Library training has not been confined to the country. The SLLA was heavily involved in **training potential librarians in the Republic of the Maldives**. With funding from organizations such as the British Council, USAID and the Asia Foundation, lecturers from the SLLA went across to Male and conducted the three year course. Five librarians, most attached to the National Library in Male, completed the Diploma course. Harrison Perera, then Librarian of the British Council, drew up the first syllabus.

Subsequently the course was widened with a greater intake and in 2004 library personal from the atolls were trained through outreach teaching methodology with seminars conducted in Male and in Colombo. 25 students came across to Colombo and had the additional benefit of visiting many local libraries and mingling with our professionals, while also sightseeing and visiting Kandy.

Early in the 1970s, recognizing the fact that computers were to be an integral part of libraries in their administration and reference services, a course was conducted to impart computer literacy. This **Course on Library Automation** with the acronym COLA, was designed and inaugurated by Upali N Yapa and continued by him with other computer savvy librarians assisting. Syllabuses and practical work were continuously revised to keep up with current trends in computer technology and use of electronic devices in information science. The setting up of a computer lab in the OPA building during the presidency of Deepali Thalagala in 2005 greatly facilitated and enhanced the course

SLLA Initiatives for professionals

Continuing education and training, very necessary in keeping abreast with new trends in the field of library and information science, though not carried out systematically, is also given attention by the SLLA. Seminars and lecture programmes have been carried out through the years.

A library association has a duty by its members in promoting their **welfare** and ensuring they receive fair deals in their profession. The SLLA is not a powerful lobbying force but it has used its clout and influence to improve conditions of work and remuneration and erasure of anomalies. For example the status as regards recruitment, salaries and other concerns of Government and Local Government librarians were addressed and through several discussions with officials at the Ministry of Public Administration. Anomalies were rectified and standards laid down.

The SLLA actively encourages **research** on LIS by members. This was given an impetus seven years ago by including a *National Conference on Library and Information Science* (NACLIS) at the annual sessions of the Association in June each year. Librarians who have innovated successfully or researched a component or field in LIS present their findings and results. Keeping each presentation short has enabled the accommodating of many presentations.

Advocacy on behalf of librarians or libraries is also carried out.

Consultancies on request have been many and varied, ranging from advice on the setting up of a library to computerization. The Council, on receiving such a request, passes it on to the librarian considered to be most competent in the particular field in which advice and directions were sought.

Associateship and Fellowship of the SLLA

Resembling practices advocated by the British Library Association and other well established library associations, those who are successful in the SLLA course of study are eligible for Associateship. This benefit is extended to others who have similar qualifications.

Fellowship was granted by decision of the Council and thus were originally honorary in nature. From 1989, Fellowship could be earned by following a course of study and through original research and a written dissertation. Along with this was the earned Fellowship which necessitated applying or being

proposed. Applicants were marked on a point scale taking into consideration associateship; service to the SLLA and/or in the field of librarianship; research and publications.

Mention needs to be made of the fact that in 2001 Honorary Fellowship was extended to Sir Arthur C. Clarke. He received the honour in person from Mrs. Daya Ratnayake, SLLA President, at the AGM that year.

National Stature

The SLLA is most definitely a **recognized professional organization** and one in the absolute forefront of librarianship and information science in the country. The study course certificates at each level; in the COLA course; and more especially the Diploma certificate of the SLLA are recognized by employers and employing institutions. For long the SLLA was the only certificate issuing body, until the Kelaniya University set up its Faculty of Information Science and the National Institute of Information Science (NILIS) within the University of Colombo was instituted in October 1998.

The SLLA is represented in the major organizations in the LIS field, namely the National Library and Documentation Services Board (NLDSB), National Institute of Library and Information Science (NILIS), the National Science Information Committee of the National Science Foundation (NSF) and the Standing Committee of Library and Information Services (SCOLIS) of the University Grants Commission (UGC).

International Stature

The SLLA is a founder member of COMLA – Commonwealth Library Associations and a member of IFLA – The International Federation of Library Associations. Russell Bowden, a very active member of the SLLA while being a distinguished resident of Sri Lanka and a former Librarian of the British Council, Colombo, has held and holds an executive post in IFLA. Premila Gamage is Chairperson IFLA Regional Standing Committee on Asia and Oceania and Divisions. The SLLA boasts the distinction of hosting seminars on behalf of IFLA. On 17 to 23 October 1999, the *Workshop on Networking for Effective Libraries and Information Services (Net-Elis)* had Bangladesh, India, Nepal, Bhutan, the Maldives, and Sri Lanka participating. Resource persons were internationally known experts. The most recent was the *Workshop to Train Library Association Leaders and Professionals of REFSALA in Library Advocacy and Policy Development* in Colombo on 12 & 13 February 2009. Participating countries were India, Pakistan, Nepal and Sri Lanka. Follow up regional seminars were held in the Island.

Publications

Code of Professional Conduct and Ethics and Library Standards for Sri Lanka published by the SLLA have proven to be very useful.

The Sri Lanka Library Association Newsletter (q) and The Sri Lanka Library Review (b-a) are the Associations continuing publications.

Members' Contribution

Very many professionals have contributed to the continuing success of the SLLA with their input to its enhancement in stature, effectiveness and influence through the years. More particularly does one acknowledge the services of lecturers of the courses in LIS; also general secretaries and education officers. They cannot be mentioned in this article, but they certainly are remembered with gratitude. If not for dedicated service by many, the SLLA and what it does for librarians in particular and for the welfare of society in general, would not have been possible. Suffice it to append a list of Presidents of the Association in its fifty years of existence.

Obituaries

In the life of a human being, an anniversary of fifty years will certainly be shadow-cast by death which will, inevitably, follow sooner or later. In tracing the history and activities of the SLLA, briefly and concisely as has been done in this article, certain issues, factors, services and persons have of necessity not been mentioned. However, those who have retired from actively serving the SLLA and those who have died will not be forgotten nor overlooked. They are remembered with much thanks for their lives of service. Here too all of those who have departed forever from us cannot be mentioned. Just a few who are

known to us who joined the Association in its steadier life as it were, around the 1980s and thereafter, will be mentioned. The writer has assumed the prerogative of selection.

The person, in my opinion who did most for the Association in its long history of fifty years is **Upali N Yapa**. I am confident most will agree with me. He was twice President; and served on the Council continuously almost to the end of his life in 2008, and that would be as Council member for around 40 years. He inaugurated the COLA course; he was education officer for more than one term; he served in committees and Boards mentioned above as the SLLA representative; he drew up the project proposal that earned the SLLA the honour of conducting LIS courses in the Maldives; he spearheaded the computerization of libraries; he was a lecturer at SLLA courses at all levels both in Sinhala and English, again for almost forty years. He was also a lecturer in the Maldives courses and later was involved with training school librarians for the *Room to Read* NGO. He also has the rare distinction of creating software packages - *Purna* and *Thaksila* - which are widely used in local libraries efficiently. But primarily he was a sincere, simple man who sought no honours, no kudos for himself. He continued working for the benefit of library personnel in a truly selfless manner. He was a unique person.

Clodagh Nethsinghe (C. L. M. Nethsinghe) also served the SLLA for very many years and was its President when the Association needed redirection and a firm hand after a spot of trouble within. In fact she personally had to bear the brunt of an act of indiscipline. She was steady as a rock, straight in her dealings, severe on the outside but having a soft heart. She oversaw curriculum development when drastic revisions were introduced to what was being taught and at which level. Her sudden illness and death was an irreparable blow to the SLLA and to those who knew her well.

S. M. Kamaldeen we remember as a senior lecturer who also was straight in his dealings and dedicated to the teaching of library students in the Tamil medium. He was associated with and particularly interested in the courses run in Batticaloa. His record of the SLLA written some years ago was referred to by me in writing this article. He was a fine librarian and a gentleman.

S. Rubasingham is remembered as a conscientious lecturer of Librarianship. He would repeat what he was teaching until everyone comprehended, but his repetition was counter productive since his students got greater glazed looks on their faces. He later taught the Tamil medium students only and they too will vouch for his dedication and wanting every student to absorb every little fact he pronounced. What has stuck in my mind about him is the fear I had as a student of his that he would attempt writing on the board with the lit cigarette almost always within his fingers or would place the piece of chalk between his lips and inhale!

Wilfred Ranasinghe held the post of general secretary under more than one president. He was an excellent secretary and gave yeoman service to the SLLA, helping to bring up standards and overseeing the administration of the SLLA with a keen eye and sharp mind. He was librarian of the Agriculture and Research Training Centre (ARTI) for long years.

M. B. M. Fairooz tragically died comparatively young. We remember him as editor of the SLLA journal; a hard working lecturer who traveled often to Batticaloa for lectures; almost an assistant to Mr Kamaldeen and a very obliging person. You only had to ask for a bit of help from him and he was there 200 percent for you.

Conclusion

We look back with satisfaction at fifty years of the life of the Sri Lanka Library Association. It has certainly grown in size, membership, influence, usefulness and as a recognized professional association of the country.

The SLLA is wished continuing success. Libraries, whatever they are called and whatever material and information carrying formats they deal with, even if purely electronic and functioning in a paperless society (may that never happen!) are here to stay. Their role in society increases. We have confidence the Sri Lanka Library Association, an apex body of local libraries, will be of continuing importance and service to the people of Sri Lanka and the country itself.

Educational Changes for Work in the Knowledge Societies of REFSALA's SAARC countries

Prof. Russell Bowden

Abstract:

Library and information science's educational changes necessary to accord with the needs of Knowledge Societies in the SAARC countries that make up REFSALA (Regional Federation of South Asian Library Associations) to be successful, will involve nine major sectors / aspects of provision - deliverables (the content or what is taught), methodologies – the instructors (how teaching is provided) and students (what is learned and how), quality (who sets and applies standards), modernization (the 'new' versus the 'old'), up-dating (research and publications), requirements, ('markets' versus academic standards), balance & proportion (tensions between theory [= 'academia'] and practice [= the 'markets'], space & time (inadequacies of both). These will be related to five sectors - social, professional, educational, library and information work practices and international. The paper examines these in detail attempting to discover answers to questions associated with the background of current situations in the departments of library and information studies, the expectations of two 'markets' - students and employers - and expert opinions expressed by others amongst which are – Unesco and the Indian National Knowledge Commission. These situations in REFSALA / SAARC countries are considered, problems identified and solutions suggested. Difficulties inherent in bringing about changes in the sectors are addressed as opportunities from which to benefit.

1. Introduction

A recent Indian IATLIS Conference employed a title 'Envisioning employable LIS courses in developing countries for the emerging knowledge society'. It was full of implications: implying that current Library and Information Science [LIS] courses are NOT producing students who are employable in Knowledge Society situations. It proposed that we 'envision' how in the future they might be made so!!!! This article accepts such assumptions and makes no argument with them nor intends to defend the criticisms that are implied.

The article's title – 'Educational Changes for Work in Knowledge Societies in REFSALA's SAARC Countries'- is intentionally broad. ['REFSALA' being the Regional Federation of Library Associations established in September 2005 in Nepal with IFLA's assistance.] It embraces nine major **aspects** of LIS and education provision deliverables relating them to five '**sectors**' - the profession, education, librarianship and information practices and international innovations.

1. 1. The five sectors are:

1. Teachers - deliverers of education;
2. Students - receivers of, and payers for, LIS education;
3. 'Markets' – are two-fold - employers of the 'products' of Departments of LIS and their students;
4. Professional organizations – the standard-setters;
5. Academic institutions – the DLIS managing 'parent organisations'.

1. 2. The nine 'aspects' addressed will include:

1. 'Deliverables' - the content (or what is taught);
2. Methodologies – the instructors (how teaching is provided);
3. Methodologies - students (or what is learnt and how);
4. Quality - who sets and applies standards;
5. Modernizations - the 'new' versus the 'old';

6. Up-dating - research and publications;
7. Requirements – ‘markets’ versus academic standards;
8. Balance & proportion - tensions between theory (= ‘academia’) and practice (= the ‘market’);
9. Space and time - inadequacies of both.

1. 3. “The fast evolution of Information and Communication Technologies (ICTs) and the construction, not only of a global ‘Information and Knowledge Society’ but also of diverse ‘Information and Knowledge Societies’ – according to countries and regions’ particular historic, economic, and social contexts, needs and development levels – are compelling countries in all the regions throughout the world to reconsider their development agendas and ask themselves what role they want to accomplish in this new era.” (Unesco, IFAP. 2009). These also force Departments of Librarianship and Information Science (DLIS) and LIS professional associations to similarly consider these and other issues in these and related contexts and to ask the questions and find the answers to – ‘are we coping and delivering what is required?’

Five **concepts** will be applied to examining and re-structuring LIS education. Each exerts influences on each of these five sectors and nine aspects. Those influencing contexts, in most cases, are founded on recent developments and / or documents such as the Indian Governments ‘National Knowledge Commission’ and Unesco’s ‘ICT Competency Framework for Teachers’ amongst others [that are later cited in context].

(i) ‘Societies’ - the use of this word is intended to represent the varying environments in which libraries and information services operate, in which education for them is supplied and the take up of their outputs into the twin markets etc. Societies and their information needs come together here and are examined and developed from the important perspectives of the two World Summits on the Information Society [WSIS] and the Geneva Action Plan of 2003 (and 2005) the concerns, expressed by Unesco’s Director-General recently, that “regardless of the rapid spread of information and communication technologies in the past decade, the growth [remains] unevenly spread throughout the world and that deep knowledge divide persists.” (Matsuura, Koichiro. Opening Address to Unesco’s Permanent Delegations. Sept. 2009). The effect of societal changes impacting on libraries is well-exemplified by the statement “Society in general is demanding accountability, and assessment is becoming an increasingly important component of library planning. . . . Accrediting agencies are asking educational institutions, including their libraries, to demonstrate how they contribute to student learning outcomes.” (Brown, Kathy. August 2009).

(ii) The profession of librarianship context includes concepts of ‘professionalism’, responsibilities, ethics, the profession’s body of unique knowledge, standards for LIS services - and who establishes them, for what purposes and their relevance to which LIS sectors.

(iii) ‘Education’ (again used as a generalization) embraces - in the widest possible terms - the processes of learning / teaching and the methodologies necessary for these, as well as the institutions in which these activities take place and the effects that technological advancements are having on learning and instruction. The educational contexts of concern to us are two-fold - different but related – that of academic ‘parent-organisations’ and specifically that associated with the departments that provide those required for the LIS sector. The first context being best understood from Unesco’s work in establishing standards for education and learning and its recently produced (2008) ‘ICT Competency Standards for Teachers’. The DLIS context is considered in the light of Tom Wilson’s 2001 model that has since served to provide theoretical frameworks for a recent analysis of thirty LIS curricula. (Bronstein, Jenny. 2009).

(iv) LIS practices’ contexts – includes the impact on them of ICT advances. “From Web 2.0 we see the emergence of Library 2.0;” and “Web 2.0 is a powerful concept, with the ability to change the way in which we store, access and disseminate information; meet new people and create communities.” (Rooney-Browne, Christine. September 2009). Society’s concerns, as always, impact libraries’ operations, no better exemplified than by the “shift from public to private provision of information through focusing on the relationship between Google and public libraries. . . . These concerns are treated as symptoms of a deeper divide, the fundamentally different conceptions of information that underpin the stated aim of Google and

libraries to provide access to information. (Waller, Vivienne. Accessed 17 Sept '09). However not to be ignored are the resistances and oppositions fast building against Google and its allegedly facile use for research, in academe and by students so extremely well exemplified by Tara Brabazon in a recent (2009) and blisteringly critical article well-entitled 'Fundamentalism of the Mind or Wagging the Long Tail? Google and the future of thinking'.

(v) The international context [essentially IFLA and Unesco] and the influences that they represent on everything from ICT, to standards, to practices in education as well as the practices of librarianship and information management and work are considered.

2. Background

Conservatism and traditionalism are two attributes common to the two professions of librarianship and information science [LIS] and to educators world-wide. They are common and shared between us. They are to be praised – when manifest in the appropriate places. However in both professions they mitigate against radical changes and inhibit swift developments. When librarians are also teachers, as mostly they are in Departments of Librarianship and Information Studies [DLIS], then the strength of opposition to change might be said to be mathematically squared! Radical changes are diluted and swift developments are slowed. These are truisms. It is against such backgrounds that the subjects of innovation in LIS courses and their delivery in DLIS are here considered.

Nevertheless, like it or not, change in DLIS of an elemental degree is necessary. Changes, currently facing these two professions, are induced from outside librarianship and information science, educators' and the Departments' controls. They are external to them. They are in most instances already with us – both in librarianship practices, in teaching, in learning, in instruction and in the 'markets'. Opinions supporting these views have been clearly expressed by the Indian National Knowledge Commission [NKC], Unesco's relatively new Guidelines on 'ICT Competency Standards for Teachers'. (Unesco. 1998) There is little choice: go with them and manage them. Alternatively oppose them and face the consequences. These touch upon annihilation of an ages-old profession and loss of livelihood for those currently employed in them. For Departments no students represents no income; no income leads to closures (witness Chicago and Columbia in the eighties in the US); closures result in redundancies that are synonymous with a failing profession! The solutions are simple: take charge and manage innovations. Then the DLISs' futures will be bright. To ignore them and hope that they will go away would be foolish. They will not. What will go away will be students, work and eventually jobs as others (always around the fringes of librarianship) more capable and better motivated seize these required initiatives. That is the background.

3. Where do Librarians believe they are now?

How do the radical professional developments that face librarians and educators manifest themselves? Take libraries and librarians first. These result from large rafts of changes some of which are already under way. They range from the general perceptions of libraries and the services they offer by the 'societies' of users to our own perceptions about ourselves – sometimes as confused as they seemingly always have been (Bowden. Wijesuriya. 1994). Examinations of these, sector by sector, indicate some common elements. Others, perceived in India as being required are "to fulfill the changing role of libraries". They figure well in the Report 'Libraries: Gateway to Knowledge' of the National Knowledge Commission (1997). Although specific to India they are nevertheless relevant in some degree or other to the situations prevalent in other South Asian countries. The Indian Commission lists them as –

- (i) library and information-handling skills
- (ii) service orientation
- (iii) ICT knowledge and skills
- (iv) communication and training skills
- (v) marketing and presentation skills
- (vi) understanding of cultural diversity
- (vii) knowledge mapping skills."

Requiring no comments are (i), (iii), (iv) and (vii) as they ought, generally, to be found to be acceptable. However they do generate the questions (i) are these subjects being well-taught? (ii) how comprehensively, to what depth and to what standards? In attempting answers to (ii), (v) and (vi) one might hazard guesses 'not too well' and 'none' on an all-REFSALA-wide basis. Will these NKC subjects produce what SAARC countries need and what are increasingly being called 'Next Gen Librarians'? (Holderied. Jan '09. p 8)

A minor, but nevertheless important, criticism of the Indian NKC's list of elements in the context of similar situations in other SAARC countries, is that it seems to be preoccupied with skills and competencies apparently at the expense of equally important under-pinning principles and theories - omitting other subjects that the Commission, apparently, did not even address. That great library educator and *guru* Jesse Shera in his thought-provoking 'The foundations of education for librarianship' (1972) correctly observed those many years ago [paraphrased] 'we are essentially a practical profession [requiring skills and techniques] united and underpinned with a foundation of theory'. This remains as correct today as it was then. The Indian recommendations, therefore, appear too focused on only skills, techniques and competencies to achieve the changes that it believes to be necessary. These are not enough.

LIS education, at the professional level and based in academic institutions, must not be over-concerned with the practices of skills and competencies that permit to be ignored the theoretical bases that help to identify and that emphasize the fact that our profession is not about journalism, the media, computer boxes and wires and telecoms - for instance. Librarianship and information management possesses its own bodies of unique knowledge and practices built up over centuries and long before these other groupings [that occasionally seem to threaten librarians] ever came into existence. These comprise:

- (i) The concept of 'professionalism' – related to ethical & moral issues;
- (ii) Theories underpinning the organization of knowledge and classification;
- (iii) Theories related to subject analysis and cataloguing;
- (iv) Bibliographical skills and knowledge (often historical) underpinning practices;
- (v) Information structures – the NKC's appropriately named 'knowledge mapping';
- (vi) Intellectual property – public rights to access and usage versus protection for the creator;
- (vii) 'Universal' / 'National' responsibilities. 'No library is an island unto itself' (to misquote Donne's '*Devotions*'). Every library is a part of the 'world of libraries' and the cultural heritages of the world, southern Asia and SAARC countries in particular. As such they possess dual functions – to meet the library's own user needs and to play its part as a contributor to the nation's resources. Often a library's own needs are expressed in Vision and Mission Statements and Objectives that are too often at the expense of a library's 'national mission' which manifest themselves as cooperation and inter-lending etc and, more recently, in consortia-building. These responsibilities become very much clearer if the library's funds come from the state and therefore the public's taxes. Instruction needs the learners far better to understand these issues than they currently seem to do.

One subject from the list strangely missing - given that LIS professional literature overseas is almost flooded with articles on it - is 'Information Literacy'. Although the words are new much of what originally constituted it, and today provides its foundations, were delivered in reasonably up-to-date (but not all) LIS sectors under the title 'user education'. 'Information Literacy' today embraces far wider concepts and requires much deeper knowledge and skills connected with information-handling and the Commission's well-identified 'knowledge mapping'. Unfortunately Unesco's new Implementation Guideline on 'ICT Competencies for Teachers' although touching on 'information literacy' never uses the words although the concepts are present in "Help students use ICT to acquire the skills of searching for, managing, analyzing, integrating and evaluating information." (Unesco. (2008) p.15) Perhaps it is scarcely surprising when the words 'library' and 'librarian' never figure either although the report is about education in schools!! [Here lie clearly enough the dangers that librarians face if the profession fails to

keep up with the times.] A suggestion made that “It’s time to stop managing information itself. It’s time to start managing the information tasks of your customers” (McGovern. Nov ’08) is perceptive, apposite and correct although little undertaken. This is what needs to be taught.

A decade ago the [so-called] ‘developing world’ was complaining of information ‘famine’ and imbalances between the North and the South. Today that first situation is almost entirely reversed. Societies (but not those yet in rural areas of southern Asia) now suffer from ‘information overload’ or ‘data deluge’ because “data is being generated in unprecedented volumes”. (Cooke, Sir Ron. JISC Chairman. Nov. ’08). Librarians and information scientists today are required to assist users to sort the wheat from the chaff and help them to navigate their ways through. To do these both need to employ Information Literacy skills. Cooke, referring to students, correctly criticizes them - “Students can do basic skills, Facebook and Google . . . they lack the critical skills of evaluation of data, which is basic to research.” Most educators will agree with him. As a consequence skilled interview techniques, need to be learned, to prize out precisely what it is that users require. Having completed this operation it is no longer enough for LIS professionals to point them in the direction of a reference work. Knowledge of electronic sources and how most effectively and efficiently to access them is required in the processes of which LIS professionals are required to assess the information for its quality, up-to-date-ness, comprehensiveness, authority and reliability in order to be able to apply, or to jettison, too much information consequent upon the overload. These necessary Information Literacy [IL] skills go far beyond those that used to be taught as ‘Information Science’ – they need to penetrate to the intellectual depths that makes ‘information’ a ‘science’ and not a set of theories supported by skills such as those that constitute ‘librarianship’. Whatever these are perceived to be (and clues are provided from the works of Karen Spark Jones, Bradford, Garfield (*Science Citation Index* 1960), Lynch, Coblenz and Ingversen) they should be today at the very heart of contemporary librarianship and information practices and what is taught.

In the non-public library sectors where ‘user education’ of some sort in the past was deemed to suffice today it is almost entirely inadequate. Students, themselves, expect much more wanting, what are now recognized as Information Literacy skills and techniques imparted to them. Such skills, in the library work force, need to be reinforced with knowledge of information (above and beyond those already listed) to include information structures particular in specific disciplines or subjects, their creations, flows, usages, backgrounds (the ‘genealogy’ of specific information if you like) and no longer in a single discipline but suitable for multi-disciplinary academic and research environments. Gone, in university libraries, are the days of ‘subject specialists’ (where they still exist) now in their place are required ‘information literacy experts’ often with cross disciplinary knowledge.

Do the cadre-posts exist? Is LIS education equipping students to fill them? Are LIS students being provided with this knowledge and these skills? Are the DLIS instructors, who teach these students, competent and informed enough to be in positions to provide them widely across the region? The National Knowledge Commission report, in my reading of it, implies strong doubts in the Indian situation which, one suspects is little different to those in the other seven SAARC countries.

Commercial and industrial environments’ needs are not dissimilar but their requirements are sharper – honed to this point by the need for their information services to be assessed for their accountability and the contributions they can make to institutions’ outcomes – especially to complying with financial targets. Parent organisations want savings from library services that many of them regard as redundant or failing to assist the organization’s awakening realizations that knowledge within them needs to be organized and beneficially exploited. Similar skills are required but leavened with social skills of communication and with an increased awareness of professional responsibilities. Are the DLIS providing these to the market that demands them?

Many, but not all, these developments are led, as they have been for the last decades, by technological advancements. Today they are known generically as ‘Web 3.0’ (following already partially superseded Web 2.0) innovations. IT has contributed to the conceptualisation of ‘Web 3.0 Libraries’ and the increased user-expectations from the services that they offer. In academic libraries they have come

together (as we have noted) and ousted what previously was known, and delivered in many instances, somewhat vaguely as ‘user education’- now distinctly labeled and defined as ‘information literacy’ provision.

Well-informed answers, that can be respected, to some of these questions are available – but rarely from within the LIS or education professions. Some have come from India’s National Knowledge Commission [NKC] where one of its recommendations is explicit -“Revamp Library and Information Science education” it curtly states – almost like a banner slogan shouted at some street demonstration! [[www.national knowledge commission](http://www.nationalknowledgecommission.org)] Others arise from considerations of ‘market’ demands.

3. Where do Teachers think they are at?

For teachers the situations are no different and require changes no less radical. New philosophies of instruction and learning make reference to ‘student-led’ learning and ‘teacher-guided’ instruction – neither term requires further explanations. These are facilitated by new methodologies one of the most important of which is ‘project-based’ learning. This does receive a number of mentions in the Unesco report which, in examining a ‘knowledge creation approach’ suggests “The policy goal of this approach is to increase productivity by creating a workforce that is continually engaged in and benefits from knowledge creation and innovation” (Unesco (2008) p. 15). If that is relevant and true for teaching in schools how very much more is it for teaching in the departments of LIS the future professionals who will work in information and for whom ICT will be the mainstay?

These three innovations, of course, fly in the face of traditionally-delivered education to passive banks of students via ‘chalk and talk’ and cyclostyled teachers’ ‘lecture notes’. [The latter too often founded on little-changed lecturers’ own student notes of years earlier.] The changes involved for teachers to embrace these new developments should not be under-rated. They represent a move from individual instruction to ‘team-working in the delivery of teaching’. Unesco states it well – consider “characteristics of teacher activities that support students in the design and planning of their own learning activities.” Unesco fails to address the fact that such operations are often traumatic involving not only having to learn new techniques of student guidance - instead of teacher instruction - but also requiring the time-consuming and intellectually-rigorous tasks of restructuring and newly-presenting old as well as new knowledge in radically different formats and methods for the students. When attempted, a decade and a half ago in the UK, they were not successful. [In Thames Valley University, where the Vice-Chancellor, Mike Fitzgerald, attempted to create a ‘new learning environment’ in the mid-90’s (Thames Valley University [www.wikipedia](http://www.wikipedia.org)) the processes woefully failed because teachers went on strike - bringing the university almost to its knees - unable to cope with changes necessary to create this ‘new learning environment’.]

4. Where do Students assess they are at?

Although they, themselves, are unlikely to be aware [and if they are they are unlikely to want to acknowledge the fact] that – with few exceptions - they are not ‘top career’ entrants because these go into other better remunerated professions. Thus they [unwittingly] present an element of hindrance to standards’ improvement and related to changes. Nevertheless students often possess higher expectations than are actually delivered to them – in instructing, delivery, materials and their settings and support services. These are often too low and comparable un-favourably with those available for the education of other professions and in other disciplines.

Unesco suggests for school students that “Within a sound educational setting, technology can enable students to become:

- * Capable technology users
- * Information seekers, analyzers, and evaluators
- * Problem-solvers and decision-makers
- * Creative and effective users of productivity tools
- * Communicators, collaborators, publishers, and producers
- * Informed, responsible, and contributing citizens.” (Unesco (2008) 1)

If those are the legitimate aims of instruction and learning for school pupils how very much more must they be relevant to the aims of instruction to undergraduates who in the future will be employed in libraries and by whom future school pupils will expect to be served? Are the Departments turning out such qualified, knowledgeable and skilled future LIS professionals?

For students, who unlike lecturers do not spend a life-time in the classroom, all these changes are exciting, challenging and stimulating. They will result in education greatly different from what they had grown accustomed to expect. Formerly they were 'taught at'. Today, as students, they are, or should be, active participants in guided learning situations in groups. Instead, as formerly, of imbibing and learning lecture notes [to be regurgitated to meet teachers' testing expectations] they are challenged to innovate, create, think and engage in groups using ICT facilities to deliver projects – often on topics of their choice that interest them. Assessments, instead of being exam and lecture notes-based, are continuous and less awesome. For teachers, however, they are work-generating.

Too often students are in advance of their instructors in exploiting new ICT facilities not only off the computer and lap-tops but increasingly via 'mobility' made possible from hand phones. In the UK they have been labeled 'Generation Y' students (Owen. 2008). They know [often better than their teachers] how to access e-journals and e-books and full-text data bases, prepare digital images, create on-line films and obtain geo-spatial data, use search-engines and exploit Google and Yahoo and engage with blogs, Myspace, Youtube and podcasts. Rarely, however, [as Sir Ron Cooke has pointed out] do they know how to obtain the maximum benefits from assessing and using the information that they obtain from them. Google and Wikipedia are excellent examples of the educational and information trap (or even 'con tricks') perpetrated on them. Tara Brabazon, Professor of Media Studies at the University of Brighton, has suggested that 'Google is white bread [similar to white rice] for the mind' arguing that "we need more investment in books. Students must not be allowed to accept as truth anything that they can find through Google, including 'facts' given credence by Wikipedia. User-generated content ... is creating an age of banality and mediocrity, and stifling debate." (Brabazon. en.wikipedia.org/wiki/Tara_Brabazon and Brabazon, Tara. 2008). She continues (quoting Ip *et al* 2000) "For the last ten years, good teaching has been defined as the innovative use of digitally convergent platforms. The consequence of this inelegant and inaccurate relationship between 'new technology' and 'good teaching' is that curriculum development has suffered." (Brabazon. 2009). These are radical opinions, [from an expert] but ones with which many might agree. Are these opinions relevant and fair in the DLIS for LIS learning and instruction?

Nevertheless these new 'Generation Y' students know how to write blogs, contribute to type-pad, design Web pages, create podcasts, tweet Twitters, obtain information and instruction whilst at the same time employing social skills in inter-acting with other learners via the web or in up-dating status on Facebook, sharing information on wikis and following friends on Friendfeed. They know how to exploit other socially inter-active tools available to them whilst learning and gathering information. In more general language the NKC appears to endorse these views when it suggests "the library and information services sector in India has not kept pace with the paradigmatic changes taking place in society." The lists above are just a sample of some of them. How many DLIS instructors have kept up with these changes or got ahead [where they ought to be] of them?

[An instructive review 'Young peoples' perspectives on 'Information' – revisited' Shenton, Andrew K. and Johnson, Andrew appeared in *IFLA Journal* 34.3 (October 2008) pp 238-255 and is worth a read.]

5. Instructors in the DLIS – where are they at?

The Anglo-Irish playwright George Bernard Shaw said "He who can, does. He who cannot, teaches" to which (as one of them myself) I added "and those who cannot 'teach' - teach teachers of teachers"!! (Shaw. 1903). It is, one hopes, an unjust analogy. Nevertheless too many in DLIS have been too long in classrooms and lack contemporary work experiences from which to support, with up-to-date examples, their teachings. With such contemporary practice-lacunae how can DLIS undertake roles today - more necessary than ever before - in assisting practitioners to obtain new knowledge and to up-date fast-

redundant skills? Obtaining work experience is one method whilst the other is from research. The Indian Commission correctly suggested that “cooperation between teaching and research faculty and practicing librarians at all academic and research institutions” is required.

If the changes already outlined are not radical enough developments each for librarians and teachers how very much more radical are they for the ‘teachers of librarians’? The Unesco report suggests that teachers (in schools) should be able to “Locate off-the-shelf educational software packages and Web resources and evaluate them for their accuracy and alignment with curriculum standards and match them to the needs of specific students.” [p. 10] If considered a necessity for school-instruction then how very much more so for the instruction of future librarians? How can a people concerned to teach future librarians about all the latest techniques of information provision using all the latest techniques in learning / instruction not be adept themselves at exploiting them? That would be ‘a nonsense’.

These situations Unesco-outlines are dreams (or nightmares) that will not recede and go away. The Indian N K C has made clear that for the country’s future development radical changes are speedily required from the meeting places where the skills of these two professions (teachers and librarians) come together as one in Departments of Librarianship. The Commission’s report states: “A system must be set up to allow stringent review of the performance of teachers.” So the question is: when the ‘system’ is established can DLIS teachers deliver on these fronts?

A challenge is to understand against what criteria will this ‘stringent review’ be undertaken? The Unesco Guidelines on ICT competencies for teachers although prepared for use in schools are just as relevant for LIS education in the Departments. Particularly is this so when set against the statement “The intent of the UNESCO ICT-CST project is to connect education reform to economic growth and social development that can improve the quality of education, reduce poverty and inequity, advance the standards of living, and prepare a country’s citizens for the challenges of the 21st century.” (p. 6). Which goals are precisely what libraries and information services in a Knowledge Society should also be about.

6. Management instructions – what has been achieved?

This review has hesitated to touch upon instructions in management. Although popular and income-generating for academic institutions (some of doubtful academic excellence) many increasingly (including this author) are beginning to doubt ‘managements’ ability to measure up to what is required of a truly academic discipline. Universities, like Oxford and Cambridge, for long baulked at accrediting ‘education’ and ‘social science’ with academic status. The examples of management’s propensity to change its theories [often as many times as ladies in the West raise or shorten from season to season their hemlines!] have suggested to some that, with few exceptions, ‘management’ as a discipline has equally failed to earn its place intellectually in academia. Its basic premises of Maslow, with his excellent start founded on his ‘hierarchy of needs’ [self-actualization; esteem; belonging; safety; physiological], was followed [often with far less success] by Drucker and others. These later theories have rarely proved to be scientific or to be founded on laws which have been capable of standing up to intellectual challenges or even practices. Too many developments, like ‘management by objectives’ for instance, were once fashionable changes only to be quickly superseded by other even more up-to-date fads that afterwards have also been shown not to work! How instruction is provided in the DLIS needs to be better quantified and qualified. In doing so, however, a precise Drucker maxim is relevant and should not be ignored. “There is surely nothing quite so useless as doing with great efficiency that which should not be done at all”. [Drucker quoted by Adam Wathen]. It is a maxim well worth applying not only to practices in LIS but also to what is taught in order to be able to engage (if one so wished) in these practices!

7. DLIS Research- what progress?

The best instruction in universities is refreshed with the results of penetrating and relevant research recently conducted and published. In LIS it rarely occurs. Despite time-consuming lectures on the theories of ‘research methodology’ there is little sign that (a) research quantitatively has expanded or (b) that it has improved qualitatively. Too many theories on this subject are delivered in lectures that require to be

complemented with the ‘how’ [in practical workshop demonstrations] of managing the work without which credible research cannot be achieved. A 2007 survey of LIS literature – although Indian-based appears to be relevant regionally - discovered that “IT-based articles by working practicing professionals are greater in number (243 [or 48% of the total of IT-based articles]) compared to articles by teaching professionals of various library schools (113 [22% of the total])”. The author, generously [too generously in my opinion] explaining this away by “the simple fact that the population of practitioners is far bigger than the population of teaching professionals.” This, however, ignores the fact that in academia a teacher’s function is not only to teach but also to undertake research to enrich later teaching. (Singh. 2009. 55-67) The NKC is in support when it suggests “To keep the sector abreast of latest developments necessary encouragement should be given to research after evaluating the research status in this field”. Correct!

8. Where are we now? / What stages now have been reached?

As so often in LIS – the profession is aware of the need for change but not prepared for it. Change-agents in the past so often have been not from within our profession but [sometimes dangerously] from without. So similarly today, with one notable international exception – is that the situation. The drives for change come from library and information users [in academia requiring speedy access to cross-disciplinary information], from the markets for students, for instance, in industry [with Knowledge Management requirements], from technology [Web 3.0 advancements], from society [Unesco’s two meetings - ‘World Summit on the Information Society’ Geneva 2003 and Tunis Nov 2005]; from educational theorists [student-led and teacher-directed and project-based learning] and the Unesco Guideline; from academic institutions [requiring better value for less costs] exemplified by the move away from ‘user education’ to ‘information literacy’; new instructional delivery methods; international developments – many encouraged by revitalized IFLA programmes. These latter include methods to facilitate greater mobility of students and consequent reciprocal recognition of qualifications and standards of education and professionalism [where these are possible]; adopting distance modes of delivery of education programmes and an increased understanding of the LIS profession’s ‘social responsibilities’ [copyright and freedom of information being just two] although too narrow they still remain.

In a long professional career it has never ceased to amaze me that millions of dollars, sterling pounds, drachmas, rupias and rupees have been spent - for instance - on public library services without too much thought in the LIS profession being given to - ‘for what social purposes?’ Have these monies really been spent simply to help towards literate societies, more reading, to the more efficient buying of books, for more effective ways of lending them [and getting them returned] without much penetrating or deeper thought being given to the question ‘what are these libraries [especially public libraries] expecting to achieve in their societies for the millions spent?’ In the US and in the UK small pressure groups of professionals with names such as ‘Librarians for Social Change’ have been scoffed at by the elites in authority. Nevertheless they have a point and a very strong one. Are these monies not committed in order to encourage and induce social changes – even if the changes are less radical and in political directions other than those that some of these organisations’ members might wish? [I recall arguing that libraries even had a small part to play for world peace in a conference presentation. (Bowden. 1981. 373-383)].

Today these, and similar ideals, are slowly gaining increased attention in IFLA. For instance represented by opposition to publishers’ restrictions on access and usage of copyright legislation with the objective [unannounced by them] of greater profitability but ostensibly to protect authors’ intellectual property creativity – an area in which Librarians have always adopted responsible positions [unlike the publishing fraternity, (*IFLA Journal* 35. 2 June 2009)]. Twelve years of IFLA’s work on freedom of access to information and freedom of expression [FAIFE] has placed large professional responsibilities on librarians but they have given rise to excellent returns [where they are practiced – witness the ALA’s Office for Intellectual Freedom and the management of it by Judith Krug] in terms of higher political profiles and greater public and media respect. They provide proof [to doubters] of a true ‘profession’ rather than a body of people involved with book-based tasks and associated skills and competencies. (Sturges 2009 117-122) To get, or to keep, ahead these subjects and responsibilities need to be taught to the librarians of the future who will be expected to shoulder the not inconsiderable burdens that will be imposed on them.

9. How to move from where we are now to where we should be in the near future?

As always there are hosts of problems to be overcome. They include:

1. Student recruitment – where intakes are not able to be selected from the best candidates. This proves an obstacle to improving not only standards in educational achievements but later in practice in work. These students are unavailable to librarianship because of the profession's poor image, unimaginative reputation, weak status and low remuneration. (Prins. de Gier. Bowden. 1995). In India the findings of this research were tested and accepted and written up in a report of the IFLA pre-Session seminar in New Delhi in August '92 titled 'The status, reputation and image of the library and information profession.' (Bowden. Wijesuriya.1994.) Students' 'invisible colleges' information networks operate fast and effectively. They know what they are looking for and they know what they will find and where to discover excellence! The brightest and best are attracted to medicine, the law, architecture, engineering, management, computing etc. From what is left does librarianship recruit. Those who enter DLIS either indicate inability to cope or are bored witless by the teachings that they receive [content and methods] and [many] are speedily disillusioned and some remain so for the rest of their professional careers.
2. LIS teachers too often [as the NKC also discovered] have little experience of contemporary work or of conducting penetrating research in the areas that they teach. The majority have few, if any, of the new skills in student guiding or abilities, from their own training, to impart the knowledge, in this new learning environment.
3. Academic standards are tied up in administrative 'red tape' in universities that well-understand the need to protect themselves from litigious students.
4. Policies and strategies in professional organizations related to professional education are short-circuited and obstructed too often as a result of personality issues. The opportunities to innovate are consequently restricted.
5. Conflicts continue between the 'professions' needs and employers' requirements. LIS professionals themselves, in the past, not paying anywhere near enough attention to the fact that they are not skilled workers but 'professionals' who expect respect and remuneration commensurate with such status – but only so long as they earn it. All this despite efforts by some such as those from IFLA's Round Table for the Management of Library Associations' attempts to improve matters. (Bowden 1994 120-129). 'The LIS profession's objective is to encourage members to "think 'professionalisation' and the assessment of professional competence to practice [that] play a vital part in raising standards and achieving recognition, status and reward". (McKee 2009 19) In such circumstances it is hardly surprising that employers have little understanding of these concepts as they apply to LIS work - even sometimes perceiving them as barriers to the tasks for which they pay and expect to have completed.
6. 'Theory versus practice' is a manifestation of these differences. Librarianship theories and information science laws underpin our essentially practical work. It is imperative, therefore, that these be preserved. In addition they serve to identify the uniqueness of librarianship and information work clearly demonstrating what we are in comparison with other professions – especially those with greedy eyes on our positions. Similarly these theories underpin the practices of classification, cataloguing, historical bibliography etc. Yet, from employers' perspectives they apparently mask the need to obtain little more than skills and competencies for the practices that a first employer expects his new recruit to have mastered to be immediately employable. The NKC touches well upon the problem when, with regard to unemployment, it states "A part of the unemployment problem emanates from the mismatch between the skill requirements of the market and the skill base of job seekers". Equally this comment relates to employment and to education for it.
7. "Professionalism' and the understanding of it are too often confused by practitioners, teachers and employers. They fail to grasp what are the attributes of a 'professional' and the knowledge and skills required for LIS professional work and posts and the different skills and competencies needed for para-professional library work. Confusion, therefore, exists that only adds to the twin perceptions of librarianship being either un-professional or the profession itself being thought to

- have over-rated its own perception of its attributes. [Much work, since the late '80's, is available in the UK to which to refer in which LIS skills, competencies and knowledge have been reviewed, after wide-spread consultations with librarians, information scientists and archivists, that placed them in five Levels. (Dakers 1996)
8. Practice, and the urge in Departments of LIS to promote it, are well exemplified by too much time spent in trying to master cataloging Rules and to applying classification symbols – essentially the responsibilities of national libraries as guided by IFLA's programme of Universal Bibliographic Control. These are seen by other university disciplines as downgrading of a university's standards and those expected of education in academia.
  9. 'Balance' lies at the heart of this problem. How, therefore, to resolve the balance between academia's requirements for theoretical knowledge with the practical skills and competencies (both of which are required for librarianship) that are more suited to a vocational training institute than a university. How to provide all these apparently diffuse needs from within the boundaries of a single institution and particularly one concerned with academic disciplines and standards?
  10. Tension consequently exists between employers' immediate needs and the profession's requirements to impart core knowledge and values – i.e. between practice and theory.
  11. Student expectations remain too low and un-demanding: educational provision reflects these with all the consequences identified above!!
  12. Curricula and timetables continue to be alleged to be too full [by instructors and students] with no spare capacity to accommodate new subjects. This is in most instances correct. There exists a simple solution – review them critically and generously jettison contents not required!
- For this task Tom Wilson's mapping and typology of the curricula remains a highly-useful tool although now a little out-of-date in so much as it failed then (2001) to recognise the need in addition to his five identified 'foundation fields' [information content; information systems and technologies; people; organization; policy, planning and strategy] for a sixth concerned to address 'supporting subjects' not related directly to library or information subjects. [Incidentally interesting is it to note that in Bronstein's survey (2009) there is a shift away from information content and technologies to user-centredness. "It is evident from these findings that LIS departments have adopted a user-centred approach. . . . [noting] A process of change by which the technical approach that focused on the library as an institution and on its collections has been abandoned in favour of a user-centred approach that focuses on the design and provision of information services tailored to specific groups of users" citing Dervin and Nilan (1986). This she discovered in the curricula examined from thirty 'library schools' around the world. Distressing, however, was her finding of a "lack of emphasis on policy and strategy subjects."

10. Solutions - the way forward

The way forward will encounter, inevitably, many problems. It is to problems that we librarians are sometimes too willingly attracted. Not usually, unfortunately, because of the excitement of resolving them but because when massive enough they provide convenient excuses not to do anything about overcoming them!

Solutions that point the way forward can be discovered in the world around us – i.e. both within South Asia and outside as well as outside the LIS profession. They include:

- (i) Market requirements and how to know them. There exist the two markets – the employers employing the 'products' from the DLIS (the students) and the students who are, themselves, the 'market' from which the DLIS recruit. Review employers' needs through surveys - either via companies that are thought to be representative or, alternatively, via their commercial / trade organizations.
- (ii) The second market – are the students' who 'buy into' LIS education and [like any customers] know what they want and expect to receive value for their monies. They know

what they are prepared to pay for. Do they get 'value for money'? Unhappy students lead to future discontented professionals. Survey them to know.

- (iii) Radically develop education and learning / teaching methodologies. It is a large task to turn lecture notes into instructions and guidance suitable for 'project-based learning' with consequences for methods of assessment and yet ensure the maintenance of standards – both academic and professional. It requires a conceptual change in LIS teachers' outlooks to move from individual-delivered instruction to 'team teaching'. [An issue that the Unesco Guideline fails to address!] Academic institutions will need to devise methods and undertake training to assist. [Unesco's Guideline here should prove to be of assistance.]
- (iv) Space and time, and the lack of them, in syllabi and teaching programmes are too often reasons wheeled out to oppose changes. These age-old 'red herrings', to deny admission to new subjects, have been associated with arguments related to incompatibility with elements that are believed by some to constitute the unachievable 'core curricula'. These considerations are now too *passé*. An attempt was made by Guy Marko, followed up by Saracevic (1994) and Lancaster (1994) in the '90's (Marco 1994 174-205), to revive this debate that fortunately failed because the issues were not then taken up. It had already proved in the 1950's to 70's to have been sterile. It could well have assisted in detracting from the primary issues of that time that instead should have received attention – especially in the US. Some (Saracevic 1994) have argued that the closure of some ten first-rate US library schools - that in Chicago University being just one sad example – were not forestalled by the LIS profession because attentions were concentrated elsewhere. If critically examined [and with the required ruthlessness] there is much in current syllabi that can be weeded and / or jettisoned to create the necessary space for new subjects of far greater priority and to accommodate the necessary changes outlined in this paper. For instance: too much time is spent on 'practicals' in 'cat & class' [when these tasks should be undertaken less in each individual library than as a national responsibility by the National Library in conformity with IFLA's UBC requirements]. These could represent but two of them. The criteria to be applied to 'weeding' exercises are clear. The will to move less so!
- (v) Tension between employer expectations versus the profession's needs. The former between 'practice' versus the latter's professional 'theory': between the provision of skills and competencies and those theoretical concepts that lie at the heart of all professions. The solution – is to 'balance' the two in correct proportions.
- (vi) Obtaining correct 'balance' and proportion between these twin priorities by maintaining the theories that are professionally necessary [to protect the qualities and knowledge that is unique only to the profession of librarianship] and the immediate needs of the 'employer markets' which are essentially concerned with practical skills and competencies will require negotiating skills [with employer-organisations, trade unions & governments] of the highest order.
- (vii) How to resolve where learning and teaching for the former takes place – primarily in vocational training institutions - and for the latter which is legitimately in academic institutions? The problem is, therefore, how to provide for such widely-differing expectations in a single institution when neither of them conforms exactly to the provisions of that which are required by these parent-organisations'?
- (viii) Standards' maintenance needs to be protected. These [over-simplified] are –
  - (a) Recruitment - of the best;
  - (b) Content - of what is taught;
  - (c) Instruction – how it is delivered;
  - (d) Outcomes - as required by the academic institution, the professional organization, the practitioners, the markets [employers and students], the teachers etc including who establishes and sets them, who monitors them and checks that they are adhered to;

- (e) Research – who referees the results, in what ways do they enrich instruction?
- (ix) International developments recently in IFLA seem to be moving [after years of consideration and postponement] towards agreements on contents and standards to facilitate movements of students between learning / teaching institutions. These can only be ignored [not only in Sri Lanka, India and the other REFSALA countries] with grave consequences. By whom and in what manner will the required accreditations take place? Is there not here a legitimate role for a functioning REFSALA Secretariat?

11. Change and Change-Agents

Changes in the Departments of LIS, in the curricula, in learning / instructional methods etc will not come without vision [to lead them] and drive [to achieve them]. From where will these come? Answers –

- (a) ‘Society’ at large as technological advances continue, as user-demands escalate, and the comprehension of the significance of ‘information management’ and understanding of the consequences of ‘knowledge societies’ achieves greater understanding – witness the Unesco Guideline.
- (b) Governments - for instance in India from the National Knowledge Commission and in Sri Lanka from the UGC, SCOLIS, ULA and SLLA.
- (c) Customers - DLIS students and employers - in the ‘markets’.
- (d) Few forward-looking and leading DLIS for instance in Sri Lanka from NILIS.
- (e) Professional bodies – REFSALA and SLLA.
- (f) The remainder will slowly follow - as so often in LIS has been the practice.

12. Conclusion / Summary

Conflicts there will be. There always have been. They are healthy; they encourage introspection and debate. These need urgently to be engaged by everyone with concerns – from employers, professional associations, educational institutions, practitioners, employers, students and lecturers.

Debates should centre, however, not on how difficult, or impossible, will be changes and developments. Instead they should concentrate on identifying practical and realistic ways forward with ‘road maps’ for each carefully identified target-area with timescales in which objectives should be achieved.

Five primary criteria, however, must be continuously borne in mind:

- (i) never lose sight of the theories that (a) underpin our bodies of practice and (b) that define the uniqueness of LIS in comparison to other professions;
- (ii) strive for ‘balance’ in whatever is resolved between employer needs & LIS academic and professional qualifications;
- (iii) emphasise, always, the unity of the LIS profession - recalling that “to be ‘divided’ is to be ‘ruled’.”
- (iv) recall that information today is more recognized than ever before as a prime constituent of ‘knowledge’ and that Roger Bacon, in 16th century England, understood this well when he wrote “Knowledge itself is power – *nam et ipsa scientia potestas est.*” (Bacon, Roger. ‘Of heresies’. *Religious Meditations*);
- (v) remember that the LIS profession is first and foremost in the information field, has a long and distinguished international history through all cultures and societies and has always embraced [if a little late] new technological innovations. Consequently we are proud enough of these attainments to always protect it.

<<<<<< **O** >>>>>>

citations and references

1. Bacon, Roger. (1561-1626) 'Of Heresies'. *Religious Meditations*.
2. Bowden, Russell. (1994) 'Professional Responsibilities of Librarians and Information Workers' *IFLA Journal*. 20. 2. pp 120-129].
3. Bowden, Russell. (1981) 'A small part to play for peace: the politics of library and information services.' *The nationwide provision and use of information. Aslib, IIS, LA Joint Conference. 15-19 September 1980. Sheffield. Proceedings*. London. LA. pp373-383.
4. Bowden, Russell. Wijesuriya, Donald. (1994) *The Status, Reputation and Image of the library and information profession. Proceedings of the IFLA Pre-Session Seminar Delhi 24-28 August 1992 under the auspices of the IFLA Round Table for the Management of Library Associations*. Munich. K.G. Saur.
5. Bowden, Russell. (2009) 'Lament for REFSALA – an Epitaph'. *Library and Information Science in the Digital Age. Essays in honour of Prof. M.P. Satija, Jagtar Singh, Indervir Malhan, Trishant Kaur*. Delhi. Ess Ess.
6. Brown, Kathy. (August 2009) 'Thrive rather than survive: Incorporate assessment into your library planning'. *Library Connect*. San Diego. Elsevier. 7.3.
7. Brabazon, Tara. (May 2008) 'Campaigns to restore respect for expertise.' *Update*. 7. 5. 2.
8. Brabazon, Tara. (2009) 'Fundamentalism of the Mind or Wagging the Long Tail? Google and the future of thinking'. *Libri*. 59. 66-77.
9. Brabazon, Tara. en.wikipedia.org/wiki/Tara_Brabazon (Accessed 27.08.09)
10. Bronstein, Jenny. (2009) 'Current Trends in Library and Information Studies Curricula.' *Libri*. 59. pp 78-87.
11. Cooke, Sir Ron. (2008) 'Getting the right message across'. *Update. JISC Supplement*. Nov. '08. p iii.
12. Dakers, Hazel. (1996) *NVQs and how to get them*. London. Kogan Page.
13. Dervin, B. & M. Nilan. (1986) 'Information needs and use'. *Annual review of information science and technology* ed. M. William. 4-33.
14. Donne, John. (1573-1631) 'Devotions'. Oxford. OUP.
15. Drucker, Peter. *quoted by Adam Wathen*. (2009) *LibraryConnect*. Elsevier 7. 1. p. 2.
16. Holderied, Anthony. (2009) 'Library assessment from a fresh perspective' *LibraryConnect Newsletter*. Elsevier. 7.1. Jan '09. p. 8.
17. Ip, A., I. Morrison, M. Currie, & J. Mason. (2000) 'Managing on-line resources for teaching and learning. *Sixth Australian World Wide Web Conference*.
18. <http://ausweb.scu.edu.au/aw2k/papers/ip/paper.html> (Accessed March 23, 2009)
19. Lancaster, F. W. (1994) 'The curriculum of information science in developed and developing countries.' *Libri* 44. 3. pp 201-205.
20. Marko, Guy. (1994) 'The demise of the American Core Curriculum.' *Libri*. 44. 3. pp 174-205.

21. Matsuura, Koichiro. (Sept. 2009) 'Opening Address to Unesco's Permanent Delegations' wsis-l@infoserv.inist.fr (Accessed 2 September '09)
22. McGovern, Gerry. (2008) *Update. JISC Supplement* Nov '08. iii.
23. McKee, Bob and Huckle, Marion. (2009) 'Modern professionalism – a mix of knowledge, skills and ethics'. *Update* April '09. p19.
24. National Knowledge Commission. (1997) *Libraries: Gateway to Knowledge*. New Delhi.
25. National Knowledge Commission [www.nationalknowledgecommission](http://www.nationalknowledgecommission.org) (Retrieved 22 Aug '09)
26. Owen, Tim Buckley. (2008) 'Preparing the ground for Library 2.0'. *Update*. Nov. p. xi.
27. Prins, Hans. de Gier, Wilco. Bowden, Russell. (1995) *The Image of the Library and Information Profession. How we see ourselves: an investigation. A report of an empirical study undertaken on behalf of IFLA's Round Table for the Management of Library Associations*. Munich. KG Saur.
28. Rooney-Browne, Christine. (September 2009) 'Next Gen. Librarians. What does Web 2.0 mean for public libraries?' *Post-Lib* 54. 1. 7.
29. Saracevic, Tefco. 'Closing of library schools in North America: what role accreditation?' *Libri* 44. 3. pp 190-200.
30. Shaw, George Bernard. (1903) 'Maxims for revolutionists' *Man and Superman*.
31. Shenton, Andrew. Johnson, Andrew. (2008) 'Young peoples' perspectives on 'Information' – revisited' *IFLA Journal* 34. 3. pp 238-255
32. Shera, Jesse. (1972) *The foundations of education for librarianship*. New York. Becker & Hayes.
33. Singh, Neena. (2009) 'Influence of information technology in growth and publication of Indian LIS literature.' *Libri*. 59. 1. pp55-67.
34. Sturges, Paul. (2009) 'Stimulating IFLA's Ethical Conscience: FAIFE 2003-2009.' *IFLA Journal*. 35. 2. p. 117-122.
35. Thames Valley University [www.wikipedia](http://www.wikipedia.org) (Retrieved 25 August '09)
36. Unesco. (2008) *ICT Competency Standards for Teachers. Implementation Guidelines. Version 1.0* Paris. Unesco.
37. Unesco. Information for All Programme. (Aug. 2009) *National Information Society Policy: A Template*. Paris. Unesco.
38. Waller, Vivienne. (Sept '09) 'The relationship between public libraries and Google: too much information'. *First Monday* 14. 9. <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/2477/2279>].
39. (Accessed 17 Sept '09)
40. Wilson, T. D. (2001) 'Mapping the curriculum in information studies' *New Library World* 102 (11) 436-442.

<<<<<< **O** >>>>>>

පාඨකයන් ගේ තොරතුරු සාක්ෂරතාවය ඉහළ නැංවීම සඳහා
තොරතුරු සිතියම්කරණය ඉගැන්වීම

රුවන් ගමගේ

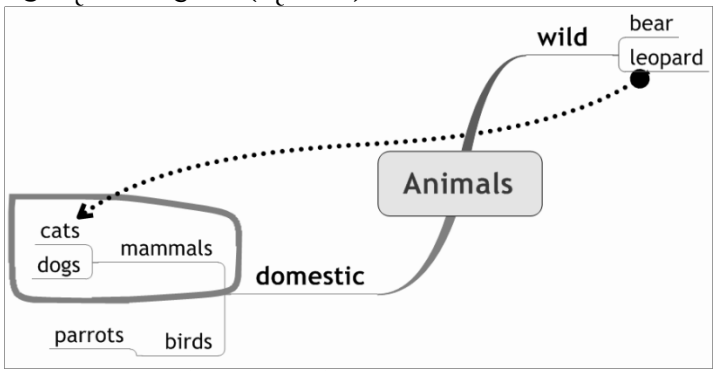
මනෝ සිතියම් (mind maps) යනු අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි තොරතුරු සංවිධාන ක්‍රම වේදයකි. අධ්‍යයන පුස්තකාලයක තොරතුරු තාක්ෂණ වැඩසටහනක් මගින් මනෝ සිතියම්කරණය හඳුන්වා දීමට ගනු ලැබූ උත්සාහයක් පිළිබඳව මෙම ලිපියෙන් විස්තර වෙයි.

1. හැඳින්වීම

මොරටුව විශ්ව විද්‍යාලීය පුස්තකාලය කලක පටන් නවක සිසු සිසුවියන් සඳහා වාර්ෂිකව තොරතුරු සාක්ෂරතා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කරයි. විශේෂයෙන් ම, නවක සිසු දරුවන් විශ්ව විද්‍යාල පරිසරය තුළ දී තොරතුරු ගවේශනයට හුරු කරවීම මෙහි එක් අරමුණකි. 2008 වසරේ පටන් මෙම තොරතුරු සාක්ෂරතා වැඩසටහන් නව මහක් ගන්නා ලදී. ඊට මුල පිරුවේ ඉංජිනේරු පීඨය යි. එම පීඨයේ නවක සිසුන් සඳහා සති කිහිපයක් පුරා දිවෙන පූර්ව අධ්‍යයන කාල සීමාවක් නම් කරන ලදී. එම පූර්ව අධ්‍යයන සමය වෙන් වූයේ ගණිතය, ඉංග්‍රීසි, පරිගණක තාක්ෂණය, හා තොරතුරු සාක්ෂරතාව යන පදනම් හැකියාවන් ඉහළ නංවා ගැනීම වෙනුවෙනි. මෙහි ඇතුළත් තොරතුරු සාක්ෂරතා විෂයය සඳහා සති හයක පාඨමාලාවක් නිර්මාණය කිරීමට පුස්තකාලයෙන් ද ඉල්ලීමක් කෙරිණි. ඒ අනුව නිර්මාණය වූ පාඨමාලාවට ඇතුළත් වූ එක් අංගයකි, තොරතුරු සංවිධානය හා මනෝ සිතියම්.

1.1 මනෝ සිතියම්

මෙය තොරතුරු සංවිධානයේ දී භාවිතයට ගත හැකි, සාපේක්ෂව නවීන ක්‍රමවේදයකි. එය ශිෂ්‍යයන්, කළමනාකරුවන් පමණක් නොව ඕනෑම අයකු ගේ පුද්ගලික කාර්යක්ෂමතාවය ඉහළ නංවා ගැනීම වෙනුවෙන් භාවිත කළ හැකි මෙවලමකි (රූපය 1).

රූපය 1: සරල මනෝ සිතියමක්

සාමාන්‍යයෙන් අප සිංහල හෝ ඉංග්‍රීසි බසින් පොතක ලියන්නේ වමේ සිට දකුණට සහ ඉහළ සිට පහළට යි. විවිධ භාෂාවන් හි මෙම දිශාව වෙනස් විය හැකි වුවත් (උදා: අරාබි බස ලියවෙන්නේ දකුණේ සිට වමට යි) පොදුවේ සාමාන්‍ය ලේඛන ක්‍රමය රේඛීය වේ. නමුත් මනෝ සිතියම්වල තොරතුරු සටහන් කෙරෙන්නේ අරීය (radial) ආකාරයට යි (එනම්, මැද සිට පිටතට විහිදෙන ලෙස). එසේ ම දෘෂ්‍ය උපකාරක භාවිතයෙන් එය වඩාත් ලගන්නා සටහනක් බවට හරවා ගනී. මෙහි වැදගත් ම ප්‍රතිඵලය වන්නේ පහසුවෙන් මතක තබා ගැනීමටත් (memorise) ඉක්මනින් නැවත මතකයට නගා ගැනීමටත් (recall) මේ මගින් හැකියාව ලැබීම යි. එහි තවත් ලක්ෂණයක් වන්නේ නව තොරතුරු පහසුවෙන් එකතු කිරීමට (addition) හැකියාව ලැබීම යි. එහෙයින් එක මාතෘකාවක් වෙනුවෙන් සකස් කෙරෙන මනෝ සිතියමක්, වැඩෙන ජීවියකු මෙන් නව දැනුමෙන් පෝෂණය කර ගැනීමට ශිෂ්‍යයාට/ශිෂ්‍යාවට හැකියාව ලැබේ. මෙහි සුවිශේෂී ම ලක්ෂණය වන්නේ මනෝ සිතියමේ එක් එක් කොටස් අතර සබඳතා දැක්වීමේ අපූරු හැකියාව යි. එය රේඛීය සටහනකින් කෙසේවත් ඉටු කර ගත නොහැකි කර්තව්‍යයකි.

එහෙත් ඉහත 1 රූපයේ කැලෑ බලලුන් (wild cats) හා ගෘහාශ්‍රිත බලලුන් (domestic cats) අතර සබඳතාවය පෙන්වූ සැටි බලන්න. මෙවැනි අමතර රේඛා මගින් විවිධ මට්ටමේ නැදැකම් හඳුනා ගත හැකි වීම මනෝ සිතියම්වල වටිනාකම වැඩි කරයි.

1.2 අභ්‍යාසය

ඉහත දැක්වූ 1 රූපය අප භාවිත කළේ ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් රේඛීය හෝ ලැයිස්තුගත තොරතුරු සංවිධාන ක්‍රමයෙන් ඔබ්බට රැගෙන යාමේ බලාපොරොත්තුවෙනි. මෙහි දී පළමුවෙන් සිදු කළේ bear (වළසා), leopard (දිවියා), birds (කුරුල්ලෝ), parrot (ගිරවා), dog (බල්ලා), cat (බලලා), mammals (කිෂීරපායී සතුන්), domestic (ගෘහාශ්‍රිත) යන පද නිසි පෙළ ගැස්මකින් තොරව ශිෂ්‍ය ප්‍රජාව වෙත ලබා දීම යි. ඒවා අර්ථාන්විත ක්‍රමයකට අසුරන ලෙසත්, මෙහි දක්නට නොමැති, එහෙත් තිබිය යුතු පුරුක් ඇත්නම් ඇතුළු කරන ලෙසත් ඔවුන්ට උපදෙස් ලබා දෙන ලදී. මේ සඳහා ලබා දුන් උපරිම කාලය වූයේ විනාඩි 5කි. මෙහි දී වැඩි පිරිසක් ලබා දුන් පිළිතුර පහත දැක්වේ.

වගුව 1: ශිෂ්‍ය ප්‍රජාවෙන් වැඩි පිරිසක් පද පෙළ අසුරා තිබූ ආකාරය

ගෘහාශ්‍රිත	වනගත
ගිරවා	වළසා
බල්ලා	දිවියා
බලලා	

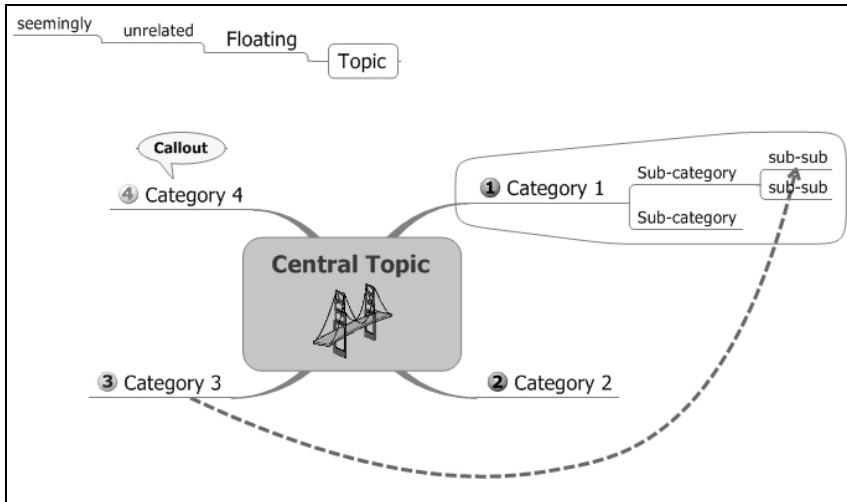
මේ අනුව වැඩි ශිෂ්‍ය පිරිසක් උනන්දු වූයේ සත්ත්ව විශේෂ (වර්ගීකරණයේ අග කෙළවර) මට්ටමින්, සතුන් ගොඩවල් දෙකකට ඇතුළත් කිරීමට බව පැහැදිලි ය. එම සතුන් ගේ සත්ත්ව ගණ මට්ටමින් දැක්වීමට හෝ අවම වශයෙන් කුරුල්ලන්-කිෂීරපායීන් යනුවෙන් දෙකොටසක් ලෙස බෙදා දැක්වීමට හෝ උත්සාහ කළේ මුළු ශිෂ්‍ය ප්‍රජාවෙන් අතළොස්සක් පමණි. සතුන් අතර සබඳතා හෙළි කළ හැකි යැයි කල්පනා කොට තිබුණේ ඊටත් අඩු ප්‍රමාණයකි. මීට අමතරව දක්නට ලැබෙන වෙනත් සත්ත්ව කොට්ඨාශ (උදා: සර්පයන්, මත්ස්‍යයන්) පිළිබඳව කිසිවෙක් සඳහන් නොකළහ.

1.3 මනෝ සිතියම් ඇදීමේ ආරම්භය සහ එහි නීති-රීති

අර්ය ආකාරයට සැකසූ රූප සහ පද මගින් අදහස් ප්‍රකාශනය, පෙරදිග අපට ආගන්තුක අදහසක් නොවේ. බුදු දහමේ ධර්ම වක්‍රය (dhamma chakka), වසර පන් දහසක් පැරණි, චීනයේ යි චිං වර්ණාවලිය (i-ching නොහොත් yi jing spectrum) ආදිය මගින් හෙළි වන්නේ ඇත අතීතයේ සිට ම මෙම සංකල්ප භාවිතයට ගත් ආකාරය යි. තවද ගසක අතු බෙදෙන ආකාරය, පත්‍රයක නාරටි විහිදී ඇති ආකාරය මෙන් ම ආකාශ වස්තූන් ගෙන් ආලෝකය විහිදෙන ආකාරය දෙස බැලූ විට ද, ස්වභාවික ලෝකයේ පවා මෙම සංසිද්ධිය දැක ගත හැකි අයුරු පුදුම එළවන සුළු ය. මනස ද මෙසේ අර්ය ව සංවිධානය වූ තොරතුරු පහසුවෙන් උකහා ගන්නා බව බුසාන් සොහොයුරෝ (Buzan, 1974; Buzan & Buzan, 1996) පවසති. මනෝ සිතියම් නමැති සංකල්පය හඳුන්වා දී එය ලොව පුරා ප්‍රචලිත කිරීමට දැනට දශක හතරක පමණ සිට වෙනසෙන්නේ ටෝනි බුසාන් ය. බුසාන් ඉදිරිපත් කරන මනෝ සිතියම් නීති කිහිපයකි. ඒවායින් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

1. මනෝ සිතියම අදින කඩදාසිය තිරස් අතට තබා ගන්න. එය සුදු පැහැති කඩදාසියක් වීම වඩා සුදුසු යි.
2. රූප සටහනක් හෝ කිසියම් හැඩයක් සමග මාතෘකාව කොළය මැදින් ලියන්න.
3. මැද සිට කොළයේ දාර දෙසට අර්යව විහිදී යන ලෙස ඇදී රේඛා මත අනු මාතෘකා ලියන්න. රේඛා ඇදීමේ දී අඩුම තරමින් වර්ණ 3ක් වත් භාවිත කරන්න.
4. එක් රේඛාවක් මත බොහෝ දුරට ලිවිය යුත්තේ එක් මූලපදයක් (keyword) පමණි.

5. එකිනෙකින් බෙදී යන මාතෘකා (මූලපද) අතු බෙදුනු රේඛා මත ලියන්න.
  6. මැද ඇති රේඛා මහත ය. අගට අතු බෙදෙමින් යන විට ඒවා ක්‍රමයෙන් සිහින් වේ.
  7. අරිය ලෙස ධුරාවලිය (hierarchy) පෙන්වන අතරේ ඇතැම් ශාඛාවන් ගේ අනුපිළිවෙල දැක්විය යුතු නම්, ඒවාට අංක යොදන්න.
- ඉහත නීතිවලට අනුකූලව සකස් කරන ලද කාල්පනික මනෝ සිතියමක් පහත රූපයේ දැක්වේ.

රූපය 2: කාල්පනික මනෝ සිතියමක්

මැද සිට අරිය ව මාතෘකාව බෙදී යන ආකාරයක්, මූලපද එකිනෙක අතර සබඳතා පෙන්වා ඇති ආකාරයක් මෙහි පැහැදිලි ය. එසේ ම සුදුසු පරිදි වර්ණ භාවිතයට, ශාඛාවලට අමතර සටහන් එක් කිරීමට සහ සබඳතා හඳුනාගත නොහැකි මාතෘකා, පාවෙන මාතෘකා (floating topics) ලෙස දැක්වීමට පුරුණ නිදහස මනෝ සිතියමේ නිර්මාපකයාට ඇත. පසුව පැහැදිලි සබඳතාවයක් දක්නට ලැබුන පසු රේඛා යා කිරීමෙන් සිතියම සම්පූර්ණ කර ගැනීමේ හැකියාව තිබේ. මේ හේතුව නිසා ම, බුද්ධි කලම්බනය (brainstorming) සඳහා යොදා ගත හැකි වැදගත් මෙවලමක් ලෙස මනෝ සිතියම සැලකේ.

2. සාහිත්‍ය ගවේශනය

ඉංජිනේරු ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් මුහුණ දෙන බරපතල ම ගැටලුවක් වන්නේ මතකයේ තබා ගත යුතු සංකල්ප හා සිද්ධාන්ත, සංඛ්‍යාවෙන් අධික වීම යි. එසේ ම එම සංකල්ප හා සිද්ධාන්ත අතර සබඳතාවයන් දැකීමට අපොහොසත් වීම හා ඒවා මතුපිටින් පමණක් ඉගෙනීම (ගැඹුරින් අධ්‍යයනය නොකිරීම) අනෙකුත් ගැටලු බව හෙගාට් (Hegarty, 2004) පවසයි. සබඳතා ගොඩ නැඟීමටත්, එමගින් දත්ත හා තොරතුරු පහසුවෙන් ගබඩා කිරීමටත් මනෝ සිතියම් උපකාරී වේ. ඊට හේතුව වන්නේ මනෝ සිතියම් සකස් වී ඇති ධුරාන්වයික (hierarchical) ස්වභාවය යි. මෙම ආකෘතිය නිසා නිරායාසයෙන් සංකල්ප අතර සබඳතාවය පුරෝකථනයට (forecasting) මොළයට හැකියාව ලැබෙන අතර, එමගින් සක්‍රීය ඉගෙනීමකට මහ පෑදේ (Buzan & Buzan, 1996). එය සාමූහික ක්‍රියාවක් ලෙස සිදු කිරීමෙන් ද අගනා ප්‍රතිපල දැකිය හැකි ය. කුඩා කණ්ඩායම් ලෙස බෙදී මනෝ සිතියම් නිර්මාණය කිරීමේ දී බොහෝ දෙනා ගේ අදහස් ගලා එයි. එමගින් බුද්ධි කලම්බනයක් සිදු වන නිසා, මාතෘකාව ගැඹුරින් විශ්ලේෂණයට අවස්ථාව ලැබේ (Budd, 2004). එසේ ම කුඩා කණ්ඩායම් ක්‍රියාකාරකම්වලදී ශිෂ්‍යයන්ට තම අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමටත්, සාක්ෂ්‍ය ඉදිරිපත් කරමින් එම අදහස් තහවුරු කිරීමටත්, අනෙකුත් ගේ අදහස්වලට කන් දීමටත්, එමගින් ගැටලු විසඳා ගැනීමටත් අවස්ථාව ලැබෙන බව මෙයර්ස් හා ජෝන්ස් (Meyers & Jones, 1993) පවසති. මැලේසියාවේ කර්ටින් තාක්ෂණ සරසවියේ සිවනේසන් හා හෝ (Sivathesan & Ho, 2005) පංති කාමරයේ දේශන වල දී මනෝ සිතියම් යොදා ගත්හ. එය ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් ගේ සතුටට හේතු වූ බව

ඔවුහු පවසති. ආරම්භයේ දී බොහෝ සිසුන්ට මෙම සංකල්පය නුහුරු විය. ඇතැම් සිසුන් එය තමන් ගේ එදිනෙදා අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා යොදා ගැනීමට බලාපොරොත්තු වුවත් ඇතැමුන් එය අමතර කරදරයක් ලෙස සැලකූ බව ද ඔවුහු වැඩි දුරටත් පවසති.

ෆරන්ඩ් සහ ෆිර්ස (Farrand et al, 2002) තම අධ්‍යයනයට සහභාගි කර ගත්තේ වෛද්‍ය සිසුන් පිරිසකි. මනෝ සිතියම්, අධ්‍යයන ශිල්ප ක්‍රමයක් ලෙස ප්‍රයෝජනයට ගන්නට පුළුල්ව, ඒ පිළිබඳව සිසුන් ගේ උනන්දුව වැඩිම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතු යැයි ඔවුහු මත පළ කරති. එය ගැටලු මූලික ඉගෙනුම් පරිසරයක (Problem-based-learning environment) දී වඩාත් වැදගත් වනු ඇති බව ඔවුන් ගේ අදහස යි. ගැටලු මූලික අධ්‍යයනයේ දුර්වලතාවයක් වන්නේ උකහා ගන්නා දැනුම බොහෝ දුරට අසංවිධිතව පැවතීම යි. මෙම දුර්වලතාවය මත හැරීමට මනෝ සිතියම්වලට හැකියාව ඇත.

3. තොරතුරු සාක්ෂරතාවය

තොරතුරු සාක්ෂරතාවය නම් තොරතුරු අවශ්‍යතාවය හඳුනා ගැනීමට, තොරතුරු සොයා යාමට, එකතු කිරීමට, සංවිධානයට, ඇගයීමට සහ අවශ්‍ය තොරතුරු භාවිතයට ඇති හැකියාව ලෙස අර්ථ දැක්වේ. පුස්තකාලවේදීන් මෙම කාර්ය කෙරෙහි විශේෂඥ දැනුමෙන් යුත් පිරිසකි. එනිසා එම දැනුම අවශේෂ ජනතාව කරා බෙදා හැරීමේ සඳාචාරාත්මක වගකීමක් ඔවුන්ට ඇත (Hegarty, 2004). නිරන්තරයෙන් පාඨකයන් වෙත දැනුම ගලා යැවීමේ සම්ප්‍රදායයක් අධ්‍යයන පුස්තකාලවල ඇත. එනිසා මෙවැනි පුස්තකාල නිශ්චිත කාල පරතරයන් තුළ දී තොරතුරු සාක්ෂරතා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ය.

3.1 මොරටුව විශ්ව විද්‍යාලයීය පුස්තකාලයේ තොරතුරු සාක්ෂරතා වැඩ සටහන

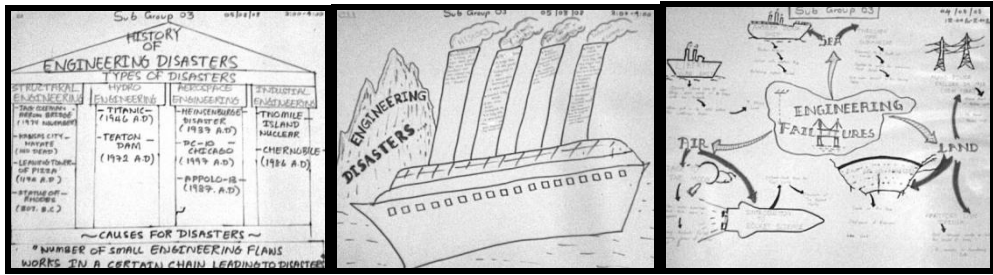
මීට පෙර ද සඳහන් කළ පරිදි, විටින් විට ලැබෙන ඉල්ලීම් අනුව තොරතුරු සාක්ෂරතා වැඩසටහන් පුස්තකාලය මගින් විශ්ව විද්‍යාලයීය ප්‍රජාව වෙනුවෙන් දිගු කලක් තිස්සේ පවත්වාගෙන එයි. පසු ගිය තෙවසර තුළ (2008-2010) විශේෂත්වය වූයේ ඉංජිනේරු පීඨයේ ඉල්ලීම් පරිදි ඉතා පුළුල් වැඩසටහනක් කිරීමට කාලය ලැබීම යි. සතියකට පැය දෙක බැගින් සති 9ක කාලයක් පුරා පැය 18ක් තොරතුරු සාක්ෂරතා විෂය වෙනුවෙන් ගත කිරීමට 2008 වසරේ මෙම විශ්ව විද්‍යාලයේ ඉංජිනේරු පීඨයට ඇතුළත් වූ සෑම නවක සිසුවකුට ම අවස්ථාව ලැබිණි. 2009 වසරේ මෙම කාලය පැය 10කට සීමා වූ නමුත් 2010 වසරේ නැවතත් පැය 16ක පාඨමාලා කාලයකට ඉඩ ලැබී තිබේ. එවැනි පූර්ණ පාඨමාලාවක් තුළ මනෝ සිතියම් විෂයට ඉඩ කඩ ලබා ගැනීම ඉතා පහසු විය.

වගුව 2: 2008 වසරේ මනෝ සිතියම් විෂය සඳහා කාලය වෙන් කළ අන්දම

හැඳින්වීම	විනාඩි 10
වාර්තාමය විධියේ වැඩසටහනක් නැරඹීම	විනාඩි 50
විධියේ වැඩ සටහන අනුසාරයෙන් කණ්ඩායම් ලෙස මනෝ සිතියම බැගින් නිර්මාණය කිරීම	විනාඩි 45
මනෝ සිතියම් ඇගයීම	විනාඩි 15
මුළු කාලය	විනාඩි 120

මූලික හැඳින්වීම විද්වත් කාර්ය මණ්ඩල සාමාජිකයකු විසින් සිදු කරන ලදී. විධියේ දර්ශනය සඳහා වාර්තාමය විධියේ වැඩ සටහන් දෙකකින් එකක් භාවිත කෙරිණි. එක් වැඩසටහනක් නම් 'ද හිස්ටරි චැනල්' (The History Channel) මගින් නිශ්පාදනය කරන ලද 'මොඩරන් මාවල්ස්' වැඩසටහන් මාලාවේ 'ඉංජිනේරු ශිල්පයේ විපත්' (Engineering Disasters) යන විධියේව යි (Modern Marvels, 1999). එහි දී පීසාහි ඇලවෙන කුළුණ, ටයිටැනික් නාවික අනතුර, වර්නොබිල් න්‍යෂ්ටික බලාගාර අනතුර, හින්ඩන්බර්ග් ගුවන් නැවේ අනතුර සහ බෝපාල් අනතුර වැනි මාතෘකා සාකච්ඡා විය. දෙවන විධියේව වූයේ 'නැෂනල් ජියොග්‍රැෆික් චැනල්' (National Geographic Channel) මගින් නිශ්පාදනය වූ 'හින්ඩන්බර්ග් අනතුර' (Hindenburg) නමැති රූපවාහිනී වැඩසටහන යි (Seconds from Disaster, 1999).

මෙම විධියේ දර්ශනය නැරඹීමෙන් අනතුරුව කාලය ගත වූයේ ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් 8-10 පමණ කණ්ඩායම් ලෙස එක්ව මනෝ සිතියම් නිර්මාණය යි. සෑම කණ්ඩායමකට ම වැඩ මේසයක්, පාට පෑන් සහ ක්‍රිස්ටල් බෝඩ් එක බැගින් සැපයිණි. එක් සතියක් තුළ මෙවැනි අනු කණ්ඩායම් 50ක් මනෝ සිතියම් නිර්මාණයේ යෙදුණහ. එහි දී ශිෂ්‍යයන් විසින් නිර්මාණය කරන ලද මනෝ සිතියම් කිහිපයක් 3 රූපයේ දැක්වේ.

රූපය 3: 2008 වසරේ ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම් විසින් නිර්මාණය කරන ලද මනෝ සිතියම් කිහිපයක්

දෙදහස් අට වසරේ ලැබුණු අත්දැකීම් අනුව 2009 වසර වන විට වඩා සංවිධානයකින් යුතුව මෙම විෂය ඉගැන්විය යුතු බැව් පැහැදිලි විය. විශේෂයෙන් ම, විෂයය විස්තර කිරීමේ කාලය අඩු වීම සැලකිල්ලට ගැනිණි.

මේ අනුව නැවත සැකසුණු 2009 වසරේ ඉගැන්වීමේ සටහන පහත පරිදි වේ.

වගුව 3: 2009 වසරේ මනෝ සිතියම් විෂය සඳහා කාලය වෙන් කළ අන්දම

හැඳින්වීම (තොරතුරු සංවිධානය)	විනාඩි 25
අභ්‍යාසය 1 (පද පෙළ පිළිවෙලින් සැකසීම)	විනාඩි 05
හැඳින්වීම (මනෝ සිතියම්, වෙනත් තොරතුරු සංවිධාන ක්‍රමවේද)	විනාඩි 45
අභ්‍යාසය 2 (මනෝ සිතියමක් ඇදීම - තනි පුද්ගල වශයෙන්)	විනාඩි 05
මනෝ සිතියම ඇගයීම	විනාඩි 10
අභ්‍යාසය 3 (දෙවැනි මනෝ සිතියම - කණ්ඩායම් ක්‍රියාකාරකම)	විනාඩි 30
මුළු කාලය	විනාඩි 120

මෙහි පළමු හැඳින්වීමේ දී සිදු කළේ තොරතුරු සංවිධානයේ අවශ්‍යතාවය පැහැදිලි කිරීම යි. ඉන් අනතුරුව කෙටි අභ්‍යාසයක් මගින් (අවධිමත් වදන් කිහිපයක් විධිමත් ලෙස සංවිධානය කිරීම) තොරතුරු සංවිධානයේ මූලික සංකල්ප තෝරා දෙන ලදී. මනෝ සිතියම් පිළිබඳ සංකල්ප ඉදිරිපත් කරන ලද්දේ දෙවන හැඳින්වීමේ දී යි. ඉන්පසු, තම පවුලේ උදවිය පිළිබඳව මනෝ සිතියමක් නිර්මාණය කරන ලෙස සෑම ශිෂ්‍යයකුට ම දැන්විණි. ඉන්පසු ඔවුන් නිර්මාණය කළ මනෝ සිතියම් කිහිපයක් අහඹුව ගෙන ඇගයීමට ලක් කරන ලද අතර ඊකිවලින් පිට පැන ඇති නිර්මාණ නිවැරදි කෙරිණි.

තුන්වනුව සිදු කරන ලද්දේ කණ්ඩායම් ක්‍රියාකාරකම යි. මෙහි දී තම කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් ලංකාවේ කුමන දෙසින් පැමිණි අය දැයි සොයා, ඒ ඇසුරෙන් මනෝ සිතියම බැගින් නිර්මාණය කිරීමට උපදෙස් දෙන ලදී. එක් එක් පළාතෙන් පැමිණි සාමාජිකයන් එක් ශාඛාවකට ගොණු කරන ලදී. එසේ ම දිස්ත්‍රික්ක හා නගර/ගම් තෙක් බෙදීම් පැහැදිලිව දක්වන්නට උපදෙස් ලැබිණි. ඒ ඒ ගම් හා නගර විශේෂයෙන් ප්‍රසිද්ධියක් උසුලන්නේ කුමකටද යන්න විමස ඇසුරින් සටහන් කිරීමට ද උනන්දු කෙරිණි.

4. සාකච්ඡාව සහ නිගමනය

දෙදහස් අට වසරේ වැඩ සැලසුමේ ඇති අඩුපාඩු බොහොමයක් 2009 සැලසුමෙන් මහ හැරී ඇති බව පැහැදිලි ය. එහෙත් ශිෂ්‍ය නිර්මාණ ඇගයීමට කාලයක් වෙන්ව නොතිබීම මෙහි අඩුපාඩුවකි. මෙම වසරේ වැඩ සටහනේ දී එම වරද නිවරද කර ගැනීමට අවස්ථාව සැලසෙනු ඇත. බඩ්ඩ (Budd, 2001) විසින් අනුගමනය කරන ලද ක්‍රියාමාර්ගය මේ සඳහා එක් පිළියමක් සේ සඳහන් කළ හැකි ය. ඔහු වැඩිමුළු සැසිය අවසානයේ දී, සියලු මනෝ සිතියම්, පංතිකාමර බුලට්තයේ ප්‍රදර්ශනය කළේ ය. මෙහි දී අනෙකුත් සාමාජිකයන් ගේ නිර්මාණ ඇසුරින්, තම වැරදි හඳුනා ගැනීමට සහ වඩා නිර්මාණශීලී ප්‍රවේශ ඉගෙන ගැනීමට ඔහු ගේ ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම්වලට හැකි වූ බැව් සඳහන් වෙයි.

ශ්‍රී ලංකාව පළාත්, දිස්ත්‍රික්ක සහ නගර අනුව බෙදා තමා කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් වර්ග කිරීමේ අභ්‍යාසය මගින්, එක් එක් මාතෘකාව අනු ශාඛාවලට බෙදී යන අන්දමත්, සමාන තොරතුරු එක්ව ගොණු කෙරෙන අන්දමත් පැහැදිලි වෙයි. එසේ ම නවක සිසුන් වශයෙන් කණ්ඩායමේ සාමාජික-සාමාජිකාවන් හොඳින් හඳුනා ගැනීමට අවස්ථාව සැලසීම මෙහි ඇති අමතර වාසියකි.

ඉහත දැක්වූ ශිෂ්‍යයන් විසින් නිර්මාණය කරන ලද මනෝ සිතියම් නිර්මාණාත්මක ගුණයෙන් අනුන ය. එහෙත් බුඩ්ඩන් විසින් දක්වන ලද මනෝ සිතියම් ඊකි සමග ඒවා බොහෝ දුරට අනුකූල නොවේ. තොරතුරු බොහොමයක් තවදුරටත් අසංවිධිත ස්වරූපයෙන් ම දක්නට ලැබෙන හෙයිනි. එම අඩුපාඩු සකසා ගනිමින්

සාර්ථකව මනෝ සිතියම්කරණයේ යෙදීම සඳහා නිරන්තර පුහුණුව අවශ්‍ය වේ. එසේ ම පළමු අභ්‍යාසයේ දී (වගුව 1) ශිෂ්‍යයන් දැක්වූ ප්‍රතිචාරය මගින් හෙළි වන්නේ කෙටි කාලයක් තුළ විවිධ විෂයයන් යා කරමින් සබඳතා ගොඩ නැඟීමේ දී ඔවුන් දක්වන දුර්වලතාවය යි. එම හැකියාව වර්ධනය කර ගැනීමට මනෝ සිතියම් උපයෝගී කර ගත හැකි ය.

මේ අතර මනෝ සිතියම් භාවිතය පිළිබඳ ප්‍රමාණවිෂයික (quantitative) අධ්‍යයනයක අවශ්‍යතාව මේ වන විට පැහැදිලි වී ඇත. මනෝ සිතියම් පිළිබඳ උගෙන වසරක් සහ වසර දෙකක් ගත කළ ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම් මේ වන විට ඉංජිනේරු පීඨය තුළ සිටින නිසා, ඔවුන් ඇසුරෙන් පසු අධ්‍යයනයක් කිරීමේ අවස්ථාව පවතී. ඒ අනුව තමන් ඉගෙනගත් තොරතුරු ශිල්ප ක්‍රම, ඔවුන් කෙතරම් දුරට ඵදිනෙදා ජීවිතයට සමීප කර ගෙන ඇති දැයි දැන ගත හැකි ය.

පුද්ගලයන් විවිධාකාර වන තරමට ම ඔවුන් ගේ ඉගෙනුම් ක්‍රම ද විවිධාකාර ය. ඇතැමුන් වඩාත් ශ්‍රව්‍ය සංවේදී වන අතර ඇතැමුන් වඩාත් දෘෂ්‍ය සංවේදී ය. තවත් අයෙක් පෙළ (text) කෙරෙහි වඩාත් ආශක්ත වෙති. මේ නිසා මනෝ සිතියම් වැනි දෘෂ්‍ය මූලික ශිල්ප ක්‍රමයක් සියලු ම ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් කෙරෙහි ධනාත්මක හැඟීමක් ඇති කරනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු වීම මූලාවකි. එසේ වුවත් තොරතුරු සංවිධානය කෙරෙහි එහි ඇති ශක්‍යතාවය අවතක්සේරු කළ නොහේ.

මනෝ සිතියම්කරණය වඩාත් ජනප්‍රිය වීමට තවත් හේතුවක් වී ඇත්තේ එම කාර්යය තවත් පහසු කරන පරිගණක මෘදුකාංග කරලියට පැමිණීම යි. එවැනි වාණිජ මෘදුකාංග බොහොමයකි. එසේ ම නිදහස් මෘදුකාංග ද තිබීම දියුණු වෙමින් පවතින රටවල ශිෂ්‍ය ප්‍රජාවට සැනසිල්ලකි. ශ්‍රී මයින්ඩ් (Free Mind) වැනි නිදහස් හා විවෘත මූල (free and open source - FOSS) මනෝ සිතියම් මෘදුකාංග සිංහල භාෂාවෙන් මනෝ සිතියම් නිර්මාණයට ද සහාය දක්වයි.

අවසන සඳහන් කළ යුත්තේ මූලික ප්‍රතිපෝෂණ (feedback) ඇසුරෙන් ලබා ගත් දත්තවලට අනුව බොහෝ ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් මනෝ සිතියම් පිළිබඳ ඉගැන්වීම අගය කරන බව යි. වැඩි පිරිසක් මෙහි දී සඳහන් කර ඇත්තේ, මනෝ සිතියම්කරණය පිළිබඳව ඇසු ප්‍රථම අවස්ථාව මෙය වන බව යි. ඒ අනුව විශේෂයෙන් පාසල් සහ විශ්ව විද්‍යාල ගුරුවරුන්ට මෙම කෙෂත්‍රය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබා දීම කාලීන අවශ්‍යතාවයක් ව පවතී. ඒ සඳහා පුස්තකාලවේදීන්ට කළ හැකි කාර්ය භාරය අනිවිච්ච වෙයි.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

1. Budd, J.W. (2004). Mind maps as classroom exercises. *Journal of Economic Education*, 35(1), 35-46.
2. Buzan, T. (1974) *Use Both Sides of Your Brain*, New York: The Penguin Group.
3. Buzan, T. & Buzan, B. (1996). *The Mind Map Book: How to Use Radiant Thinking to Maximize Your Brain’s Untapped Potential*. New York: Plume.1996.
4. Farrand, P., Hussain F., Hennessy, E. (2002). The efficacy of the mind map study technique. *Medical Education*. 36(5): 426-431.
5. Hegarty, Nora. Quinlan, Neil. Hurley, Tina. Lynch, Ted.(2004). *On the Catwalk : WIT Libraries Learning Support Model*. *Library Management*. 25 Number 6-7, pp.293-299.
6. Meyers, C., and T. B. Jones. 1993. *Promoting active learning: Strategies for the college classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
7. *Modern Marvels: Engineering Disasters* (1999). The History Channel. 1999.
8. *Seconds From Disaster: Hindenburg* (1999). National Geographic Television, 1999.
9. Sivathasan, S. and Ho, LH (2005).“Using Mind Maps in University Teaching”, HERDSA Conference 2005,
10. Higher Education Research and Development Society of Australia, http://conference.herdsa.org.au/2005/pdf/non_refereed/156.pdf (Visited 20.10.2008)

Evaluation of library services: a literature review

M.M.Mashroofa

Abstract:

This paper reviews the literature related to evaluation of Information services. The purpose of this study is to identify the evaluation criteria, evaluation perspectives and instruments of evaluation researches in order to apply to the local context to assure the service quality of libraries. Under this library evaluation points and evaluation perspectives were reviewed. Further to these evaluation criteria, methodology and research instrument used in evaluation research were studied. Several related research carried out by using different evaluation criteria have been reviewed.

Key words: Evaluation Criteria, Service quality, Research instruments for evaluation research.

Introduction:

Measure and evaluation are often combined. But these two terms are distinct and have been well defined. Measurement is “the determination of the magnitude of a quantity” while evaluation is “the process of determining the merit, worth or value of something or the product of that process” (Scriven,1991). A simple definition, but no easier to accomplish is that evaluation consists of comparing ‘what is’ to ‘what ought to be’ (Van House et al,1990).

A historical background

The primary goal of any library is to maximize user satisfaction and to potentially exceed the expectations of their users. Therefore, in the library quality may be recognized by the customers in terms of prompt delivery or error free services. Quality is relating to how good a service is, and not necessarily how large or extensive. Therefore the recipients of the service must experience quality which may also be a property of the service itself. A quality service is one that fully meets the expectations and requirements of the users.

Crowford J.(2000) has listed out the reasons for undertaking evaluation. Those are;

1. To collect information to facilitate decision making and justify increasing expenditure or defending existing expenditure
2. To evaluate the quality of service provided: both overall and specifically to plan for future improvements.
3. To identify the extent to which problems can be solved. It may or may not be possible to solve a problem identified by evaluation. Sometimes, it cannot be solved due to resource constraints (human and finance) or involvement of parties outside the library, for example administration. In this case, at least evaluation can contribute to the planning process.
4. To identify differing and contradictory needs of different user categories
5. To plan public relations work and information dissemination.
Eg. User education on the use of electronic information
6. To provide feed back to, and to evaluate contractors
Eg. Time taken by suppliers to supply items.
7. To involve users in management
8. To provide the basis of further improvement and direction
9. Closing the feedback loop.
Considering .

Library evaluation frame works and evaluation perspectives

A few scholars have presented library evaluation frame works. Herson and McClure (1990) presented four different levels of analysis for evaluation. Those are

- individual
- programmatic level
- organizational and
- societal.

Although all four perspectives are important to consider, they argue that it is important for a library to evaluate its performance of the organizational and programmatic level.

Griffiths and King (1993) also use a two dimensional framework, this one targeted toward special libraries. Their dimensions are the object of measurement;

- entire library
- functions preformed
- services and products
- resources

And the evaluation perspectives are

- library
- user
- organization
- industry
- sector or society

This two dimensional frame work for holistic evaluation is expanded and modified in order to evaluate information services in some other libraries.

Saracevic(2000) discussed the evaluation of digital libraries and presented a set of elements for evaluation. This list consist of the different aspects of digital library, including traditional library elements such as

- collections
- access
- preservation
- use

and elements from computer systems such as

- networks
- security

and elements from management of services such as

- integration   - cooperation
- staffing and   - costs

He presents the context of evaluation as user centered or system centered.

Turk (2007) has carried out a research titled “building a culture of quality assurance in the libraries of the university of Ljubjana”, which focus on multiple perspectives; service effectiveness, service efficiency and service quality together with combination of these usability aspects of performance measurement. In that study, the author has reviewed performance indicators under five groups such as

1. library staff
2. library documents
3. library services
4. library expenditure and

5. Library space.

According to Turk (2007), Slovenian academic libraries such as the library of University of Ljubjana, have no significance and systematic approach to the measurement of library service quality. Some libraries of University of Ljubjana have already considered measuring library's service quality from the users' point of view. This author has evaluated the library service quality by using a survey instrument containing 23 questions grouped into five dimensions. Those are as follows.

1. Space
2. personnel
3. collection
4. searching information sources
5. service in general

User Perception in Library Evaluation

Dervin, Nilan, (1986) presented a summary of research about the importance of including the perspectives of users in library evaluation. They presented two paradigms; the first is the traditional paradigm where "information is seen as objectives and users are seen as input-output processors of information", and that evaluation from this perspectives focuses only on the 'externally observable dimensions of behaviour and events'. The alternative paradigm is to bring the user into the evaluation and involve their viewpoint based upon the concept that different users will make sense of an information situation in different ways. This paradigm focuses on "what leads up to and what follows intersections with systems".

Orr (1973) presented two basic questions to understand the traditional methods of evaluating library services by examining the concepts of quality and value: 'how good is the service?' and 'how much good does it do'? In order to perform this type of evaluation library must take a different type of measurement from users. Instead of focusing only on the performance of the system librarians must also consider the users' view point of their use experience.

To measure the users' view of their use several scholars have looked at many ways. Those are users' information needs, gaps in knowledge, information encountering behaviour of users, information retrieval from digital system, getting relevant and useful information, and how the library aided in resolving knowledge gap and information needs.

All of those theories need to split the external measurement into two categories: measurement based on the user's view of the system and measurement based on the user's view of the use experience. Accordingly, they have identified criteria for evaluation purposes.

Evaluation criteria

Selection of multiple evaluation criteria and the view points is critical in gaining a more thorough understanding of service quality of library.

Lancaster (1978) presented one of the most commonly accepted frameworks for evaluation consisting three tiers;

- effectiveness
- cost-effectiveness and
- cost-benefit

Effectiveness is "how well the system is satisfying its objectives". Once effectiveness is measured the cost of service can be introduced to examine the cost-effectiveness of the service. Finally, this framework recognizes that effectiveness and benefits are not the same; therefore, cost-benefit is evaluating a service based upon the cost compared to the benefits provided by that service.

Armstrong (1991) has identified some criteria which customers ascribe to service include;

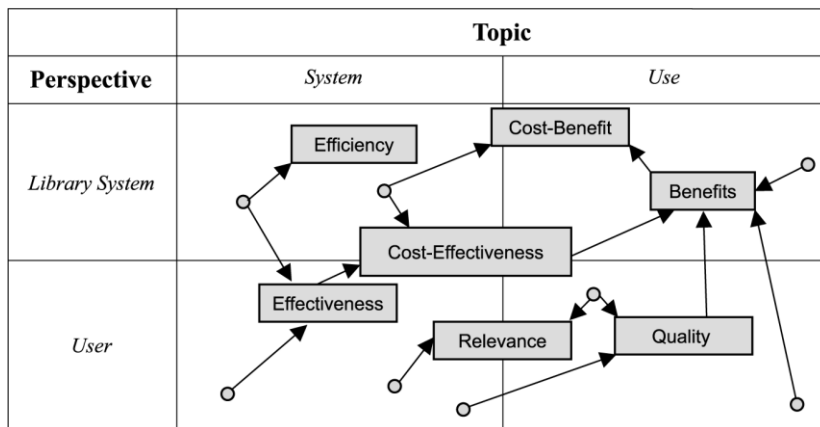
- accessibility

- responsiveness or timeliness
- reliability or accuracy, up-to-dateness and relevance
- accuracy or non threatening behaviour / friendliness and helpfulness
- communications or easy to use
- assurance or reliability and consistence
- affordability, tangibility or within price range

Different evaluation criteria can get from different quadrants of measurement of Nicholson (2004), making the holistic understanding of the library easier to accomplish. Those are

- Effectiveness
- Efficiency
- Cost-effectiveness
- Cost-benefit
- Benefits
- Relevance and Quality

Figure 1: Mapping example evaluation criteria to the measurement matrix (Nicholson, 2004:176)

A user survey at Waterford Institute of Technology libraries (2005) has included the following issues in order to identify the library’s service delivery.

- Library usage and collections
- Library access
- Working environment
- Information technology and computers
- Services and customer satisfaction
- Overall satisfaction and priorities

Some related research by using different evaluation criteria.

Seay et al. (1996) has used five criteria to evaluate quality services. Under these criteria Thapsia (1999) has developed some determinants to measure the service quality at university of Botswana library. The same criteria were used by Sahu, A.K. (2006) to measure the service quality in Jawaharlal Nehru University (JNU) library. The criteria and the determinants are given below.

1. Reliability: this refers to delivery of service as it relates to dependability and accuracy. This includes
  - giving correct answers to reference questions

- making relevant information available
  - keeping records consistent with actual holdings
  - keeping computer databases up and running
  - making sure that overdue notices and fine notices are accurate
2. Responsiveness: it measures the readiness of library staff in providing services. This includes
    - timeliness in delivering needed information
    - making new information available
    - checking in new journals and newspapers promptly
    - calling back the patrons who has telephoned with a reference question immediately
    - minimizing computer response time
    - re-shelving books quickly
    - minimizing turn around time for inter library loans (ILL)
  3. Assurance: it measures the knowledge and courtesy of the library staff and their ability to convey confidence. This includes
    - valuing all requests for information equally and conveying the importance of an inquiry to the client
    - Clean and neat appearance of staff
    - Thorough understanding of the collection
    - Familiarity with the workings of equipments and technology.
    - Learning the customer's specific requirements
    - Providing individual attention and
    - Recognizing the regular customers
  4. Access: It measures the ability to reach out for something and finding or getting it as and when it is needed. This includes
    - waiting time at circulation desk
    - availability of computer terminals, online public access catalogue (OPAC) etc. without waiting too long.
    - Library hours meeting expectations
    - Location and centrality of the library and convenience
  5. Communications: It measures the ability to keep clients informed in a language they understand and the ability to listen to them. This includes
    - avoiding library jargon
    - determining the needs of the client through gentle follow up questions
    - developing precise clear instructions at the point of use
    - teaching the customers the library skills
    - assuring the customer that her/his problem will be handled

In addition Sahu, (1996) has used other criteria called Empathy. Empathy measures the behaviour, attitude and approach of the library staff towards users. It includes

- determine the attitude of staff
- giving equal importance to all users' requests . Thopsia and Gamini (1999)

A research study was carried out by Ghosh, (2003) titled as service evaluation in a special library; supporting developmental research at the Institute of Social Sciences library, New Delhi. In this study the researcher has identified the following services in relation to the functional needs of the users. They

include familiar 'core' library functions such as an electronic catalogue of the library resources on OPAC terminals, a computerized circulation and loan system, reference and information services, access to internet and CD-ROM databases and audio-visual resources.

Together with the above, there is a range of more special services extended reference and information services; information retrieval and dissemination, data packaging and compilation of document lists, periodical indexing service with an annual article index, documentation services- current awareness and SDI services, inter library borrowing and information interchange, On-demand selective acquisition of new resources, News paper clipping services and Photocopying and document delivery services.

This case study has provided other special library practitioners with clear models which they can emulate and apply in their practice.

Though it is carried out in special library, it is suitable to adapt to university libraries too.

Bowden, D.(2006) has reviewed most of the literature in the concept of 'evaluation of library services' and written an article titled "Are we effective? How would we know?" approaches to the evaluation of library services in Lithuania, Slovenia, and the UK". He has insisted that statistical data should be maintained by library and that is very essential to evaluate services. According to Ambrozic (2000) statistical data can be used to measure library activities, the workload (processing of materials, information requests etc.), library collection (size, structure etc.), library users (demographic structure, quantification, their satisfaction etc.), income and outcome. However she argues that by using the statistical methods she describes the input and partially also the outcomes, but this approach does not provide information on the achievement of goals or the impact of library services on the environment. Therefore, library statistics cannot be the only measure of the library's performance.

Bowden (2006) concluded that there is still no "right way" to evaluate the quality and effectiveness of library services. Rather librarians and information specialists must seek the best combination of old and new methods to provide the most useful assessment of their services.

Methodology adopted in evaluation researches

Evaluation has been done in libraries from 1970s. At the beginning library evaluators have used the internal data available in the system. As Lancaster (1978) described usually evaluation is done to assess the effectiveness, cost-effectiveness and cost-benefit analysis. This type of evaluation was done by using the perspectives of librarians and the library staff members. Then focus group interviews also widely used to evaluate the library services. After all it is widely accepted in the evaluation of any services or organizations, customers' view points are very important as they are the end users. To assess the quality of any services questionnaires are administered to the target users (customers/clients) and the data collected from them was analyzed as such method is widely used in evaluation of library services too.

SERVQUAL method (service quality survey method)

Parasuraman, Zeithaml and Berry have created an instrument called SERVQUAL in order to evaluate the service quality of marketing research and practice. SERVQUAL is a diagnostic tool to measure service quality, defined as the difference between customer perceptions and expectations of service. Their criteria correspond to ten overlapping dimensions. Those are;

- tangibles
- reliability
- responsiveness
- competence

- courtesy
- credibility
- security
- communication
- access and
- understanding the customer

To measure these ten dimensions they prepared a 97 questionnaire item. Then they condensed the dimensions into seven and the questionnaire included 34 items. Then drew five dimensions and 26 items and finally settled on five dimensions which contain 22 items.

Parasuraman et al's (1998) identified the important five dimensions with which consumers judge services.

1. Reliability: the ability to perform the promised service both dependably and accurately
2. Responsiveness: the willingness to help customers and to provide prompt service.
3. Assurance: the knowledge and courtesy of employees as well as their ability to convey trust and confidence.
4. Empathy: the provision of caring, individualized attention to customers.
5. Tangibles: the appearance of physical facilities, equipment, personnel and communication materials.

SERVQUAL is a potentially useful approach to consider as a complement to current approaches for assessing quality of library services. SERVQUAL protocol has been accepted as a standard of service quality assessment in the business world since the mid 1980s.

Zeithaml et al. (1990) assured that this instrument SERVQUAL could be widely utilized in any industry with only minor modifications.

LIBQUAL + Instrument

LIBQUAL + was designed by the Association of Research Libraries (ARL) in order to evaluate the library services. This was adapted from SERVQUAL. It is a derivative of SERVQUAL protocol rigorously re-grounded through both qualitative and quantitative means for the research library sector in North America. It is based on the theory that there is a gap between perceived and desired expectations of service quality, and it is designed to measure these gaps. This contains 22 questions grouped into four dimensions Cook et al (2001).

1. Affect of Service (Service affect)
2. Reliability
3. Library as a place and
4. Access to information.

Affect of Service: It collapses, three of the service dimensions identified by SERVQUAL. Those are assurance, empathy and responsiveness. The human dimensions of library services

Reliability: Reliability or the ability to perform promised or expected services dependably and accurately, was found through qualitative assessment to be as important in the library environment.

Library as a place: It is reflective of a concept transcending the SERVQUAL's 'tangibles' dimension. (Tangibles defined the appearance of physical facilities, equipment, personal and communication materials). It also assesses the ability to meet users' requirements for space, for study, collaboration and oftentimes and aesthetically pleasing environment.

Access to Information: Access was ensured through the provision of comprehensive collection, collection sufficient to attract users and barrier-free access (ubiquity). In this context information format also important to consider that is a rich array of full text deliverable to the desktop, strong local collections available in easy-to-reach physical locations and timely access to distant resources through effective document delivery are all components to the 'access to information' dimension.

LibQUAL + was piloted in research libraries and then extended to other educational institutions and university libraries.

LibQUAL +^{TM}

LibQUAL+^{TM}, a partnership between ARL and Texas A& M University as one of the new measures to assess service quality. US Department of Education Fund for the Improvement of Post-Secondary Education (FIPSE) granted and fueled the development of LibQUAL +^{TM} assessment protocol. This questionnaire was accessible as a web based tool. 3200 colleges and universities were involved in the survey and the data was collected by e-mail. Respondents were asked to establish their judgments across three scales for each question.

It consists of 25 questions emerged to define the construction of service quality in a library environment. Those questions measure customer perceptions of library service across four dimensions. Those are listed below.

1. Affect of Service: The human side of the enterprise, encompassing traits of empathy, accessibility and personal competence. This criteria involves 9 items in the questionnaire.
2. Personal Control: The extent to which users are able to navigate and control the information universe that is provided. This includes 6 items of the questionnaire.
3. Access to information: An assessment of the adequacy of the collections themselves and the ability to access needed information on a timely basis regardless of the location of the user or the medium of the resource in question. This includes five items of the questionnaire.
4. Library as a place – comprising variously according the perspective of the user, utilitarian space for study and collaboration, a sanctuary for contemplation and reflection or more grandly an affirmation of the primary of the life of the mind in university priorities. This also includes 5 items.

Applicability of SERVQUAL to library service

Nitecki (1996) conducted a survey to examine the applicability of SERVQUAL to a university library service and put the data through an exploratory factor analysis, reported only three dimensions. She concluded that among the survey results of ILL, reference and reserve services, the only dimension where the factors corresponded to the SERVQUAL dimensionality was tangibles and that the items of reliability and responsiveness were found intermingled and there of assurance and empathy indistinguishable. She thus questioned the validity of establishing dimensions in the assessment of university library service quality. Therefore she contended that the dimensionality of service quality may depend on the type of services under study. The possibility that the customer values in evaluating service quality differs depending on the service type.

Satoh and Nagata (2003) extracted the following five factors which are suitable to apply for a library. Those factors are;

1. Effect of service (personal)	4. Collection and Access
2. Library as ba (place)	5. Effect of service (organizational)
3. Reliability	

To evaluate the university library's service quality two universities in Japan, one university each in England and Finland were chosen as the survey sites. The number of questionnaire items was narrowed down and LIBQUAL + promoted by the Association of Research Libraries (ARL) was also referred to, with the result that nine items were added. Those are

1. gaining materials needed	6. serendipity
2. answering requests	7. place for thinking and planning
3. search in collections	8. comfortable place and

4. network services	9. quite place
5. workshops and courses	

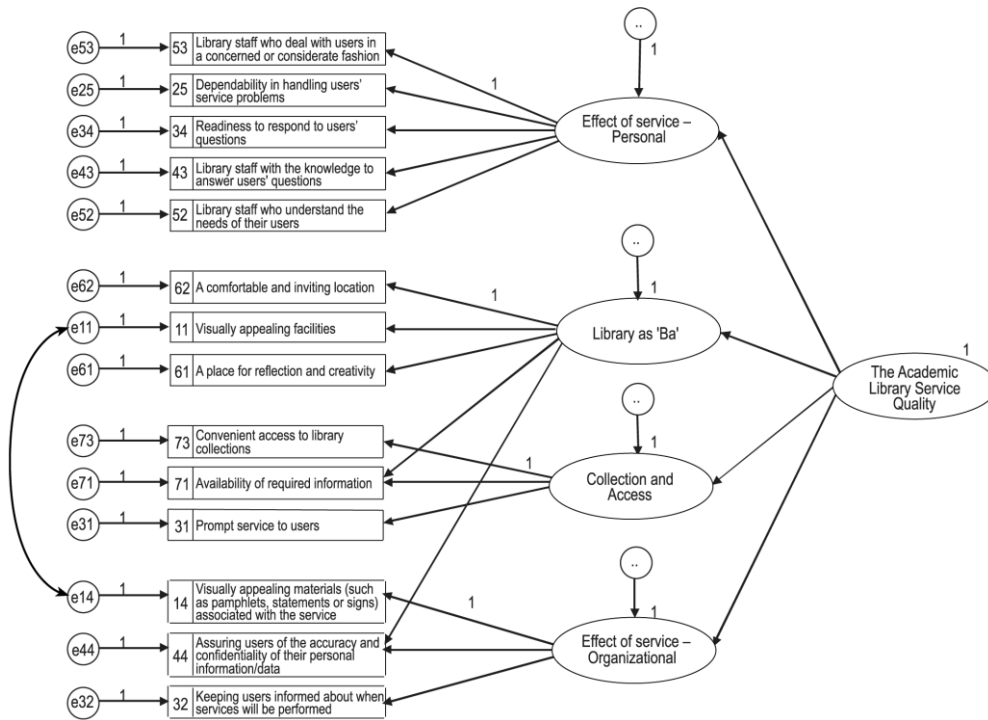
Another survey was conducted at four university libraries in Europe and Japan in order to extract the dimensions that determine the evaluation of university library service. Questionnaire items related to the technical quality (the quality of what the customer receives from the service organization) were added to the SERVQUAL instrument. The data acquired were put through the exploratory factor analysis and four dimensions were confirmed. They dropped the 'reliability' from the above five dimensions. 29 questionnaire items used in the survey that are as follows.

1. Visually appealing facilities
2. Modern equipment
3. Visually appealing materials(such as pamphlets, statements or signs) associated with the service.
4. Performing services right the first time
5. Providing services as promised
6. Providing services at the promised time;
7. Dependability in handling users' service problem
8. Prompt service to users
9. Keeping users informed about when services will be performed
10. Willingness to help users.
11. Readiness to respond to users' question
12. Library staff that instill confidence in users;
13. Library staff that are always courteous
14. Library staff with the knowledge to answer users' questions
15. Assuring users of the accuracy and confidentiality of their personal information
16. Convenient opening hours
17. Library staff that understand the needs of their users
18. Library staff that deals with their in a concerned or considerate fashion
19. Giving users individual attention
20. Having the users' best interests at heart
21. A place for reflection and creativity
22. A comfortable and living location
23. Space that enables quiet study
24. Availability of required information
25. Timely document delivery
26. Convenient access to library collections
27. Access to digital collections from PC
28. Instruction in use and/ or training sessions, when needed
29. Eexpect to find information and new ideas

Satoh and Nagata (2003)

Through the confirmatory factor analysis, it was confirmed that these four dimensions have strong mutual relations and that it was appropriate to presume the quality of university library service behind these four dimensions. They drew a model with an academic library service quality.

Figure 2: The model of confirmatory factor analysis on service quality in academic libraries
Satoh, et al. (2005)

Satoh, et al. (2005) have carried out a research by using the same four dimensions. In this study with an aim to deepen the understanding of the dimensions of users' evaluation of university library services, focus group interviews were carried out by following a common framework at four universities in Japan, England and Finland and the results were analyzed. Usage scenarios were clarified for each user group – undergraduates, graduate students and faculty members and the contents of interview statements were mapped to the tree based on the four dimensions that had been revealed through factor analysis of the results from the prior survey.

As a result of mapping, the necessity for the additional questionnaire items were implied for the usability of computer systems such as OPAC, outside databases, e-journals, for the appropriateness of opening time for services and for the provision of proper electronic access environment for students. On the other hand, corresponding with the mapping result of 'communication', 'service readiness', 'service response', 'service administration' and 'customer- first –assistance' tuning up items for the dimensions of 'effect of service-personal' should be considered.

Sri Lankan Authors -Buddhist Monks

Dr. Jayasiri Lankage

Abstract

Different name components of Sri Lankan Buddhist monks have been identified and list the removable and irremovable honorifics. Stress the need to standardize the various terms used to denote monkhood. Describe the sequence for different name elements. Recommend solutions for the problems that occur when recording of names of Buddhist monks in the headings of bibliographies and catalogue entries. Recommend the compilation of authority files.

Scope

This article is limited to some of the problems with regard to choice and recording of names of Buddhist monks in the headings of bibliographies and catalogue entries. The category of Buddhist monks is selected as they present different problems compared to other Sri Lankan authors. Compilation of National Authority Files has been recommended as the best method to solve this type of problems. Basic rules are based on the cataloguing rules as given in the AACR2

Basic rule

Anglo American Cataloguing Rules (AACR 2) Chapter 2 requires the choice of a main entry for each work catalogued and lays down the form of name to be used in the heading. The general rule requires main entry under the 'commonly known name' How a person's name appears in works issued in his own language is taken in the code as the commonly known name.

Nature of Names of Buddhist Monks

On admission to Buddhist monk hood a person sheds his lay names (ie. given name and family name/surnames and honorifics) in use and assumes a commensurate religious name. This name normally consists of three elements. They are (a) given name (normally a religious name given on admission to priesthood and is equivalent to the forename of a lay person (b) name of the village and (c) honorifics.

Names of early Buddhist monks in Sri Lanka had mainly the given name and a term such as Tera or Himi to denote that they belong to the monk hood.

Examples:

Mahida Tera	Sumana Tera
Buddhaghosha Himi	Buddhapriya Himi
Dharmakeerthi Himi (A.D. 1220-1293)	Dharmasena Himi
Mahanama Himi	

Honorifics prefixed to names of Buddhist Monks

Even during the early period there are instances where *honorifics* such as *Bata, Asa, Asiya* were prefixed to names of Buddhist monks. There were also instances where qualifying terms such as *Pindapathika, Majjhimabhanaka, Samyuttabhanaka, Viharavamsika* were *prefixed* to the given names to identify them.

During the last few decades a vast number of qualifying terms/ epithets have been attached to the names of Buddhist monks. All these honorifics can be grouped into three categories.

Honorifics -Category 1

Terms denoting a form of respect that is prefixed to given names

Examples:

<i>Asa</i>	<i>Ayusmat</i>
<i>Bata</i>	<i>Garu</i>
<i>Pujya</i>	<i>Pujyapada</i>
<i>Pujya Pandita</i>	<i>Reverend</i>
<i>Tathagathaputra</i>	<i>Siri/Sri</i>
<i>Venerable</i>	

Honorifics -Category II

Terms illustrative of status and learning are also a common type of prefixes added to names of Buddhist monks.

Examples:

Aggamahapanditha	Dharmadhara
Pandita	Parivenadhipathi
Pirivenpathi	Rajaguru
Shadbhasha parameshvara	Tripitakaacharya
Tripitaka Vagishvara	Vichitra Dharmakathika
Viharadhipathi	Vinayadhara
Yogavachara	

Prefixes given in Category I and II can be removed from entry heading when recording the entry element.

Exception to this rule

The honorific 'Sri'/'Siri' prefixed to the given name can be retained if the monk is better known with that prefix attached to the personal name. The term 'Sri' is not given at the time of naming the monk Very often this epithet is given by others subsequently as a form of respect.

Examples

Sri Rahula Himi, Totagamuwe not Rahula himi, Totagamuwe Sri
Sri Subhuti Himi, Battaramulle not Subhuti Himi, Battaramulle Sri
Sri Sumangala Himi, Hikkaduwe not Sumangala Himi, Hikkaduwe Sri

In certain names the term 'Siri' is used as a part of the given name and cannot be separated from that name.

Examples:

Siri Seevali Himi, Bambarende not Seevali Himi, Bambarende, Siri
 Siri Sumana Himi, Welihitiye (19 th Century)
 Siri Sunanda Himi, Yatanwala
 Siri Sumitta Himi, Madihe

Honorifics -Category III

Terms indicative of rank in monk hood are also suffixed to the names of the Buddhist monks.

Examples:

Bhikkhu	Bhikshu
Himi	Mahimi
Maha Tera	Maha Thero
Maha Sthavira	Nahimi
Nayaka Tera	Nayaka Thero
Nayaka Sthavira	Tera
Thero	Sthavira
Yati	Yatindu

Buddhist monks on admission to monkhood are known by the term "Samanera" or Novice It is only ten years after the 'upasampada' ordination a monk is conferred the rank of Tera / Thero / Sthavira. Next higher rank is Mahatera / Mahasthavira/ Mahaterindu.

When selected as the head of a nikaya or a congregation the term Nayaka Tera/Nayaka Sthavira is conferred. Deputy is known as Anu Nayaka./Anuna Himi There are also other titles such as Maha Na Himi, Maha Nayaka, Adhikarana Sangha Nayaka and Karaka Sabhika of a Nikaya.

Examples

Buddharakkhita Himi, not Buddharakkhita Sthavira
 Dhammalankara Himi, not Dhammalankara Nahimi
 Uturumula Himi, not Uturumula Mahaterindu
 Unambuwe Himi, not Unambuwe Yatindu
 Upatisya Himi, not Upatisya Tera

All these terms denote that they belong to Buddhist monkhood and the rank they hold. Therefore it is useful to use a standardized term indicative of monkhood with the Given name. As there are variant forms used in Sinhala, Pali and Sanskrit it is advisable to use a standardized form. It is recommended to use the term 'Himi' for all those terms.

Honorifics - Category IV

Some of the early Buddhist monks were known by the name of the religious institutions they were associated with or the name of the village. If the given name is not ascertainable these terms can be used as the entry element followed by the standardized term 'Himi'

Examples:

Panchamula Parivenadhipathi Himi
 Uturumula Himi - x Uturumula Maha therindu
 Nahalle Himi,
 Unambuwe Himi - x Unambuwe yatindu
 Kobbekaduwe Himi - x Kobbekaduwe yati
 Talgahagoda Himi
 Wettawe Himi (1450-1461AD)

Choice and Order of elements

The most important element in the name of a Buddhist monk is the Given name. Therefore the first element in the entry heading should be the Given name, followed by the standardized term 'Himi' to denote monkhood, and the last element is the name of the village. If the name of the village is not available, the name of the temple or the religious institution or work he is associated with, or the dates or period can be given to identify him from others of the same name.

Examples:

Buddhadatta Himi, Polwatte
 Mahasena Himi, Gannoruwe Viharavasi (18 th century)
 Buddhaputta Himi, Mayurapada Pirivenpathi
 Buddhaghosha Himi, Commentator (370-450 AD)
 Atthadassi himi (1270-1293 AD)
 Buddhanaga Himi (1153-1186 AD)
 Buddhappiya Himi (1197- 1200 AD)
 Saddhananda Himi (19th century)

When the name of the village is not known, use the given name and the name of institution he is associated with as the third element. If there are various forms appear in books, give cross references.

Example:

Buddhaputra Himi, Myurapada Parivenadhipathi (13th century)
 x Mayurapada Himi
 x Mayurapada Parivenadhipathi Buddhaputra Himi
 x Mayurapada Parivenadhipathi Tathagataputrawu Sthavira

Mogallana Himi, (Jetavanaramavasi)

When the given name is not ascertainable, but monk is identified by the name of the village, select that name as the entry heading with dates to differentiate him from others having the same name

Examples:

Baminiwatte Himi (19th Century)
 Nahalle Himi (17th Century)
 Unambuwe Himi (1153-1202AD)
 Uturumula Himi (1412-1467AD)

If a Buddhist monk has used different combinations of name elements, select the form having the given name, standard term 'Himi' and the name of the village as the entry heading. Give references from other forms

Example:

Buddharakkhita Himi, Tibbotuwawe (1753-1186)

- x Bhadhantha Buddharakkhita Himi
- x Buddharakkhita Sthavira
- x Tibbotuwawe Himi
- x Tibbotuwawe Nahimi
- x Tibbotuwawe Buddharakkhita Nahimi
- x Tibbotuwawe Siddhartha Buddharakkhita Himi
- x Tibbotuwawe Sri Buddharakkhita Mahanayaka Himi
- x Siddhartha Buddharakshita Himi
- x Siddhartha Buddharakshita Himi

Maitreya Himi, Vidagama (1469- AD)

Mahanetpamula Met maha terindu
Vidagama Mahanetpamula Himi

Pali and Sanskrit form of names

Some Buddhist monks have used the Pali and Sanskrit form of the name. It is suggested in the AACR (rule 56 A) to enter all headings for Buddhist clergy in Pali form. General rule is to select the Pali form of the name

Examples:

Ananda Himi (14 th century)
Ananda Himi (16 th century)
Atthadassi Himi (1270-1293 AD)
Buddhadatta Himi (5th Century AD)
Dhammapala Himi (5th Century AD)
Dhammarama Himi, Karatota (1734-1822 AD)
Dheerananda Himi, Lankagoda (1811-1871 AD)

Exception to this rule

This rule cannot be maintained as some Sri Lankan Buddhist monks have preferred to use the Sanskrit form of their name and it is also the commonly known name. In such cases it is recommended to use the Sanskrit form as the entry element.

Examples

Anavamadarshi himi
Dharmarama Himi, Ratmalane
Pragnakirti Himi
Dharmakirti Himi (1220-1293 AD)
Dharmasena Himi

Changed Names

Some lay authors have become Buddhist monks in their later life. After the admission to the monkhood, if they have written books it is useful to make a 'see also' cross reference to bring all the works of the author together.

Examples:

Ananda Dhamma Himi see also Rajakaruna, Ananda
Anandasagara Himi, Kalal elle see also Palansuriya, Sagara
Devarakkhita Himi, Batuvantudawe see also Batuvantudawe Pandituma
Dhammaratana Himi, Matara see also Dharmaratna Pandituma
Devarakkhita Himi, Batuvantudawe see also Batuvantudawe Pandituma

Sagara Palansuriya has also written books under the pseudonym 'Keyas' and it is the commonly known name. Therefore it is recommended to choose the pseudonym Keyas as the entry element and give cross references from other two names.

Here it is advisable to follow the relevant rules given in the AACR2. Where an author has used different names (either a real name and a pseudonym or more than one pseudonym) all names are to be used. Give references (see also) to connect the different names (AACR 26.2C1)

Keyas

- xx Ananda sagara Himi, Kalalalle
- xx Palansuriya, Sagara

Titles implying Rank or Responsibility

There are instances where high ranking Buddhist monks have used names with different appellations, titles added to their given names. In such cases it is appropriate to select the mostly used name as the entry element. For example Jayabahu Himi was known by following names:

Dvithiya Devarakshita Jayabahu Dharmakirti
Jayabahu Dharmakirti
Jayabahu Devarakshita
Jayabahu Devarakshita Dharmakirti
 Dvithiya Devarakshita Jayabahu Dharmakirti
 Sri Devarakshita Jayabahu Dharmakirti Sangharaja

On close examination of all these name variations it is clear that the proper name of the monk is Jayabahu and the other appellations have been added to that name from time to time. This monk has been appointed Sangharaja (Patriach) and this title can be retained to identify him from other monks.

Therefore all the other name components prefixed and suffixed to the name can be deleted from entry heading. The name Jayabahu can be recognized as the given name, and the standard term 'Himi' can be used to denote monkhood. As the name of the village is not available, title 'Sangharaja' can be retained. (Sangharaja is a title given to the chief monk of the island.) We come across only a very few Sangharaja monks in Sri Lanka. Based on the above guidelines the recommended entry for Sangharaja monks will be as follows:

Jayabahu Himi, (Sangharaja). Sri Saranankara Himi, Welivita (Sangharaja) 1714-1778 AD	Maha Kasyapa Himi, (Sangharaja) Wilgammula Himi, (Sangharaja) 1303-1333 AD

Compound names

Some Buddhist monks have used compound given names. This is a recent practice. They have to be recorded in the entry heading in the following manner.

Examples:

Ananda Maitri Himi, not Maitri Himi, Ananda, Maitree Murti Himi, not Maitri Himi, Murti

The following compound names have 'Tissa' as the second part of the compound. It may have been added as a component to record connection/link with a 'gurukula' or 'parampara' (There can be many other similar combinations.)

Examples:

Gnanawimala Tissa Himi, Welitara (Founder of Amarapura Nikaya)	
Buddhasiri Tissa Himi, Ambagahapitiye	Dhammakitti Tissa Himi, Brahmanawatte
Gnanananda Tissa Himi, Kahawe	Piyaratana Tissa Himi, Dodanduwe
<u>Wimalanandi</u> Tissa Himi, Ahungalle	<u>Wimaladhamma</u> Tissa Himi, Ahungalle
<u>Wimalajeewa</u> Tissa Himi, Ahungalle	<u>Wimalakitti</u> Tissa Himi, Ahungalle
<u>Wimalasara</u> Tissa Himi, Welitara	

The custom of giving a part of teacher's given name to the disciple is also seen among Buddhist monks.

Examples:

<u>Dhammakitti</u> Himi, Waskaduwe	<u>Dhammissara</u> Himi, Waskadiwe
<u>Dhammagavesi</u> Himi, Gampola	<u>Dhammavihari</u> Himi, Waskaduwe

Conclusion

It is necessary to prepare a set of guidelines for the compilation of Authority Files of Sri Lankan Authors. Guidelines should be based on basic principles as given in a cataloguing code. Bibliographic Division of the National Library and Documentation Centre Sri Lanka should also prepare comprehensive lists of removable, irremovable honorifics, compound names, pseudonyms and dates of authors for the guidance of cataloguers and bibliographers.

ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය හා විකාශනය

අශෝකා ශ්‍රියානි සිරිවර්ධන.

හැඳින්වීම

ලේඛන ක්‍රමය කවදා කෙසේ ආරම්භ වූවා ද යන්නට පැහැදිලි නිශ්චිත පිළිතුරක් සෙවීමට තවමත් මානව විද්‍යාඥයින්ට නොහැකි වී ඇත. මෙතෙක් ඉදිරිපත් කර ඇති මත සියල්ල අනුමාන කිරීමක් පමණි. මහින්දාගමනයට පෙර ශ්‍රී ලංකාවේ ජනයා ද කවර හෝ අක්ෂර ක්‍රමයක් පිළිබඳව බව විජය කුමරුට පඬු රජුගේ දියණිය එවන්නයැ, විවාහ යෝජනා කිරීම, හසුන් භාවිතය තුළින් ලේඛන සම්ප්‍රදායක් පැවති බවට ඉඟි ලැබේ. ලංකාවේ ඉපැරණි ග්‍රන්ථකරණයේ සුලමුල සොයා බැලීමේ දී මහින්දාගමනය තෙක් කිසිදු ප්‍රශස්ථ ලේඛන සම්ප්‍රදායක පැහැදිලි සාක්ෂි හමු නොවේ. මෙහිදී අප කතා කරන්නා වූ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය මහින්දාගමනයේ උරුමයක් ලෙස අවදාරනයෙන් පිළිගත යුතුය.

ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසය තුළ ග්‍රන්ථකරණයට හිමිවනුයේ අද්විතීය ස්ථානයකි. ග්‍රන්ථකරණ කටයුතු සඳහා ඒ ඒ යුගවල පැවති ආගමික, දේශපාලනික සහ සාමාජික තත්ත්ව අනුව පාලි, සංස්කෘත, සිංහල යන භාෂා ත්‍රිත්වයේ ම ලක්දිව පැරණි ග්‍රන්ථකරණය සිදු වී ඇත. සන්නස්ගල සිදුකළ යුග බෙදීමට අනුව එය මෙසේ බෙදා දැක්විය හැක.

- i. අනුරාධපුර යුගය ක්‍රි. ව. 1058 දක්වා
- ii. පොළොන්නරු යුගය ක්‍රි. ව. 1058 - 1234 දක්වා
- iii. දඹදෙණි යුගය ක්‍රි. ව. 1220 - 1293 දක්වා
- iv. කුරුණෑගල යුගය ක්‍රි. ව. 1293 - 1347 දක්වා
- v. ගම්පොල යුගය ක්‍රි. ව. 1347 - 1412 දක්වා
- vi. ජයවර්ධනපුර යුගය ක්‍රි. ව. 1412 - 1580 දක්වා
- vii සීතාවක යුගය ක්‍රි. ව. 1530 - 1592 දක්වා
- viii. සෙංකඩගල යුගය ක්‍රි. ව. 1480 - 1706 දක්වා

(සන්නස්ගල 1994 : vii-xi).

සාහිත්‍ය අතරින් ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසයේ පාලි සාහිත්‍යට මුල්තැන හිමි වේ. ලංකාවේ පාලි සාහිත්‍යය පෝෂණය වූයේ පාලි ත්‍රිපිටකය පදනම් කරගෙන ය (කරුණාදාස 1998 :61). එවක ලාංකික පඬිවරුන් මෙන් ම විදේශීය පඬිවරුන් විවිධ විෂය ධාරා යටතේ පාලි මාධ්‍යයෙන් ග්‍රන්ථ සම්පාදනය කොට ඇති බවට සාධක ඇත.

ක්‍රි. ව. 468 - 490 ලංකාවට පැමිණ බුද්ධඝෝෂ හිමියන් හෙළ අටුවා පාලියට නඟා ඇත (ගුරුගේ 1994 :258). බුද්ධදත්ත හා යම්මහල යන හිමිවරු පාලි අටුවා ලිවීම අතින් මෙම යුගයේ විර ප්‍රසිද්ධ ය (එම: 260). පාලි සන්නස් වර්ධනය පිළිබඳවත් අනුරපුර සමයේ දී බොහෝ පුස්තකාල ග්‍රන්ථවල ලියවී තිබේ.

ලංකාවේ සංස්කෘත සාහිත්‍යයේ වර්ධනය ක්‍රි. ව. සිව්වන සියවස තුළ දී ආරම්භ වූ බව පෙනේ. බුද්ධදාස නම් රජු සාරාර්ථ සංග්‍රහය නම් වෛද්‍ය ග්‍රන්ථය මෙම වකවානුව තුළ සංස්කෘතයෙන් රචනා කොට ඇත. මේ කාලයේ සංස්කෘත සාහිත්‍ය හා සංස්කෘත කාව්‍ය පවා ලංකාවේ රචනා වී තිබේ (ගුරුගේ 1998:71). සංස්කෘත ග්‍රන්ථ රචනා කිරීම සිංහලාඝරයෙන් සංස්කෘත ලිවීම හා දේවනාගරී අඝරයෙන් සංස්කෘත ලිවීම මගින් සිදුවී ඇත. සංස්කෘත භාෂාවෙන් රචිත පද්‍ය සාහිත්‍ය, වෛද්‍ය, නසෂත්‍ර, ශතක, අලංකාර විෂයයන්ට අයත් ග්‍රන්ථ තිබේ. මෙයට අමතර ව සංස්කෘත ශිලා ලේඛන කිහිපයක් ද දැකගත හැකිය.

ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය

ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය සහ ලේඛන කලාව බිහිවීම සහ එහි පදනම් පිළිබඳ ව අප මීට ඉහත පරිච්ඡේදයන්ගේ සවිස්තර ව සාකච්ඡා කරන ලදී. අක්‍ෂර පැහැදිලි ව ලියා කියවා තේරුම්ගත හැකි පරිදි ශිෂ්ටත්වයට පිවිසීමෙන් පසු එය සාහිත්‍යයක් දක්වා වර්ධනය වී පරිණත විය. මෙසේ ලංකාවේ ඇති වූ සාහිත්‍ය කාර්යයන් බොහෝමයක් බුදු දහමේ ආගමනයෙන් පසුව සාහිත්‍යයක් දක්වා වර්ධනය වීම සිදුවිය. ලංකාවේ පැවති සමාජ සන්දර්භයේ සමාජ ස්තර, විවිධ ශිල්ප ක්‍රම, සිරිත් විරිත් සහ ආකල්පවල හරය, බුදුදහම නැමති බලවේගය සමගින් සමාජ ක්‍රමය ශික්‍ෂණය වී ලේඛන කලාව සාහිත්‍යයක් බවට පත් වී ඇති බව අනුමාන කළ හැක. කෙසේ වෙතත් අතීතයේ දී සිදු වූ මෙම සාහිත්‍ය නිර්මාණ වර්තමානයේ දී ලාංකික සමාජ ඉතිහාසය වටහා ගැනීමට මනා පිටුබලයක් වී පවතී. ඓතිහාසික කාලපරිච්ඡේදයන් හි සාහිත්‍ය කෘති ඇති වී ඇති කාල පරතරයන් පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීමේ දී ලංකාවේ ඉතිහාසය තුළ යම් යම් කාල පරිච්ඡේදයන්හි දී සාහිත්‍යමය කටයුතු සිදුවී ඇතත්, ඉතා අවම මට්ටමින් සාහිත්‍ය සේවාවන් සිදුවූ සහ කිසි ලෙසකින් සාහිත්‍ය කටයුතු සිදුනොවූ අදුරු කාල පරිච්ඡේදයන් ද දැකිය හැකි වේ. මෙසේ වීමට හේතු වන්නට ඇත්තේ ප්‍රධාන වශයෙන් ම එම කාල වකවානුවල දී ඇති වූ දේශපාලනමය අස්ථාවරත්වයන් බව පෙනේ. බොහෝ විට පර සතුරු උවදුරු, අදක්‍ෂ පුද්ගලයින් පාලකයින් බවට පත්වීම, පාලකයන් සාහිත්‍ය පිළිබඳ වැඩි නැඹුරුතාවයක් නොදැක්වීම ආදිය බලපාන්නට ඇත.

අනුරාධපුර යුගයේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය

ශ්‍රී ලංකාවේ මූලින් ම බිහිවූ සාහිත්‍ය කෘතිය හෝ කෘති පිළිබඳ කාලනිර්ණය කිරීම නිශ්චිත ව සිදුවී නොමැත. සත්‍ය වශයෙන් ම සාහිත්‍යයක් නිවැරදි කාලනිර්ණයකට ලක් කිරීමේ හැකියාවක් නොමැත්තේ ය. ලේඛනයේ සඳහන් වී ඇති කරුණු අනුව සහ වෙනත් විස්තරයන්ට අනුව ඒ සඳහා ලබාදිය හැක්කේ සාපේක්‍ෂ කාලනිර්ණයක් පමණි. එමගින් ඇතැම් විට කාල පරාසයක් හඳුනාගත හැකි වුවත් නිශ්චිත වර්ෂයක් හඳුනා ගැනීම අපහසු වේ. උදාහරණයක් වශයෙන් ලංකාවේ වළගම්බා රජු දවස ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ කළ සිදුවීම ලංකාවේ පැරණි සාහිත්‍යකරණයේ එක්තරා සන්ධිස්ථානයක් වේ. නමුත් එම සිදුවීම පාදක කොට ගෙන අපට එය සිදුවූයේ වළගම්බා රජුගේ කිනම් පාලන වර්ෂයේ ද යන්න නිශ්චිත ව හඳුනාගත නොහැකි ය. ලංකාවේ සිදු වූ මුල් ම ලේඛන කාර්ය ලෙස හඳුනාගත හැක්කේ වළගම්බා රජ දවස (ක්‍රි. පූ. 89 - 76) මාතලේ අළු ලෙනෙහි දී සිදුකරන ලද ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීමයි (**සන්නස්ගල 1994 : 24**). ලක්දිව බෞද්ධ ධර්මය මුල්බැස ගත් කාලයේ පටන් ම මේ දක්වා භික්‍ෂූන් වහන්සේලා විසින් මුඛ පරම්පරාගත ව පවත්වාගෙන පැමිණි ත්‍රිපිටක ධර්ම කරුණු ග්‍රන්ථ ආශ්‍රයෙන් ලේඛනගත කිරීම මෙහි දී සිදුවිය (**මව. xxxiii : 103 - 104**). සැබැවින් ම මෙම සිදුවීම ලංකාවේ සාහිත්‍යය බිහිවීමේ පදනම ලෙස ද පෙන්වා දිය හැකි ය. මාතලේ අළුලෙන වර්තමානයේ දී අළුවිහාරය ලෙසින් ප්‍රසිද්ධ වී ඇත. ඉහත සඳහන් කාල වකවානුවේ දී ඇති වූ සංඝ හේදයන්, මාතලේ අළු ලෙනේ දී ධර්ම සංගායනාවක් පැවැත් වීමත්, එම ධර්ම කරුණු ලේඛනය කර සංරක්‍ෂණය කිරීමට හේතු වූ බව ඓතිහාසික කරුණු විමර්ශනය කිරීමේ දී අවබෝධ කරගත හැකය. එමෙන් ම අපට ප්‍රකාශ කළ හැකි වැදගත් තර්කනය වනුයේ ලාංකික සංස්කෘතියේ සාහිත්‍යය බිහිවීමේ ප්‍රධානම ගාමක බලවේගය බෞද්ධාගමික බලපෑම බව ද පෙන්වා දිය හැකි වේ.

සන්නිවේදන අවශ්‍යතාවය පිණිස අක්‍ෂර නිවැරදිව භාවිතයට හුරුවූ පසු එය විවිධ වස්තු විෂයයන් ඔස්සේ සාහිත්‍යයක් බවට පත්විය. ලංකා ඉතිහාසයේ ලිඛිත හැකියාව නොතිබුණු මුල් අවධියේ දී පැවති ඓතිහාසික ප්‍රවාදයන් අක්‍ෂර කලාව නිවැරදි ව හැසිරවීමෙන් සාහිත්‍යයක් බවට පත්වීමේ මූලික ප්‍රයත්නය දීපවංසය රචනා වීම මගින් පෙන්වා දිය හැකිය. මෙම ග්‍රන්ථය ද පාලි භාෂාවෙන් රචනා වූ ග්‍රන්ථයක් වේ. ක්‍රි. ව. 4 වැනි ශත වර්ෂයේ දී පමණ ලියවී ඇති බවට පිළිගැනෙන මෙම ග්‍රන්ථයේ කතුවරයා හඳුනාගෙන නොමැත. දීපවංසය පිළිබඳ විවිධ විද්වතුන් විවිධ විවේචන ඉදිරිපත් කර තිබේ. එල්ලාවල පවසන්නේ එහි ගාථාවන්ගේ අන්තර්ගතය අනුව බොහෝ පුනරුක්තීන් හා පරස්පර විරෝධතාවයන් ඇති බව ය (**එල්ලාවල 1962:1**). එමෙන් ම එහි අන්තර්ගතය වෘතාන්ත සහ ප්‍රලාපවලින් යුත් ග්‍රන්ථයක් බැවින් සාහිත්‍ය කෘතියක් ලෙස හැඳින්විය නොහැකි බව ඔහු පෙන්වා දෙයි.

ක්‍රි: පූ: 3 වන සියවසේ දී ලියැවුණු බව විශ්වාස කරනු ලබන හෙළටුවා ක්‍රි. ව. 5 වැනි සියවසේ දී පමණ පාලි භාෂාවට පරිවර්තනය වී ඇත. ක්‍රි. ව. 5 වැනි සියවසේ මහානාම රජු දවස (ක්‍රි. ව. 410 -

432) ලක්දිවට වැඩම කළ බුදුගොස් හෙවත් බුද්ධඝෝෂ හිමි විසින් විසුද්ධි මග්ගය ද, විනය පිටක අටුවාව ද කළ බව සඳහන් වේ. මෙය පාලි භාෂාවෙන් ලියැවුණු ධර්ම ග්‍රන්ථයක් වන අතර එය පරිවර්තනය කිරීමේ දී කිසිදු ආකාරයක අර්ථ හානියක් ද, පුරාණාචාරීන්ගේ අදහසට බැහැර ව යාමක් ද සිදු නොකළ බව සමන්ත පාසාදිකාවේ සඳහන් ව ඇති බව බව එල්ලාවල සඳහන් කර ඇත. (එල්ලාවල 1962:1). ලාංකීය ඉතිහාසයේ මෙම අටුවා ග්‍රන්ථකරණය ආගමික අවශ්‍යතාවයන් මත ලියැවී ඇති බැවින් ශිෂ්ටාචාරවත් සමාජයේ සාහිත්‍යකරණය සඳහා ආගම කෙතරම් බලපෑම් කර ඇති ද යන වග අපට තහවුරු වේ.

ලාංකීය ඉතිහාසයේ ආදිත ම ඓතිහාසික තොරතුරු සඳහන් ව ඇති තවත් ග්‍රන්ථයක් වන්නේ මහාවංසයයි. එය ක්‍රි. ව. 5 වැනි සියවසේ අනුරාධපුර දික්සඳ සෙනෙවි පිරිවෙන් ආචාර්යවරයෙකු වන මහානාම ස්ථවිරයන්ගේ කෘතියකි. මෙම ග්‍රන්ථය ධර්ම ග්‍රන්ථයක් නොවේ. එය ලංකාවේ සමාජ ඉතිහාසය පිළිබඳ ව ලියවී ඇති ග්‍රන්ථයකි. මහාවංසය වූ කලී අපගේ සාහිත්‍ය ඉතිහාසයේ වැදගත් සන්ධිස්ථානයකි. කෙසේ වෙතත් දීපවංසය මහාවංසයට වඩා පැරණි බැවින් මහානාම හිමියන් විසින් මහාවංසය රචනා කිරීමේ දී දීපවංසයේ කරුණු ද ප්‍රයෝජනයට ගෙන ඇතිවාට සැකයක් නොමැති බව විද්වත් මතයයි.

මහාවංසය සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයක් ලෙස තරමක් දුරට අපක්ෂපාතීත්වයක් පෙන්නුම් කළ ද යම් යම් අවස්ථාවන්හි දී එම තත්ත්වයෙන් බැහැර වී තිබේ. මෙයට හේතු වන්නට ඇත්තේ එම ග්‍රන්ථය රචනා කරනු ලද්දේ බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් වීම නිසා වන්නට ඇත. අප දැනට පුරාවිද්‍යාත්මක ව තහවුරු කරගෙන තිබෙන ඉතිහාසයේ යම් යම් සිදුවීම් මහාවංසයෙන් තහවුරු වූව ද කතුචරයාගේ අවධානයට ලක් නොවූ කරුණු ද තිබේ. ඒ අතර මුල් යුගයේ පැවති සමාජ ස්ථරායනය නිවැරදිව එහි රචනා වී නැත. ඒ වෙනුවට බොහෝ අවස්ථාවල දී ආගමික ප්‍රබෝධයන්, රජවරුන්ගේ විස්තර ආදිය ඉස්මතු කොට දක්වා ඇත. මෙම තත්ත්වය සමාජ ඉතිහාසයේ එක් පැතිකඩක් පමණක් නිරූපණය කිරීමක් වේ. එමෙන් ම ආක්‍රමණික පාලකයන් වූවන් සේන ගුත්තික, එළාර වැනි පාලකයින් පාලකයන් ද වර්ණනා කර ඇති බැවින් මහාවංසය සමහර අවස්ථාවල දී පක්ෂග්‍රාහී නොවී රචනා වී ඇති බව පෙන්වා දීමට හැකි නිදසුන් වේ. එනිසා යම් ආකාරයකට දේශපාලන, සමාජ, ආර්ථික හා ආගමික ඉතිහාසය ගොඩනැංවීම සඳහා මහාවංසය ඉතා ම වැදගත් සාහිත්‍යයක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකි වේ.

ලාංකික ලේඛන ඉතිහාසයේ තවත් වැදගත් සන්ධිස්ථානයක් වනුයේ මහාවංසය සඳහා අටුවා ග්‍රන්ථ රචනා වීමයි. වංසත්තප්පකාසිනිය මහාවංසයේ පරිච්ඡේද 37 සඳහා ලියැවුණු අටුවා ග්‍රන්ථය ලෙසින් හඳුන්වනු ලබයි. මහාවංසය ආරම්භ වී ශත වර්ෂ තුනක් පමණ ගිය පසු ලියැවී ඇති මෙම සාහිත්‍යමය ග්‍රන්ථය ක්‍රිස්තු වර්ෂ 8 වැනි සියවසට පමණ අයත් විය හැකි බව සඳහන් කළ හැකි ය (එම:3).

සීහලවත්ථුප්පකරණය ද අනුරාධපුර යුගයේ දී බිහි වූ බවට විශ්වාස කරනු ලබන තවත් ග්‍රන්ථයකි. සීහලවත්ථුප්පකරණයේ අභ්‍යගිරිය, මහාවිහාරය ධර්මරුවී සහ ථේරිය නිකාය වශයෙන් භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ නිකාය හේදය පිළිබඳ ව සඳහන් කර ඇති ග්‍රන්ථයකි. එය වළගම්බා රජුට පසු ලියැවුණු ග්‍රන්ථයක් බව විශ්වාස කළ හැකි බව එල්ලාවල ප්‍රකාශ කරනු ලබයි (එම:5). එමෙන් ම එහි මහාසේන රජු දක්වා ම රාජ නාමාවලියේ සමහර නම් සඳහන් වේ. මෙම ග්‍රන්ථය ශ්‍රී ලංකාවේ දී ලියැවුණු ග්‍රන්ථයක් නොව ඉන්දියාවේ දී සිංහල නොවන පිරිස් උදෙසා සම්පාදනය වූවක් බවට ද සාධක ඇත (එම:5). මෙහි කතුචරයා පට්ටකොට්ඨි විහාරයෙහි වැඩ විසූ ධම්මනන්ද නම් යටිවරයෙකු ගැන කියවේ(එම). නමුත් මෙම ස්ථානය ඉන්දියාවේ ස්ථානයක් ද ලංකාවේ ස්ථානයක් ද යන්න ද අවිනිශ්චිත බව එල්ලාවල පවසයි (එම).

සහස්සවත්ථුව ද ලංකාවේ ඓතිහාසික යුගයේ ලියවී තිබෙන තවත් එක් සාහිත්‍ය කෘතියකි. මෙහි ද කතුචරයා සහ කාලය අවිනිශ්චිත ය. මෙහි උත්තර විහාරය සහ මහාවංසය පිළිබඳ ව සඳහන් වන බැවින් ක්‍රි. ව. 5 වැනි සියවසෙන් මැත කාලයක ලියවී ඇති බව උපකල්පනය කළ හැකි ය. නව වැනි සියවසේ දී ලියැවුණු මහාවංස ටීකාවේ සහස්සවත්ථුව පිළිබඳ ලියැවී ඇති බැවින් එය මහාවංස ටීකාවට වඩා පැරණි බව උපකල්පනය කළ හැකි බව එල්ලාවල පෙන්වා දෙනු ලබයි (එම:7).

රසවාහිනය ද ඓතිහාසික සාහිත්‍යකරණයේ එක් සන්ධිස්ථානයක් වේ. ක්‍රි. ව. 14 වැනි සියවසට පමණ අයත් වන මෙය වේදේහ නම් යතිවරයෙකු විසින් රචනා කොට ඇත.

සහස්සවත්ථුපකරණයේ එක් සංස්කරණයක් ලෙසින් රසවාහිනිය සලකනු ලබයි (එම:08). මෙම ග්‍රන්ථයේ දේවානම්පියතිස්ස, දුටුගැමුණු, සද්ධාතිස්ස ආදී ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ විසූ රජවරු පිළිබඳ ව සඳහන් වීම සමඟින් මෙහි අඩංගු කරුණු පැරණි යුගයට අයත් ඒවා බව විශ්වාස කළ හැකි ය (එම:9).

මීට අමතරව පැවති බව විශ්වාස කරන ඓතිහාසික සාහිත්‍ය ලේඛනයන් කිහිපයක පවතින්නේ ඒවායේ නාමයන් පමණි. ඒ අතර,

- මිහිඳු හිමියන් හෙළ බසින් කළ ත්‍රිපිටකය
- මිහිඳු හිමියන් ඇතුළු හෙළදිව ඇදුරන්ගේ හෙළවූවා වන මහඅටුවා, පසුරු අටුවා, කුරුඳු අටුවා යන ත්‍රිත්වය
- දූල ගන්ධීපද, මච්ඤ්චිම ගණධීපද, මහාගණධීපද යන සිංහල ගැටපද ත්‍රිත්වය
- විජයම් අටුවා ගැටපදය
- පටිසම්භිදා ගණධීපදය
- පුරාණ පරිවාර ගැටපදය
- මහාවිහාර - උත්තරවිහාර - රෝහණ යන සිංහල වංසට්ඨකතා
- සිහල නමක්කාර වණ්ණනා සහ මහාබෝධිවංස අට්ඨකතා
- මුල් එළු පුවංසය, මුල් එළු බෝවස අට්ඨකතා (මහාවංස ටීකා) එළු දළදා කව, එළු දළදා වංසය
- අඹහෙරණ සලමෙවන් කේශධාතූ වංසය
- බුද්ධදාස රජුදා මහාධම්මකඨී සූත්‍ර පරිවර්තන (මව . xxxvii : 175)
- දළ මුලලන් රජු ලියවූ බණ පොත් හා දහම් කවි (මව. XL : 62)
- සීගිරි කාශ්‍යප රජු ලියවූ පොත් (මව. xxxix : 18)
- පළමුවන අග්බෝ රජුදා දැමි තෙරුන්ගේ සූතක් (සූත්‍ර) පරිවර්තන (මහාවංසය, පූජාවලිය)
- දොලොස්මහා කවීන්ගේ කෘති (මහාවංසය, පූජාවලිය, නිකාය සංග්‍රහය)
- අසක් දා කව (ගී) මයුර සන්දේශය (සිද්ධන් සඟරා පුරාණ සන්න)
- බමර සදෙස (සිද්ධ, හංස ආරම්භක පද්‍ය)
- I කස්සප සීගිරි ගී
- V කාශ්‍යප රජුගේ සියබස්නෙන් බුද්දගුණ වැනු රචනා (මහාවංස, අභයගිරි ලිපි)
- (එම) අභිධම් විසක්භන් (මහාවංසය, අභයගිරි ලිපි)
- අභයගිරි කලාගුරු සුළුපා කළණ මිත් වියතුන්ගේ සඳස් ලකුණු (සියබස්ලකර)
- ජාතක කාව්‍ය කූස, වෙසතුරු ඇ කවි (සිද්ධන්, එළු සඳස් නිදසුන් ගී)
- බුද්දගුණ කවි (සියබස්ලකර, මහාමායා ඇ නිදසුන් ගී, සිද්ධන් "වදිම් මුණිදුකුමා" ඇ නිදසුන් ගී)
- කංඛාවිතරණී පුරාණ සිංහල ගැටපදය (කුඳුසික සන්නය), පිටපොත්
- දෙවන දප්පුල (උපද) රජුගේ විනිශ්චය ග්‍රන්ථ (මව. XLvii : 20)
- විනය සන්නය (කුඳුසික පදාර්ථ, කංඛාවිතරණී පිටපොත)
- IV සේන රජුගේ සුත්‍රාන්ත වර්ණනාව
- IV මහින්ද රජුදා සිත්ථගාම ධම්මිත්ත තෙරුන්ගේ අභිධර්ම වර්ණනාව (මව. Lii : 35)
- IV මහින්ද රජුගේ විනය සංගායනාව - සිබවළඳ හා විනිස (මව. Lii : 34)
- නමස්කාර වර්ණණා

(විජයසූරිය 1992 : 16).

අනුරාධපුර යුගයේ ලියැවුණු සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ විශාල ප්‍රමාණයක් පැවතිය ද එම කෘති සමහරක නම් සහ උද්ධෘත පාඨ පසුව කෝට්ටේ යුගය තෙක් ලියැවුණු සිංහල පාලි ග්‍රන්ථවලට ඇතුළත් ව තිබේ (එම).

මේ ආකාරයට ලංකාවේ ක්‍රි. ව. 10 වැනි සියවස දක්වා ලියැවුණු සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයන්ගේ අගය භාරතීය විද්වතුන් ද අගය කොට ඇත. කීර්තිමත් භාරතීය කාව්‍ය විචාරකයෙකු සහ නාට්‍ය රචකයෙකු වන රාජශේඛර නම් කවියා අනුරාධපුර යුගයේ සිංහල කවීන්ගේ නිර්මාණ ගැන මෙසේ පවසා ඇත.

ජනශ්ව වාක්සුධා සුතීර්

මණි සුතීන්ව රෝහණ

**නානාත්‍ර සිංහල ද්වීපාන්
මුක්තා සුතීන්ව සාගර**

**බස් අම මමන
මැණික් වගුරන රුහුණු ද
සිහල දිවෙන් පිටත වෙන
නැත මුතු වෑහෙන මුහුද ද**

(විජයසූරිය 1992 :17).

අනුරාධපුර යුගයේ සාහිත්‍යකරුවන්ගේ නිර්මාණයන් මේ ආකාරයට විදේශීය විද්වතුන් අගය කර තිබීමෙන් අපගේ අතීත සාහිත්‍යයේ මං සලකුණු ඉතාමත් ම ප්‍රබල සහ විශිෂ්ට ලෙස පැවති බව පෙනේ.

පශ්චාත් අනුරාධපුර අවධියේ එනම් ක්‍රි. ව. 14 වන සියවස කාලය තුළ ලියවී ඇති සීගිරි කුරුටු ගී (**Bandaranayake 1986 : 29-30**) ද ශ්‍රී ලංකාවේ සාහිත්‍ය කටයුතු අතර ප්‍රධාන තැනක් ගනී. සීගිරිය නැරඹීමට පැමිණි නරඹන්නන් විසින් එහි ඇති සිතුවම් දැකීමෙන් අමන්දානන්දයට පත් වී ඔවුන්ගේ අදහස් එය අභ්‍යන්තරයේ ඇති බිත්තියේ සටහන් කර ඇත්තේ,

**නිරිදු මෙළෙයින් වැ සොවිපත් බැණැ මුල්මළක්
කුමටි ජ මෙ ගල් සලගින් හෙනනසුක් වැ (නන) ට
නැගී බැලුමො රන්වන් සිහිගිරි බිත්ත
හිඳි මෙහි කෙසෙමෙන් ගලමනිනි හෙන්නසුක් වැනි
(Paranavitane 1956).**

අනුරාධපුර යුගයේ ලියැවුණු සීගිරි ගී ඡන්දස් අලංකාර හා සංස්කෘත සාහිත්‍යයෙන් පෝෂණය වූ පැරණිතම පද්‍ය ලෙසින් පිළිගැනේ.

සිංහල ග්‍රන්ථකරණ ඉතිහාසයේ අනුරාධපුර යුගය කරුණු කිහිපයක් මත අනුස්මරණීය වේ. පොතපත ලිවීම කලාවක් ලෙසට ආරම්භ වීම හා සිංහල පාලි, සංස්කෘත භාෂා මඟින් අටුවා, ටීකා, ටීප්පති, ගැටපද, සන්න රචනා කිරීමට අනුව විශේෂිත වේ. මීට අමතරව වංශකතා, වර්ණණා, දහම් කවි ඇතුළුව මහායාන ආගම් හි බලපෑමට අනුව විවිධ විෂයන්ට අයත් පොතපත ලිවීම කැපී පෙනේ. හෙළ බස මඟින් දහස් ගණනින් පොතපත රචනා වීම, අනුරාධපුර යුගයේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආලෝකය මනාව දක්වයි.

පොළොන්නරු යුගයේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය

අනුරාධපුර යුගයේ ඇරඹුණු පැරණි ග්‍රන්ථකරණය විවිධ විෂය ක්‍ෂේත්‍ර කලා ව්‍යාප්ත කිරීමට ප්‍රබල දායකත්වය සපයන ලද්දේ පොළොන්නරු යුගයේ ලේඛකයින් විසින් බව පැහැදිලි වේ. නමුත් මෙදවස ඇති වූ දේශපාලන උවදුරු හේතුවෙන් පිබිදුණු පොත්පත් කලාව විනාශ වී ගියේ ය (**මච. 80 : 163**). දඹදෙණි කතිකාවතෙහි සඳහන් වන පරිදි "**පුලස්ති පුරාදී පුරාතන ස්ථානයෙන් ඉගිළෑ බොහෝ සේ පත් පොත් ආදී පිරිකර තුබූ තුබූ තැන හැර යනුවෙන් අක්‍රමණ හමුවේ පොත්පත් හැරදා හිඤ්ඤ මායා රටට පැමිණියහ.**" නමුත් පොළොන්නරු යුගයෙන් ඇරඹී ග්‍රන්ථකරණය නැවත දඹදෙණි යුගයේ දී පුනර්ජීවනය ලැබී ය. අනුරාධපුර යුගයේ ඇරඹී සන්නස් සාහිත්‍ය රචනය පොළොන්නරු යුගයේ දී තව ද විස්කෘත වී ව්‍යාප්ත විය. ලේඛන කලාවේ පොතට අමතර ව පිටපොත රචනය ආරම්භය වූයේ එදවස ය. සන්න ගැටපද හා පිටපොත නම් ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ රාශියක් රචනා කරන ලද්දේ ගැඹුරු කරුණු සරල ව කියා දීමට ය. කුඩා ප්‍රමාණයේ කරුණු සහිත ගැටපද තරම්, ගැඹුරු විවරණ ඇතුළත් නොවීම පමණක් නොව මුල් පොතට පිටින් තබා බැඳී පොත් විශේෂයක් වශයෙන් පිටපොත් පිළිබඳ හැඳින්වීමක් කළ හැකි ය. පොළොන්නරු යුගයේ දී ලියැවුණු පොතපත වශයෙන් **හක්ති ශතකය**,

නමාඡ්ච ඉක්කය, චුක්තමාලා සන්දේශ ඉක්කය, සසඳාවත, මුවදෙව්දාවත, පීනවරිත, පීන ලංකා වර්ණණා, බාලාවබෝධය, වෙසතුරු ගාථා ගැටපදය, ජාතක අටුවා ගැට පදය, පොලොන්නරු කතිකාවත, ධම්ම ප්‍රදීපිකාව, අමාවතුර, මේස දූතය, ධම්ම සංඝනී පරිවර්තනය, ධාතු වංසය, බෝධි වංසය (සන්තස්ගල 1994 : 100-141). වැනි ග්‍රන්ථයන් දැක්විය හැකි ය.

පොලොන්නරු යුගයේ රචිත පොතපත බොහොමයක් හෙළ බස, සංස්කෘත හා පාලි භාෂාවෙන් ලිය වී ඇත. අනුරාධපුර යුගයේ ලියවුන ග්‍රන්ථයන් හා පොලොන්නරු යුගයේ ලියවුන ග්‍රන්ථයන් හි භාෂාව හා රචනයෙහි පැහැදිලි වෙනසක් පෙනෙන්නට ඇත. ඒ අනුව පොලොන්නරු යුගයේ ලියවුණ පොත්පත් පිළිබඳ හමු වූ සාධක හා තොරතුරු අනුව ලංකා සාහිත්‍යයේ නව යුගයක් ඇති කළ අවධියක් ලෙස පොලොන්නරු යුගය නම් කළ හැකිය.

දඹදෙණි යුගයේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය

විදේශීය ආක්‍රමණ හේතු කොට ගෙන බිඳී ගිය පොලොන්නරු රාජධානිය වෙනුවට නැවත රාජධානියක් වශයෙන් දඹදෙණිය ක්‍රි. ව. 1236-1273 රාජධානිය ගොඩ නැගිණි (එම :144). දඹදෙණි යුගයේ ද ගද්‍ය සාහිත්‍යයේ මෙන් ම ක්‍රිපිටක ධර්ම සාහිත්‍යයේ ද ස්වර්ණමය යුගය විය. සිංහල, පාලි, සංස්කෘත, ආදී ක්‍රිය භාෂා මගින් විවිධ විෂයයන් යටතේ පොතපත බිහි වූ යුගයක් ලෙස මෙම යුගය හඳුනා ගතහැකිය. ව්‍යාකරණ, අලංකාර, නක්‍ෂත්‍ර, වෛද්‍ය, පාලි, ටීකා යන ප්‍රධාන විෂයයන් අළලා මෙකල පොතපත රචනා විය.

මෙම අවධියෙහි භාෂාවේ විශේෂිත ලක්‍ෂණ පෙනෙන්නට විය. භාෂාමය ගතිගුණ බොහෝ දුරට ප්‍රාකෘත තත්වයෙන් සම්පූර්ණයෙන් ම වෙනස් වී සිංහල භාෂාමය ලක්‍ෂණවලින් පරිපූර්ණ විය. සිංහල භාෂාවට හා පොතපතට ද්‍රවිඩ වචන බහුල ව එක්වීමක් මෙම යුගයේ දී හඳුනාගත හැකිය. දකුණු ඉන්දියාවත් සමඟ පැවති මූලික සබඳතාවයන් මේ සඳහා හේතු පාදක වන්නට ඇත. උදාහරණ වශයෙන් සද්ධර්මරත්නාවලිය, උමංදාව, පූජාවලිය වැනි ප්‍රකට ග්‍රන්ථවල ද්‍රවිඩ වාග් සම්ප්‍රදායන් දැක ගැනීමට පිළිවනි.

මේ ආකාරයෙන් දඹදෙනි යුගයේ භාෂාවේ වෙනස් වීමෙහි විශේෂ ලක්‍ෂණයන් අනුව ලියවුන පොතපත බහුල බව කිව යුතු වේ. කර්ම විභාගය, බුක්සරණ, දහම්සරණ, සඟ සරණ, සිදත් සඟරාව, එළ සඳැස් ලකුණ, දඹදෙණි කතිකාවත, යෝගර්ණවය, ප්‍රයෝගරත්නාවලිය, කඳවුරු සිරිත, කවි සිළුමිණ, මුවදෙව්දාවත, දහම් ගැටය, ලකුණුසර, පියුම්මල්, රසවාහිනිය, විරිත සත්‍යය, පද සාධන සත්‍යය, රූපසිද්ධි සත්‍යය, සුබෝධාලංකාර සත්‍යය, ධම්මපද සත්‍යය, අටදා සත්‍යය, ජාතක කතා සත්‍යය, විනය සත්‍යය, කුදුසික පදාර්ථය, නාමරූප සමාසයේ සිළි පිටපොත, දෙවඳු නාම ධෙනුව, වැනි පොතපත දඹදෙණි යුගයේ දී රචනා විය (එම : 152-218). මෙහි දී සංස්කෘත භාෂාවට අමතර ව පාලි භාෂාවෙන් ලියවුන පොතපත බොහොමයකි. ව්‍යාකරණ අලංකාර, වෛද්‍ය, ධර්ම, විනය, ශාස්ත්‍රීය නිබන්ධ, වංස කතා, අටුවා හා විනය ටීකා සංග්‍රහ ග්‍රන්ථ, පද්‍ය කෘතීන් ආදී විෂයයන් මුල්කොටගෙන ලියන ලද ලේඛන කියවන්නාගේ බුද්ධි වර්ධනය හා දැනුම පුළුල් වන ආකාරයට මෙන් ම භාෂා ඥානය දියුණු වන ලෙසින් පොතපත ලියා ඇති බව කිව යුතු වේ. පොතපත රචිත කතුවරුන් හා පඬිවරුන් දෙස පිරික්සීමේ දී පෙනී යන්නේ ගිහි පැවිදි උගතුන් මේ සඳහා උර දී ඇති බවයි. බුද්ධපුත්‍ර හිමි, වේදේහ හිමි, ධර්මසේන හිමි, ධර්ම කීර්ති හිමි, වාචිස්සර හිමි, සුමංගල හිමි, අනෝමදස්සි (එම : 149) යන හිමි වරුන් ඇතුළු ව ගිහි ලේඛකයන් වශයෙන් දෙවන පැරකුම්බා රජු, විද්‍යා චක්‍රවර්ති, දේව ප්‍රතිරාජ ඇමති වැනි පඬිවරුන් උගත් සමාජයක් ගොඩ නැගීම සඳහා දඹදෙණි යුගයේ පොතපත ලියුහ. දඹදෙණි යුගයේ ලියූ පොත්පත් බොහෝ ය. එහෙත් පුස්තකාල පොත් මත ලියූ සමහර වටිනා ලේඛන විනාශ වී ඇති අතර ඒ පිළිබඳ තොරතුරු සැපයීමට නොහැකි වී තිබේ. පොත්වල වටිනාකම හා අගය නොදත් මිනිසුන්ගේ නොමනා ක්‍රියාකාරකම් මෙම අභාග්‍ය සම්පන්න තත්වයට මුල් විය. දඹදෙනි යුගයේ ලියන ලද ලේඛන සාහිත්‍ය පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් ලබාගැනීම සඳහා දඹදෙණි යුගයේ සාහිත්‍ය අධ්‍යයනය කල යුතුවේ. මෙම යුගයේ බිහිවූ පඬිවරුන්ගෙන් සාහිත්‍ය උන්නතියට සිදු වූ මෙහෙය අති විශාලය. මෙම යුගයේ රචනා වූ පොතපත මගින් පැහැදිලි වනුයේ සාහිත්‍යමය වශයෙන් ස්වර්ණමය යුගයක් ලෙස පැවතුනු බවය.

හිඤ්ඤාත් වහන්සේලාගේ හා ගිහි පිරිස් සඳහා අධ්‍යාපනික කටයුතු වෙනුවෙන් අංග සම්පූර්ණ අධ්‍යාපනික ආයතන රාශියක් තිබී ඇති බව පෙනේ. ඒවා "පිරුවන්" වශයෙන් හඳුන්වන අතර ආරාම තුළ ම පිහිට වූහ. එකල පඬිවරුන් බිහිවූයේ මෙම අධ්‍යාපනික මධ්‍යස්ථාන ඇසුරිනි. දඹදෙණි යුගයේ විශිෂ්ට සාහිත්‍යයක් බිහි වීමට පදනම වූයේ මෙම පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයයි. එදවස පැවති අධ්‍යාපනික මධ්‍යස්ථාන වශයෙන් පරාක්‍රමබාහු පිරිවෙන, බුවනෙකබාහු පිරිවෙන, ප්‍රතිරාජ පිරිවෙන, අභයරාජ පිරිවෙන, නන්දන පිරිවෙන, සේනානාථ පිරිවෙන, මයුරපාද පිරිවෙන, මහින්දසේන පිරිවෙන, අනුරාධපුර බුවනෙකබාහු පිරිවෙන, පක්ෂුළ පිරිවෙන, නන්ද පිරිවෙන, අස්සද්දනා පිරිවෙන වශයෙන් දඹදෙණි කාල පරිච්ඡේදය තුළ ලියවුණු මූලාශ්‍රයන් හි සටහන් වී ඇත.

අනුරාධපුර, පොළොන්නරු හා දඹදෙණි යුගයන්හි ථේරවාදී හා මහායාන බුදු දහමට අයත් ග්‍රන්ථ විශාල සංඛ්‍යාවක් රචනා වී ඇති අතර, සංස්කෘත, පාලි හා හෙළ බසින් විවිධ විෂයය කරුණු ඔස්සේ රචනා කර ඇත. දඹදෙණි යුගයේ සාහිත්‍ය නවෝදය පිළිබඳ සැලකීමේ දී එදවස විසූ උගතුන් හා අධ්‍යාපනික මධ්‍යස්ථාන ඇසුරින් බිහි වූ පොතපත දෙස බලන කළ ද ලංකා සාහිත්‍යයේ ඉහළ ස්ථානයක පැවතුන බව පැහැදිලිය.

කුරුණෑගල යුගයේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය

දඹදෙණි සාහිත්‍ය යුගයෙන් අනතුරුව උදා වනුයේ කුරුණෑගල සාහිත්‍ය යුගයයි. ක්‍රි.ව. 1293-1347 (එම : 223) කුරුණෑගල යුගයේ විශේෂයෙන් කිවයුතු සාහිත්‍ය උන්නතියක් දක්නට නොලැබුනද එහෙත් ජාතක කතා පොත සිංහලයට නැගීම මෙදවස සිදු වූ විශේෂතම සිදුවීමකි. ජාතක පොත මගින් කුරුණෑගල යුගයෙහි භාෂා විලාසය ඉස්මතු කරවන අතර ධර්ම දේශනා ගෞලයට ලියවී ඇතත් මීට අමතරව, දළඳ සිරිත, කුවේණි අස්න, දඹදෙණි අස්න, උම්මග්ග ජාතකය, දළඳා පූජාවලිය, අනාගත වංසය (සන්තස්ගල 1994 : 226-249) වැනි කැපීපෙනෙන ග්‍රන්ථ රාශියක් ලිය වීණි. තව ද සිංහල පොත පතට දෙමළ වචන ඇතුල්වීමේ ලක්ෂණය ජාතක පොතට ද ඇතුළුවීම මෙදවස සිදු වූවකි. ඉන් ඈර විශේෂයෙන් කිවයුතු සාහිත්‍යමය උන්නතියක් දක්නට නොලැබුණ ද දඹදෙණි යුගයේ උදා වූ සාහිත්‍ය ප්‍රබෝධයම කුරුණෑගල යුගයේදී ද එලෙසින් ම පැවතුණු බව කිව යුතුය. කුරුණෑගල යුගයේ සාහිත්‍ය විමර්ශනයෙන් පසුව කතා කළ යුතුව ඇත්තේ ගම්පොල යුගයේ සාහිත්‍ය පිළිබඳවය. මෙදවස රාජ්‍ය පාලනයේ විවිධ දුෂ්කරතා ඇති වූ අවධියකි. එබැවින් සාහිත්‍යෝත්තිය සඳහා කටයුතු කිරීමට පාලකයන්ට අවකාශයක් නොතිබිණි. එහෙත් මෙදවස ධර්ම කීර්ති ගිමියන්ගේ පහළවීම සාහිත්‍යයේ භාග්‍යයක් ලෙස සැලකීමට පිළිවන. මෙකල සාහිත්‍යයට සංදේශකරණය එක්වූහ. මයුර, තිසර සංදේශයන් මෙදවස ලියවුණ අතර නිකාය සංග්‍රහය, බාලාවතාර සන්තය, සද්ධර්මලංකාරය, එළඳකතනපච්චිකාය යනාදී ග්‍රන්ථ ගම්පොල යුගයේ රචනා වූ කෘතීන් අතර වේ. සංදේශ කාව්‍යයන්හි තත්කාලීන ඓතිහාසික හා සංස්කෘතික වටිනාකම් සහිත තොරතුරු ඇතුල්වීමේ ලක්ෂණය ආරම්භ විය. සමස්ථයක් වශයෙන් ගත්කල දඹදෙණි යුගයේ පටන් ගම්පොල යුගය දක්වා සිංහල සාහිත්‍යය ක්‍රමයෙන් පිරිහී ගිය ලක්ෂණ පෙනෙන්නට තිබේ. වරින් වර එල්ල වූ සතුරු ආක්‍රමණවලින් ආරක්ෂා වෙමින් කුරුණෑගල හා ගම්පොල යුගවලින් අනතුරු ව එළඹෙන කෝට්ටේ යුගය සාහිත්‍ය වංශයේ ආවේණික ලක්ෂණ ප්‍රකාශ කරන යුගයක් වශයෙන් හැඳින්විය හැකි ය. මෙදවස රාජ්‍ය අනුග්‍රහය නොඅඩුව දැක්වූ හ.

කෝට්ටේ යුගයේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය

සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසය අධ්‍යයනයේ දී පොතපත බිහිවීමේ සම්ප්‍රදායේ වර්ධනය පිළිබඳ අවබෝධයක් අපට ලබාගත හැකි වේ. ක්‍රි. ව. 1505 පෘතුගීසි ජාතිකයින් මෙරටට පැමිණීම සිදුවන අවධිය වනවිට සාහිත්‍යයේ ස්වර්ණමය අවධිය වශයෙන් පැවතියේ කෝට්ටේ යුගයයි. මෙම යුගය සුවිශේෂී අගයකින් යුත් යුගයක් බව හැඟෙනු නොඅනුමාන ය.

කෝට්ටේ යුගයට පෙර අනුරාධපුර යුගයේ සිට අධ්‍යාපනය හා සම්බන්ධ මූල ආයතන පැවතුණ බව ගලතුරු මූළය, කපාරා මූළය, උතුරු මූළය, වැදුම් මූළය, සෙනෙවිරත් මූළය, මහානෙත්පා මූළය, දකුණු මූළය, විල්ගම් මූළය ගුරුකොට ගනිමින් බිහිවූ මූලායතන ගුරුකුල වශයෙන් හැඳින්විය හැකි (සන්තස්ගල 1994:37). මෙම මූලයන් ට පසුව බිහි වූ අධ්‍යාපනික ආයතන අතර ප්‍රසිද්ධ පිරිවෙන් මධ්‍යස්ථාන කීපයක් හඳුනාගත හැකිය. ඒවා නම්,

- කැරගල පද්මාවතී පිරිවෙන
- තොටගමුවේ විජයබා පිරිවෙන
- විදාගම සිරි සණානන්ද පිරිවෙන
- දෙවිනුවර තිලක පිරිවෙන
- පැපිලියානේ සුනේත්‍රාදේවී පිරිවෙන
- මුල්ගිරිගල ඉරුගල්කුල පිරිවෙන

(එම :

333)

මෙම අධ්‍යාපනික මධ්‍යස්ථානයන්හි අධිපතිත්වය දැරූ මහා තෙරවරුන් පාලි සංස්කෘත හා පෙරදිග භාෂා පිළිබඳ හසල දැනුමින් හා අවබෝධයෙන් ද යුක්ත වූවන් වූහ. මෙම යුගයේ සිටි ලේඛක යතිවරුන් අතර,

- තොටගමුවේ සිරි රහල් හිමි
- විදාගම මෛත්‍රීය හිමි
- වනරතන හිමි
- මංගල සංඝරාජ හිමි
- දෙවිනුවර තිලක හිමි
- මහනෙක් පාමුල මෛත්‍රීය හිමි
- වෑන්කෑවේ හිමි
- ධම්මදින්න වරිය සිද්ධාර්ථ විමලකීර්ති හිමි වරුන් ප්‍රධාන තැනක් ගනී.

(එම)

ඉහත කී යතිවරුන් යටතේ පැවතුන අධ්‍යාපනික පීඨයන් හි ගිහි පැවදි දෙපසය ම අධ්‍යාපන කටයුතුවල නියැලුන හෙයින් එම මධ්‍යස්ථානයන් හි පොත් පරිහරණය සඳහා පොත්ගුල් වෙන් වෙන් ව තිබෙන්නට ඇතැයි උපකල්පනය කළ හැකිය. ඒවායේ සිංහල, පාලි, සංස්කෘත, ප්‍රාකෘත හා දෙමළ යන භාෂාවන්ගෙන් රචිත පොතපත තිබූ බවට සාධක පවතී. එම ග්‍රන්ථ අතර,

• මහා කාව්‍ය	• ඛණ්ඩ කාව්‍ය
• සන්දේශ කාව්‍ය	• ප්‍රශස්ති කාව්‍ය
• ශතක කාව්‍ය	• ගද්‍ය කාව්‍ය
• ඡන්දස් ග්‍රන්ථ	• පර්යේෂණ ග්‍රන්ථ
• වෛද්‍ය ග්‍රන්ථ	

වශයෙන් ප්‍රකාශයට පත්කර ඇති පොතපතෙහි බෙහොමයක කතුවරුන් හිඤ්ඤත් වහන්සේලා වන අතර එම පොත්පත් අතුරින් සැලලිහිණි, හංස, ගිරා, කෝකිල හා පරවී සන්දේශයන් ද, කාව්‍ය ශේඛරය, පඤ්චිකා ප්‍රදීපය, ගුත්තිල කාව්‍ය, ලෝවැඩ සඟරාව, බුදුගුණ අලංකාරය, මේඝදූතය, කවී සිළුමිණ, පැරකුම්බා සිරිත, ඡන්දස් ග්‍රන්ථ, සද්ධර්මරත්නාකරය, එළු සිලෝ සතකය, එළු හත්වනගලු වංසය, දහම් ගැට මාලාව, නම් රුවන් මල වැනි ලෞකික ස්වරූපයට අනුකූල ව ලියවූ ශාස්ත්‍රීය පොත්පත් මෙන් ම වෙනත් විෂයයන්ට අදාළ ව රචිත තොරතුරු මූලාශ්‍ර අදට ද වැදගත් කෘතීන් වේ. මෙදවස මෙතරම් ග්‍රන්ථකරණයක් සිදුවූයේ රාජ්‍ය අනුග්‍රහය නොමඳ ව ලැබීම හා අධ්‍යාපනික පඬුවරුන් නිදහසේ තම ග්‍රන්ථකරණය මෙහෙයවීමය. අද මෙන් එදා ද මෙම අධ්‍යාපනික මධ්‍යස්ථානයන් හි පොත්පත් තැන්පත් කිරීමත්, ඒවා පාලනය කිරීමටත්, ආරක්‍ෂා කිරීමටත් ගිහි පැවිදි සියළු සාමාජිකයින්ගේ සහාය ලැබෙන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය. එදා සංඝ සමාජය ග්‍රාමවාසී හා වනවාසී වශයෙන් බෙදී තිබුණ ද සාමාජීය හා පාරිසරික කරුණු පිළිබඳ මනා අවබෝධයකින් යුතු ව පොතපත රචනා කර ඇති බව නිරීක්ෂණයේ දී පැහැදිලි වේ.

ග්‍රන්ථකරණ කටයුතුවලින් කෝට්ටේ යුගය අනුස්මරණීය වේ. රාජ්‍ය පාලන සහාය නොමඳව ලැබීම ග්‍රන්ථකරණයේ උදාවට හේතු වේ. අධ්‍යාපනික ආයතන බිහිවීම, වියතුන් බහුලවීම මඟින්

පොතපත රචනය තිවුර විය. මේ දෙස බලනවිට ග්‍රන්ථකරණයට මහත් ආලෝකයක් ඇති වූ අවධියක් වශයෙන් කෝට්ටේ යුගය නම් කළ හැකිය.

මහනුවර යුගයේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය

සිංහල සාහිත්‍ය වංසයේ අඳුරු හා පරිහානි යුගයක් ලෙස මහනුවර යුගය නම් කළ හැකි වේ. කෝට්ටේ යුගයේ දී මනහර ලෙස පෝෂණය වූ සාහිත්‍ය කලාව පොතපත පළ කිරීමේ වේගවත් බව සිතාපත හා මහනුවර යුගවල දී අඳුරු වී ගියේ ය. පොළොන්නරු යුගයේ දී ඇරඹී පොතපත පළ කිරීමේ වැඩි දියුණුවක් සහිත වහරත්, ඒ ඒ පඬුවරුන් විසින් කරගෙන ආ සාහිත්‍ය කරණයන් සපුරා ඇත හිටියේ ය. මේ අනුව බලන විට විවිධ විෂයයන් යටතේ පොතපත බිහිවූන ද යුගය අවසානය වන විට බොහෝ විට සාහිත්‍යමය වශයෙන් පරිහානියක් ඇතිවිය. මෙවැනි ආරම්භක පසුබිමක් යටතේ වැලිවිට සරණංකර නාහිමියන්ගෙන් මතු වූ ශාස්ත්‍රාලෝකය හා සාහිත්‍යෝදාය හේතුවෙන් ඉහත කී අඳුරු දුරු විමට හේතු විය. භාෂා හයකට අයත් දැනුම හා පොත්පත් කියවීමේ ශක්තියත් උන්වහන්සේට තිබුණු බව ප්‍රකට කරුණකි. එම භාෂා හයට අදාල හෝඩි හයක් ම මල්වතු විහාරයේ වැලිවිට පත්සලේ අද දක්වාම ඇත. (වාචිස්සර හිමි 1960 : 228). තොටගමුවේ රහල් හිමියන්ගෙන් පසුව අද්විතීය ධර්ම ශාස්ත්‍ර විශාරදයාණන් වශයෙන් වැලිවිට සංඝරාජ හිමියන් අවිවාදයෙන් පිළිගත යුතුය. උන්වහන්සේගේ ධර්ම ප්‍රචාරණ සේවාව වටිනාකම හේතුවෙන් පරිහානියට පත් බුද්ධ ශාසනය හා සිංහල සංස්කෘතිය ප්‍රතිසංස්කරණය වූ බව අපට පැහැදිලිය.

වර්තමානය දක්වා ම මහත් වූ ආශීර්වාදයක් සේ පවතින එබඳු සාහිත්‍ය උදාව සඳහා වැලිවිට අසරණ සරණ සරණංකර සංඝරාජ හිමියන්ගේ උත්සාහය හා අසමසම ක්‍රියාදාමය ඇති නොවූනා නම් අපගේ සිංහල සාහිත්‍ය හා පොතපත බිහිවීමේ කලාව මහනුවර යුගයේ දී මැකී යනු ඇත. මහනුවර යුගයේ දී බිහිවූ පොතපත විවිධ ස්වරූපයන් යටතේ බහු විෂයය පරාසයන් ඔස්සේ රචනා වූ බවට සාධක හඳුනා ගැනීමට හැකිය. එම විෂයන් අතර,

- ජාතක කතා ඇසුරෙන් කළ කවිකතා
- සන්දේශ කාව්‍ය
- විරුදාවලි කාව්‍ය හා හටන් කාව්‍ය
- ධර්ම සංග්‍රහ සහ අනුවාද
- එළු ශතක පොත්
- සන්න පොත්
- ඉතිහාස පොත් හා වර්ත පොත්
- උපදේශ කාව්‍ය හා විරහ කාව්‍ය
- ද්‍රවිඩ හා කතෝලික කාව්‍ය
- පොදුජන සාහිත්‍ය

(සන්නස්ඟල 1994 :446)

අනුරාධපුර යුගයේ පටන් මහනුවර යුගය දක්වා ම අඛණ්ඩ ව පැවතුන සිංහල සාහිත්‍යට අදාළ ව ලියැවුණ පොතපතට අමතර ව කතෝලික සාහිත්‍ය ට අදාළ ව පොත්පත් ලියවීම ද විශේෂිත සිද්ධියකි. තව ද සිංහල භාෂාවෙන් ලියැවුණු පොත්පත් ප්‍රකාශනයට අමතරව ද්‍රවිඩ සාහිත්‍යට අයත් පොත්පත් පළ වීම ද මේ අතර විශේෂ තම සිද්ධියකි.

මහනුවර යුගයේ අධ්‍යාපනික දියුණුව සඳහා පදනම වූයේ ඊට පෙර පැවති යුගයන් හි පැවති සාහිත්‍ය හා අධ්‍යාපනික ප්‍රබෝධයයි. කෝට්ටේ රාජ්‍ය බිඳ වැටීමත් සමග නැගී සිටි මහනුවර රාජ්‍ය සමයේ අධ්‍යාපනයෙහි නව ප්‍රබෝධයක් ඇති විය (මච. 92). මෙදවස සාහිත්‍යකරණය දෙස බලන විට පෙනී යනුයේ ග්‍රන්ථකරණය, අකුරුකරණය, බණ දහම් ඉගැන්වීම, පොත් පත් සම්පාදනය හා පොත

පන සංරක්ෂණය කිරීමේ කටයුතු සඳහා රාජ්‍ය අනුග්‍රහය නොමඳ ව ලැබීමත් සාහිත්‍ය කර්මාන්තයේ නියැළෙන අයට සම්මාන ලබා දීමත් පිළිබඳ තොරතුරු ය (සුරවීර 1966).

මහනුවර යුගයේ දී ග්‍රන්ථකරණය සඳහා විවිධ මුහුණවරක් ගත් වස්තු විෂයයන් පාදක වූ බව පෙනී යයි. ආගමික මුහුණවරක් ගනු ලැබූ ජාතක කතා විෂය පථයන්, බුදු සිරිතේ සිතුවම්, කාලීන සිදුවීම්, ප්‍රවාද, ස්වභාවික වස්තු, පුද්ගල චරිතනා මාල - සින්දු - හටන් - සැහැලි, වෛද්‍ය හා ජ්‍යොතිෂය, දේව හා භූත, මෙම මතය ඡන්ද්‍රිකාලංකාර මල් යහන් කවි වැනි බහු විෂය අන්තර්ගත පොත පත රචනාව හුදී ජනයාගේ පහන් සිත් දැනවීමට හේතු විය.

මීට අමතර ව ඇමිබැක්කේ දේවාලයට නුදුරුව නියමකන්ද ස්ථානයේ අධ්‍යාපන විද්‍යා පීඨයක් තිබූ බවත්, ගිහි පැවිදි ශිෂ්‍යයන් මෙහි අධ්‍යාපනය ලැබූ බවත්, ඊට රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ද ලැබී ඇති බවත් සඳහන් ය (වාචිස්සර හිමි 1960 : 78,169). එසේ ම ආගමික මධ්‍යස්ථාන හෙවත් පන්සල් ඇසුරින් බිහි වූ අධ්‍යාපනික ආයතනයන් හි අකුරු හෝඩිය ඉගැන්වීම, ශබ්ද නඟා කියවීම, කට පාඩම් කිරීම, වැලිපිල්ලේ ලිවීම, පුස්තකාල පොත්වල ලිවීම හා මදින ලද පුස්තකාලවල ලිවීම වැනි ඉගැන්වීමේ ක්‍රමවේදයන් අනුව අධ්‍යාපනය සකස් වී තිබිණි (කුමාරස්වාමි 1962 : 49). මෙසේ වැලිවිට සංසාරජ හිමියන්ගේ නායකත්වයෙන් පිරිවෙන්, පන්සල් ආශ්‍රිත ව ගුරු ගෙදර මධ්‍යස්ථාන කොට ගනිමින් අධ්‍යාපනික නවෝදය වර්ධනය විය (වාචිස්සර හිමි 1960 : 229). ඒ බැව් රචනා වූ පොත පත දෙස බැලීමේ දී පැහැදිලි වනු ඇත.

මහනුවර යුගයේ දී ජාතක කථා ඇසුරින් රචිත පොතපත වශයෙන් සඳකිඳුරුදා වත, විදුර ජාතක කාව්‍ය, සම්බුලාදා කවි, ඇත්පල්ලා කව, ආලවක දමන කාව්‍ය, දේවදත්ත වරුණේ, පද්මාවතී කතාව, පදමානවක කාව්‍ය, වෙස්සන්තර ජාතකය, සිංහල උම්මදන්ති ජාතකය, විදුර ජාතක කාව්‍ය, කාව්‍යදීපතී, අසදිසදා කව, සන්දේශ කාව්‍ය, නීලකොබෝ සන්දේශය, දියසැවුල් සන්දේශය, කිරල සන්දේශය, හටන් කවි, උපදේශ ග්‍රන්ථ හා විරහ කාව්‍ය දැක්විය හැකිය (විජයශ්‍රීවර්ධන : 2000).

මහනුවර යුගයේ විරුදාවලි ග්‍රන්ථ රචනා වීම විශේෂ ලක්ෂණයකි. රංජසිංහ රජු වෙනුවෙන් රාජසිංහ විරුදාවලිය, ශ්‍රී වික්‍රම රත්නාලංකාරය රාජසිංහ සිරිත හා සෙංකඩගල විස්තර ආදී ග්‍රන්ථ ලියවී ඇති බව ප්‍රකට ය. මෙයට අමතර ව ලෝකෝපකාරය, ධර්මෝපකාරය, සිංහල උපදේශ කාව්‍ය අතර ඉතා විශිෂ්ට කෘතීන්ය. ගන්තෝරු හටන, පරංගි හටන, ඉංග්‍රීසි හටන වැනි හටන් කාව්‍ය ආදී හුදී ජනයාගේ පහන් සංවේගය උදෙසා ම ලියවී ඇති බව පැහැදිලි ය (එම).

ද්‍රවිඩ, කතෝලික ආගම් හා භාෂා ඇසුරින් ලියවුණු පොතපත බහුල වීම මෙම යුගයේ විශේෂ ලක්ෂණයකි. මහනුවර යුගයේ දී කවර යුගයකවත් නොතිබූ තරමට ද්‍රවිඩ භාෂාවේ ආභාෂයෙන් පොත්පත් ලිවීමට පදනම විය. එමෙන් ම ද්‍රවිඩ සාහිත්‍යයේ පොත්පත් බොහෝමයක් ම සිංහල භාෂාවට පරිවර්තනය වීම ද මෙකල සිදුවිය. මේ මඟින් සිංහල භාෂාව සමඟ ද්‍රවිඩ භාෂාව මිශ්‍ර වීම තුළින් ලියැවුණු බොහෝ පොත්පත් හි සිංහල භාෂාවේ උච්චාරණ හා වාක්‍ය රටාවන් වෙනස් මඟක් ගෙන ඇත. ලියැවුණු පොත්පත් අතර, වේතාලන් කතා, කාව්‍ය ග්‍රන්ථය, මහා පදාරංග ජාතකය, රාජාවලිය, සංසාරජ සාධු වර්යාව, කවිමිණි කොඩොල, කවිමිණි මල්දම, කවිමුතුහර, හරිස්චන්ද්‍ර කතා කාව්‍ය, වල්ලිමාතා කාව්‍ය, සින්තමුත්තු කතාව, මලේ රාජ සභාව, ගණ දෙවි හැල්ල කඩඉම් හා විත්ති පොත, විමුක්ති සංග්‍රහය , සිරිලක් කඩඉම් පොත, ශ්‍රී සද්ධර්මාව වාද සංග්‍රහය, මිලින්ද ප්‍රශ්නය, රාජ රත්නාකරය, දළදා වරුණ, දේව වේද පුරාණය, බුද්ධ ප්‍රත්‍යාක්ෂය, හත්ථි පදෝම හා කළාකාරම, සිංහල විමාන වස්තු ප්‍රකරණ, දළදා අෂ්ඨකය, මුණිරාජ අශ්ඨකය, මාලා සන්තය, ධම්ම වේනිය සූත්‍ර සන්තය, සද්ද මාලාව, අධ්‍යාත රූප මාලාව, සකු අකාරාදිය, වදන් කවි පොත, උපමා තරඟ මාලය හෙවත් අඩිමාලය, කුන් සරණේ, ප්‍රධාන වේ. මේ ආකාරයට පොත පත විශාල සංඛ්‍යාවක් මෙම යුගයේ දී රචනා වී ඇති බව පෙනී යයි (විජයශ්‍රීවර්ධන 2000). මෙසේ 18 වන සියවසේ දී ඇති වූ සාහිත්‍යකරණය හා පුනර්ජීවය සඳහා 15 වන සියවසේ හා ඊට පෙර පැවති යුගයන් හි ලියැවුණ පොතපත ගුරු කොට ගන්නට ඇතැයි උපකල්පනය කළ හැකිය. මෙම පොත්පත් බොහෝමයක් ම රචනා කර ඇත්තේ ගිහි උගතුන් විසිනි. මහනුවර යුගයේ ලියවූ පොතපත දෙස පිරික්සීමේ දී තව දුරටත් පෙනෙන්නේ කතෝලික ආගමේ මැදිහත් වීමෙන් කතෝලික සාහිත්‍යයක් ද බිහිවීමයි. මෙතෙක් කල් පැවති පොතපත පෙරදිග සාහිත්‍යයට අදාළ ව ලියවුණ ද, අපරදිග සාහිත්‍යය නැකම් ඇතිවී තිබේ.

කතෝලික පූජකවරු ධර්මය ප්‍රචාරය කිරීමත්, ඒ සඳහා විවිධ ග්‍රන්ථ රචනා කිරීමත් හේතුවෙන් එම අදහස් සිංහල පොතපතට ද එක් වීම නොවැලැක්විය හැකි වූ කරුණක් විය.

විවිධ කතෝලික ග්‍රන්ථ රචනා කිරීමත්, ඒවා සිංහල භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීම, ශබ්ද කෝෂ මඟින් පෙර අපරදිග භාෂා හා සම්බන්ධ වීමක් ද මෙහි දී සිදුවිය. ගොන්සාල්වේස් පියතුමා විසින් මෙවැනි ග්‍රන්ථ 22 ක් පමණ රචනා කර ඇත. ඒ අතර **දේවවේද පුරාණය, දේවවේද සංකේෂපය, සුවිශේෂ විසරජනය, අත්ප්‍රාප්ති ප්‍රසාගය, ප්‍රාතිභාර්යාවලිය** ආදී ග්‍රන්ථ ප්‍රකට ය. තව ද **සිංහල, ද්‍රවිඩ හා පෘතුගීසි ශබ්ද කෝෂයන්** ද රචනා කිරීම හා **බයිබලයේ උත්තර කාණ්ඩය** වන අලුත් ගිවිසුමේ **සිංහල පරිවර්තනයන් ද, බයිබලයේ සම්පූර්ණ පරිවර්තනයන්** ද පළ කෙරිණි. ලක්දිව එතරම් ම දියුණුවට පත් ව නොතිබුණු නාට්‍ය කලාවට ද කතෝලික ආගමේ මැදිහත් වීම මගින් පොතපත ලියවීමට පටන් ගත්හ. ඒ අනුව ජේසුස් වහන්සේගේ **දුක්ඛ ප්‍රාප්තිය** නාට්‍යානුසාරයෙන් රඟ දැක්වීම හා ඒ සම්බන්ධයෙන් පොතපත රචනා වීමෙහි ආරම්භය සිදුවිය. මහනුවර යුගයේ පොදුජන සාහිත්‍යයට අදාළ ව ලියවුන පොත්පත් රාශියකි. මෙය එකල ජීවත් වූ අපගේ මුතුන් මිත්තන්ගේ ජීවන දැක්ම, ජීවන රටා, සිතූම් පැතුම්, ආකල්ප, ඇදහිලි හා විශ්වාස, සමාජ අවශ්‍යතා, දුක සතුට, වේදනා ආදිය ද ජනකතා, ජනප්‍රවාද, ජන කවි ආදිය මගින් තම සිතූම් පැතුම් හැඩ ගැන්වීමට හැකිවන පරිදි කිසියම් බලපෑමකින් යුතු ව පොතපත ලියවී ඇති බවක් පෙනී යයි. මේ අනුව එදා ලියවී ඇති පොතපත අතරින් අප සතු ව පවත්නා පොත්පත් වශයෙන් **සිංහල හෝඩිය නම් පොත, මඟුල් ලකුණ, ගණදෙව් හැල්ල, සාරාර්ථ සංග්‍රහය, විමානවත්ථු ප්‍රකරණය, වෙස්සන්තර හැල්ල, දම්සොඬ හැල්ල, විදුර හැල්ල, ධර්මපාල හැල්ල, සද්දන්ත හැල්ල, අලව් හැල්ල, කැලණි හැල්ල, සමනොල හැල්ල, කමත් හැල්ල, ගොයම් මාලය, නෙළුම් මාලය, පැදුරු මාලය, අවුරුදු මාලය, කළගෙඩි මාලය, සොකර් කතාව, දහඅට සන්නි සමය, සිරසා පාද මංගල ප්‍රකරණය** යනාදිය නම් කළ හැකිය.

මහනුවර යුගයේ සිංහල සාහිත්‍ය සඳහා යොදාගත් භාෂාව මීට පෙර යුගවල දී යොදාගත් භාෂාවට වඩා විශේෂත්වයක් ඇති බව කිව යුතු ය. වර්තමානය දක්වා පවතින ශාස්ත්‍ර ප්‍රබෝධයේ ආරම්භය එය වේ. ඒ සඳහා අප්‍රතිහත උත්සාහයෙන් ලක්දිව සසුනත්, සාහිත්‍ය සමාජයත් නගා සිට වූ ශ්‍රී වැලිවිට අසරණ සරණ සරණංකර සංඝරාජ හිමියන්ට ප්‍රණාම හිමි විය යුතු වේ. මේ සියල්ල දෙස විමසා බලන මෙරට බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයේ සහ හෙළ සංස්කෘතියේ ස්මාරම්භය සනිටුහන් කරන 'අනුරාධපුර යුගයේ' පටන් ග්‍රන්ථකරණය ආරම්භ වී, එය මහනුවර රාජධානි අවධිය දක්වා විකාශනය වී ඇති ආකාරය පැහැදිලිව හඳුනා ගැනීමට හැකි වේ.

කෝට්ටේ යුගයෙන් පසු සාහිත්‍යයේ පිරිහී ගිය යුගයක් ලෙස සෙංකඩගල අවධියහි ග්‍රන්ථකරණය පිළිබඳ විමසීමේ දී ද්‍රවිඩ භාෂාවෙන් පොතපත ලියවීම හා ඒවා සිංහල භාෂාවට පරිවර්තනය වීම, ද්‍රවිඩ කාව්‍ය හා නාට්‍ය ග්‍රන්ථ බිහිවීම, විදේශීය ජාතීන්ගේ වාග් මාලාවන් ග්‍රන්ථකරණයට එකතු වීම සුවිශේෂිත ලක්ෂණයන්ය. එහෙත් මෙදවස උගත් පරපුරක් බිහි වීම නොනැසී පැවතීම මහනුවර යුගයේ ග්‍රන්ථකරණයේ උදාවට හේතු විය. ක්‍රිස්තු ධර්මයට අයත් පොත්පත් මුද්‍රණ කටයුතු පැවතුන අවධියක, වැලිවිට සරණංකර හිමියන්ගේ නායකත්වයෙන් වැළලී ගිය බෞද්ධ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය සිදු විය. එම පසුබිම අද දක්වා ම පැවතීමට හැකි වන පරිදි විවිධ විෂයයන්ට අයත් පොත්පත් බහුලව රචනා වීම, සිංහල ග්‍රන්ථකරණයේ ආලෝකයක් ඇති වීමට හේතු විය.

නිගමනය :

ඉහතින් විස්තර කරන ලද තොරතුරු සංක්ෂිප්ත ලෙස විමර්ශනය කිරීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රන්ථකරණය හැඩගැසී වර්ධනය වීම සඳහා කාලය බෙහෙවින් ම බලපා ඇති බවයි. විශේෂයෙන් ම මහින්දාගමනයට පෙර මෙරට ලේඛන සන්නිවේදනයක් පැවති බවට සාධක තිබුන ද ග්‍රන්ථකරණයට අදාළ තොරතුරු අපට හසුවන්නේ මහින්දාගමනයෙන් අනතුරුවයි. විශේෂයෙන්ම අනුරාධපුර යුගය තුළ දී වංශකතා හා අටුවා ග්‍රන්ථකරණයේ දී කැපී පෙනෙන අතර ඒවා බෙහෙවින් ම බුදු දහම මූලික කොට ගෙන බිහි වූ ග්‍රන්ථකරණයක් බව පැහැදිලි වේ

පොළොන්නරු යුගය හා දඹදෙණි යුගය අනුරාධපුර යුගයට වඩා විවිධත්වයකින් යුත් විෂය ක්ෂේත්‍රයන්ට අනුව ග්‍රන්ථ රචනා වී ඇති අතර, ඒවා ගැටපද, වියරණ, අලංකාර, නඤ්ඟු, වෛද්‍ය, හා ටීකා ග්‍රන්ථ වශයෙන් සිංහල, පාලි, සංස්කෘත යන භාෂාවලින් රචනා වී තිබීම කැපී පෙනෙන අතර මෙම යුගයන්හි දී ගිහි පැවිදි වියත්හු ග්‍රන්ථකරණයේ නියැලීම විශේෂිත වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රන්ථකරණයේ විකාශනය තුළ කැපී පෙනෙන අවධියක් වන්නේ කෝට්ටේ යුගයයි. කෝට්ටේ යුගය විශේෂයෙන් ම පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය පදනමින් කීර්තිමත් ගිහි පැවිදි පඩිවරුන් විසින් මහාකාව්‍ය, සංදේශ කාව්‍ය, ගද්‍ය, ප්‍රසස්ති, මෙන් ම ඡන්දස් හා විවිධ විෂය ක්ෂේත්‍ර වෙනුවෙන් ග්‍රන්ථ රචනා කිරීම කැපී පෙනෙන අතර, මේ සමය වන විට සිංහල භාෂාවේ වර්ධනයත්වයට පත් වීම කැපී පෙනේ. මහනුවර රාජධානි සමය තුළ යම් තරමකට ග්‍රන්ථකරණය පසුබෑමකට ලක් වුව ද, අනුරාධපුර යුගයේ සිට පැවත ආ ග්‍රන්ථකරණය තවදුරටත් මෙදවස ආරක්ෂාකර ගැනීම ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රන්ථකරණයේ ආරම්භය හා විකාශනය තුළ පැහැදිලි වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

- 1 ඉන්ද්‍රජේති හිමි - 1951 - **මනොරථපුරණි අංගුක්කර නිකායට්ඨකථා**, පෙරේරා තියඩෝර් (පරි), ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, කොළඹ.
- 2 කරුණාදාස, වයි.- 1998 - පාලි සාහිත්‍යය, **අපේ සංස්කෘතික උරුමය**, ද්විතීය කාණ්ඩය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, කොළඹ.
- 3 කුමාරස්වාමි, ආනන්ද-- 1962 - **මධ්‍යකාලීන සිංහල කලා**, රජයේ මුද්‍රණාලය, කොළඹ.
- 4 කුලසූරිය, ආනන්ද- 1998 - **සිංහල සාහිත්‍යය**, විසිදුනු, බොරැල්ලස්ගමුව.
- 5 ගුරුගේ, ආනන්ද- 1994 - සංස්කෘත සාහිත්‍ය ව්‍යාප්තිය හා ආභාසය, **අපේ සංස්කෘතික උරුමය**, ද්විතීය භාගය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, කොළඹ.
- 6 රත්නායක, හේම- 1998 - ජේතවන ස්තූපය හා ආරාම සංකීර්ණය, **අපේ සංස්කෘතික උරුමය**, ද්විතීය භාගය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, කොළඹ.
- 7 වාචිස්සර හිමි, කොටගම -1960 - **සරණච්ඡාර, සභිසරාජ සමය**, විසිදුණු ප්‍රකාශකයෝ, බොරැල්ලස්ගමුව.
- 8 විජයසූරිය, විමලච - 1992 - **අනුරපුර යුගයේ විශ්ව කීර්තිමත් සිංහල මහා ලේඛකයෝ**, එස්. ගොඩගේ සහෝදරයෝ, කොළඹ.
- 9 විජය ශ්‍රී වර්ධන, විහාචි - 2000 - **සිංහල භාෂා අධ්‍යයන සම්ප්‍රධාය හා පඨ්‍ය ග්‍රන්ථ**, මහනුවර යුගය, වතුර මුද්‍රණාය, වැල්ලම්පිටිය.
- 10 සන්නස්ගල, පී. ඩී. - 1994 **සිංහල සාහිත්‍ය වංශය**, සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.
1992 (සංස්) **සිංහල ශබ්දකෝශය**, 22 කාණ්ඩය හෙවත් 42 වන භාගය, සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශය, කොළඹ,
- 11 සුරවිර, ඒ. වි.- 1966 - ශාස්ත්‍රීය ප්‍රකාශන මාලාව, 1කාණ්ඩය, අංක 01, **සිංහල සාහිත්‍යයේ ඓතිහාසික ලේඛන පිළිබඳ විමර්ශනයක්**. ශාස්ත්‍රීය ප්‍රකාශන, නුගේගොඩ.
- 12 Bandaranayake, S.- 1986 - **The Rock Art and wall painting of Sri Lanka**, Colombo.
- 13 Giger W. - 1912 - **The Mahavamsa**, Oxperd University Press, London.

THE AMERICAN CENTER LIBRARY COLOMBO

**One stop
Resource Center
for Information on
the United States**

The American Center Library is a part of the Public Affairs Office of the U.S. Embassy in Colombo. Through its various activities and resources the library aims to promote a better understanding of the policies, values, institutions and culture of the United States. It provides a wide range of current, accurate and authoritative information from a vast selection of print and electronic resources using state-of-the-art technology.

**The library is open
Tuesday through Saturday
9:00 am to 6:00 pm**

• Books and Multimedia • Research Databases • Periodicals • Newspapers • U.S. Government Materials • Hi-Speed Internet Access • Online English Course • Photocopies	• Computer Printouts • Lending Service • Reference Materials • CAS & SDI Services • Exhibitions • Essay Competitions • Reading Club • Movie Screenings

★ ★ The ★ ★
American Center
Colombo

**No.44, Galle Road
Colombo 3**

Phone: 249-8169 / 249-8128, Fax: 249-8101
 Email: amcentersl@state.gov
 Web: <http://srilanka.usembassy.gov>
 Blog: www.usembassycolombo.blogspot.com
 Facebook: www.facebook.com/usembassycolombosl
 YouTube: www.youtube.com/user/USEmbassySrilanka

Will Folksonomy replace traditional classification of information on the web? a critical study.

Dr. Mrs. Pradeepa Wijetunge

Abstract

There are numerous methods used to organize the contemporary printed literature as well as web-based information. These methods can be categorized as traditional and less-traditional methods. There are many instances in which traditional methods have been adopted to organize web resources, nevertheless it is believed that they were not exploited to the maximum for organizing the web. The second approach to organize information on web is the non-traditional approach of developing new initiatives and innovation which include semantic networks and ontologies and the common term used for all these methods is "Knowledge Organisation Systems". This second approach is more familiar to the information scientists and computer specialist but unfamiliar to librarians. However even the KOSs were not the ultimate solution for web-organising. They are imprecise because they cannot be easily adopted for the rapid pace of content development brought-about by Web publishing. This sluggishness of the KOSs paved way for another alternative classification - the *users* to create metadata for the web-based information resources. It is a distributed classification scheme created by a group of individuals, typically the resource users and known as folksonomy. This paper traces the development of folksonomy, its advantages and disadvantages and attempts to answer the question whether traditional classification systems will be replaced by folksonomy.

1. Introduction

By the late nineteenth and early twentieth century book production was increasing and the size of the libraries too started growing as a consequence. It was becoming difficult for the librarians to remember the location of individual books and systematic organization of the book stock was becoming a compelling requirement. Publications were not only growing in quantity but also in complexity. Their content was becoming more and more complex requiring advanced schemes for organizing them.

In response to this growing demand for better access to library collections, many leading librarians / classifiers ventured into formulation of classification schemes. Melville Dewey developed his Dewey Decimal Classification (DDC) scheme in 1876 and Library of Congress (LC) developed their own scheme based on LC subject Headings in 1904 while J.D. Brown formulated his Subject Classification in 1906 (Mills 1960).

The main purpose of classifying the library collection was to facilitate the location of a specific item in the library. Having a classification scheme also enabled the librarians to shelf material with related contents close to each other. But with the rapid growth of the publications in numbers as well as complexity, the problem of assigning the most suitable number for items which combine several concepts was becoming a problem with uni-dimensional classification systems like DDC. To address this weakness, faceted classification schemes were devised by several librarians / classificationists i.e. Universal Decimal Classification initiated in 1905 by Paul Otlet' and Henri La Fontaine. **Faceted classification** systems allow the assignment of multiple classifications to an object, enabling the classifications to be ordered in multiple ways, rather than in a single, pre-determined, taxonomic order. A facet comprises "clearly defined, mutually exclusive, and collectively exhaustive aspects, properties or characteristics of a class or specific subject". For example, a collection of books might be classified using an author facet, a subject facet, a date facet, etc.

However the most significant faceted classification scheme formulated in the twentieth century is considered to be the Colon Classification system of S.R. Ranganathan which was first published in 1933 (Mills 1960). It is an example of *faceted classification* applied to the physical world, specifically for the purpose of organizing library materials. According to this a book is assigned a set of values from independent facets. It differs from traditional library classification schemes like the Dewey Decimal System and Library of Congress classification system, in which each document has a unique assignment in a single, hierarchically organized classification system (Wikipedia http://en.wikipedia.org/wiki/Faceted_classification).

Even with the development of faceted classification system library techniques did not advance fast enough to keep pace with the demands made on them (Foskett 1959) and he saw the main reason as “the adherence of librarians to the theory of classification that derives ultimately from Aristotle’s logic and is applicable chiefly to the arrangements of objects in to natural groups, as in the classificatory science. Science, however is much more than mere description of objects and subordination of concepts... Thus while the traditional theory of classification has been based entirely on the relations of genus to species and between co-ordinate species, in practice classifiers have abandoned this theory whenever it suited them” (Foskett in Vickery 1959, p.xvi). Vickery (1959) states that detail alphabetical indexing, co-ordinate indexing and mechanical selection were formulated as alternatives to classification schemes to organize ever-growing volume of scientific literature. But due to space limitations these concepts will not be discussed in this paper.

2. Organisation of information on web

There are numerous other methods used to organize the contemporary printed literature as well as web-based information. These methods can be divided as traditional and less-traditional methods (Hodge 2000). The traditional methods include 1) classification schemes, taxonomies and categorization schemes that organize materials at a general level, 2) subject headings (Medical Subject headings and Library of Congress Subject headings) that provide more detailed access to material and 3) Authority files, glossaries, dictionaries and gazetteers that control variant versions of key information such as geographic names and personal names. Less-traditional systems include semantic networks and ontologies. The common term used for all these methods “Knowledge Organisation Systems” (KOSs) was coined in 1998 by the Networked Knowledge Organization Systems Working Group at its initial meeting at the ACM Digital Libraries 1998 Conference in Pittsburgh, Pennsylvania (Hodge 2000). KOSs are used to organize materials for the purpose of retrieval and management of collections and it serves as bridge between the resources and the users. The significance of KOSs is that they are a convergence between the traditional tools for organizing information and the web technology.

Literature points out to several instances where traditional methods have been adopted to organize web resources. Gnoli (2002?) presents several such cases, for instance BUBL LINK and Scorpion Project which use DDC scheme to organize the information and Librarian’s Index to Internet which can be searched using LC Subject Heading. Another project which uses traditional KOS is FATKS of University of London which employs faceted indexing to its full potential to search digital documents. A fully faceted classification scheme called FATHUM is being developed for humanities (Gnoli 2002?). Devadason...et.al (2002) presents another project developed in Thailand which is deeply rooted in faceted subject indexing for use with web documents. Matveyeva (2002) also points out that Iowa State University’s Beyond Bookmarks web site has provided a web site which lists many applications of classification systems, controlled vocabularies and subject heading to enhance searching of particular web sites.

Nevertheless, it is believed that these methods were not exploited to the maximum for organizing the web. Bates (1998) opined that users performing unknown item searches have a different level of understanding from the indexers who assigns the keywords for retrieval and that personal view points are imposed by the indexers on the users. A second approach to organize information on web is identified by Hodge (2000) and Matveyeva (2002) as the Non-traditional approach of developing new initiatives and innovation.

This second approach is more familiar to the information scientists and computer specialist mainly because they are not used to the bibliographic methods but they have their own methods (unfamiliar to librarians) of organizing web information and also because these professionals are ideologically oriented towards advancement and invention. The non-traditional approaches to the organization of web-based knowledge include search engines, web crawlers, keyword searching, automated indexing, categorization and thesauri. While special software packages are used to develop these applications in addition to computer specialists and linguists the skills and knowledge of librarians are also obtained for these projects. This kind of KOSs have been developed by many other organizations like Abstracting and Indexing services, publishers, trade professionals and governmental organizations in addition to libraries (Hodge 2000). Innovative KOSs are perceived as a way of bringing large masses of incongruent user communities together through several measures like 1) Providing alternate subject access 2) Adding new modes of understanding to digital resources (i.e. georeferencing of textual objects 3) Supporting multilingual access and 4) Supplying terms for the expansion of free text searches in domains relatively unknown to the users (Hodge 2000).

These KOSs have attempted to further evolve into more appropriate systems suitable for the dynamic web environment because the prevailing systems were seen as rigid and authoritative (Shirkey 2005c, Merholz 2004) and they are exclusive because they do not represent view points of all users, they are imprecise because they cannot be easily adopted for the rapid pace of content development brought-about by Web publishing (Fainberg 2006). Matveyeva (2002) sees the fact that the information science and computer specialists who are mainly responsible for developing web contents are not familiar with the traditional knowledge organization systems and the librarians are not familiar with computer environment as a reason for this sluggishness.

Nevertheless the sluggishness of the KOSs paved way for another alternative classification - the *author created metadata* which helps the scalability issue but even this approach is not considered as completely satisfactory because it disconnects the eventual users from the process (Mathes 2004).

3. Folksonomy

The alternative to professional and author created metadata is for the *users* to create metadata for the web-based information resources. It is a distributed classification scheme created by a group of individuals, typically the resource users. Users add tags to online items, such as images, individuals and text. These tags are then shared and sometimes refined (Guy and Tonkin 2006). This concept of tagging is labeled as Folk Classification, Ethnoscification (Merholz 2004) and distributed classification (Mejias 2004) but Thomas Vander Wal's (2004) label "Folksonomy" seems to be more popular. Vander Wal has chosen the name considering the fact that the tags are created by folks and combining it with part of the word taxonomy.

Folksonomies are not a predefined set of classification terms or labels but what is assigned by the users according to their personal preferences. Mathes (2004) argues that terms of folksonomy exists in a flat namespace which denotes that there is no hierarchy and no directly specified parent-child or sibling relationships between terms. However there are automatically generated related tags which cluster tags based on common URLs. This differentiates Folksonomies from traditional classification schemes which have multiple relationships between terms. Jacob (2004) comments, that the base of tagging is not classification but categorization. Categorisation is a less rigorous approach and the boundaries between categories are less clear and it is based more on a synthesis of similarities than a systematic arrangement of material. Hayman (2007) has identified several advantages as well as disadvantages of folksonomies as follows;

Advantages;

- 1) They are multidimensional hence users can assign a large number of tags to express a single concept and can combine them.
- 2) User use their own language which has meaning for them hence the terms are likely to be current and reflect local usage.

- 3) Users select tags that have meaning for themselves hence the tags highlight what is important to them.
- 4) Tags can be shared which creates knowledge through aggregation.
- 5) Instead of having an item in a single folder the tagging system allows to assign many different tags for that item enabling the creation of instant collections under different themes.
- 6) Social tagging allows people to develop communities with similar interests.
- 7) It is a new window for information professionals to understand the user needs and habits and
- 8) Users can apply tags very quickly and easily for ease of retrieval, without any training in classification or indexing (Heyman 2007, p.8-9)

Disadvantages;

- 1) The simplicity and ease of use of tagging can result in poorly chosen tags.
- 2) Tag specificity can vary among users
- 3) Different terms may be used for the same concept by different users or even the same user.
- 4) Tags with personal meanings will not be useful for others.
- 5) Same tag could be used for different concepts i.e. 'play' can be used in the contexts of games or drama.
- 6) Uncontrolled tagging can result in a mixture of types of things.
- 7) Regular indexing rules like singular vs plural forms, use of hyphens, spelling conventions are not established in folksonomy.
- 8) Many systems only allow single word tags and sometimes meaningless terms are created by eliminating the spaces between terms.
- 9) Social tagging is exposed to spam and malicious practices.
- 10) Over time, tags may come to represent a dominant view discouraging the usage of less popular terms even if they are precise terms for the concept.
- 9) Social tags are uncontrolled and not connected to each other be a reference structure (Heyman 2007, p.9-11)

Merholz (2004) argues that folksonomies are quite useful because they reveal the digital equivalent of 'desire lines' (foot-worn paths that appear in a landscape over time) and that smart landscape designers will let the wanderers create paths through use and then pave the emerging pathways ensuring optimal utility.

Nonetheless, it cannot be denied that there are many benefits of folksonomy and that if it is controlled at all through tag literacy or tag etiquette (Guy and Tonkin 2006), the richness, currency, relevance, and diversity of terms used needs to be retained. By attempting to tidy up tags we are losing the very essence of folksonomies (Shirky 2005).

4. Future of folksonomy

My opinion regarding the issue is that folksonomies will not replace the traditional forms of knowledge organization but the underlying principles and methods of the latter will be converged with folksonomy and new innovative forms of organizing information on web will emerge.

The way organizations present information on the web sites in future will not be the same as now. Most technologies fail to deliver competitive advantages over an extended period of time. Although Investments in information technology are important they cannot deliver the competitive edge to individual companies (Carr 2003). Therefore the organizations have already started to leverage the new generation technologies known as Web 2.0. Stephen (2008) comments that "Web 1.0 focused on a read-only interface, information was static and controlled by a few. Specifically the individual organization that produced the information pushed information to the end user by either controlling the access or limiting the feedback options. Web 2.0 technologies turn the model around and create a far better dynamic environment where each consumer has the ability to contribute to the overall value of information itself. Instead of searching and browsing topics, Web 2.0 users are allowed to publish and subscribe to the content which results in a more bottom-up implementation." (Stephen 2008, p.180). There are ample literary evidence to prove that this is already taking place. Sint (2007) has carried out a research towards a masters Degree on leveraging traditional classification by social software approaches and focuses on

investigating and implementing an approach for content classification which combines the advantages of both methods. He introduces an approach for using free classification tags obtained from user community to be used to extend a controlled vocabulary and implement relationships between the different entities. Hayman (2007) presents Myedna project which uses some established Australian thesauri to tag education resources and folksonomy is used to feedback into the taxonomy so that the gaps in terms are filled. Golub et.al. (2009) discusses EnTag project which is another instance of enhancing folksonomy with the leverage of a controlled vocabulary. EnTag investigates the effect on indexing and retrieval when using only social tagging versus when using social tagging in combination with suggestions from two controlled vocabularies – DDC and ACM Computing Classification Scheme. The results have proved the importance of controlled vocabularies for indexing and retrieval.

5. Conclusion

This paper addressed the issue whether folksonomy will replace traditional forms of information organization on the web ie organizations structuring content for their clients to access? In the endeavour to answer the question five stages of evolution in the organization of information could be identified. Firstly the classification of knowledge by the philosophers, secondly faceted classification formulated by the librarians (during the early 20th century) to provide access to material containing complex subjects, thirdly the evolution of various other methods like automated indexing and controlled vocabulary (during the mid 20th century) which provided improved access to the contents of the material in contrast to the direction of users to the shelf through a classification systems. Fourthly in the late 20th century (1990s) Knowledge Organising Systems which converge web technology and traditional information organization methods, and fifthly the folksonomy systems based on the principle of labeling the web resources by the users who have no prior training in indexing or other traditional methods of information organization. It can be concluded that traditional methods of organizing information has not been replaced by other methods but has always underpinned the new methods, even though the progress has been slow due to the alienation of computer and library professionals from each other.

The future of folksonomy would be based on further refinement of tagging through the improved tag literacy by the users and convergence with the traditional methods of knowledge organizing. The innovative concepts of folksonomy will also underpin the strengthening of traditional systems so that they are more adaptable to web environment. The web content classified will be increasingly structured and presented to the user in a more collaborative and community-driven manner using the Web 2.0 technologies like weblogs, wikis, RSS (Really Simple Syndication) functionality and mashups instead of static Web 1.0 technologies.

References

1. Bates, M. (1998). Indexing and access for digital libraries and the Internet: Human, database and domain factors. *Journal of the American Society for Information Science*. 49(13), pp. 1185-1205.
2. Carr, N. (2003). Does IT matter? Information Technology and the corrosion of competitive advantage. Boston. Harvard Business School. Quoted in Stephen, R. Todd (2008). Knowledge management strategy for Web 2.0 integration...
3. Devadasan, Francis J et.al (2002). Faceted indexing based system for organizing and accessing Internet resources. *Knowledge Organisation* 29(2), pp. 65-77.
4. Feinberg, Melanie (2006). An examination of authority in social classification systems. Advances in classification research. <http://dlist.sir.arizona.edu/1783/01/feinberg.pdf>
5. Foskett, D.J. (1959). Introduction IN Vickery, B.C. (1959). Classification and indexing in science. Butterworths. London.
6. Gnoli, Caludia (2002?). Is there a role for traditional knowledge organization systems in the digital age? <http://eprints.rclis.org/1415/1/kos-role.htm>
7. Golub, Koraljka et.al. (2009). EnTag: enhancing social tagging for discovery.
8. <http://www.ukoln.ac.uk/projects/enhanced-tagging/dissemination/entag-ifla-v3-final.pdf>

9. Guy, Marieke and Tonkin, Emma (2006). Folksonomies: tidying up tags?
<http://www.dlib.org/dlib/january06/guy/01guy.html>
10. Hammond, Tony; Timo Hanny, Ben Lund and Scott, Joanna (2005). Social bookmarking tools (I). D.Lib magazine. 11(4). <http://www.dlib.org/dlib/april05/hammond/04hammond.html>
11. Hayman, Sarah (2007). Folksonomies and tagging: New developments in social bookmarking.
<http://www.educationau.edu.au/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/papers/arkhayman.pdf>
12. Hidderley, R and Rafferty, P (1997). Democratic indexing: an approach to the retrieval of fiction. *Information Services and Use*. 17(3),pp.101-109.
13. Hodge, Gail (2000). Systems of Knowledge Organization for Digital Libraries: Beyond Traditional Authority Files.
<http://www.diglib.org/pubs/dlf090/dlf090.htm#knowledge>
14. Jacob, Elin K. (2004) Classification and categorization: a difference that makes a difference. *Library Trends*. Winter.
15. Klobas, Jane (2008). Wikis, from social software to social information space. In *Wikis: tools for information work and collaboration*. Chandos. Oxford, UK. pp. 1-33.
16. Mejias, U.A. (2004). Bookmark, classify and share: a mini ethnography of social practices in a distributed classification community.
  - a. http://ideant.typepad.com/ideant/2004/12/a-delicious_stu.html.
17. Merholz, Peter (2004). Ethnological and vernacular vocabularies.
  - a. <http://www.peterme.com/archives/000361.php>
18. Mathes, Adam (2004). Folksonomies – cooperative classification and communication through shared metadata.
<http://www.adammathes.com/academic/computer-mediated-communication/folksonomies.html>
19. Matveyeva, Susan (2002). A role for classification: the organization of resources on the Internet.
<http://www.mlaforum.org/volume1/issue2/roleClassification.html>
20. Mills, J. (1960). A modern outline of library classification. Chapman and Hall. London.
21. Shirky, C. (2005). Ontology is overrated: categories, links and tags Quoted in Guy, Marieke and Tonkin, Emma (2006). Folksonomies: tidying up tags?
22. <http://www.dlib.org/dlib/january06/guy/01guy.html>
23. Sint, Rolf (2007). on leveraging traditional classification by social software approaches
<http://www.softwareresearch.net/site/team/students/sint/sint.pdf>
24. Stephen, R. Todd (2008). Knowledge management strategy for Web 2.0 integration In M. Lytras, M. Maier, Russ M. and Naeve, A. (eds). *Knowledge management strategies; a handbook of applied technologies*. IGI Global, Hershey. pp.170-193.
25. Vander Wal, Thomas (2007) Folksonomy: coinage and definition <http://vanderwal.net/folksonomy.html>
26. Vickery, B.C. (1959). Classification and indexing in science. Butterworths. London.

*****

Managing human resources in university libraries in Sri lanka: appropriate styles and strategies

Dr. W.A. Weerasooriya

ABSTRACT

This study was carried out to investigate how certain Human Resource Management (HRM) norms and practices are currently used and to explore the possibilities there exist to improve them in University Libraries in Sri Lanka (ULSL). Objectives of the study were to identify the position and role of HRM for providing an efficient and effective library and information service in ULSL, to suggest some guidelines for formulating human resource policy for ULSL, to explore what are the other supportive policies for HRM, to investigate the needs and changes required to HRM in university libraries. The method used for this study was the descriptive research. The population of the study was the professional staff working in ULSL. Primary data was collected circulating two structured questionnaires among the Library professionals in ULSL. The major focus was given for testing and verification of three hypotheses viz. **01. HRM is the most important factor for providing an efficient and effective library and information service in ULSL, 02. Professionals in university libraries prefer to participative management style than bureaucratic style of management, 03. Professionals prefer to work as teams in a more self-guided committed work environment in university libraries.** For testing and verification of the hypotheses, data taken from the above questionnaires were used. To test the hypothesis 01, Librarians and SALs and ALs were asked to mark the most important factor, out of the 6 given to produce an efficient and effective library service. They identified that well trained, qualified and dedicated library staff as the most important factor. Against this background, a suggestion was made to implement more HRM awareness programmes for ULSL and to formulate and implement a sound HRM policy for university libraries.

With regards to hypothesis 02, out of three management styles, the majority of Librarians (70%), and the category of SALs and ALs (85%) endorsed the statement: “*HRM functions and activities which belong to library domain should be dispersed among respective Heads/Sectional Heads, while holding full responsibility with the Librarian himself.*” It manifests that ‘*participative management style*’ which is based on the principles of more collaborative approach is needed for ULSL.

In testing the 3rd hypothesis, out of four organizational structures, the Librarians gave the highest preference by (60%) to the 3rd model: “*a new cohesive and collaborative model, based more on the principles of teamwork with high commitment*” The theory underlying these three hypothesis is that Human Resource factor is to be given the first priority by the ULSL and the very human resources have to be handled with appropriate management styles, strategies and structures.

Keywords: Human Resource Management, Teamwork, Participative Management, University Libraries, Sri Lanka

INTRODUCTION

Human resource is considered as the most powerful, most essential, dynamic resource among all other resources. It is also very difficult to attract, hire, handle, treat, deploy and retain when compared with other management resources. In Human Resource Management (HRM) context, human resource is the most valuable asset that its social, economic, political, ethical and cultural value which can never be underestimated and marginalized. Every organization in society is led and maintained by the human being. Therefore human capital is the principal and fundamental resource, above all other resources. Studies and research related to library and information services have dealt mostly with the areas like collection management and development, cataloguing, classification, information needs,

information seeking behaviour, patterns, trends and other areas. But scant attention has been paid to researching HRM related phenomena and the issues within the context of library and information centers (Mahapatra, 2002).

HRM is a concept, which was initiated and developed originally in USA during 1970-1980. According to Legge (1989) HRM is that “human resource policies should be integrated with strategic business planning and used to reinforce an appropriate (or change inappropriate) organizational culture, that human resources are valuable and a source of a competitive advantage, that they may be tapped most effectively by mutually consistent policies that promote commitment and while, as consequences, foster a willingness in employees to act flexibly in the interest of adaptive organizations.” This definition very clearly indicates that human resource should be considered as a valuable asset and the integration of HRM policies and organizational planning is to be done according to the changing demands and requirements of the organization and its culture. Legge gives fairly a clear account of the concept of HRM.

This study was carried out to investigate how certain Human Resource Management (HRM) norms and practices are currently used and to explore the possibilities there exist to improve them in University Libraries in Sri Lanka (ULSL). Objectives of the study were to identify the position and role of HRM for providing an efficient and effective library and information service in ULSL, to suggest some guidelines for formulating human resource policy for ULSL, to explore what are the other supportive policies for HRM, to investigate the needs and changes required to HRM in university libraries and to develop an appropriate HRM model for ULSL. With these objectives, the researcher formulated following three hypotheses to study what is the role and contribution of the HRM in providing library services, the best fit style of management and the most appropriate organizational culture and environment in the university library system of Sri Lanka.

HYPOTHESES OF THE STUDY

01. HRM is the most important factor for providing an efficient and effective library and information service in ULSL.
02. Professionals in university libraries prefer *management*.
03. Professionals prefer to work as *teams* in a more self-guided committed work environment in university libraries.

LITERATURE REVIEW

This review is a survey done on the research conducted on different aspects of management styles, strategies and staffing structures in the field of libraries. Nagaraj (1966) specifies that workflow system, being the modern term ‘work study’ or ‘shop flow’ method has to be used for libraries and he further asserts that workflow analysis must be done in libraries in India and it would help for job analysis, writing job descriptions, and work assignment and performance appraisal. Vorwerk (1970) in his Ph.D. thesis specifies to apply the contingency theory for the university libraries in USA since the existing situation of libraries and their size, staff structure, resources, age, technology used, ownership, location etc. are the fundamental factors that affect its HRM. Kapoor (1979) identified that lack of influence, power and authority of librarians in India have badly affected their decision making ability and it obstructs the provision of better library service. Howard (1981) concludes after survey done on four university libraries in USA, on the delegation of authority that it has resulted in more innovation, and creativity, in the sense of more decision making power for library professionals. Participative management being the modern term like employee involvement, Khanna (1981) according to a survey carried out in 25 university libraries in India has identified the fact that library becomes a more effective place when participative management is used. Neville’s (1982) study found that human resource is fully responsible for providing direct library service to users and to keep a balanced organizational set up and further found that complicated organizational set up limits the service delivery function. Thapisa (1994) advocates the work team approach in which the motivational factor is higher than that in bureaucratic management structures. It also promotes new social relationships, problem solving skills and decision making skills. He concludes that job contexts are to be drawn at aiming motivational grounds. Thirunavukarasu (1994) identifies both

satisfying and dissatisfying factors of university library professionals in Sri Lanka. Dissatisfying factors are the absence of advancement with regard to career prospects, working conditions, recognition of work, salary, fringe benefits, organizational policy, personal life, physical conditions of the university and the satisfying factors are the responsibility, status, the degree of relationship with supervisors, and the association with the library professional colleagues. Professional staff however is disgusted at the existing state as they lack training opportunities, access to higher education, scholarships, lack of research facilities, and the non-conformity with the traditional promotional schemes. Library professionals are also dissatisfied with the favoritism and wide ranging inefficiency of administration of university authorities. Akpena (1997) states that staff committees like library academic board, library consultative committees, library strategic planning committees, academic staff committees, library research committees, social welfare committees, exhibition committees, of Abubakar university library in Nigeria play a leading role in participative management. Ifidon (2000) studied on personnel management in a university library in a rural setting in Nigeria and found very significant causative elements like the lack of skills, knowledge and experience in HRM by senior library professionals including Heads of Departments of the library, and he identified the differences between a library environment in a rural setting with an urban and highly industrialized library setting in the country. The low quality evident with regards to employee's behavior, attitude towards work, motivation, capacity to work, attendance are some of the negative forces of the rural university library personnel which require appropriate HRM strategies. He further sees and concludes that environmental factors of the library bring such negative forces. Lal (2001) investigates on the job satisfaction of Library Assistants in ULSL using five variables like financial benefits, organizational policies and administration, inter-employee relationships, library supervisory policy and the university's administrative supervision and the investigation helped to identify both satisfying and dissatisfying factors. Satisfying factors are cordial relationships with their colleagues, insurance benefits. Dissatisfying factors are the performance appraisal methods conducted by the university, the present supervisory policy, and the lack of other fringe benefits like residential facilities. Considering the management of ICT applications in United Kingdom, Sayers (2001) points out that convergence is the concept developed by the UK universities in order to integrate IT services through a central agency either by main ICT center or the main library. Here first priority is given to achieve the organizational objectives. The service and service attitude have been given higher priority than who is handling the ICT activity. Here, the library or ICT center in the university is not a matter to be highlighted, but the service point of view is to be given first preference. UK universities follow customer service approach in order to integrate IT and Library and information services. In UK, Library computing services departments, and IT centers are amalgamated and one principal body among all of these agencies is assigned to lead the information and IT services. This is called the convergence. Australia, UK, USA follow this model. Certain ideas and concepts in this discourse could be applied for the libraries particularly for the university libraries in developing countries. Findings of this literature review were helpful for the researcher to identify a definite research issue, construct hypotheses and verify them.

METHODOLOGY

The method used for this study was the descriptive research. Survey technique was used in order to collect data. The population of the study was the professional staff working in ULSL. Primary data was collected circulating two structured questionnaires among the Librarians and the SALs and ALs). Questionnaires included mostly closed ended questions with a few open ended questions. Out of sixteen university libraries, the survey was conducted only on fourteen university libraries in Sri Lanka. Two questionnaires were circulated to 14 Librarians and 71 SALs and ALs. Only 10 Librarians (71%) and 46 SALs and ALs (65%) responded. Altogether 85 questionnaires were circulated. The researcher helped the respondents in certain occasions to clarify several questions listed in the questionnaires. Informal discussions with senior university librarians and the observation by the researcher were other techniques used.

ANALYSIS AND INTERPRETATION OF DATA

The data collected through questionnaires were fed to computer, using Software Package for Social Sciences (SPSS) and for analyzing and interpretation the data, Cross-tabulation, Frequencies, Mean, Percentage, Standard deviation, T-test and, Variable were used.

RESULTS AND DISCUSSIONS

1. BEST CONDITION TO PRODUCE FOR AN EFFICIENT AND EFFECTIVE LIBRARY SERVICE

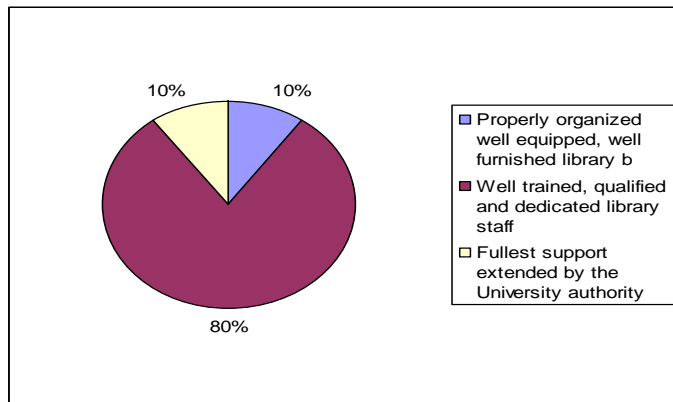
Out of six (6) conditions stated in table 01, the respondents were asked to select the best condition necessary to provide an *efficient and effective library service*. The responses of the two categories of staff namely the Librarians, SALs ALs, for the above question, are given below.

Table 01. The best condition for producing an efficient and effective library

The best conditions	% Librarians	% SALs and ALs
1. Properly organized well equipped, well furnished library building	10	4
2. Efficient classification and cataloguing procedure and documentation work	-	2
3. Amount of the use of IT	-	-
4. Adequate funding	-	2
5. Well trained, qualified and dedicated library staff	80	92
6. Fullest support extended by the University authority	10	-
Total	100	100

service- Librarians and SALs and ALs responses

Chart 01. The best condition for producing an efficient and Effective library service- Librarians responses

Chart 02. The best condition for producing an efficient and effective library service-SALs and ALs responses

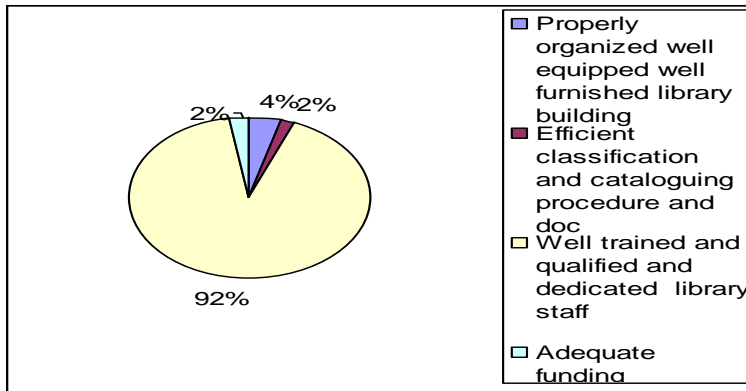

Table 01 and Chart 01 present the Librarians’ viewpoint that human component is the most valuable resource. 80% respondents have marked ‘*well trained and qualified and dedicated library staff*’ as the best condition necessary to provide an efficient and effective library service. The other two conditions i.e. ‘*properly organized well equipped, well furnished library building*’ and ‘*fullest support extended by the university authority*’ received 10% responses of each. Above Chart 02 depicts that 92% SALs and ALs have also marked the ‘*well trained and qualified and dedicated library staff*’ which means the human capital is the most valuable resource and the best condition among all other conditions mentioned in the table. The condition, ‘*properly organized well equipped well furnished library building*’ scores 4% and other two conditions, ‘*efficient classification and cataloguing procedure and documentation*’ and ‘*adequate funding*’ received equal scores namely 2% for each of them. Not a single professional, marked the condition: ‘*the amount of use of IT*’ which indirectly suggests that human resource is the forerunners of the IT not the vice versa. By calculating total responses of both categories of library professionals, the researcher can confirm the following hypothesis.

Hypothesis 01:- HRM is the most important factor for providing an efficient and effective library and information service.

The above hypothesis was verified through the data in Table 01, and Chart 01, and Chart 02. It is very clear whichever technology, magnitude of fund and the infrastructure facilities available for the development of university libraries, their goals, vision, mission and objectives cannot be achieved if the human resources are not managed diligently.

2. MOST APPROPRIATE MANAGEMENT STYLE FOR ULSL

Questions were put forward to both Librarians and SALs and ALs in order to identify what kind of ‘**management style**’ is needed for the Sri Lankan university library setting. The other purpose is to have a ‘**clear picture**’ for developing an appropriate HRM model for ULSL. Four statements containing different styles of management stated in Table 02 were asked for this purpose. The responses of Librarians and SALs and ALs are given in Table 02.

Table 02. Most appropriate management style needed for the ULSL- Librarians and SALs and ALs responses

Management styles	Librarians %	SALs and ALs %
1. The functions and activities of HRM which belong to library domain should be performed by the Librarian himself while holding the full responsibility also with him.	10	2
2. HRM functions and activities which belong to library domain should be dispersed among respective Heads/Sectional Heads, while holding full responsibility with the Librarian himself.	70	85
3. HRM functions and activities which belong to library domain should be assigned to a senior library staff member as Head/In charge of Human resources, in keeping with the system adopted in Australian and USA university libraries, while holding its full responsibility with Librarian himself.	20	13
Total	100	100

Majority of Librarians (70%), and SALs and ALs 85% (Table 02) endorsed the statement “HRM functions and activities which belong to library domain should be dispersed among respective Heads/Sectional Heads, while holding full responsibility with the Librarian himself.” It manifests that ‘participative management style’ which is based on the principles of more collaborative approach is needed for ULSL. This corroborates the fact that HRM model proposed by the researcher which is to be based on principles of cohesiveness and teamwork with commitment and staff involvement. Based on the above statement which received higher percentage of both librarians and SALs and ALs, following hypothesis could be accepted as being correct.

Hypothesis 02:-Professionals in university libraries prefer to participative management style than bureaucratic style of management.

On the other hand, the above hypothesis was corroborated by the majority of Librarians and SALs and ALs 70% and 85% respectively which is based on the statement no. 2 which appears in Table 01. It emphasizes that university librarians will have to delegate more power and authority to SALs and ALs in the decision making procedures. While the university librarians will have offer more choices and chances for the SALs and ALs for staff participation, conversely the SALs and ALs will have to utilize this opportunity in a cooperative and self-restraint manner.

3. A new organizational structure and its salient features for the proposed HRM model for ULSL

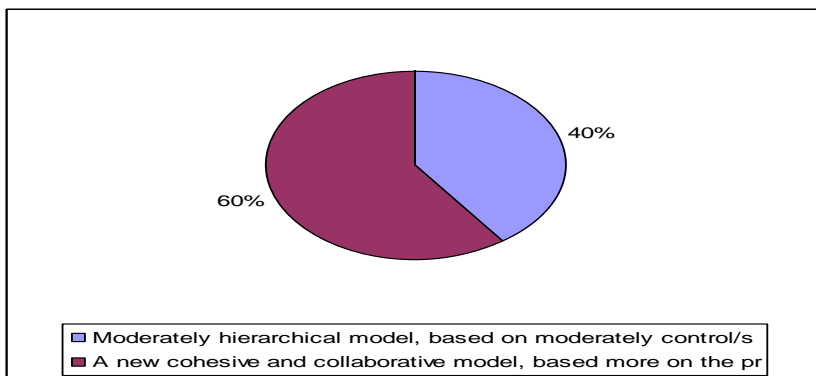
The researcher was determined to investigate a new organizational structure suitable for the ULSL. Therefore a question was based on four organizational structures/models mentioned in Table 03. Responses of both the Librarians and SALs and ALs to these questions are illustrated underneath.

THE NEW ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND ITS SALIENT FEATURES

Table 03. The new organizational structure and its salient features for the proposed HRM model for ULSL-Librarians and SALs and ALs responses

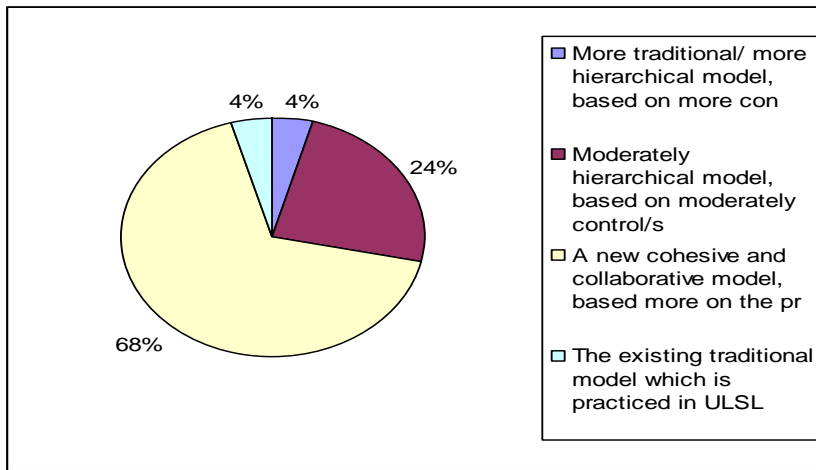
Salient features and the new organizational structure for ULSL	% of Librarians	% of SALs and ALs
1. More traditional/ more hierarchical model, based on more control and more supervision from top management to lower management	-	4
2. Moderately hierarchical model, based on moderately control/supervision from top management to lower management	40	24
3. A new cohesive and collaborative model, based more on the principles of teamwork with high commitment	60	68
4. The existing traditional model which is practiced in ULSL	-	4
Total	100	100

Chart 03. The new organizational structure and its salient features for the proposed HRM model for ULSL- Librarians responses

The Librarians responded only to 2 models (Table 03 and Chart 03). The highest responses (60%) were received for the 3rd model *a new cohesive and collaborative model, based more on the principles of teamwork with high commitment* while the other model, *‘moderately hierarchical model, based on moderately control/supervision from top management to lower management’* was received (40%).

Chart 04. The new organizational structure and its salient features for the proposed HRM model for ULSL-SALs and ALs responses

Same question was presented to the SALs and ALs and the highest responses (68%) were received (Table 03 and Chart 04) for the same model *a new cohesive and collaborative model, based more on the principles of teamwork with high commitment* which was postulated at the highest by the librarians. 24% responses were received for the model *moderately hierarchical model, based on moderately control/supervision from top management to lower management* which was similarly conceived by the Librarians (Table 03 and Chart 03).

Hypothesis 03:- Professionals prefer to work as *teams* in a more self-guided committed work environment in university libraries.

The above hypothesis has been confirmed by the majority of Librarians 60% and SALs and ALs 68%. It stresses that a new **organizational structure** is expected depending somewhat on the existing traditional **hierarchical structure**. Here, it affirms for a **flatter organizational structure based on teamwork quality and collaborative and more commitment approach**. The proposed HRM model is also very clearly verified by the above hypotheses.

Suggestions and recommendations

Hypothesis 01:- HRM is the most important factor for providing an efficient and effective library and information service.

01. A suggestion is made to implement more HRM awareness programmes for ULSL.
02. It is proposed to formulate and implement a sound HRM policy for university libraries.
03. It is proposed to develop other policies viable for the development of human resources, like recruitment and selection, induction, training and development, welfare and discipline.

For Hypothesis 02:- Professionals in university libraries prefer to *participative management style* than *bureaucratic style of management*.

01. A suggestion is made to apply '*participative management style*' which is based on the principles of more collaborative approach for the ULSL.
02. Suggestion is made to increase more decision making power and authority for the SALs and ALs in ULSL.

For Hypothesis 03:- Professionals prefer to work as *teams* in a more self-guided committed work environment in university libraries.

01. A suggestion is made to apply teamwork for the ULSL.
02. Library professionals have to work with high commitment.
03. It is proposed for the library professionals to adhere to a more collaborative approach
04. Suggestion is made to apply more flatter organization structure for enabling the LIS

professionals for effective decision making capabilities. **Conclusion** It can be concluded that while recognizing human resource as the most valuable asset in ULSL, more attention and steps should be taken to introduce the necessary HRM policies, strategies within the appropriate management styles and structures.

REFERENCES

1. Akpena, J.E. (1997). Participative management in a university library: the case of Abubakar Tafawa Balewa university library, Bauchi, Nigeria. *Aslib Proceedings* 49 (7), 190-193.
2. Howard, Helen A. (1981). Organizational structure and innovation in academic libraries. *College and Research Libraries* 42 (5), 425-434.
3. Ifidon, Betty, I. (2000). Personnel management in a university library in a rural setting in Nigeria". *Library Management* 21 (5), 252-256.
4. Kapoor, A.L. (1979). Place of Librarians in decision making in Indian Institute of Technology, Delhi: a case study". *Journal of Library and Information Science* 4 (1), 24-40.
5. Khanna, J.K. (1981). Participative management and effectiveness: a study in university libraries. *Journal of Library and Information Science* 6 (1), 18-28.
6. Lal, U.A. (2001). A study on the factors affecting job satisfaction among library Assistants in University libraries in Sri Lanka. MSc. Thesis. University of Kelaniya, 121-122.
7. Legge, K. (1989) Human resource management: a critical analysis. In J. Storey (Ed), *New perspectives in human resource management* (pp.21-36) London: Routledge.
8. Mahapatra, P. K (2002). *Human resource management in libraries*. New Delhi:Ess Ess. pp.233.
9. Nagaraj, M.N. (1966). Library management and work-study. *Annals of library Science and Documentation* 13 (3), 125-132.
- 10 Neville Sandra H. (1982). Organizational support for direct service functions. *Research Quarterly* 21 (4), 384-390.
11. Sayers, Richard (2001). Open relationships, de-facto marriages, or shotgun weddings? the convergence and integration of libraries and computing/information technology services within Australian universities. *Australian Library Journal* 50(1), 848-861.
12. Thapisa, A.P.N. (1994). Human resource planning in Swaziland: Rolls-Royce versus Volkswagen approaches. *Library Management* 15 (4), 22-29.
13. Thirunavukarasu, K. (1994). Job satisfaction among university professional librarians in Sri Lanka. MLS. Thesis. University of Colombo, 88-90.
14. Vorwerk, Richard, J. (1970). The environmental demand and organizational status of two academic libraries.Ph.D. Thesis. Indiana University, p.72.

Law Reporting

Dolitha Andradi

Abstract

Article defines law reporting or law reporters and gives a detailed history of law reporting in the world with special reference to UK and other Commonwealth countries like India and Australia. It also gives a descriptive account of Law reports both foreign and local that are available in the law libraries of Sri Lanka with special reference to the Judges' Library. Moreover, it is supposed to give a detailed description of various law reports published in Sri Lanka (Pvt. and Public) and their availability in our Libraries. Availability of local law reports is with the intention that it will be helpful for the future law librarians to trace the history of law reporters in Sri Lanka.

It briefs the necessity of these reports and the citation of the reports too are given where necessary.

Reporting started from pipe rolls, plea rolls, year books, nominative reports, official reporting (in print form), computerization, data-bases, and now online. The Judges' Library has already preserved its local law reports in CD's.

Introduction

Law reports or reporters are series of books which contain judicial opinions of selected case law decided by courts. Information found in these reports is the basic or primary of sources of English law. The common law is developed through practical reasoning of the judges. These have a bearing on the later cases. This is due to the operation of "*Doctrine of Precedence*" followed in the common law countries. In common law countries, Court opinions are legally binding under *stare-decisis*, a legal principle set forth by a court of the same jurisdiction dealing with similar facts in an earlier decision is applicable in later decisions too. Publication of such opinions is important to lawyers, judges and laymen as they can find the law as decided by the judges.

It is not possible to report all the cases heard and is not necessary to do so. A case which raises a point of legal significance will only be selected for reporting.

The term *Reporter* was originally meant the individual who compiled, edit or published the opinion but at present in US it additionally denotes the books themselves. In Commonwealth countries these are termed as law reports. E.g. All England Law Reports, Sri Lanka Law Reports etc.

The Editorial Board of Law Reporting has framed policies for their reports. For example, if a case introduces a new rule or a principle, whether it modifies existing rules or principles, settles doubtful questions of law, whether it interprets a statute or important cases, new applications of accepted principles are some of them. A judge would not decide whether it be reported or not, but a judge or the counsel can suggest that a case may be included in a report. The decision is in the hands of the editor of the series of law reports.

Law reporting is done officially and unofficially. Official law reports or reporters are authorized for publication by statutes or other government ruling. These provide an authoritative consistent statement of jurisdiction's primary law and are carried out by a government agency or by a commercial agency. Unofficial reporting is not officially sanctioned and published by commercial enterprises. These reports are competitive and maintain advantage over the official publications as they provide research aids such as summaries, indices etc. In addition these are published before the publication of official ones so that lawyers and law journals cite these before the official publications come out. The reporters have to be approved by the court.

Anatomy of a Law Report

Cases in a law report is traced by a formal manner. At the head, you find the parties to the case, the judge or the judges, the date of the hearing. Secondly the phrases used for indexing and the head note. Head note is prepared by the reporter which is said to be the reporter's greatest contribution. It summarizes accurately the issues in a case, significant comments made in the course of proceedings, the *obiter dicta*, lists of cases cited in the judgment and in argument, the names of counsel, the statement to show whether it is a judgment reserved etc., any other consequent orders of the court, the names of instructing solicitors and the name of the reporter.

In a set of law reports it is required to have the following components, Reports of all reportable cases-Fullness- Speed of publication- accuracy- full references-editorial notes-a good index

Reported cases represent only a fraction of cases heard by the courts and at least half the cases are not reported. Almost all the cases heard in courts of first instances will go untraceable. Even the transcript of reports of unreported cases of Court of Appeal were not available for later use. This made some judges irate and later ordered that notes of all cases be taken and retained in the Supreme Court Library. A judge would not decide whether it be reported or not, but a judge or the counsel can suggest that a case may be included in a report.

History of Law Reports in UK

History of law reporting has gone through five distinct stages by now. The first stage covers over 250 years and was the period of year books. The second period – the nominative reports which covers 1600-1865. The third being Official Law reporting period started in 1865 onwards. The fourth period started in 1980 where computerized databases started. e.g.: **LEXIS**, by which we could access decisions via dedicated terminals. This database includes full text of almost all cases and many specialist series of reports and transcripts of unreported judgments since 1980. However, one can access this database only by subscription. Fifth is the free access to law reports online and it is an important development.

In UK law reporting was started in the 11th century. It was during this period that Europe and UK Courts started to decide cases. The form of trial by ordeal was popular. One form was to hold the hands of the defendant to hot iron and later their hands were examined and if no burns are found and in a normal condition, this was taken as God's Mercy to an innocent person. Then after the Norman Conquest in 1066 it was said that trial by battle was experienced. Though there is not much statistical news on these as writing was not existing or rare, however the existence of **pipe rolls** during this period is seen. These rolls contain names of people who were sent to the ordeals and those who failed, but nothing about those who succeeded.

As per British Scholar R.C.Van Cangean, the earliest government records in English were "**Pipe Rolls**" and were kept for fiscal purposes. These were maintained by the royal treasury - The Exchequer. These Rolls were the most valuable sources of information at the time.

By twelfth century trial by ordeal came to an end as theologians objected to this method. Then came the jury trials but not in this modern form. Here, the jurors acted as fact finders as well as witnesses. The rise of Royal Courts brought up common law. It was common to all England and was administered by the Westminster Hall in London. This law got ascendancy rapidly. Later Royal Courts started keeping records of their adjudications in "**Plea Rolls**". This was started in 1194 by the then Chief Law officer of the King known as "**Chief Justiciar**" Hubert Walter. Later on the courts produced written dockets and written rules in "paper books". However, the roll was only legally acceptable evidence.

Public has no access to plea rolls and they were kept as internal records of the courts. In the middle of the thirteenth century these plea rolls were used to compile a treatise by a judge called Henry de Bratton more commonly known as Bracton. This was the second major treatise on English Law. By using these rolls he compiled a note book of two thousand cases. Precedence was one of the important features in English Law until the 19th century. However it was a very rudimentary precedent. Later, it was necessary to keep

records of Central Courts. Sheep skin (parchment) was used to keep these records and it is said that over a million of sheep were killed during a year to maintain the process of recordings. These records are still in existence except for a few losses and with relatively slight deterioration.

The use of parchment was ended during the reign of Queen Victoria and by this time over 10000 bundles of plea rolls were prepared by the clerks.

These records established what had been decided and it was final decision to show estoppel by judgment or *res-judicata*. These resembles minutes of present day meetings as they recorded the outcome of proceedings. In the beginning these records were very brief but maintained a format. By the thirteenth century entries consisted of notes of original writs, plaintiff's appearance, defendant appeared or declaration of his case, his plea, subsequent pleading, process of summoning, result of trial, the judgment and final process. In practice many cases did not go beyond original writ and very rarely the judgment. Even the fuller entries are strictly limited.

Year Books

This is the first stage of development of law reporting. They are anonymous compilations and are arranged chronologically under the regnal year and law term. The functions of these were basically meant as educational tools so as to develop the law and as such they did not bother about precedence. They are useful to legal historians. However the cases reported in them were cited at times. These year books were among the earliest law books to be printed.

Early Law Reports

At present we concentrate mainly on modern law reports as they are referred more frequently. However still as and when necessary the older reports too have to be referred. There are several series of reports which carry older cases, i.e. those reported in the first half of the nineteenth century and several centuries earlier. Some of these older reports are discussed below in detail.

1.Nominative Reports

Prior to the establishment of the Incorporated Council of Law Reporting in 1865, law reporting was carried out privately by personal reporters and they covered only a particular court. These reports are known by the person who reported them and hence the name Nominative reports. The history of nominative reports goes as far back as the 16th century. Before this period reports were circulated in manuscript form. In 1571 Edmund Plowden, an English lawyer published a set of law reports for the first time under his name. These were highly recognized for its accuracy and high standard of care. These came closer to modern law reports more than those published later. It is said that this quality of law reporting were not much followed. Nominative reports ceased publication in 1865.

1.0 English Reports

Most Libraries do not have all the nominative reports published during 1585-1865. Later these were printed under the name 'English Reports' and are available in many law libraries. The Judges' Library /Sri Lanka too have a set of these reports. This set is in 178 volumes and was published in between 1900-1932. These reports cover the full time span and sometimes include cases in year books too. Cases are included as they appear in the original nominate reports. When you need to refer to a case prior to 1865 you are most likely to refer the English reports.

How to use the English Law Reports

Volume 177-178 carry the alphabetical index to cases. If you know the name of the case look it up in the index. Beside the name of the case is printed the name of the original nominate reporter in abbreviated form and the volume number of the original report. Then the volume number and page number of the reprint of report appears in

English Reports

E.G.:

Old Report	Vol. in Eng. Report	Abbreviation	Period covered	Series
Acton 1 & 2	12	Acton or Act	1809-1811	PC

If you do not know the name of the case or the parties and you have only the citation reference it will not be possible to trace the case. In this case it is necessary to refer one of the indexes to legal citations and abbreviations such as :

1. D.Raistrick, Index to Legal Citations and abbreviations
2. Sweet & Maxwell's Guide to Law Reports and Statutes
3. Current Law
4. Halsbury's Laws of England , 4th ed., Vol. 1,p.23-48
5. Osborn's Concise Law Dictionary
6. Manual of Legal Citations(pts 1 & 11 published by the University of London Institute of Advanced Legal Studies

First trace the meaning of the abbreviation. Then turn to the chart in the English Report. This contains an alphabetical list of names of all the reporters whose work are included in the English reports. The chart indicates the volume number of the older report and shows the volume number of English Report too. When you refer that volume you will find the volume and page number of original report are printed.

1.1 Revised Reports

The revised reports too contain cases mentioned in nominate reports. They cover the period 1891-1917 and are in 149 volumes. These differ from the English Reports in three important ways, i.e. they cover case from 1785, the arrangement is strictly chronological and only one report of a particular case appear and the reports are edited to produce a best report. These are not much used and not acceptable for formal citations. However they contain cases which are not included in the English Reports and in instances where the original report is not available they are treated as authoritative.

1.2 Law Times/1843-1947

This report first started publication as part of the journal titled Law Times and commenced in 1843. This is cited as Law Times old series (L.T.O.S) and covers 1843-1860. Then the title changed as Law Times Reports and covered cases from 1859-1947.This old series is shelved with journals.

1.3 Law Journal Reports/1822-1949

This covers the period of 1822-1949. Two volumes per year bearing the same volume number which is confusing. One volume includes cases heard in common law cases while the other carry equity cases. Hence it is necessary to be aware of the subject before you refer this. The volume numbering and mode of citation too had changed during the course of publication. The first nine volumes (1822-1831) are known as old series(L.J.O.S). Reference to the new series omits NS. But gives the abbreviation to the court in which the case was heard. Hence it is necessary to identify whether it's a common law case or equity case so that one can consult the correct volume at once.

e.g. 16 L.J.Q.B. 274

The above is a reference to Law Journal (New Series)

Law Times and Law Journal merged later to form the New Law Journal

1.4 Times Law Reports/1952

1.5 All England Law Reports Reprints

These cover old cases from 1558-1935 and is a useful source for old cases. The cases reprinted in these earlier appeared in *Law Times Reports* which commenced in 1843 and also from earlier reports. These reprints cover over 5000 cases and the selection criterion was that they were reported in All ER and Halsbury's Laws of England. This set of law reports carry a separate index volume of alphabetical list of cases, a subject index of cases reported in the reprint. This bears no volume number and a single volume may cover several years.

11) Modern Law Reporting

In 1849 a committee was appointed to see to the reform of law reporting. However this committee could not attend to the duties. It suggested the publication of a new set of law reports independently of the government and under the direction of a council. Hence a new Committee was appointed in 1863 under the name Incorporated Council of Law Reporting. The main objective of this council was to fulfill a professional need. This Council started producing a new set of law reports under the name "Law Reports" in 1865.

2.0 Law Reports

"The Law Reports" leads the list of modern Law Reports. Prior to the publication of each law report, a summary of current cases were published in another publication known as 'Weekly Notes'

The nominative reports ceased to publish by 1865 but a number of law reports were published anonymously and lawyers were allowed to cite any report in court. It failed to gain predominance due to its inability to publish in due time and some decisions were published after ten months of the decisions. The digest too was late in publication. There was no grouping of cases in the early volumes.

These are nearly official law reports and were funded by the Law Society in England. During this period law reports were freely published by various institutions. The Title 'The Law Reports highlight its prominence. They are authoritative as a judge is given the opportunity to check the text prior to publication. They give a summary of the argument of the counsel and are available freely, and they are preferably cited than the others.

These are organized according to the structure of the courts and hence there are variations and amalgamations since its inception in 1865. There is a series for each division of the High Court: Queen's Bench, Chancery, Family Division. Decisions of the House of Lords and Privy Council appear in Appeal Cases. Decisions of the Court of Appeal do not have a separate series and are included in the court where it originated.

From 1866-1875

the series consisted of House of Lords(LR HL), Privy Council(LR PC), Chancery Appeal Cases(Ch App, Equity Cases (LR Eq), Crown Case Reserved(CCR), Queen's Bench Case(LR QB), Common Pleas(LR CP), Exchequer Cases(LR Ex.), Admiralty & Ecclesiastical Cases(LR A&E) and Probate & Divorce(LR P&D).

From 1876-1880

the series consisted of Appeal Cases(AC), Chancery Division (Ch D), Queen's Bench Division(QBD), Common Pleas Division(CPD), Exchequer Division(Ex. D) and Probate Division(PD)

From 1881-1890

the series consisted of Appeal Cases(App. Cas), Chancery Division (Ch. D), Queen's Bench Division (Q.B.D.), Probate Division (P.D.)

From 1891 to present the series consist of : Appeal Cases (AC), Chancery Division(Ch. D.), Queen's of King's Bench Division(QB or KB), Probate Division(P)(since 1972 Family Division (FM).

There is also a series called QBD (E.R) and Exchequer Reports(E.R.) in old reports

2.1 Weekly Law Reports

The Incorporated Council also publishes Weekly Law Reports & carries three volumes per year. Volume 1 carries reports of less importance and these are not included in 'The Law Reports'. This has a wide selection policy and it covers case law which should appear in any general law report. It is published speedily. In part two appear important law reports which might later appear in The Law Reports. Decisions within about three weeks are published. Thus subscribers are benefited because they get what they want without delay, and every reportable case is reported and also those included are comprehensive.

2.2 All England Law Reports

This is also another major general series of law reports and like Weekly reports this too is a weekly. These 52 parts are bound annually in 3-4 volumes. This overlaps with the weekly law reports. This is published in time and less costly. The Law Times Reports ceased to publish in 1947 and incorporated with the AER. The Law Journal Reports incorporated with the All England Law Reports in 1950 and the Times law Reports ceased to publish in 1952. with the demise of the above three reports AER only was left out as the main rival to The Law Reports whilst the latter enjoyed the privilege of being the primary citation. But the AER too was privileged in a way that what is not reported or incorrectly reported in The Law Reports the court accepted its citation. It includes some cases not selected for the Law reports.

Citation of AER

R v Dane [1969] 1 All E.R. 201

[1986] 3 All E.R. 513-576

3. Specialist Law Reports/UK

Apart from general law reports there appears a large number of specialized law reports based on various subjects. Some of them continuing for a long periods.

- a. *Lloyd's Law Reports which cover commercial and shipping law cases and was commenced in.....
- b. *Reports of Tax cases
- c. *Reports of Patents etc.

Most of the specialized reports emerged during the last decade, but many other specialized fields are not covered. e.g.: Medical Reports, Administrative Reports etc. These were many short lived reports as Palmer's Company law cases which has to compete with two other rival companies. However they filled a need as they contain cases not reported elsewhere. On the other hand there may be overlapping and duplication too.

Other than these, cases are reported in legal Journals too. E.g. Modern Law Review, Law Quarterly Journal etc.

4. Law Reporters of Ceylon/ Sri Lanka

History of Law reporting goes back to the commencement of British administration in Ceylon. By 1832 attention was drawn to the need of a complete set of law reports of case decided by the Supreme Court and also of an index or a digest to trace decided cases in these reports. The need of law reporter is required to maintain certainty and uniformity. Due to the non- availability of law reports it was not possible for the bench and the bar to acquaint with the decisions of the Court. In 1827 Ottley, C.J.

observed of contradictory decision pronounced by the court; decisions given ignoring the earlier judgments on the same matter by their predecessors or overruling their predecessors' and at times their own decisions.

At the time the provincial judges were given the liberty to seek the advice of the Advocate Fiscal for instruction on how to proceed on any point not provided by existing rules and regulations or if there is any other legal difficulty. This was the procedure until 1866.

Law reporting in Ceylon in a scientific manner started in the year 1877. This started with the arrival of Sir John Budd Phear, the CJ and he was said to be the "Father of Law Reporting" in Ceylon. As per his representations a stupendous task of publishing the cases decided by the Supreme Court from the earliest days until 1877 was started and the task was assigned to Ponnambalam Ramanathan. The government series of law reports namely "The Supreme Court Circular" was published and was edited by Ponnambalam Ramanathan. This was issued as a supplement to the government gazette.

However there were law reports published privately by various publishers but in unscientific and haphazard manner. Below is a brief account of these nominative reports.

4. *Marshall's Judgments (1833-1836)

Judgments and other decisions of the Supreme Court of the island from the promulgation of the new charter of 1st October 1833 – March 1836 arranged according to the respective subjects of them / by Sir Charles Marshall. - List of titles: p. 1-2. - The author is a former Chief Justice. This is supposed to be the earliest legal publication in the island and is scarce, but a copy is available in the Judges' Library. It's editor is Sir Charles Marshall and former Chief Justice of the island under the Charter of 1833. It carries very valuable dissertation on Roman-Dutch Law, Kandyan Law, Buddhist ecclesiastical law, Mohammadan Law. It also includes decrees of the supreme Court issued between 1-10-1833 and March 1936. This report was published in Paris in 1839 after his retirement. It is still cited.

4.1 *Morgan's Digest (1833-1842)

It is edited by Owen Morgan, a District Judge of Colombo and two other proctors, W. M. Conderlag and W.M. Belling. Conderlag later became the Registrar of the Supreme Court. This is not much used and is available at the Judges' Library.

4.2 Austin, Nathaniel James (1833-1859)

Appeal reports being decisions of the Supreme Court on appeal from the District Court of Kandy from 1833-1859 / edited by Nathaniel James Austin. - Contents: Criminal law - Testamentary law - Insolvency - Jurisdiction.

4.3 *Creasy, E.B. (ed)

Creasy's Reports : decisions of the Supreme Court on appeal from the District Court of Kandy in continuation of Austin's.

4.3 *The Appeal Digest (1842-1845)

This too is edited by Conderlag. Not seen the book.

4.4 Tolls

A collection of cases under the ordinance no. 9 of 1845 fully reported with evidence arguments of counsel and decisions in appeal.

4.5 *Murray's Reports (1846-1847)

Cases heard and determined in appeal by the Supreme Court of the Island of Ceylon from Dec. 1846-Aug. 1847/ by Alex Murray.

The editor was a solicitor and said to be the Government Counsel for prisoners and Government Reporter to the Supreme Court in 1846. These reports are scarce and of little value by mid 20th century.

4.6 *The Legal Miscellany (1853)

This consists of three parts; The Legal miscellany, The literary miscellany and the Medical Miscellany. This contains matters of great historical information but of little legal value. This is said to be of no value at all as a law report. This carry disputes between the Military and the Supreme Court. This report is very scarce and seldom referred to.

4.7 *Lorenz' Reports (1856-1859)

The Appeal Reports of Cases argued and determined in the Supreme Court of Ceylon sitting in appeal 1856-59/ Compiled by Charles Ambrose Lorenz. - 3 vols. - Notes: III parts. bound together. – Vol.1 printed at the Govt. Press 1860; Vol. 2 printed at Examiner Press in 1866; Vol. 3 printed at the Phoenix Printing works, 1871.

An excellent set of Law reports and of exceptional value too. This report carry full arguments of the counsel. This is said to be a law report of lasting and real value as is expressed by R.F. Dias in his article on Law Reporter in [*Law Recorder Miscellany*(Vol. XX (NS) pt. vii)]. These are still cited in courts.

4.8 *Nell's Reports? (1855)

Court of Requests: a practical treatise on their constitution and mode of procedure including a selection of circulars correspondences and forms decisions of the Supreme Court on reviews and appeals from 1845/55 and appendix of the rules and orders.../ by Louis Nell & Lorris Nell. - Index: p. 291-302. - Location: JL

Compiler Louis Nell was a Proctor. This report too is of little practical value.

4.9 *Bevan & Sieble's Reports (1855)

Appeal reports being decisions of the Supreme Court on Appeal from the District Court of Kandy in continuation of Austin's Reports commencing from 1859 -75 / by Godwin Bevan, E. Bevan & E.L. Seibel. A useful set of law reports. It also carries available articles on legal interest. These reports are still in use.

4.10 Joseph & Bevan's Report (1859-1862)

A.O. Joseph & Edwin Bevan are editors of this report.

4.11 Crowther's Reports (1863)

Decisions of the Supreme Court sitting in appeal in 1863/ edited by Jonathan Crowther. – Subject index: p. i-xiii. Not much heard of.

4.12 Belling & Vanderstraatan's Reports (1863-1868)

4.13 *Vaderstraaten's Reportsn(1869-1871)

Decisions of the Supreme Court of Ceylon sitting in appeal from 1869 -1871 being decisions for the year with an appendix containing translations of the resolutions, letters patents, placards, judgments of the Court of Justice, the High Court of Appeal and the Supreme Court, respecting the law of succession to intestate estates in Ceylon/ edited by J.W. Vanderstraaten. It contains many valuable decisions and still cited and referred.

4.14 *Grenier's Reports (1872-1874)

The Appeal Reports for 1872 being reports of cases argued and determined in Supreme Court of Ceylon sitting in appeal/ edited by Samuel Grenier - 3 vols. - Contents: Pt. 1. Police Courts - Pt. 2. Court of Requests – pt. 3. District Courts. - Quarterly. - Each part separately indexed. A very valuable set of reports and are still in use. This was available when Sir John Budd Phear, the CJ arrived in Ceylon.

4.15 *Ramanathan's Reports (1820-33, 1843-1855, 1860-1862, 1863-1868)

Reports of important cases heard and determined by the Supreme Court of Ceylon during the years 1843 - 1855., 1860, 1861 and 1862 1863-1868. 1872, 1875 and 1876/ edited by Ponnambalam Ramanathan. Published by various publishers, from 1855-1890. Author has supplied a preface to each volume and has explained aims and objectives of his work. These are still in use. The first volume of the judgments of the Supreme Court of Judicature and High Court of Appeal of the Island of Ceylon delivered between the years 1820- 1833 cover the pre charter period and is of historic value. However there is no recording of Supreme court cases prior to 1820, even the decisions between 1820- 1833 is said to be incomplete. This volume contains Colebrook & Cameron Papers upon which the reforms in 1833 were based, including the Charter of 1833 and creation of the Supreme Court.

4.16 The Decisions of the Supreme Court of Ceylon sitting in appeal from 1869- 1887.

4.17 Solomons' Reports (1871)

Decisions of the Supreme Court on appeal from Courts of Requests. pt. 1/ edited by F.C. Solomons

4.18 Decisions of the Supreme Court (1878)

Decisions of the Supreme Court on Appeals from Police Courts and Courts of Requests/ by George Fernando.

4.19 *Wendt's Reports (1882-1883)

Report of cases argued and determined in the Supreme Court of Ceylon sitting in appeal during the years 1882 – 83 by H.L.Wendt .

Editor is a judge of the Supreme Court. A leading feature is the accuracy of the contents. With this report started overlapping of law reports. Thus same case is to be found in several reports published concurrently.

4.20 *The Ceylon Law Reports (1889-1897)

The Ceylon Law Reports being cases decided by the Supreme Court of Ceylon / by H.L. Wendt & F.M. De Saram & T.E. De Sampayo & Herman A. Loose. –3 vols. - A digest to each volume. These reports overlap both Supreme Court Circulars. However these were cited until recently.

4.21 *The Supreme Court Reports (1891-1894)

The Supreme Court Reports being reports of cases decided by the Supreme Court of Ceylon with a digest (1892-4) / ed. by Chas M Fernando, Herman A. Loos & H.A. Jayawardene –3 vols. These reports overlap both Supreme Court Circular and Ceylon Law Reports. It contains valuable judgments of the supreme Court and are still cited and referred.

4.22 *Joseph Martinus Perera Siriwardene (1892)

A Collection of select decisions of the Supreme Court on points of Kandyan Law : alphabetically arranged under their various headings with extracts from Doyly, Sawers, Marshall, Thomson, Solomon's Service Tenure Commissioners. Volume II/ by Joseph Martinus Perera Siriwardene (ed).

4.23 Koch's Reports (1899)

Supreme Court decisions in appeal during 1899 with an index/ by Gladwin Koch. Cases reported in the volume show changes of the criminal procedure from 1883 to that of 1898. Not cited any more.

4.24 * The Ceylon Law Review (1899-1911)

The Ceylon Law Review : a law magazine and reporter / edited by Isaac Tambyah. – 1899-1911 - 7 vols. Weekly and carries an index. Published by various publishers in various areas. Title of vol. 6: A magazine of Legal information.

4.25 *Browne's Reports (1900-1902)

Browne's reports of cases decided in the Supreme Court and other courts of Ceylon (1910-1911). - 3 vols. - Each volume carries an index. – Frequency: Annual.

4.26 *The Appeal Courts Report (1903-1910)

The Appeal Court Reports / edited by A.L De Witt & G.E.G. Weerasinghe. - 5 vols. - Separate subject index and table of reported cases for each volume. Many of the cases reported in this reports overlap the New Law Reports and other reports but they contain valuable decisions not found in other law reports.

4.27 *Balasingham's Reports (1904-1910)

The Reports of cases decided by the Supreme Court of Ceylon, the Court of Vice Admiralty of Ceylon and his Majesty's Privy Council on appeal from Ceylon from 1904 - 1911 / by K. Balasingham (ed). - 5 vols. - Index: Each volume is separately indexed. These reports are cited extensively. The editor is a legal text writer, a commentator and a former editor of New Law Reports.

4.28 *Leembrugen's Reports (1905)

Supreme Court decisions in appeal during 1905 with index/ edited by G.H.P. Leembrugen. - Notes: Important cases are cited. - Two columns per page.

4.29 * Leembrugen & Asiriwathan's Reports (1906)

4.30 *Matara Cases (1906-1914)

Matara Cases being a collection of hitherto unpublished decisions by the Supreme Court of Ceylon on appeal from the District Court of Matara / edited by O.L. De Kretser. –1911-15. - 2 vols. - The book in 2 vols. is bound together ; and has three title pages, viz : a general title page and separate title pages for volume 1 & 2. - Mr de Kretser at the time of editing the law report was a leader of the Matara Bar. Later he was appointed to the Supreme Court as a Puisne Judge.

4.31 *Leader Law Reports (1907-1910)

Leader Law Reports/compiled by L.G. Poulter, 5 vols. Various editors. –

4.32 * Supreme Court Decisions (1908-1918)

The Supreme Court decisions in appeal/ edited by E.B. Weerakoon. - 7 vols. - Notes: Each volume carries an index. - Consists of cases decided between 1908-1918. - Most of the cases reported in this set of law reports are not published in any other reports.

4.33 *The Current Law Reports (1909-1910)

The Current Law Reports of Ceylon. 1909 being the latest intelligence and reports of law cases heard / F.A. Hayley (ed). – 1910. - 2 vols. - Each volume carries a separate index. – This ceased to publish after volume 2. This is a desirable set of reports as many cases reported in this is not reported anywhere else and also arguments of counsel appended to most of the cases reported. F.A. Haley was a well known King's Counsel.

4.34 *Balasingham's Notes of Cases (1911-1914)

Notes of cases decided by the Supreme Court of Ceylon / edited by K. Balasingham. - 6 vols. - Index for each volume. – Cases in these reports are not of importance to be reported in full. However they carry judicial dicta on many points. Extracts of judgments are given. Some important judgments are reported in full when they are not reported elsewhere.

4.35 The Court of Appeal Cases (1911-1916)

Court of Appeal cases of Ceylon being reports of cases decided by the Supreme Court of Ceylon in its original and appellate jurisdiction and sitting as a Colonial Court of Admiralty and by His Majesty's Privy Council... - 4 volumes. - Title: from cover. - Each volume has a separate index and table of cases. – Chief editor: A.St V. Jayawardene.

4.36 *The Criminal Appeal Reports (1914-1915)

Criminal Appeal Reports of Ceylon/ edited by A.B.Cooray, - Vol. 1 (Jul 1914- 1920).

4.37 *The Ceylon Weekly Reporter (1915-1920)

The Ceylon Weekly Reporter / by M.W.H. de Silva, Geo V. Perera & H.V. Perera (ed). – 8 vols. – Each volume has separate subject index, table of cases and reference. - Publishers vary. A valuable set of reports and are frequently cited.

4.38 * Jayawardene, A.St. V. (ed) (1913-1916)

Court of Appeal cases of Ceylon being cases decided by the Supreme Court of Ceylon in its original and appellate jurisdiction. - 4 vols. –

4.39 *The Ceylon Law Recorder (1918-1948)

The Ceylon Law Recorder : Monthly Law Recorder and Legal Miscellany (1918)-(1948). - 22 vols. - Each volume carries an alphabetical subject index. - Each volume consists of 12 parts – Legal Miscellany contains notes: on imminent legal personnel, statutes of the country and a list of judges and legal articles.

4.40 *The Times of Ceylon Law Reports (1922)

The Times of Ceylon Law Reports being reports of cases decided by the Supreme Court of Ceylon in its original and appellate jurisdiction and sitting as a Colonial Court of Admiralty and by a Judicial Committee of His Majesty's Privy Council on appeal from the Supreme Court of Sri Lanka with an index and table of cases / edited by J.E.M. Obeyesekera . The Report is cited more often.

4.41 * The Ceylon Law Weekly (1931-1971)

The Ceylon Law Weekly containing cases decided by the Supreme

Court of Ceylon and His Majesty the King in His Privy Council and appeal from the Supreme Court of Ceylon Vol. 1 (1931) -Vol. 80(1971). - 81 vols. - Each volume carries a separate subject index and a table of cases. It is cited frequently.

4.42 * Ceylon Law Journal (1936-1948)

Ceylon Law Journal embodying reports of cases and notes decided by the Supreme Court of Ceylon and in appeal by His Majesty the King in His Privy Council Vol. 1(1936) - Vol.3 (1948). 9 vols.- 9th volume not completed. - Carries judicial decisions, problems in jurisprudence

43. *Seibel, E.L.

Liability of estate owners and of superintendents being a collection of important decisions on the subject by the Supreme Court and the District Court of Kandy with an introduction and appendix.

4.44 Appeal Court Reports

incorporating orders decisions and judgments of the Court of Appeal of Sri Lanka (Ceylon) June 1972- Vol. 1 no. 1/ by C.L Perera (ed).

4.45 *Wood

Supreme Court Reports / by Wood & Renton. - [up]. – Typscript – Unpublished

4.46 The Colombo Appellate Law Reports containing cases and other matters decided by the Supreme Court and Court of Appeal of the Democratic Republic of Sri Lanka (1986- 88). 3 volumes. Bi-annual. -

4.47 *SriSkantha, S

SriSkantha's Law Reports containing cases decided by the Appellate Court of the Republic of Sri Lanka vol.1 No.1 (1981-89). 8 vols. - Each volume consists of 12 parts plus a digest.

5. Specialized Law Reports/ Sri Lanka

5.0 *Lorenz, C.A..

Contributions to a treatise on Nampatissement being reports of cases decided by the Supreme Court of Ceylon and translations of the titles of Voet and Kersteman on the subject / by C. A. Lorenz / ed by James R. Weinman. - - Nampatissement: original edition in 1856 –This edition omits decisions of the District Courts and added Supreme Court decisions

5.1 Akbar, M.T. (1908)

Report on labour ordinances. Alphabetical subject index : p. 3-7. - Contains all the reported and unreported decisions of importance. -

b. Sri Lanka. District Courts Kandy

The second Dehigama case before His Honour Judge J.H. De Sarem : full report and judgment commenced April 25th 1902, judgment delivered on 17th 1902.

5.3 Mutukishna, H.F..

The Thesawaleme or the laws and customs of Jaffna together with the decisions of the various courts on the subject: the English translation of the seventy two orders the ordinance no. 18 of 1806 and no. 1 of 1842 ; Mr Athertons ed. of the Thesawaleme... -- Contents: Ordinance no. 18/1806 - Ordinance no.1/1842 - Mr Atherton's edition of Thesawaleme with original notes and an appendix including the Tamil version of the Thesawaleme

5.4 *Ceylon. Dept of Inland Revenue

Reports of Ceylon tax cases containing cases decided by the Supreme Court of Ceylon and Her Majesty the Queen in Her Privy Council on appeal from the Supreme Court of Ceylon.

5.5 *Ceylon Income Tax Cases. Vol.1 (1933-36) / by K. Satiyer Vagiswara Aiyar (ed).

5.6 *Perera, C.L.W.

Criminal Law Reference. Index to this work was published in 1942 by the Times of Ceylon

5.7 *Reports of tax cases. - Colombo : Govt. Press, 1960. - 2 vols.

5.8 *Revised Reports of Ceylon Cases / by S. Rajaratnam. Vol. 1. – Reports of living case law since 1895.

5.9 * Decisions of the Constitutional Court of Sri Lanka. Vol. 3. – Colombo: Constitutional Court of Sri Lanka, 1975.

5.10 Wijerama, E.M.M. (1974 -1976)

Criminal lawyer: case law 48 NLR, 58 NLR, 33 CLW, 58 CLW. Pt. 1- A to L. Pt. 11– M to L. – Book is arranged under various subject heads and is a speedy reference guide. Sections 62-66 of the Administration of Justice Law No. 44/1973 is included under letter Z. Book is arranged under various subject heads and is a speedy reference guide

5.11 *Sri Lanka. Constitutional Court (1974)

Decisions of the Constitutional Court of Sri Lanka : the decisions of the court under section 54 of the constitution and advice of the Constitutional Court under section 55 of the constitution.

5.12 * Sri Lanka. Criminal Courts Commission (1976)

Judgment of the Criminal Justice Commission : insurgency inquiry no.1, politbureau

5.13 *Decisions of the Supreme Court of Sri Lanka on parliamentary

bills under the articles 120, 121 & 122 of the Constitution of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka for the years 1977-1999. Vol. 1-7(1977-1999) .

5.14 *Fundamental rights: decisions of the Supreme Court of Sri Lanka 1972- / by M.S. Aziz (ed). – 2 vols. - Separate table of cases and digests in alphabetical order for both volumes appear in volume 2 – Cases decided from April 1979 – Dec. 1982.

6. Official Law Reports/Sri Lanka**6.0 *The Supreme Court Circular (1878-1891)**

The Supreme Court Circular containing reports of cases decided and of orders and minutes issued by the Supreme Court with a digest, 1878 – 1889/ edited by Ponnambalam Ramanathan. - 9 vols. - These are the first official law reports of the island. They contain many valuable decisions and are frequently cited. At times these are quoted as Supreme Court Reports and confused as “Supreme Court Reports “ are a separate publication.

6.1 *The New Law Reports (1895-1978)

New Law Reports of cases decided by the Supreme Court of Ceylon, the Court of Appeal the Court of Vice Admiralty in the island and Her Majesty the Queen in Her Privy Council on appeal from the Supreme Court of the island V. 1 (1896) - V. 80 (1978). - 80 vols. - First editor: P. Ramanathan. – Publication issued in parts continues the Supreme Court Circular containing reports of more important cases. - Continued by Sri Lanka Law Reports, 1979 - ..... - 80th volume prepared and published by the Ministry of Justice. – These were the official law reports until 1978. First editor was Ponnambalam Ramanathan followed by K. Balasingham and A.B. Cooray. Delay in publishing of the law reports especially during the later days prevented it from being cited because by the time the relevant cases were published in about five other unofficial law reports. Delay was due to the congestion at the Press. Hence attention was drawn to handing over the publication to some other hands either private or public.

6.2 The Sri Lanka Law Reports containing cases and other matters decided by the Supreme Court and the Court of Appeal of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka 1979 -..... . – . - Contents: Vol. 1: Supreme Court cases - Vol. 2: Court of Appeal cases. - Each volume is in 15 parts plus an alphabetical subject digest and an alphabetical case index. - Continues: New Law Reports.

7. Law Reports in the 21st century/ Sri Lanka

7.0 *AL-Ameen Law Reports 3 Vols / ed. by A.H.G. Ameen. –Contains cases decided under Muslim Law by the Wakf Tribunals

7.1 *Appellate Law Recorder containing decisions of the Appellate Courts of Sri Lanka. – Colombo : ALR Publishers, 2002. - 2 Vols. - Editor in Chief: Dr J. de Almeida Gunaratne. - Tamil version of the 72 orders. - Notes: Decisions of cases.

8. The Current Law Reports

At present Sri Lanka Law Reports is the only official law Report of the country. With the emergence of the Republican constitution in 1978, the New Law Reports (NLR) the official law report of the country ceased to publish in 1979. The 80th volume of the official law report was published as Sri Lanka law reports(SLLR) in two volumes per year. Volume 1 Supreme Court cases and vol. 2: Court of Appeal cases. Each volume is in 15 parts plus an alphabetical subject digest and an alphabetical case index. This is published by the Ministry of Justice under the editorship of former Judges of the Supreme Court and the Court of Appeal. Still there is a delay in publishing these in due time.

By mid 20th century there were around four other un official law reports which have ceased to published. However there are various unofficial publications coming out now. Though there are too many law reports many reports were not properly indexed or do not have digests thus making it impossible to trace the cases properly. Due to this reason availability of many law reports cause a problem.

Sri Lanka Law Reports and New Law Reports (vols. 1-80) are available on line in www.lawnet.lk. All nominate law reports were micro filmed in and around 1987 and copies are available in the libraries of the Attorney General's Department and Colombo University. Moreover all the old Sri Lankan Law Reports available in the Judges' Library too are preserved in CD-ROM.

Other Foreign Law Reports

Listed below are other foreign law reports available in the law libraries of Sri Lanka

9. *All India Reporter

All India Reporter started in 1914 is in 9 volumes. One volume will cover the Supreme Court cases while the other 8 volumes covers case reports of all the states.

1. *Criminal Law Journal

This carries journal section and reports Section. All reported are criminal cases.

2. *Supreme Court Reports

Only Supreme Court judgments are reported in this.

3. Supreme Court Law Journal

This includes a few journal articles and reports of the Supreme Court.

4. *Un- reported Judgment

1. *South African Law Reports

Judgments of all Provinces of Cape, Transvaal, Appellate Reports etc were published separately. Since year 1947 this is published in four volumes and later from 2000 it is published in 6 volumes.

2. *Commonwealth Law Reports

Includes reports of Australian High Court.

3. *United States Reporter

Suprem Court Reporter: Vol.1. cases argued and determined in in the United States Supreme Court since 1882.

Citation: Vol. 6 US Reports

US Report	Volume	S. Court Report
Page 1	1	Page 14

9.4 *Law Reports of the Commonwealth

First published under the title Commercial Law Reports and covers 1980-1984. Since 1985 it is published in 3 volumes - Criminal Law , Constitutional & Administrative Law and Commercial Law. It covers relevant selected cases in commonwealth countries.

4. *Canadian Law Reports and New Zealand Law Reports etc

Conclusion

All these reports are available in other Law Libraries: The Attorney General's Department, Law Library, Law College, Colombo Campus, & Open University. The Colombo Campus Library may have many other law reports not mentioned here. There are other private institutions conducting law degrees affiliated to foreign universities and in future they too may build up libraries having various law reports. However I suppose this article will be helpful to librarians attached to law librarians.

Note: Asterisk shows reports available in the Judges' Library

Bibliography

1. Dias, R.F. : The Law Reporters of Ceylon – In The Ceylon Law Recorder [Vol. XX (NS) pt. vii no. 262]. – p. xxxviii-xliii
2. Dane, Jean : How to use a law library. 2nd ed. – London: S&M, 1987
3. Grossman, George S. : Legal research: historical foundations of the electronic age. –NY: OUP, 1994
4. Holborn, Guy: Butterworths legal research guide. – London: Butterworths,1993
5. Zander, Michael : The law making process. – 6th ed. – Cambridge: University Press, 2004.

මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි ඓතිහාසික ආරම්භය හා විකාසය පිළිබඳව ශාස්ත්‍රීය විමර්ශනයක්

ආර්. ඩී. ආනන්ද හිසස

සාරාංශය

පුස්තකාල හා පොත් අතර ඇත්තේ අවිඥානීය සම්බන්ධතාවකි. පුස්තකාල හා විද්‍යාපන විද්‍යාවේ දී පොතක හෝ කිසියම් ලේඛනයක ඇති දැනුම නිරාවරණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඉතා පුළුල් ව විවිධ විෂයයන් යටතේ අධ්‍යයනය කෙරේ. නිදසුනක් වශයෙන් ග්‍රන්ථ විද්‍යාපන පාලනය මෙහි දී සඳහන් කළ හැකි ය. මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි ඓතිහාසික ගමන් මග පිළිබඳ ව කෙරෙන අධ්‍යයනයන් පුස්තකාල හා විද්‍යාපන විද්‍යාවට තරමක් ආගන්තුක තත්වයක පවත්නා බව දක්නට ලැබෙන ලක්ෂණයකි. එහෙත් මෙම විෂයයට අදාළ මාතෘකා පුස්තකාල හා විද්‍යාපන විද්‍යා අධ්‍යයනයට අදාළ විෂය මාලාවන්හි ඉතා කෙටියෙන් අධ්‍යයනය කරනු ලැබේ. මෙම ලිපියෙන් එම විෂයයට අදාළ සාහිත්‍යය පිළිබඳ ව කරුණු විස්තර කර ඇත.

1. හැඳින්වීම

මුද්‍රණ ශිල්පය ද අනෙකුත් ශිල්ප මෙන් කාලයත්, පරිසරයත් සමග දියුණුවට පැමිණ වර්තමානයෙන් දියුණුවෙමින් පවතින ශිල්පයකි. ඇතැමෙක් මෙය කලාවක් වශයෙන් ද, තවෙකෙක් මෙය ශිල්පයක් වශයෙන් ද හැඳින්වීමට පෙළඹෙති. මිනිසා ප්‍රාථමික අවධියේ දී තම අදහස් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ අංග වලනයෙනි. ඇත ප්‍රදේශවල සිටින අයට ගිනි ගොඩවල් මගින් හෝ බෙර වැනි දේ භාවිතා කොට ශබ්ද කිරීමෙන් හෝ අදහස් දැක්වූහ. ලෝකයේ ශිෂ්ටාචාරයන් බිහි වූ බැව්ලෝනියාව, මෙසපොතේමියාව, භාරතය, මිසරය (රිප්ප්තුව), චීනය ආදී ස්ථානවලින් සොයා ගන්නා ලද ඓතිහාසික කරුණුවලින් ප්‍රකට කෙරෙයි. මෙසේ අදහස් පැහැර වීම සඳහා කාලය වැය කිරීම අපහසු නිසා මෙයට වඩා පහසු ප්‍රචාරක මාධ්‍ය සෙවීමෙහි නියුතු විය. එය මුද්‍රණ ශිල්පය මතු වීමට හේතු වූ කරුණ වශයෙන් සඳහන් කළ හැකි ය.

මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි ආරම්භය සඳහා ලිඛිත මුලාශ්‍ර ප්‍රධාන වශයෙන් බලපාන ලදී. එකී ලිඛිත මුලාශ්‍රයන්හි ඓතිහාසික වර්ධනය පහත සඳහන් අයුරින් දැක්විය හැකි ය. එවා සඳහන් කර ඇත්තේ ලේඛන කලාවෙහි සංවර්ධනයන් පිළිබඳ ව මූලික අධ්‍යයනයන් අනුව බව විශේෂයෙන් සඳහන් කළ යුතු ය. එවා නම්

- (අ) මැටි පුවරු
- (ආ) පැපයිරස් (පැපිරස්)
- (ඇ) පාචිමන්ට් හා වෙලම් (සම් වර්ග)
- (ඈ) සේද රෙදි (පට පිළි) හා උණ පතුරු
- (ඉ) ගල්පුවරු, රන්පත්, තඹ පත් (ලෝහ තහඩු) හා පුස්තකාල ලේඛන
- (ඊ) කඩදාසිය

උක්ත සඳහන් ලිඛිත මුලාශ්‍රවලින් මුද්‍රණ ශිල්පය හා කඩදාසිය අතර ඇත්තේ සෘජු සම්බන්ධතාවයකි. එ අනුව කඩදාසිය ආශ්‍රිත මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි විකාසය ද ප්‍රධාන කොටස් කේ යටතේ නැවතත් විස්තර කළ හැකි ය. එවා නම්

- (අ) මුද්‍රිත ග්‍රන්ථ (ආ) වාරික ප්‍රකාශන
- (ඇ) පුවත්පත් (ඈ) වාර්තා සාහිත්‍යය
- (ඉ) ප්‍රචාරක පත්‍රිකා (ඊ) චිත්‍රමය මුලාශ්‍ර වශයෙනි.

මෙම එක් එක් මුලාශ්‍ර පිළිබඳ ව කෙටි විස්තරයක් පහත සඳහන් කර ඇත.

(අ) මුද්‍රිත ග්‍රන්ථ

මුද්‍රිත ග්‍රන්ථ ප්‍රධාන වර්ග හතරකට දළ වශයෙන් වෙන් කළ හැකි ය.

1. ආගමික කෘති
2. ශාස්ත්‍රීය කෘති
3. නිර්මාණාත්මක කෘති
4. විමර්ශන කෘති

ආගමික කෘති යනු ආගම ප්‍රචාරය කිරීම පිණිස මුද්‍රිත බයිබලය, සිංහල යාඥා පොත වැනි කෘති ය. ශාස්ත්‍රීය කෘති යනු අධ්‍යයන කාර්ය සඳහා යොදාගන්නා විවිධ විෂය යටතේ රචිත කෘති ය. උදාහරණ වශයෙන් (පන්ති පොත්, පාඨ ග්‍රන්ථ, පර්යේෂණ කෘති, හා වාර්තා) දැක්විය හැකි අතර නිර්මාණාත්මක කෘති

(ප්‍රබන්ධ, නව කතා, කෙටි කතා හා පද්‍ය ග්‍රන්ථ) යනුවෙන් පාඨක වින්දනය අරමුණු කර ගත් කෘති වශයෙන් සඳහන් කළ හැකි ය. විමර්ශන කෘති යනු යම් නියත තොරතුරක් උපුටා ගනු පිණිස පරිශීලනය කරනු ලබන ග්‍රන්ථ විශේෂයකි. ඒවා පහත දැක්වූ ආකාරයට වේ.

1. ග්‍රන්ථ නාමාවලි	2. ශබ්ද කෝෂ	3. විශ්ව කෝෂ
4. වාර්ෂික ග්‍රන්ථ	5. නියමාවලි	6. ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක මූලාශ්‍ර
7. අනුක්‍රමණීකා	8. මාලික ප්‍රකාශන	9. අත්පොත්
10. නාමාවලි	11. භූගෝලීය විද්‍යාත්මක මූලාශ්‍ර	12. රජයේ ප්‍රකාශන
13. ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මූලාශ්‍ර		

(අ) වාරික ප්‍රකාශන

වාරික ප්‍රකාශනයක් යනු නියමිත කාලාන්තරයක් සහිතව හෝ කාලාන්තරයක් ආවරණය කිරීම අරමුණු කර ගෙන නවතම තොරතුරු හා පර්යේෂණ වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම පිණිස කලාප වශයෙන් නිකුත් වන ප්‍රකාශනයකි.

(ඈ) පුවත්පත්

පොදු පාඨකයා ඉලක්ක කොට ගත් ඉතා කෙටි කාලාන්තරයක් සහිත ව නවමු තොරතුරු අන්තර්ගත ප්‍රකාශනයකි.

(ඈ) වාර්තා සාහිත්‍යය

විශේෂ පාඨක සමූහයක් ඉලක්ක කොට ගත් එහෙයින් සීමිත පිටපත් සංඛ්‍යාවක් පමණක් මුද්‍රණය කෙරෙන ප්‍රකාශන විශේෂයකි. නිදසුන් වශයෙන් වාර්ෂික ප්‍රකාශන, වාර්ෂික වාර්තා හා පර්යේෂණ වාර්තා නම් කළ හැකි ය.

(ඉ) ප්‍රචාරක පත්‍රිකා

යම් ද්‍රව්‍යයක් හෝ කාර්යයක් පිලිබඳව ව ජනතාව දැනුවත් කිරීම, පෙළඹවීම හෝ උනන්දුව ඇති කිරීම සඳහා මුද්‍රිත ව බෙදාහරිනු ලබන අත්පත්‍රිකා, ප්‍රසිතිකා යනාදිය මෙහෙයින් හැඳින්වෙයි.

(ඊ) චිත්‍රමය මූලාශ්‍ර

ඉතා ප්‍රබල තොරතුරු මාධ්‍යයක්, ඉගැන්වීමේ මාධ්‍යයක් හා සෞන්දර්යාත්මක වින්දන මාධ්‍යයක් බවට වර්තමානයේ පත්ව ඇත. චිත්‍රමය මූලාශ්‍ර ප්‍රධාන වර්ග තුනකි. (අ) අදින ලද චිත්‍ර (ආ) මුද්‍රිත චිත්‍ර (ඇ) චිත්‍රමය නිරූපණ (හැඩතල, රේඛා රටා, වර්ණ යෝජනා) වශයෙනි.

පොදුවේ ගත්විට මුද්‍රණ කටයුතු සමස්තයක් වශයෙන් ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර හතරක් යටතේ විග්‍රහ කළ හැකි ය. පවත්නා සමාජ අවශ්‍යතා අනුව මුද්‍රණයෙහි විවිධතා දැකිය හැකි වුව ද අධ්‍යයනයේ පසුබිම සඳහා පහත සඳහන් අයුරින් ඒවා දැක්විය හැකි ය.

- (අ) පුවත් පත් මුද්‍රණය
- (ආ) පොත් මුද්‍රණය
- (ඇ) සඟරා මුද්‍රණය
- (ඈ) දැන්වීම්/අත්පත්‍රිකා/පෝස්ටර් ආදී අනෙකුත් මුද්‍රණයන් වශයෙන් සඳහන් කළ හැකි ය.

මෙම ක්‍රම අතරින් පොත් මුද්‍රණ ගැන පමණක් විශේෂ අවධානය යොමු කර ඇත. ඒ අනුව මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි එක් අංශයක් වන (ආ) යටතේ සඳහන් වන පොත් මුද්‍රණය හා එහි විකාසය පිළිබඳව තොරතුරු පහත සඳහන් උප මාතෘකා ඇසුරෙන් විස්තර කරනු ලැබේ.

- 1.1 මුද්‍රණ ක්‍රමයෙහි විකාසය
- 1.2 පුරාණ මුද්‍රණ ක්‍රම
- 1.3 මුද්‍රණ අක්ෂර විද්‍යාව සොයා ගැනීම හා යුරෝපයට මුද්‍රණ ශිල්පය හඳුන්වා දීම
- 1.4 ශ්‍රී ලංකාවට මුද්‍රණ යන්ත්‍රය හඳුන්වා දීම හා පොත් මුද්‍රණය ඇරඹීම
- 1.5 නවීන මුද්‍රණ ක්‍රම

මෙම එක් එක් කරුණුවලට අදාළ මූලාශ්‍ර පිළිබඳව ඓතිහාසික හා විද්‍යාත්මක තොරතුරු පහත සඳහන් වේ.

1.1 මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි ඓතිහාසික විකාසය

කඩදාසිය මෙන් ම පොත් මුද්‍රණයේ ඉතිහාසය හා සම්බන්ධයෙන් ඒකය වැදගත් වෙයි. පොත් මුද්‍රණය හා එහි ඉතිහාස කතාව අධ්‍යයනය කළ යුතු ය. ක්‍රි: ව 105 දී තසායි ලුන් (සායි ලුන්) කඩදාසිය සොයා ගැනීමෙන් පසු දෙවන සියවස අවසානය වන විට චීනය විසින් ම මුද්‍රණ කාලාව ද සොයා ගන්නා ලදී. පොත් මුද්‍රණය හා සම්බන්ධ සෘජුව වැදගත් වන පහත සඳහන් කරුණු චීන ජාතිකයන් විසින් සොයා ගැනීමට සමත් විය.

- (අ) කඩදාසිය සොයා ගැනීම
(දශකයන් දෙකකට පෙර නිෂ්පාදනය කිරීම චීන ජනතාව දැන සිටියහ)
- (ආ) මුද්‍රණ අකුරු මුද්‍රණ ක්‍රමය සොයා ගැනීම
- (ඇ) මුද්‍රණ තීන්ත සොයා ගැනීම
- (ඈ) මතුපිට සටහන් අදින ලද ග්‍රන්ථ නිර්මාණය

මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි ආරම්භකයන් වශයෙන් ද චීන ජාතිකයන් ගෞරවයට ලක් වෙති. ප්‍රථමයෙන් ම එලක මුද්‍රණයෙන් මුද්‍රණ කලාව ආරම්භ කර ඇත¹. බෞද්ධ සිතුවම් ගල් කණුවල සටහන් කර තිබිණි. වන්දනාකරුවන් විසින් තීන්තවලින් පොඟවා ගන්නා ලද කඩදාසි මතට සටහන් තැබීමට ද ඔවුන් විසින් මුද්‍රාවන් ද යොදා ගෙන ඇත. ඒ අනුව 3 වන සියවසේ සිට 5 වන සියවස දක්වා කාලය තුළ පැපිරස් රෝල් සහ පැපිරස්, කොඩෙක්ස් හා පාර්ච්මන්ට් සමඟ සමකාලීනව භාවිතා කර ඇත. මේවා ඉතා පැහැදිලි අත් අකුරුවලින් ලියා තබන ලද අතර පසුකාලීන ව මුද්‍රිත අකුරු සෑදීමේ දී ද යොදා ගෙන ඇත. මධ්‍යකාලීන අතීත ලියන ලද පොත් ප්‍රථම මුද්‍රිත පොත් සඳහා බලපෑ බව සත්‍යයකි.

5 වන හා 6 වන සියවස වන විට ලියන තනන ලද ලි අච්චු ඇති වන්නට විය. ප්‍රථමයෙන් සියුම් කඩදාසියක තීන්තයෙන් ග්‍රන්ථයෙහි පෙළ සකසන ලදී. ඉන් අනතුරුව අකුරු පාඨ ලියන ලද සියුම් කොළය සහල්වලින් සකස් කර ගන්නා ලද තලපයක් වැනි දෑ අතුල්ලා මඳු කර ගන්නා ලද ලි අච්චුව මත තබනු ලැබේ. එමගින් හාල්පිටි තලපය මත තීන්තවලින් ලියන දෑ ඇලවේ. පසුව තීන්ත නො ගැවුන කොටස් ඉවත් කර මුද්‍රණය සඳහා සකසා ගනු ලැබේ.

මුද්‍රණය කිරීම සඳහා ලි අච්චුව මත පිත්සලයකින් තීන්ත ගැනු ලැබේ. අනතුරුව කොළය එම අච්චුව මත අතුරා පිටපස බුරුසුවකින් පිරිමදිනු ලැබේ. මේ මගින් කඩදාසියේ එක පැත්තක් මුද්‍රණය වනු ලැබේ. පැරණි ම මුද්‍රිත ක්‍රමය වනුයේ මෙයයි. උදාහරණයක් වශයෙන් වජ්‍ර සූත්‍රය (Diamond Sutra) මේ අනුව කරන ලද්දකි². ක්‍රි: ව 868 දී එලක මුද්‍රණයෙන් මුද්‍රිත මහායාන ධර්ම ග්‍රන්ථයක් වන වජ්‍ර සූත්‍රය චීන මුද්‍රණ ශිල්පයේ ආදිම කෘතියකි³.

12 වන සියවස දක්වා ඇති වු අත්පිටපත් පොත් බොහෝ කොට ක්‍රිස්තියානි පල්ලි ආශ්‍රිත ව ඇති වු ආගමික පොත්පත් ඒම විශේෂ ලක්ෂණයකි. විශ්වවිද්‍යාල ඇතිවීමත් සමඟ 12 වන සියවසේ දී විශ්වවිද්‍යාල තුළින් ම පොතක අධ්‍යාග්‍ර විය යුතු දෑ එහි තත්වය, ප්‍රමාණය සහ පොතේ මිල ගණන් ද ඇතුළු ප්‍රමිති සකස් විය. බොහෝ මධ්‍ය කාලීන අත් පිටපත් හැඩයෙන් ද විසිතුරු බවින් ද යුක්ත විය. 13-15 සියවස්වල ගොතික් (Gothic) පොත් විසිතුරු චිත්‍ර ඇතුළත් ඒවා බවට ප්‍රසිද්ධ විය. චීනයේ පීවන් වු පී ෂෙන්ග් (Pi Sreng) ප්‍රථම වචල අකුරු ක්‍රමය (Moveable Type) සොයා ගෙන ඇත. ක්‍රි: ව 1313 දී පමණ වැන්ග් චෙන් (Wang Chen) නම් මහේස්ත්‍රාත්වරයෙක් කර්මාන්තකරුවෙකු ලවා වචල අකුරු ක්‍රමයට අකුරු 60,000ක් පමණ සාදවන ලදී. එහෙත් වන්ග් දෙන්ග්ගේ මේ සොයා ගැනීම පී ෂෙන්ග්ගේ සොයා ගැනීම මෙන් චීනයේ ප්‍රචලිත නො විය.

13 වන සියවසේ දී මුද්‍රණ ශිල්පය කොරියාවේ ඉතා දියුණු තත්වයකට පත්විය. යුරෝපයේ මුද්‍රණ ශිල්පය සොයා ගන්නට පෙර කොරියාව දහස් ගණන් ලෝකඩ අකුරු මුද්‍රණය සඳහා සකස් කළහ. චීන සිරකරුවන් මගින් කඩදාසි සෑදීමේ කලාව අරාබි ජාතිකයන් විසින් ඉගෙන ගන්නා ලදී. 8 වන සියවසත් 13 වන සියවසත් අතර ඉරාකය හා ස්පාඤ්ඤය යන රටවල අරාබි බලපෑම් යටතේ කඩදාසි කම්හල් පිහිටුවන ලදී. ක්‍රි: ව 1275න් පසු ඉතාලියේ ද ප්‍රංශයේ ද කඩදාසි සෑදීම දියුණු වු අතර 14 වන සියවස වන විට ජර්මනියේ ද මෙය ව්‍යාප්ත ව පැතිරෙන්නට ඇති බවට තොරතුරු සඳහන් වෙයි.

14,15 සියවස්වල මානව වාදයෙහි වර්ධනය සහ දේශීය භාෂාවන්ගේ පුනරුදය අත්පිටපත් පොතට බලපාන ලදී. සම්භාවනීය සාහිත්‍යයේ පුනරුදයත් සමඟ ස්වභාෂාවලින් පොත් ප්‍රකාශ කිරීම ආරම්භ විය. මුද්‍රණ ශිල්පයේ ආරම්භයේ සිට ම මුද්‍රණ යන්ත්‍රය භාවිතා වු බවට සැකයක් නො මැත. මුද්‍රණ යන්ත්‍රයේ මූලික ක්‍රියාකාරී සිද්ධාන්තයන් ක්‍රි: ව 1470 පෙරදීම සොයා ගෙන තිබු බව පෙනේ. මෙහි මුල් අවධිය පහසුවෙන් එහා මෙහා කළ හැකි රෝද මත හෝ තල්ලු කළ හැකි අයුරින් සෑදු

සයනයකි. මෙය භාවිතයෙන් එක් පිටුවක් මුද්‍රණය කිරීමෙන් පසු ව සයනය ඉවතට ගෙන තීන්ත ගල්වා දෙවන පිටුව මුද්‍රණය කරනු ලබයි.

මුද්‍රණ ලෝකයට ඇතුළු වන්නට 15 වන සියවසෙහි අත්පිටපත්වලට හැකියාව ලැබිණ. විෂය ධාරාවන් පුළුල් වීමත් සමඟ ම වානිජමය වශයෙන් පොත් පළ කිරීම ආරම්භ විය. 15 වන සියවසෙහි කතුවරුන් ආගම, සාහිත්‍යය, නීතිය සහ විද්‍යාව යන විෂයයන් පිළිබඳ ග්‍රන්ථකරණය කරන ලදී. ලියවේ සාදන ලද ආකෘති සටහන් මුද්‍රණය කිරීම සඳහා යොදා ගන්නා ලදී. ප්‍රථමයෙන් ක්‍රි: ව 1461 දී තඹවලින් සාදා ගන්නා ලද ආකෘති සියුම් සිතියම් හා චිත්‍ර මුද්‍රණය සඳහා යොදා ගන්නා ලද අතර එම ක්‍රමය ක්‍රි: ව 1550 දක්වා ජනප්‍රිය විය. විද්‍යාත්මක පොත් සඳහා චිත්‍ර සටහන් සිතියම් ආදිය පැහැදිලි ව සටහන් කිරීම, මුද්‍රිත සටහන් ඇති කිරීමත් සමඟ වඩාත් ප්‍රචලිත වන්නට විය. කෙසේ නමුදු පැරණි මුද්‍රණ ක්‍රමයෙහි විකාසය ක්ෂේත්‍ර කීපයක් යටතේ අධ්‍යයනය කළ හැකි ය.

මිළඟ අවුරුදු 350 තුළ මුද්‍රණ යන්ත්‍රය බොහෝ සෙයින් වෙනස් විය. ක්‍රි.ව 1550 දී පමණ දැව ඇණ වෙනුවට යකඩ ඇණ යොදා ගන්නා ලදී. ක්‍රි: ව 1790 දී පමණ සම් ආවරණයකින් යුත් සිලින්ඩරයක් තීන්ත ගැල්වීමට යොදා ගනිමින් නව ක්‍රමයක් හඳුන්වා දුන්නේය. මෙය රොටරි ක්‍රමයෙන් මුද්‍රණ කිරීමේ ක්‍රමයේ මුල් හඳුන්වා දීම විය. පසුව මෙම ආවරණය සඳහා ලාටු (Gelatin), මැලියම් (Glue) සහ පැණි (Molasses) සංයෝගයක් යොදා ගනු ලැබිණ. ප්‍රථම ලෝහ මුද්‍රණ යන්ත්‍රය එංගලන්තයේ දී නිෂ්පාදිත ය. මෙහි ඇණ වෙනුවට ලෝහ පැස්සිම් භාවිතා කර ඇත. සැමුවෙල් රස්ට් (Samuel Rust) කොළම්බියන් (Columbian) එයට පසුව “වොෂින්ටන්” (Washinton) යන්ත්‍ර මේවා සඳහා යොදා ගෙන ඇත. ස්ටීරියෝ ටයිප් (Stereotype) සහ ස්ටීරියෝ ග්‍රැප් (Sterography) අච්චු අකුරු ඇමිනීමේ ක්‍රමය 18 වන සියවසෙහි හඳුන්වා දී ඇත. මෙසේ අකුරු සැකසූ ඊයම් තහඩු භාවිතා කොට එක ම ග්‍රන්ථය යන්ත්‍ර කිහිපයක එකවර මුද්‍රණය කිරීමේ අවස්ථාව දක්වා වර්ධනය විය.

කෝනිග්ගේ යාන්ත්‍රික මුද්‍රණ යන්ත්‍රය 19 සියවස මුල් භාගයේ දී වාණිජ යොදා මුද්‍රණ යන්ත්‍රය ක්‍රියා කරවීම සඳහා පර්යේෂණයෙහි නියුක්ත විය. ක්‍රි: ව 1814 ලන්ඩන් ටයිම්ස් ආයතනය මගින් ජල වාණිජයෙන් ක්‍රියා කරවන මුද්‍රණ යන්ත්‍රය (Steam-Cylinder Press) භාවිතය ආරම්භ කිරීම එහි ප්‍රතිඵලයකි. ක්‍රි: ව 1844 දී රිචර්ඩ් හෝ (Richard Hoe) විසින් ඇමෙරිකාවේ දී මෙම මුද්‍රණ යන්ත්‍රය ලියාපදිංචි කරන ලද බව සඳහන් වෙයි.

19 සියවසේ සොයා ගැනීම් චිත්‍ර නැවත පිටපත් කිරීම සඳහා ලී ආකෘති භාවිතා කොට මුද්‍රණය කරන ලදී. මෙය හැඳින්වූයේ සයිලොග්‍රැප් (Xylography) යනුවෙනි. මුද්‍රණ අකුරු යොදා ගත් පුවරු සහ චිත්‍ර සහිත ලී ආකෘති එකම උස ප්‍රමාණයට යොදා ගත් විට ඒ දෙකෙහි සංයෝගයෙන් පොත් මුද්‍රණය කිරීමට හැකි විය. 19 සියවසේ ඇති වූ නව ක්‍රමයන් සිතියම් නැවත පිටපත් කිරීම සඳහා මුලින් යොදවා ගනු ලැබූයේ සයිලොග්‍රැප් ක්‍රමයයි. මේ සඳහා ලී අච්චු භාවිතා කරන ලදී. මුද්‍රිත පොතක අකුරු ඇති කොටස සහ වින්දුරු ඇති අච්චු සංයෝග කිරීම මගින් එක ම තරමේ එක ම වර්ගයේ මුද්‍රණය කරන ලද පිටපත් ඇති කිරීමට හැකි විය.

15 වන සියවසේ දී ලෝහ මත කැටයම් කිරීම භාවිතා කරන ලදී. මෙම ක්‍රමය ලෝහ කැපීම (Metal Crafting) යනුවෙන් හඳුන්වන ලදී. ලෝහ කැබැල්ල (මෙය තඹ, පින්තල හෝ යකඩ හෝ විය හැකි ය) නියතෙන් තීන්ත දමා පරෙස්සමින් පිස දමනු ලබයි. මේ මගින් කැටයම් කැපෙන ප්‍රදේශයේ පමණක් තීන්ත තවරනු ලැබේ. පසුව මෙය සිලින්ඩර මුද්‍රණ යන්ත්‍රය මගින් උද්දීපනය කොට කොළය මත තබනු ලබයි. ඉන්දියාවේ (Intaglio) ක්‍රමය ලී අච්චු යොදවා කරනු ලබන මුද්‍රණයන් සමඟ නො ගැලපුන හෙයින් ග්‍රන්ථයේ පෙළ හා සිතියම් වෙන් වෙන් වශයෙන් මුද්‍රණය කර ගන්නට සිදුවිය.

1.2 පුරාණ මුද්‍රණ ක්‍රම

මුද්‍රණ ශිල්පයේ ඉතිහාස පරික්ෂා කිරීමේ දී පැරණි මුද්‍රණ ක්‍රම කීපයක් ම හඳුනා ගත හැකි ය. අධ්‍යයනයේ පහසුව සලකා එවැනි මුද්‍රණ ක්‍රම කීපයක් පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත විස්තරයක් පහත සඳහන් වෙයි.

- (අ) ගල්වල මුද්‍රණය කිරීම
- (ආ) ලී කැටයම් මගින් මුද්‍රණය කිරීම
- (ඇ) දැවයෙන් කැපීම
- (ඈ) දැව කැටයම් කැපීම
- (ඉ) ලෝහයෙන් අකුරු කැපීම වශයෙන් හැඳින්විය හැකි ය. මෙම ක්‍රම පහත සඳහන් අයුරින් හඳුනා ගත හැකි ය.

(අ) ගල්වල මුද්‍රණය කිරීම

ප්‍රාථමික ක්‍රමයේ මුද්‍රණ ක්‍රමයක් වශයෙන් ගල්වල මුද්‍රණය කිරීම හැඳින්විය හැකි ය. මෙම ක්‍රමය ආරම්භ වූයේ ද චීනයේ ය. ගල්වල තෙළත ලද රූප මතු පිට තැබීමෙන් මුද්‍රණය කර ඇත. ඉන්පසු එම ගල් කෙටු සටහන් මත තීන්ත ගැල්වීමේ ක්‍රමය ඇති විය. හාත් රූප පරම්පරාව අවසානය වන විට පැරණි කොන්පියුසියස් සටහන් ගල් 46 ක සටහන් කර ඇත.

(ආ) ලී කැටයම් මගින් මුද්‍රණය කිරීම

මුද්‍රණයේ ආරම්භක අවස්ථාවක් වශයෙන් ලී කැටයම් මගින් මුද්‍රණය කිරීම ද හැඳින්විය හැකි ය. මෙම ක්‍රමය ද එතරයේ සොයා ගැනීමකි. හත් වන ශත වර්ෂයේ දී ලී බිලොක් මුද්‍රණය ආරම්භ විය⁵. ක්‍රි: ව 704-751 කාලයට අයත් බෙද්ඩ් ගාටා මුලින් ම හමු වූ මුද්‍රිත ලේඛනය වශයෙන් හැඳින්වෙයි. නව වන සියවසේ දී දින දර්ශන දහස් ගණනක් ලී බිලොක් මත මුද්‍රණය කර ඇත.

(ඇ) දැවයෙන් කැපීම

පොත් මුද්‍රණයේ තවත් අවස්ථාවක් වශයෙන් දැවයෙන් කැපීමේ ක්‍රමය වැදගත් වෙයි. දැවයෙන් කැපීමේ දී මෝස්තරය පෙයර් (Pear), සයිකමුචර (Sycomure), චෙරි (Cherry), බීච් (Beech) ආදී යුරෝපීය ගස් ආශ්‍රිත ව වර්ධනය වී ඇත. මෙම ශිල්පය යුරෝපය ආශ්‍රිත ව ඉතා දියුණු තත්වයක පැවති බව මුද්‍රණ කර්මාන්ත ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වේ.

(ඈ) දැව කැටයම් කැපීම

දැව කැටයම් කැපීම මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි තවත් වර්ධනීය අවස්ථාවක් වශයෙන් හැඳින්වේ. මෙම ක්‍රමයේ දී මතුපිටින් තීන්ත ගල්වන නිසා මෝස්තරය සුදු පාටින් මුද්‍රණය වෙයි. කළු පැහැති පසු බිමක සුදු පැහැයෙන් මුද්‍රණය වන නිසා මෙම ක්‍රමය ධවල රේඛා ක්‍රමය (White Line Method) යනුවෙන් ද හැඳින්වෙයි.

(ඉ) ලෝහයෙන් අකුරු කැපීම

මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි ගමන් මාර්ගයෙහි පර්යේෂණාත්මක අවධියක් වශයෙන් ලෝහයෙන් අකුරු කැපීම සඳහන් කළ හැකි ය. මෙම මුද්‍රණ ක්‍රමය ද දැවයෙන් කැපීම හා සමානත්වයක් පෙන්වුම් කරයි. මෙම ක්‍රමයෙහි දී ලීය වෙනුවට මෘදු ලෝහයක් භාවිතා කරනු ලැබේ.

1.3 මුද්‍රණ අක්ෂර විද්‍යාව සොයා ගැනීම හා යුරෝපයට මුද්‍රණ ශිල්පය හඳුන්වා දීම

මුද්‍රණ අක්ෂර විද්‍යාව හා මුද්‍රණ ශිල්පය යුරෝපයට හඳුන්වා දුන් තැනැත්තා වශයෙන් ජර්මන් ජාතික ජොහැන්නස් ගුටෙනබර්ග් (Johannes Gutenberg) ප්‍රසිද්ධියක් උසුලයි. ලෝහ අක්ෂර භාවිතයත් සමඟ ම ඇති වූ මුද්‍රණ ක්‍රමය ස්පර්ශ මුද්‍රණ ක්‍රමය වශයෙන් ද හැඳින්වේ. මෙම ක්‍රමයේ දී සායම් වාත්තු කරන අච්චුව සහ රියම් භාවිතා කරන අතර මේ අංග දෙක ම සොයා ගත් තැනැත්තා වශයෙන් ද ජොහැන්නස් ගුටෙනබර්ග් නම ඉතිහාස ගත වී ඇත.

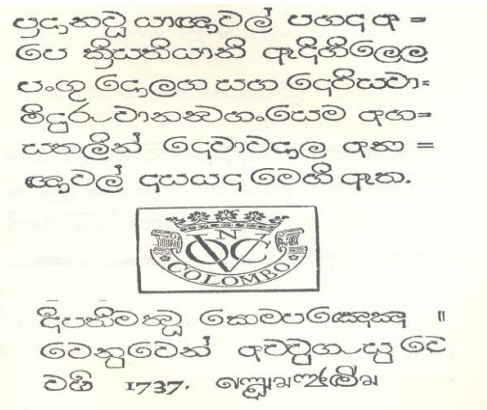
ක්‍රි: ව 1455 දී මුද්‍රණය කරන ලද පේලි 42 බයිබලය (Forty – two-line Bible) ගුටෙනබර්ග්ගේ නිර්මාණයක් ලෙස සලකනු ලබයි. පීටර් ෂොපර් (Peter Schofer) නම් නැමැත්තා ක්‍රි: ව 1475 ට ආසන්න කාලයක දී මෘදු ලෝහ මුද්‍රාව වෙනුවට වානේ මුද්‍රා ආදේශ කොට තඹ අකුරු අච්චු නිෂ්පාදනය කරන ලදී. 19 සියවස මැද භාගය දක්වා ම මෙම අකුරු ක්‍රමය මුද්‍රණ අවශ්‍යතා සඳහා භාවිතා කරන ලදී. මුද්‍රණ ශිල්පය ආරම්භයේ සිට ම මුද්‍රණ ශිල්පියෙකුගේ කාර්ය ක්‍රියාදාමයන් හතරකින් සමන්විත විය.

- (අ) අකුරු පුවරුවෙන් (Type Case) අකුරු එකින් එක ලබා ගැනීම
- (ආ) ඇමුණුම් ලීයේ (Composing stick) පැත්තෙන් පැත්තට ඇමුණීම
- (ඇ) පේලි ගැස්සීම (වචන අතර පරතරය වෙනස් කිරීමෙන් පේලිවල දිග එක හා සමාන කිරීම)
- (ඈ) මුද්‍රණය කිරීමෙන් පසුව අමුණන ලද අකුරු නැවත වෙන් කර පුවරුවේ ලාච්චුවල තැන්පත් කිරීම

1.4 ශ්‍රී ලංකාවට මුද්‍රණ යන්ත්‍රය හඳුන්වා දීම හා පොත් මුද්‍රණය ඇරඹීම

ශ්‍රී ලංකාවට මුද්‍රණ ශිල්පය ගෙන එන ලද්දේ ලන්දේසීන් විසින් බව ප්‍රකට කරුණකි. මෙරට ප්‍රථමයෙන් සිංහල අකුරුවලින් පොතක් මුද්‍රණය කර ඇත්තේ ද ලන්දේසීන් විසින් බව මුද්‍රණ ශිල්ප ඉතිහාසයෙහි සඳහන් ය⁶. එහෙත් ඊට ප්‍රථමයෙන් ද ශ්‍රී ලංකාව ගැන ගොතික් සම්ප්‍රදායට අයත් අක්ෂරයන් ග්‍රන්ථයක් රෝමයේ දී ප්‍රකාශිත ය. වර්ෂ 1506 නොවැම්බර් මස 07 වන දින රෝමයේ සිටි ප්‍රසිද්ධ මුද්‍රණ ශිල්පියෙකු වන යොහාන් බෙසිකන්ගේ කෘතියක් වශයෙන් එය හැඳින්වෙයි.⁷ ලන්දේසී ආණ්ඩුකාරයෙකු වූ ගුස්තාප් විල්හෙල්මස් බරන් වෙත් ඉම්හොප්ගේ නායකත්වය ඇති ව ලන්දේසී ආයුධ ගබඩාවේ වැඩි පරිඝ්ණක ගේට්ටියෙල් ෂාඩ් සිංහල අකුරු නිර්මාණ කාර්යයෙහි නියුක්ත විය⁸. වර්ෂ 1736 දී ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එන ලද මුද්‍රණ යන්ත්‍රයට අවශ්‍ය අච්චු අකුරු සකස් කර ඇත.

ලන්දේසි ආණ්ඩුකාරයෙකු වූ ගුසතාප් විල්හෙල්මුස් බරන් වෙත ඉම්හොප් විසින් ක්‍රි: ව 1737 දී ප්‍රථම මුද්‍රණ යන්ත්‍රාලය හඳුන්වා දීම සිදු විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මෙරට මුද්‍රිත ප්‍රථම ග්‍රන්ථය ක්‍රි: ව 1737 දී මුද්‍රණය කරන ලදී. ගේබ්‍රියල් හාඩ් නමැති ලන්දේසි මුද්‍රණ ශිල්පියා විසින් මුද්‍රණය කරන ලද සීමයි 1/8 පිටු 41කින් යුක්ත ක්‍රිස්තියානි යාච්ඤා පොතකි.⁹

මෙයට සමගාමී ව මිෂනාරිවරුන්ගේ වැඩ කටයුතු වඩාත් සංවිධානාත්මක ව හා බහාත්මක ව රට තුළ පැතිරෙන්නට විය. පෘතුගීසි හා ලන්දේසි ජාතිකයන් ඔවුන් අල්ලා ගත් මුහුදු බඩ ප්‍රදේශ තවදුරටත් පාලනය කරමින් ඔවුන්ගේ පරිපාලන වාර්තා යහපත් තත්ත්වයකින් නඩත්තු කිරීම ද කරන ලදී. ක්‍රි: ව 1797 දී දිවයිනේ මුහුදු බඩ පළාත් පෘතුගීසි පාලනයෙන් ගිලිහී බ්‍රිතාන්‍ය පාලනයට යටත් විය. ලන්දේසීන් සතු ව පැවති මුද්‍රණාලය ද බ්‍රිතාන්‍යයන් අතට පත් විය. මෙම මුද්‍රණාලයෙන් දිවයිනේ ප්‍රථම වාර ප්‍රකාශනය වූ ද සිලෝන් ගැසට් ක්‍රි: ව 1802 දී ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත. මේ කාලය තුළ මිෂනාරිවරු තවත් මුද්‍රණාලයන් කිහිපයක් පිහිට වූ අතර එ හේතුව නිසා පොත් හා වාර සඟරා සංඛ්‍යාව විශාල වශයෙන් මුද්‍රණය වන්නට විය.

1.5 නවීන මුද්‍රණ ක්‍රම

නවීන මුද්‍රණ ක්‍රම යටතේ පහත සඳහන් මුද්‍රණ ක්‍රම පිළිබඳව අධ්‍යයනය කළ යුතු ය. එකී ක්‍රම අතරින් තමන්ට සුදුසු ක්‍රමයක් යොදා ගත යුතු අතර වර්තමානයේ ප්‍රකටව ඇත්තේ අංක හතර යටතේ සඳහන් වන සමතල මුද්‍රණ ක්‍රමයයි.

- (අ) උස්තල මුද්‍රණ ක්‍රමය
- (ආ) ඊලෙක්සෝග්‍රැෆි මුද්‍රණ ක්‍රමය
- (ඇ) ග්‍රැවියෝ මුද්‍රණ ක්‍රමය
- (ඈ) සමතල මුද්‍රණ ක්‍රමය යනුවෙනි. මුද්‍රණ ක්‍රියාදාමයේ වෙනස රඳා පවතින්නේ මෝස්තරය තීන්තෙන් නිර්මාණය කිරීමත් එය කොළය මතට පත් කිරීමත් අනුව ය.

(අ) උස්තල මුද්‍රණ ක්‍රමය (Letter press Printing System)

මෙහි දී යොදා ගනු ලබන්නේ සරල තාක්‍ෂණයකි. මුද්‍රණය වන කොටස මුද්‍රණය නොවන කොටසට වඩා උඩින් තෙරා තිබීම මෙම ක්‍රමයෙහි විශේෂත්වයයි. මෙය පැරණි ක්‍රමය වූ වංචල අකුරු සහ තනි අකුරු ඇමිණීමේ ක්‍රමය සමඟ සම්බන්ධ වූවකි. මුද්‍රණ අවිච්ච මත රෝලක් තෙරපා යැවීමේ ශිල්පය මෙහි දී යොදා ගෙන ඇත. අකුරු කියවිය නො හැකි වන සේ (Unreadable) අවිච්ච සකස් කර ඇති අතර කඩදාසිය මත තෙරපා ලබා ගන්නා ලද මුද්‍රණය කියවිය (Readable) හැකි ය. උස්තල මුද්‍රණය සඳහා යොදා ගනු ලබන අවිච්ච රියම්වලින් නිෂ්පාදිත වන අතර විශාල ප්‍රමාණයේ අවිච්ච ලී ආධාරයෙන් ද නිෂ්පාදනය කරයි.

(ආ) ඊලෙක්සෝග්‍රැෆි මුද්‍රණ ක්‍රමය (Flexography printing System)

නවීන මුද්‍රණ ක්‍රමයෙහි දෙවන අවස්ථාව වශයෙන් ඊලෙක්සෝග්‍රැෆි මුද්‍රණ ක්‍රමය හැඳින්විය හැකි ය. මෙම ක්‍රමය නයිලෝ මුද්‍රණය යනුවෙන් ද හඳුන්වනු ලබයි. නමුත් වර්තමානයෙහි භාවිතා කරනු ලබන්නේ ඊලෙක්සෝග්‍රැෆි යන වචනයයි. මෙම නව ක්‍රමය ඉහතින් සඳහන් කරන ලද උස්තල මුද්‍රණයෙහි වර්ධිත තත්ත්වයකි. මුද්‍රණ අවිච්ච සකස් කළ සඳහා ගොටෝපොලිමර් නම් අමුද්‍රව්‍ය යොදා ගනියි. එනිසා මෙම මුද්‍රණ අවිච්ච නම්‍යශීලී ය. විශදම් අඩු මුද්‍රණ ක්‍රමයක් වශයෙන් ද හැඳින්විය හැකි ය.

(ඇ) ග්‍රැවියෝ (ඉන්ටැග්ලියෝ) මුද්‍රණ ක්‍රමය (Gravure /Intaglio printing System) ග්‍රැවියෝ (ඉන්ටැග්ලියෝ) මුද්‍රණ ක්‍රමය උකත සඳහන් මුද්‍රණ ක්‍රම දෙකට ම වඩා නවීන ක්‍රමයක් වශයෙන් හැඳින්වේ. මෙය ලෝහ කැටයම්

අච්ච කැපීමේ ක්‍රමයෙහි ම වර්ධිත අවස්ථාවකි. මෙය බොහෝ විට චිත්‍ර ඇති වාර සඟරා සඳහා භාවිතා කර ඇත. පහත සඳහන් ක්‍රම අකුරු ඇමිණීම සඳහා භාවිතා කර ඇත.

- (අ) අතින් අකුරු ඇමිණීම
- (ආ) පේලි අනුව අකුරු ඇමිණීම
- (ඇ) අකුරක් පාසා ඇමිණෙන යන්ත්‍රය
- (ඈ) පරිගණකය උපයෝගී කර ගැනීම

ග්‍රැප්ට් (ඉන්ටැරැක්ට්) මුද්‍රණ ක්‍රමය අනුව මුද්‍රණය කළ යුතු තලය අච්චවේ කොට ඇත. පසුබිම උසින් පිහිටා ඇති අතර මුද්‍රණය කළ යුතු කොටස ඊට පහලින් දැක්වෙයි. අච්චව මගින් තෙරපන තීන්ත රෝල මගින් තීන්ත තැවරු විට මුද්‍රණය කළ යුතු කොටසවල තීන්ත පිරෙයි. මෙවිට මෙහි පසුබිමෙහි තීන්ත ගැටෙන නිසා කිසියම් තලයක් අච්චවේ ඇතිලීම මගින් පසුබිමෙහි තීන්ත ඉවත් කරයි. ඉන්පසු කඩදාසිය මත තෙරපන විට කැටයම් තුළ රුදී ඇති තීන්ත කඩදාසියෙහි මුද්‍රණය වෙයි. මෙය ක්‍රමවත්ව කෙරෙන මුද්‍රණ ක්‍රියාවලියක් බව සඳහන් කළ යුතු ය. විශේෂයෙන් මුද්‍රණ නොට්ටු හා ආරක්ෂිත වෙක්පත් ආදිය මුද්‍රණය සඳහා ග්‍රැප්ට් (ඉන්ටැරැක්ට්) මුද්‍රණ ක්‍රමය භාවිතා කරනු ලබයි.

(ඈ) සමතල මුද්‍රණ ක්‍රමය (Offset Printing System)

මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි වඩාත් ම වර්ධිත අවස්ථාව වශයෙන් මෙම ක්‍රමය හැඳින්විය හැකි ය. මෙහි නාමයෙන් ම කියවෙන පරිදි මුද්‍රණය කළ යුතු තලය හා පසුබිම සම මට්ටමක පවතී. තෙල් හා ජලය මිශ්‍ර නො වීම මෙම ක්‍රමයේ දී යොදා ගනු ලබයි. මුද්‍රණය ආරම්භ කිරීමට පෙර මුද්‍රණ තහඩුවෙහි ජලය අඩංගු රෝලරයක් ස්පර්ශ කරන අතර මුද්‍රණ තලයෙහි පසුබිමෙහි පමණක් ජලය තැවරෙයි. ඉන්පසුව තීන්ත රෝලරය තහඩුවේ ස්පර්ශ වූ විට මුද්‍රණය කළ යුතු සෑම තැනක ම තුනී තීන්ත ස්පර්ශක් තැවරෙයි. මෙලෙස තීන්ත තවරා ගත් මුද්‍රණ තහඩුව රබර් මිශ්‍රිත කැන්පසයක් මත තෙරපීම නිසා තීන්ත මෙම කැන්පසට මාරු වෙයි. මෙම කැන්පස කඩදාසිය මත තෙරපීම මගින් මුද්‍රණය ලබා ගත හැකි ය. මෙම තාක්ෂණය නිසා තත්වයෙන් උසස් දීප්තිමත් වර්ණ සහිත මුද්‍රණයක් ලබා ගත හැකි ය.

උසතල මුද්‍රණ ක්‍රමයෙහි සිට කාලීනව එය විවිධ වෙනස්වීම්වලට ලක්වෙමින් නුතනයෙහි වඩාත් ජනප්‍රිය සමතල මුද්‍රණ ක්‍රමයට පරිවර්තනය වීමට බලපාන ලද කරුණු මුද්‍රණ ශිල්පයෙහි ක්ෂේත්‍ර කීපයක් යටතේ අධ්‍යයනය කළ හැකි ය. එහි දී උසතල මුද්‍රණ ක්‍රමය හා සමතල මුද්‍රණ ක්‍රමය වෙන වෙන ම ගෙන විස්තර කළ හැකි ය.

උසතල මුද්‍රණ ක්‍රමයෙහි ස්වභාවය

- (අ) ඊයම් සමඟ කටයුතු කිරීම අපහසු වීම
- (ආ) අධික වියදම හා වෙහෙසකාරී නඩත්තුව
- (ඇ) ඊයම් වාෂ්පය නිසා සේවකයන් විවිධ රෝගයන්ට ගොදුරු වීම
- (ඈ) මුද්‍රණ අච්චව වලනය කිරීමේ දී අපහසුතාවයන්ට ලක්වීම
- (ඉ) ඝණික පුවතක් මුද්‍රණය සඳහා අවම වශයෙන් පැය තුනකට වඩා වැඩි කාලයක් ගත වීම
- (ඊ) අඩු මුද්‍රණ වේගය
- (උ) අඩු තත්ත්ව ගුණය

සමතල මුද්‍රණ ක්‍රමයෙහි ස්වභාවය

- (අ) මුද්‍රණ ක්‍රමය පහසු වීම
- (ආ) ඝණික පුවතක් මුද්‍රණය සඳහා විනාඩි 45ක් වැනි අඩු කාලයක් ගත වීම
- (ඇ) අධි මුද්‍රණ වේගය
- (ඈ) ඉහළ ම තත්ත්ව ගුණය
- (ඉ) මුද්‍රණ ක්‍රමයට වැය වන මිල ආයතනික වශයෙන් දැරිය හැකි වීම

මුද්‍රණ ක්‍රමය නිසා සිංහල ලේඛන ක්‍රමයන් පොත්පත් මුද්‍රණයත් කිසියම් වෙනසකට ලක් විය. එම වෙනසෙහි ස්වරූපීය ලක්ෂණ තුනක් දැකිය හැකි ය.¹⁰

- (අ) සංයුක්තාඝර අභාවයට පත් වීම
- (ආ) රථය අභාවයට පත් වීම
- (ඇ) පද බෙදීමෙහි නව සම්ප්‍රදායක් ඇති වීම වශයෙන් සාම්ප්‍රදායික ලිඛිත සිංහලයෙහි ස්වරූපීයමය වෙනස පෙන්නුම් කෙරෙයි.

පාදක සටහන්

1. හේමපාල, නුවරඑළියේ. මුද්‍රිත සන්නිවේදනයේ සම්භවය සහ ප්‍රථම මුද්‍රිත පොත. මුල්ලේඛයාව : විජේසූරිය ගුණවකේන්ද්‍රය, 2005 පි. 11
2. පීරසිංහ, ඩබ්. කේ. එම්. එම්. කේ. ප්‍රසන්නාල ඉතිහාසය : ආරම්භයේ සිට නූතන යුගය දක්වා සංකෘතික විවරණයකි. දළුගම : කර්තෘ. 2000. පි. 141
3. **Shaw, Graham A Revised outline of Early South Asian Printing : South Asia Library Group News Letter, No 34 June 1919 p.1**
4. හීන්ගම, ලලිත චීනයෙන් ආරම්භව ලොව පුරා ව්‍යාප්ත වූ කඩදාසි සහ මුද්‍රණ ශිල්පය. සමුද්‍ර.2008ජනවාරි. 8 පි. 15
5. **Piyadasa, T.G. An Introduction to Library science . Colombo,1960 p. 30**
6. කාරියවසම්, තිස්ස ශ්‍රී ලංකාවේ පුවත් පත් කලාව 1737-1976. කොළඹ:ආස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, 2004 පි. 5
7. හේමපාල, නුවරඑළියේ. මුද්‍රිත ..., පි. 18
8. කාරියවසම්, තිස්ස ශ්‍රී ලංකාවේ ..., පි. 6
9. හේමපාල, නුවරඑළියේ. මුද්‍රිත ..., පි. 63
10. දිසානායක, ජේ. බී සිංහල අක්ෂර විවාරය. කළුබෝවිල : සුමිත ප්‍රකාශකයෝ, 2006 පි. 102

BEGIN WITH WYCHERLEY....

*It's
Amazing
What the right
Learning environment
Can do for a child's
Self – esteem*

WYCHERLEY
INTERNATIONAL SCHOOL

Enrolments now in progress

Admissions are also open for Children completing **AMI** Montessori programme

For admissions call 0777 730730 , 0773 570 000, 2 588743
WYCHERLEY International School, No.232, Baudhdhaloka Mawatha, Colombo 07

www.wycherley.lk

 UNIVERSITY of CAMBRIDGE
International Examinations

BRITISH COUNCIL ATTACHED CENTRE

Styles of bibliographical citations: Sri Lanka Library Review

Chamani Gunasekera

Abstract

This study covers 425 citations appended in 45 articles published in the five issues of the Sri Lanka Library Review from 2005 to 2009 and the methodology is based on the bibliometric techniques of citation analysis. The present study highlights the types of documents cited and identifies core journals. The paper also covers the analysis of authorship patterns of citations. Subject wise, publisher wise and geographical wise distribution of cited references have also been analyzed. It is found that the solo research in library science is common and the books are most preferred form of citation used by library professionals in Sri Lanka. The top ranking journals are Sri Lanka library Review, College & Research libraries and Journal of Library Management. Results also reveal the geographical distribution of core journals of this literature which are mainly concentrated in the USA and UK.

Introduction

Citations are an integral part of a research publication. Citation analysis refers to references in one text to another text, with information on where that can be found. Citation analysis has been found to be a valid indication of the potential use of journals in an academic research environment. It is useful for understanding subject relationship, author effectiveness, publication trends and core journals in a subject etc.

Citation analysis as a tool is used to identify the core references in a subject by continuing the citations appended at the end of each scientific article. It is basically a technique, which involves the process of collection, counting, analysis and interpretation of citations given in research writing and thereby helping in identification of significant sources of information. White is of the opinion that, citation analysis plays a promontory role for easy identification of earlier research. It is one of the important areas of research in the field of library and information science. (White, 1985) With citation analysis one can evaluate and interpret citations received by articles, authors, institutions and other indications of scientific activity.(Ravichandra Rao,1993)

Meho (2007) has observed that citation analysis is actually a branch of information science in which researchers study the way articles in a scholarly field are accessed and referenced by others. It has been used for the purpose of scholarly analysis and evaluation in several fields of human endeavor. Johnson (2000) points out that citation studies reveal much about scholarly communication and can be an effective tool to guide collection development in academic libraries. Garfield (1983) noted that citation analysis is used to study the journals as well as the people and work of science. Citation analyses of different subjects are based on a literary model of scientific process (Garfield, 2004). Based on this model, citation analysis has been carried out in a variety of ways (Johnson, 1996). Garfield (2004) has observed that scientific work is represented by the papers published to report it, and the relationships between works are represented by references.

Diadoto (1994) defines citation analysis as "a wide ranging area of bibliometrics that studies the citations to and from documents. Such studies may focus on the documents themselves or on such matters as: their authors; the journals (if the documents are journal articles) in which the articles appear." Strohl's(1999) definition of citation checking is also on point for the current study:

"a sample of citations from textbook bibliographies, journal articles, student dissertations or other sources are checked against holdings to see what proportion is owned."

One type of in-house evaluation often used by librarians to assist in collection maintenance is citation analysis. This technique provides insight on emerging and obsolescent research areas. Citation analysis is an excellent unobtrusive method to determine which resources doctoral students are using (Buttler,1999)

Literature Review

There is a large body of literature on citation analysis. According to Kostoff (1998), the usefulness of citation analysis is in measuring research impact or quality. It is not surprising therefore, that many researchers have used this method for evaluation purposes. A citation analysis of undergraduate term papers from Cornell University (Davis and Cohen, 2001) reveals a significant decrease in the frequency of scholarly resources cited between 1976 and 1999. Book citations decreased from 30% to 19%, newspapers citations increased from 7% to 19%, and web citations increased from 9% to 21%. A related study which examined 33 undergraduate student papers presented at a symposium (Kraus, 2002) revealed that there were a total of 770 citations, of which 76.2% came from journals, 16.4% from books or book chapters, and only 1% from websites.

In the literature quite number of research studies on citation analysis done for different journals of various subjects is available. Raptis (2006) evaluated authors' characteristics in five international journals using citation analysis. Estabrooks, Winther, and Derksen (2004) analysed the use of research literature in nursing, while Glanzenel and Schoep (1999) studied the reference literature in the sciences and social sciences in Germany. Datta, Das and Sen(2002) have done comparative study of citation patterns among eight scholarly journals published by National Institute of Science Communication and Information Resources. Shokeen and Kaushik(2004) have carried out studied citation analysis of Indian Journal of Pant Physiology. Das and Sen (2001) have studied the citation pattern of Journal of Biosciences. Raut, Sahu and Ganguly (2008) have carried out a citation study for the strategic Management Journal. Kumar and Kumar(2008) have carried out the studies on citation analysis of Journal of Oilseeds Research.

As far as journal of library and information science are concerned quite numbers of studies related to citation analysis are available. Mete and Deshmukh (1996) have done a citation analysis of Annals of Library Science and Documentation. A study of citation analysis carried out by Verma for ILA Bulletin(1994), Library Herald (2001), IASLIC Bulletin(2004) and Annals of Library and Information Studies (2007) some of them done in India.

Perera and Thalagala (2003) have done a study on bibliometric analysis of Sri Lanka Library Review which was first bibliometric study of this journal carried out at that time.

Gunasekera (2008) has carried out a bibliometric study for two journals of Sri Lanka Library review and Journal of University Librarian association (JULA) in order to study the growth and related aspects of LIS research literature in Sri Lanka. Though these two studies carried out as bibliometric studies both studied the citation pattern of the journals as well.

The present study attempts to investigate and find out the pattern in which the researchers and library and information science professionals use the documents. The full articles published in the Sri Lanka Library Review during 2005 to 2009 were taken and analyzed for the study.

Objectives

The objective of this study is to identify the citation characteristics of Sri Lanka Library Review and determine if there are any changes overtime. Specific objectives of the study were:-

1. To examine authorship pattern, year wise, publisher wise, and geographical distribution of citation in the journal
2. To examine the average length of articles and rate of citation per article in the journal
3. To study the forms of publication cited in the journal
4. To prepare a ranked list of periodicals which were most cited

Methodology

For the purpose of this study the journal of Sri Lanka Library Association, Sri Lanka Library Review was selected as the source journal. Citations in five volumes published from 2005 to 2009 were selected for the study. A total of 425 citations were found in all five volumes. Data compiled includes year of publication of articles, types of citation, journal subject, language of journal, publication status and place of publication etc. All references were scanned and checked and data were entered in SPSS (version 17.0) for analyzing.

Results and Discussion

1. Distribution of articles by year and average number of citation per article

Table 1 presents data on distribution of articles by year and average number of citation per article in the journal. It is found that there were no citations in 5 articles which was very low rate with compared the results of previous study conducted in 2003.((Nanda Perera and Deepali Talagala,2003)

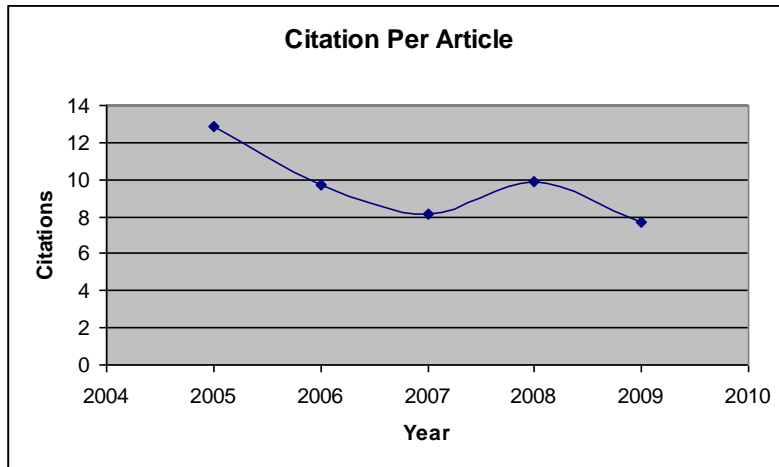
Table 1: Distribution of articles by year and average number of citation per article

Year	No. of articles	No. of citations	Rate of citation per article	Percentage	Cumulative percentage
2005	08	103	12.87	24.2	24.2
2006	07	68	9.71	16.0	40.2
2007	08	65	8.12	15.3	55.5
2008	09	89	9.88	20.9	76.5
2009	13	100	7.69	23.5	100
Total	45	425	9.44	100	

As shown in table 1 maximum number of citations i.e. 103 (24.2%) were published in 2005 and minimum number of citations i.e. 65 (15.3%) were found in 2007. citation per article was 9.44. The rate of citation per article during 2005 to 2009 varied from minimum of 7.69 to a maximum of 12.87. The average rate of citation per article was 9.44 which confirmed the findings of the bibliometric study that found the rate citation per article was 9. (Gunasekera, 2008)

The changes in the rate of citation per articles from 2005 to 2009 are presented in figure 1.

Figure 1: Rate of citation per article

As shown in figure I that the rate of citation per article is decreasing but not in a uniform manner. It further shows that the distribution of citations in the journal was unsymmetrical

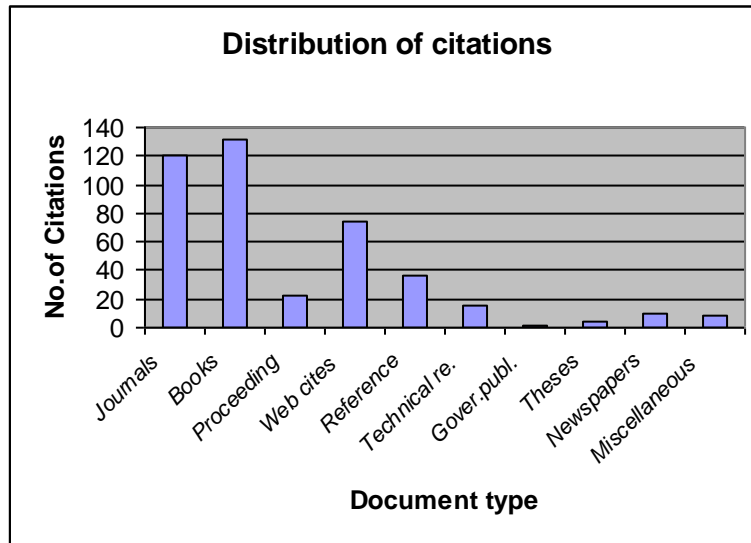
2. Types of documents cited

Table II summarize the type of documents cited in the journal.

Table II: Distribution of citation

Types of documents	No. of citation	percentage	Cumulative percentage
Journals	121	28.2	28.2
Books	132	31.3	59.5
Proceeding papers	23	5.4	64.9
Web cites	74	17.4	82.4
Reference books	36	8.5	90.8
Technical reports, standards	15	3.5	94.4
Government publication	2	0.5	94.8
Theses, dissertations	4	0.9	95.8
Newspapers	10	2.4	98.1
Miscellaneous	8	1.9	100
Total	425	100	

Table II shows that book citations alone accounted for nearly 40% (books and reference books) of the total citations. It was confirmed that the findings of the previous study done for the same journal that the books were the mostly cited publication type in the journal. (Perera, N and Thalagala,D.,2003). Journals come second with 121 citations accounting of 28.2% of total citations followed by web resources (17.4%) and technical reports & standards etc. (3.5%) Figure I reveal that the books are the most cited form of publication by the library professionals in Sri Lanka.

Fig. 1 Type of cited materials

3. Age of citations

Age is the length of time material has existed, measured in years. In this study, percentages were used to describe items. The age distribution of journal citations is given in table III.

Table III : Age of citations

Time span	No. of Citations	Percentage	Cumulative percentage
2009-2000	57	47.5	47.5
1999-1990	48	40.0	87.5
1989-1980	13	10.0	97.5
1979-1970	1	0.8	98.3
1969-1960	1	0.8	99.2
1959-1950	1	0.8	100
Total	121	100	

As indicated in the table III, out of 121 citations 57 (47.5%) were cited during 2000-2009 followed by 48 (40%) citations were during 1999-1990. It was clear from above findings that nearly half of all citations less than 10 years old and 87.5% with the last twenty years.

4. Ranked list of journals

The ranked list of journals helps in selecting the journals for acquisition in different libraries as the list show the journals of maximum utility amongst the users. There are twenty titles of journals in the table IV arranged according to their ranks. Journals cited more than twice appear in the table.

Table IV: Ranked list of cited journals

Rank	Name of the journal	No. of citations	percentage	Cumulative percentage
01	Sri Lanka Library Review	11	9.1	9.1
02	College and Research Libraries	10	8.3	17.4
03	Library Management	5	4.1	21.5
04	Inter lending and Document supply	4	3.3	24.8
05	Information Development	4	3.3	28.1
06	International cataloguing and Bibliographic Control	3	2.5	30.6
07	The Electronic Library	3	2.5	33.1
08	Harvard Business Review	3	2.5	35.6
09	Managing Information	3	2.5	38.1
10	ASLIB Proceedings	2	1.7	39.8
11	Library journal	2	1.7	41.5
12	The Australian Library Journal	2	1.7	43.2
13	New Library World	2	1.7	44.9
14	Reference Services Review	2	1.7	46.6
15	California Management Review	2	1.7	48.3
16	New Zealand Libraries	2	1.7	50.0
17	D-Lib Magazine	2	1.7	51.7
18	Journal of Marketing Management	2	1.7	53.4
19	Staff and educational development International	2	1.7	55.1
20	TULSSA	2	1.7	56.8
21	53 titles with 1 citation each	53	43.2	100
	Total	121	100	

Table IV indicates that Sri Lanka Library Review occupied first rank with 11 citations (9.1%) and second rank occupied by College and research libraries with 10 citations (8.3%). This followed by Library Management with 5 citations (4.1%).

5 Authorship Pattern

Authorship pattern was analyzed to examine the percentage of single as well as multiple authors. Table V give the details about the authorship pattern.

Table V: Authorship Pattern

No. of authors	No. of citations	Percentage	Cumulative percentage
One author	98	81.0	81.0
Two authors	17	14.0	95.0
Three authors	4	3.3	98.3
Four authors	1	0.8	99.2
More than four authors	1	0.8	100.0
Total	121	100.0	

Table V indicates that out of 121 citations 98 (81%) are contributed by single author and 17 contributions (14%) by two authors and 4 contributions (3.3%) by three authors. The authorship pattern clearly shows that the single authorship is most common.

6. Language wise distribution of the journals

Table VI shows the language of the cited journals.

Table VI: Language wise distribution of the journals

Language	No. of citation	Percentage	Cumulative percentage
English	119	98.3	98.3
Sinhalese	2	1.7	100.0
Total	121	100.0	

Table VI indicates that almost all cited journals were in English (98.3%) followed by Sinhalese with only 2 citations.

7. Publisher Distribution pattern

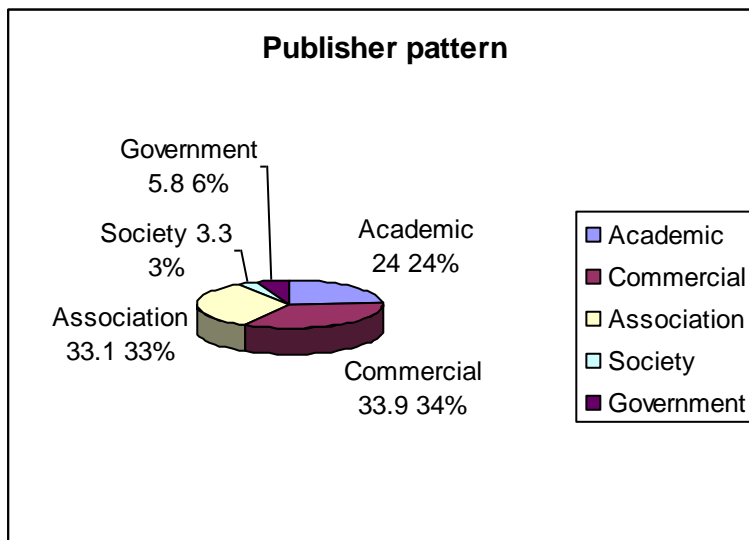
The decision to subscribe the journal is sometimes based on the type of organization that publishing the journal. To exam more about the publisher of the cited journals, publishers were categorized as academic, commercial, association, society and government. Table VII present the publisher distribution of 121 journal citations.

Table VII : Publisher Distribution pattern

Publisher type	No. of citations	percentage	Cumulative percentage
Academic	29	24.0	24.0
Commercial	41	33.9	57.9
Association	40	33.1	90.9
Society	4	3.3	94.2
Government	7	5.8	100.0
Total		100.0	

As shown in the table VII, commercial publishers were the most frequently cited with having 41 (33.9%) citations. There were closed followed by Associations with having 40 citations (33.1%) and then Academic publishers having 29 citations (24%). Figure II explicit that the journals published by commercial publishers are highly cited by Library professionals in Sri Lanka.

Figure II: Publisher Distribution pattern

5. Subject Distribution of cited journals

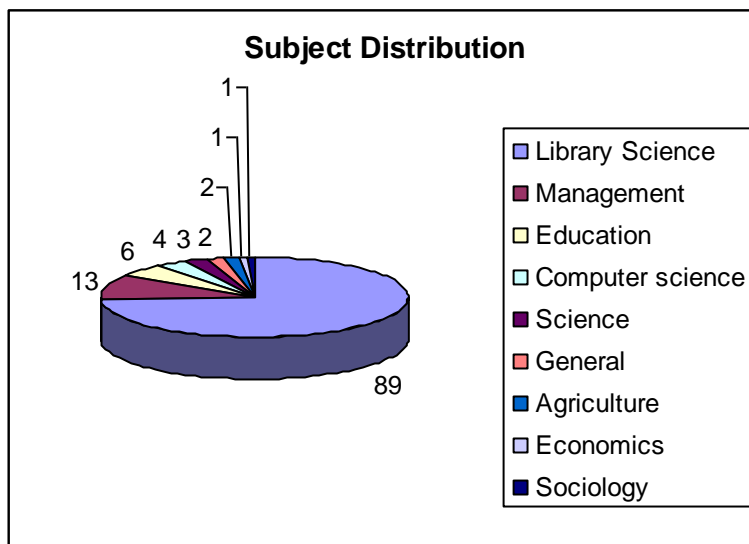
Subject wise distribution of cited journals are shown in table VIII

Table VIII: Subject Distribution of cited journals

Rank	Subject	No. of citations	percentage	Cumulative percentage
1	Library Science	89	73.6	73.6
2	Management	13	10.7	84.3
3	Education	6	5.0	89.3
4	Computer science	4	3.3	92.6
5	Science	3	2.5	95.1
6	General	2	1.7	96.8
7	Agriculture	2	1.7	98.5
8	Economics	1	0.8	99.3
9	Sociology	1	0.8	100.0
	Total	121	100.0	

Table VIII shows that the nearly three quarter(73.6%) of citations were from Library science area followed by 13 (10.7%) citations from management, 6(5%) citations from Education and 4 (3.3%) citations from computer science.

Figure III: Subject Distribution of cited journals

Figure III reveals that the library science journals are most cited by the Library professionals in Sri Lanka.

8. Geographical distribution of citations

Geographical distribution of citations provides information about the countries active in a subject field and their relative contribution. Table IX shows the geographical Subject Distribution of cited journals.

Table IX Geographical distribution of citations

Country	No. of citations	percentage	Cumulative percentage
USA	52	43.0	43.0
UK	36	29.8	72.8
Sri Lanka	16	13.2	86
India	5	4.1	90.1
Australia	3	2.5	92.6
Netherlands	2	1.7	94.3
New Zealand	2	1.7	96.0
France	1	0.8	96.8
Canada	1	0.8	97.6
Hong Kong	1	0.8	98.4
Japan	1	0.8	99.2
Iran	1	0.8	100.0
Total	121	100.0	

Table IX shows that nearly half of the journals (43%) covering 52 citations were from USA followed by 36 citations (29.8%) from UK. Out of 121 citations, 16 citations (13.2%) were from Sri Lanka. The above results reveal that the geographical distribution of this literature which are mainly concentrated in the USA and UK.

10. Length of articles

Table X indicates the details about the page length of the citations.

Table X: Page length of article

No. of pages (years)	No. of citations	percentage	Cumulative percentage
Below 5	27	22.5	22.5
6-10	52	43.3	65.8
11-16	28	23.3	89.2
16-20	07	5.8	95.0
21-25	03	1.7	96.7
26-30	04	3.3	100.0
Total	121	100.0	

Table X indicate that nearly half of the (52) citations (43.3%) have page length of 6-10 pages. 28 citations (23.3%) have length of 11-15 pages while 27 citations (22.5%) have less than 5 pages. 7 citations (5.8%) have page length pages followed by 4 citations (3.3%) have pages length of 26-30 pages and 3 citations have page length of 21-25 pages.

11. Author self citations

Table XI shows the extent of author self citations among the cited journals.

self citation	Frequency	Percentage
Yes	11	9.1
No	110	90.9
Total	121	100.0

Table XI shows that out of 121 citations among 11 citations contained self citations. 110 citations had no self citations. The ratio of author self citations to total citation is 1:10

12. Sri Lanka Vs Foreign Publications

The details about the Sri Lanka vs. foreign publications are given in table XII.

Table XII: Sri Lanka Vs Foreign Publications

Publishing country	No. of citations	percentage
Sri Lanka	15	12.4
Foreign country	106	87.6
Total	121	100.0

Table XII shows that there only 15 local published citations (12.4%) were among cited documents while 106 citations (87.6%) were from foreign published journals. Results reveal that foreign publishers are still preferred by Library and information professionals in Sri Lanka. Since only 15 citations are from Sri Lanka, results reflect that the national scope of the journal is very limited.

Conclusion

From the observations made above, it is found that the average citation per article (9.44) , which is a good number of citation rates in social sciences research and it also reflects the research quality of the paper.

It is observed that among all form of citations the library professionals used more books (31.3%) than journals.

Further the observation made in authorship pattern reflects that authors prefer to contribute independently in case of journal article and it shows present trends of solo research in journals.

Core journals have been identified which can be useful to library and information science professionals who are interested in library research. From the study it is also found that the most important journals in the library field are Sri Lanka Library Review, College & Research Library and Library Management, which are useful to the professionals in library and information science.

Further these cited publications are mainly published from developed countries like USA and UK. It may be inferred that for selection of documents particularly the periodicals the country publishing core periodicals should be taken into account.

It was found that most of the cited journal articles have 6-10 pages which shows the reasonable length of a research article while English is the dominant language among the cited journal articles.

References

1. Buttlar, L. (1999). Information sources in library and information science doctoral research. *Library and Information Science Research*. 21(2), 227-245

2. Datta, B., Das, A.K. and Sen, B.K (2002). A comparative study of citation pattern among eight scholarly journals published by National Institute of Science Communication and Information Resources. *Annals of Library and Information Studies*. 49(4), 127-134
3. Das, A.K. and Sen, B.K (2001). *Journal of Biosciences- An analysis of citation pattern*. *Annals of Library and Information Studies*. 48(2), 59-63
4. Davis, P.M. and Cohen, S.A.(2001).The effect of the web on undergraduate citation behavior. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 52(4), 309-314
5. Diadoto, V (1994). *Dictionary of bibliometrics*. Binghamton : Haworth Press
6. Eastabrooks, C.A., Winther, C. and Derson, L. (2004). Mapping in the field: A bibliometric analysis of the research use literature in nursing. *Nursing Research*.53(5), 293-303
7. Garfield, E.(1983). *Essays of an information science 1981-1982* .Philadelphia: ISI Press
8. Garfield, E.and Meher, M.(2004).*Citation Classics*. Pennsylvania: University of Pennsylvania
9. Glanzel, W and Schoep, U.1999). A bibliometric study of reference literature in the sciences and social sciences. *Information Processing Management*. 35(3), 33-44
10. Gunasekera, C. (2008). Library and information science research literature in Sri Lanka: A bibliometric study. *Journal of University Librarians Association of Sri Lanka*. 12, 17-46
11. Johnson, B. (2000). Environmental impact: A preliminary citation analysis of local faculty in new academic programs in environmental and human health applied to collection development in an academic library. *Library Philosophy and Practice*. 2(2), 1-24
12. Johnson, B.(1996). Citation analysis of the Texas Tech University's Statistics Faculty: A study applied to collection development at the university libraries. *Library and Information science Research*.6(3),1-7
13. Kostoff, R.N. (1998). The use and misuse of citation analysis in research evaluation. *Scientometrics*. 43(1),27-43
14. Kraus, J.R. (2002). Citation patterns of advanced undergraduate students in biology,2000-2002. *Science and Technology Libraries*.22 (3 &4),459-479
15. Kumar, S. and Kumar, S. (2008). Citation analysis of *Journal of Oilseeds Research 1993-2004*.*Annals of Library and Information Science*. 55,35-44
16. Meho, L.I. (2007).The rise and rise of citation analysis .*Physics World*.20(1),32-36
17. Mete, M. and Deshmukh, P.P. (1996). Citation analysis of *Annals of Library Science and Documentation*. *Annals of Library Science and Documentation*.43(1),11-25
18. Perera, T. and Thalagala, D.(2003). Sri Lanka Library Review (New series): A bibliometric analysis. *Sri Lanka Library review*.17,41-51

19. Ravichandra Rao, I.K. (1973). Obsolescence and utility factors of periodical publications: A case study. *Library Science with a Slant to Documentation*.10(3),297-307
20. Raptis,P.(1992). Authorship characteristic in five international library science journals. *Libri*. 42(1),35-52
21. Raut, T.K., Sahu,S.B. and Ganguly,S. (2008).Strategic Management Journal: A citation study. *Annals of Library and Information Studies*. 55,69-75
22. Shokeen, A. and Kaushik,S.K. (2004). Indian Journal of Plant Physiology: A citation analysis. *Annals of Library and Information Studies*. 51(3),104-107
23. Strohl,B.(1999). Collection evaluation techniques: short, selective, practical, current, annotated bibliography, 1990-1998. Chicago: Reference and user services Association, ALA
24. Verma,N.(1994). Analysis of contribution of ILA Bulletin. *ILA Bulletin*.30 (3-4),78-83
25. Verma,N.(2001). Analysis of contribution of Library Herald. *Library Herald*.39(1-2),32-49
26. Verma, N.(2004). Analysis of contribution of IASLIC bulletin. *IASLIC bulletin*.49(2),93-103
27. Verma, N., Rajnish,T. and Sharma, P. (2007). Analysis of contribution in *Annals of Library and Information Studies*. *Annals of Library and Information Studies*.54,106-111
28. White,E.C.(1985). Bibliometrics from curiosity to convention. *Special Libraries*.76(1),38-39

දැයෙහි සංවර්ධනයට උරදෙන මහජන පුස්තකාල හා බැඳී
ව්‍යාප්ත සේවා (Extention Services)
බී ජී සුනේත්‍රා කාර්යවසම්

සංක්ෂිප්තය

ශ්‍රී ලංකාවේ පවත්නා විවිධ වූ වර්ගයන්ට අයත් පුස්තකාල අතුරින් පුස්තකාල සේවා අවශ්‍යවන්නාවූ සෑම ප්‍රජාවකටම සේවා සැපයීම මූලික අභිප්‍රායය කරගත් පුස්තකාල විශේෂයකි මහජන පුස්තකාල. දැයෙහි සංවර්ධනය හා පුද්ගල සංවර්ධනය උදෙසා අවශ්‍ය තොරතුරු අවශ්‍ය අන්දමට සකසා දෙමින් ක්‍රියා කිරීමේදී මහජන පුස්තකාල ඉදිරියෙන් සිටිය යුතුවේ. ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් තොරතුරු එක්රැස් කර සන්නද්ධවෙමින් දීප ව්‍යාප්තව පවතින මෙම මහඟු පුස්තකාල විශේෂය මගින් සාක්ෂාත් කළ හැකි බොහෝ සේවාවන් වේ. ඒ අතුරින් තම පාඨක ප්‍රජාව හදුනාගනිමින් ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහාත් මව් ආයතනයේ ඉලක්ක සපුරාලීම සඳහා පුස්තකාලයේ ඇති සම්පත් පිළිබඳව ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීම සඳහා යොදා ගනු ලබන මගඟ සේවාවක් ලෙස ව්‍යාප්ති සේවාව නොහොත් විස්තාරණීය සේවාව හැඳින්විය හැකිය.

තොරතුරු යනුවෙන් හදුන්වනු ලබන්නේ අප දන්නා දෙයයි. (Information is what we know) තොරතුරු ඇසුරින් දැනුම (Knowledge) ද බිහිවෙයි. එමනිසා තොරතුරු යන්න ජාතික මෙන්ම ජාත්‍යන්තර සම්පතකි. වෙනත් සම්පත් මෙන් භාවිතය නිසා අඩුවී යාමක් තොරතුරු සම්පතෙහි දක්නට නොලැබෙන අතර, එය දිනපතා වර්ධනයවීමක්, දළ ලැමක් සිදුවේ. එමනිසා නූතනයේ විවිධ මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් තේතු කොට ගෙන තොරතුරු බිහිවීමේ වේගය දෙගුණ, තෙගුණවෙමින් පවතී. මෙලෙස වෙනස්වන තොරතුරු පිළිබඳව පාඨකයා දැනුවත් කිරීම පුස්තකාලයාට පවරන්නේ වගකීම වේ. පරපුරකින් පරපුරකට මානව දැනුම දායාද කරමින් නූතන තාක්ෂණික දියුණුවට අසමසම මෙහෙයක් ඉටු කරන පුස්තකාලවල ප්‍රධාන කාර්යය වී ඇත්තේ තොරතුරු පිපාසයෙන් සිටින පාඨක ජනතාවට ඊටා බෙදාදීමයි.

එසේම, පර්යේෂණ, ආර්ථික, දේශපාලන, අධ්‍යාපන හා සංස්කෘතික කටයුතු ආදී විවිධ වූ කාර්යයන් නිසා මානව දැනුමට එකතුවන තොරතුරු ප්‍රමාණය විශාලවීමත්, එම තොරතුරු ඊකරාශී කොට අවශ්‍ය පාඨකයා සඳහා ගලා යාමට ඉඩදීම, එම තොරතුරු නියමාකාරයෙන් මෙහෙයවීමේ හා අවශ්‍යතාව පරිදි ඒ ඒ පාඨකයාට ප්‍රයෝජනවත් ලෙස තොරතුරු බෙදාදීම හෙවත් තොරතුරු සමුද්ධරණය කිරීමේ වගකීම පුස්තකාලයක් සතුවේ.

මේ අනුව, තම පුස්තකාලය සතුව ඇති සම්පත් අවබෝධ කරගෙන පුස්තකාලයට පැමිණෙන පාඨක සමූහයා කවුරුන්දැයි හදුනාගනිමින්, එම පාඨක සමූහයාගේ අවශ්‍යතා මොනවාද යන්න පැහැදිලි කර ගනිමින් අවශ්‍ය දේ අවශ්‍ය වේලාවට සැපයීම විද්වත් වෘත්තිකයෙකුගේ වගකීම වේ.

මහජන පුස්තකාල හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාව තුළ පවත්නා විවිධ වූ වර්ගවලට අයත් පුස්තකාල අතරින් පුස්තකාල සේවා අවශ්‍ය සැමට ලබාදීමේ පොදු වේනතාවෙන් පසුගිය සියවස මුල් භාගයේදී පළාත් පාලන ආයතන සෙවනේ ජනතරී පෝෂණයවන පුස්තකාල විශේෂයක් ලෙස මහජන පුස්තකාලය හඳුන්වා දිය හැකිය. එසේම, මහජන පුස්තකාලය වූ කලී සමස්ත සමාජයෙහි ප්‍රයෝජනය සඳහා පුළුල් දැනුම් සම්භාරයක් මෙන්ම, දැනුම ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් සපයනු ලබන සුවිශේෂී ආයතන විශේෂයකි.

අනෙකුත් පුස්තකාල වර්ග හා සැසඳීමේදී මහජන පුස්තකාලය විසින් සපයනු ලබන සේවාවන් ද විශාල පරාසයක් තුළ විහිදී සංවිධානයවන බව පෙනේ. එසේ සපයනු ලබන සේවා අතුරින්, අධ්‍යාපනය, විනෝදාස්වාදය හා චින්තනය මෙන්ම විඥාපන හා තොරතුරු සේවා ඉතා වැදගත් සේවාවන් වේ. මෙම සේවාවන් ඉටු කිරීම නිසාම මහජන පුස්තකාලය අධ්‍යාපන, සංස්කෘතික මෙන්ම සන්නිවේදනය පිළිබඳ ප්‍රජාග්‍රන්ථවාදී ආයතනයක් ලෙස ද හැඳින්විය හැකිය. මහජන පුස්තකාලවල සම්ප්‍රදායානුකූල කාර්යභාරය ජනතාවට තම විවේක කාලය හොඳින් ගත කිරීමට අවස්ථාව ලබාදීම වේ. එහෙත්, මෑතක පටන් මහජන පුස්තකාලවලින් අපේක්ෂිත කාර්යභාරය වෙනස්වීමක් පෙන්නුම් කෙරේ. මහජන පුස්තකාල විවිධ ක්ෂේත්‍රවල, විවිධ ජන කොටස් සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු, අධ්‍යයනය හා දැනුම සපයන ජාතික සංවර්ධන කාර්යයෙහිලා ක්‍රියාශීලී කාර්යභාරයක් ඉටු කරන ආයතන විශේෂයක් ලෙස පරිවර්තනය වෙමින් පවතී.

මහජන පුස්තකාලයක මූලික කාර්යය ප්‍රදේශයේ ජනතාවට අවශ්‍ය කියවීමේ හා දැනුම ලබා ගැනීමේ පහසුකම් සැලසීම නිසා එය ප්‍රාදේශීය අධ්‍යාපනික මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස සැලකේ. පුවත්පත්, පොත්පත්, සහරා වැනි මුද්‍රිත ද්‍රව්‍ය මෙන්ම ඉවත් වීදුලිය, රූපවාහිනිය, වීඩියෝ පහසුකම් සහිත ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය අංශ ද, මහජන පුස්තකාලවල වර්ධනයවීමක් දක්නට ලැබේ. සම්මන්ත්‍රණ, පාඨක සමාජ, සාකච්ඡා මෙන්ම විවිධ ප්‍රසංග වැනි කියවීමට බාහිර අංශ ද මහජන පුස්තකාල ව්‍යාප්ත සේවා ලෙස පෙරමුණට පැමිණ ඇති අතර, ඒ අනුව, මහජන පුස්තකාල තොරතුරු හා දැනුම ලබා දෙන ආයතනයක් මෙන්ම සමාජයේ එක් එක් පුස්තකාල අතර, දැනුම හා තොරතුරු හුවමාරු කර ගන්නා සන්නිවේදන මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස ද සැලකීම යුක්තිසුක්ත වේ.

සංවර්ධනය සඳහා ඉගලා/යුනෙස්කෝ නියමුවෙහි මහජන පුස්තකාලය පහත සඳහන් පරිදි නිර්වචනය කර ඇත. “මහජන පුස්තකාලය ලොව පුරා ව්‍යාප්තව පවත්නා ආයතනයකි. එය එකිනෙකට වෙනස් වූ සංවර්ධන මට්ටම් සහ සංස්කෘතින්ගෙන් සමන්විත විවිධ සමාජයන්හි පවතින්නකි. ඊටා විවිධ සංදර්භ තුළ ක්‍රියාත්මක වන හෙයින් සපයන්නා වූ සේවය මෙන්ම එම සේවා සපයන විලාසය ද එකිනෙකට වෙනස් වේ. එසේවුවත්, සියල්ලටම පොදු වූ ලක්ෂණ ද තිබේ. එනම්, මහජන පුස්තකාල යනු ප්‍රාදේශීය, කලාපීය හෝ ජාතික රාජ්‍යයන්ගේ වෙනත් ස්වරූපයකින් යුතු ප්‍රජා සංවිධානයක් මගින් හෝ පුජාව මගින් හෝ ස්ථාපිත කරන ලද, ආධාර කරනු ලබන සහ අරමුදල් සපයනු ලබන සංවිධානයකි. එය පුළුල් පරාසයක සම්පත් හා සේවාවන් මගින් දැනුම, තොරතුරු හා පරිකල්පනාත්මක කාර්යයන් සඳහා සියලු සාමාජිකයන්ට සමසේ ප්‍රවේශය සපයයි. එහිදී ඔවුන්ගේ ජාතිය, ආගම, භාෂාව, ආබාධිත බව, ආර්ථික හා රැකියා තත්ත්වය සහ අධ්‍යාපනික මට්ටම සලකනු නොලැබේ.”

මහජන පුස්තකාල අභිප්‍රායයන්

පුජාතන්ත්‍රවාදය ගරු කරන පුද්ගලයන්ගේ සහ සමාජ කණ්ඩායම්වල පැවැත්ම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් වන සමාජයීය ප්‍රගතියට ඉවහල්වන දේශපාලනික, අධ්‍යාපනික, සංස්කෘතික හා මානව සබ් සාධන මෙන්ම විනෝදාත්මක අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා උරුමය සේවාවන්, තොරතුරු හා සම්පත් සැපයීම මහජන පුස්තකාලවල අභිප්‍රායය වේ.

මීට අමතරව ඉගලා/යුනෙස්කෝ මහජන පුස්තකාල ප්‍රඥප්තිය 1994 ට අනුව, මහජන පුස්තකාලයක අභිප්‍රායයන් ලෙස පහත සඳහන් කරුණු ද පෙන්වා දිය හැකිය.

- අධ්‍යාපනය යටතේ සියලුම මට්ටම්වල පොදුගලික සහ ස්වයං අධ්‍යාපනය මෙන්ම විධිමත් අධ්‍යාපනය සඳහා සහායවීම
- තොරතුරු ලබාදීමේදී, මහජන පුස්තකාලය එහි පාඨකයින් සඳහා සියලු ආකාරයේ දැනුම හා තොරතුරු සපයන ප්‍රාදේශීය මධ්‍යස්ථානයවීම.
- පුද්ගල සංවර්ධනය හා අදාළව, පොදුගලික නිර්මාණාත්මක සංවර්ධනය සඳහා අවස්ථාව සැලසීම.
- ළමයින් හා යෞවනයින් සඳහා මුල් අවධියේ සිටම ළමයින්ගේ කියවීමේ රුචිය ඇති කරලීම හා වර්ධනය කිරීම
- තොරතුරු පිළිබඳ ඇති නිදහස යටතේ, පුස්තකාල එකතුව හෝ සේවාවන් කිසිදු ආකාරයක දෘෂ්ඨිවාදයකට හෝ දේශපාලනික හෝ ආගමික වාරණයකට හෝ බාහිර බලපෑමකට යටත් නොවිය යුතුවීම.

ඉහත කරුණු අනුව අපට පෙනී යන්නේ මහජන පුස්තකාල සේවය රජයේ මුදලින්ම පවත්වා ගෙන යා යුතු මෙන්ම, ජාතිය සතු සම්පත්වලින් උපරිම ප්‍රයෝජනය සමස්ථ ජාතියටම ලබාදිය හැකි ලෙස මනාව සංවිධානය වූ ආයතනයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක විය යුතු බවයි.

මහජන පුස්තකාල පාඨක පුජාව

පාඨක පුජාව සීමා මායිම් රහිත සමාජ මෙහෙවරක් ඉටු කිරීමට හා තම අභිප්‍රායයන් සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා සහ පලල් පාඨක පුජාවකට සේවය සලසනු ලබන මහජන පුස්තකාලයක පාඨක පුජාව කවුරුන්දැයි විමසා බැලීම පුස්තකාල සේවා සැපයීම සඳහා වඩාත් වැදගත් වේ.

ඒ අනුව, මහජන පුස්තකාලයක් රටෙහි සියලුම ජනතාවට මෙන්ම කණ්ඩායම් සඳහා සේවය සැලසීම සිදු කළ යුතු වේ. මහජන පුස්තකාලයක පාඨක පුජාව ප්‍රධාන කොටස් තුනක් යටතේ විග්‍රහ කළ හැකිය.

- සියලුම වයස් කාණ්ඩවලට අයත් පුජාව එනම්, දෙමව්පියන් සමඟ පැමිණෙන කුඩා ළමයාගේ සිට සැරියවියෙක් ගමන් ගන්නා මහලු වයසේ පුද්ගලයා දක්වා වන ළමයින්, තරුණයන් හා වැඩිහිටියන්
- විශේෂ අවශ්‍යතා සහිත පුද්ගල කණ්ඩායම් - ආබාධිත ජනතාව, විවිධ සංස්කෘතික හා වාර්ගික කණ්ඩායම්වලට අයත් හා රෝහල්, බන්ධනාගාර හා ගෘහ ආශ්‍රිත ජනතාව සහ
- පුළුල් පුජා ජාලයක් තුළ ඇති ආයතන - මව් ආයතනයේ පරිපාලනයට යටත්වන ප්‍රදේශය තුළ පවත්නා සංස්කෘතික, අධ්‍යාපනික, ස්වේච්ඡා සංවිධාන හා ව්‍යාපාරික පුජාව සඳහා මෙන්ම මව් ආයතනයේ පාලක මණ්ඩලය ලෙස ගැනෙන පළාතේ ප්‍රාදේශීය අධිකාරීන්

මෙහිදී සමාජ තත්ත්වය, රැකියාව, ආගම, ජාතිය, භාෂාව, ලිංග භේදය යන ඕනෑම නිර්ණායකයන් භාවිත කළ ද, අනෙක් පුස්තකාල හා සැසඳීමේදී විවිධ වූ වෙනස්කම් ඇති පාඨක පුජාවක් සඳහා පුස්තකාල හා තොරතුරු සේවාව සැපයිය යුතු වේ.

මහජන පුස්තකාල පාඨක ප්‍රජාව දෙස බලන විට ලංකාවේ පවතින අනෙකුත් පුස්තකාල වර්ග හා සාපේක්ෂව විවිධ විශේෂතා දක්වන පාඨකයින්ගෙන් යුක්තවීම නිසා පාඨක ප්‍රජාව ද බෙහෙවින් පුළුල් වී ඇත. සමස්තයක් ලෙස ගත් කල ලංකාවේ දැනට මහජන පුස්තකාල 1185ක් පමණ පිහිටුවා ඇති අතර, ඊටා ප්‍රාදේශීය සභා, නගර සභා, මහ නගර සභා යටතේ පාලනය වේ.

මහජන පුස්තකාල - පළාත් මට්ටමෙන් (දළ වශයෙන්)

පළාත	පුස්තකාල සංඛ්‍යාව
උතුර	115
උතුරු මැද	54
උච්ච	63
බස්නාහිර	197
මධ්‍යම	194
දකුණ	155
නැගෙනහිර	138
වයඹ	178
සබරගමුව	91

මහජන පුස්තකාල - දිස්ත්‍රික්ක මට්ටමෙන් (දළ වශයෙන්)

දිස්ත්‍රික්කය	පුස්තකාල සංඛ්‍යාව
අම්පාර	55
අනුරාධපුර	36
කඵතර	57
කැගල්ල	32
කිලිනොච්චිය	10
කුරුමුරුගල	122
කොළඹ	65
ගම්පහ	75
ගාල්ල	66
ත්‍රිකුණාමලය	30
නුවර එළිය	48
පුත්තලම	56
පොළොන්නරුව	18
බදුල්ල	39
මඩකලපුව	53
මහනුවර	104
මන්නාරම	16
මාතර	42
මාතලේ	42
මුලතිවු	12
මොනරාගල	24
යාපනය	58
රත්නපුරය	59
වවුනියාව	19
හම්බන්තොට	47

රටෙහි පවත්නා මහජන පුස්තකාල පිළිබඳව අවබෝධයක් ලැබී ඇතිව සිටින මේ මොහොතේ මහජන පුස්තකාලයකින් සමස්තයක් ලෙස පුස්තකාලවලින් ඉටු කරනු ලබන සේවාවන් හා වැඩ කටයුතුවලට අමතරව, ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගේ පුස්තකාල හා තොරතුරු අවශ්‍යතා විශ්ලේෂණය පදනම් කරගෙන ප්‍රජා තොරතුරු සේවා (Community Information Services) හා ව්‍යාප්ති සේවාවන් (Extension Services) සැපයිය යුතුවේ. එමගින් තම වෘත්තීය ගෞරවය මෙන්ම තමා ලත් දැනුමෙන් රටට උපරිම සේවයක් ලබාදී ආත්ම තෘප්තියක් ලැබීමට විශේෂයෙන්ම මහජන පුස්තකාලවල පුස්තකාලයාධිපතීන් වාසනාවන්ත වේ.

පොදුවේ ගත් කල වර්තමානයේ, මහජන පුස්තකාල සඳහා මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන පහත සඳහන් සංවර්ධන අවශ්‍යතා සඳහා වෙන් කරනු ලබන අතර, එහිදී ද මෙම ව්‍යාප්ත සේවා නොහොත් පුස්තකාල සේවා ව්‍යාප්ත කිරීම පිළිබඳව ද සලකා බලා ඇති බව පෙනේ.

මහජන පුස්තකාල සඳහා මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීමේදී මව් ආයතනය විසින් සැලකිලිමත් වන සංවර්ධන අංශ -

- නව මහජන පුස්තකාලය ඉදි කිරීම
- මහජන පුස්තකාල නවීකරණය කිරීම
- මහජන පුස්තකාල සේවා ව්‍යාප්ත කිරීම
- මහජන පුස්තකාල පැරණි ගොඩනැගිලි නඩත්තු කිරීම
- ග්‍රාමීය මහජන පුස්තකාල සඳහා විදුලිය, ජලය, දුරකථන සේවා සම්බන්ධතා ලබාගැනීම
- මහජන පුස්තකාල සඳහා පුස්තකාල සම්පත් මිල දී ගැනීම
- මහජන පුස්තකාල සඳහා ලී බඩු, යන්ත්‍රාපකරණ, ශ්‍රව්‍ය ද්‍රාශ්‍ය ආධාර කිරීම, පරිගණක මිල දී ගැනීම
- අන්තර් ජාල (Internet), විද්‍යුත් තැපෑල (Email), ජාලගත කිරීම (Network), වැනි සේවා ලබාදීම
- මානව සම්පත් සංවර්ධනය කිරීම - පුස්තකාලයාධිපතින්ගේ හා සහායක කාර්ය මණ්ඩල පුහුණුව
- කාර්ය මණ්ඩලය සඳහා දේශීය හා විදේශීය වෘත්තීය පාඨමාලා හැදෑරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා ලබාදීම

ව්‍යාප්ත සේවාව හා එමගින් තම බල ප්‍රදේශවලට අයත් පාඨක ප්‍රජාවට සේවා සපයන්නේ කිනම් අයුරකින්දැයි මිලහට විමසා බලමු.

ව්‍යාප්ත සේවාව (Extension Service)

පුස්තකාලය පිළිබඳ පණිවුඩය, පුස්තකාලයේ විඥාපන සම්පත් පිළිබඳ පණිවුඩය, තොරතුරු සේවා පිළිබඳ පණිවුඩය පාඨකයා අතරට ගෙන යාමට විවිධ ආකාරයේ වැඩසටහන් හඳුන්වා දිය හැකිය. ඒ අනුව පුස්තකාලවල ඉටු කරන වැඩකටයුතුවලට අමතරව සාප්පු මෙහෙයවන අධ්‍යාපනික නිර්මාණාත්මක ක්‍රියාකාරකම් සඳහා ලබා දෙන සේවාව ව්‍යාප්ත සේවා නැතිනම් විස්තාරණීය සේවාව ලෙස හැඳින්වේ.

පුස්තකාලයක කාර්යය භාරයේදී අත්‍යවශ්‍ය වන්නේ ප්‍රජාවට සේවය කිරීමයි. ප්‍රජාවට විවිධ වූ සේවාවන් සැපයීමෙන් පුස්තකාල ඉතා වැදගත් වූ කාර්යයන් ඉටු කරනු ලබයි. එවැනි සේවා අතුරින් ව්‍යාප්ත සේවාව විවිධ පුස්තකාලවලින් සපයනු ලැබූව ද මෙය මහජන පුස්තකාලයන් හා විශේෂිත ලක්ෂණයක් වෙයි.

ව්‍යාප්ත සේවාවක පරමාර්ථ වන්නේ, කියවීමට උනන්දුවක් ඇති කිරීම සඳහා පුස්තකාලය බුද්ධිමත් මධ්‍යස්ථානයක් බවට පරිවර්තනය කිරීමයි. මෙය බොහෝ දුරට පාඨක සමාජයක මෙහෙයවීම නිසා අනිවාර්ය ප්‍රතිඵලයක් වන්නේ, විවිධ ක්‍රියාකාරකම් අනුසාරයෙන් පුස්තකාලය ජනප්‍රිය මධ්‍යස්ථානයක් බවට පත්වීමයි.

මහජන පුස්තකාලයක පාඨක ප්‍රජාව විවිධ වන නිසාම ව්‍යාප්ත සේවා මගින් සමස්ථ සමාජයට විශාල මෙහෙයක් සිදු කරමින් දැයෙහි සංවර්ධනයට ද උරදිය හැකි වේ. සමාජ සංවර්ධනය, දැයෙහි සංවර්ධනය මෙන්ම තම පුස්තකාලයේ දියුණුව සඳහා විවිධ වූ අවස්ථාවන් ඉලක්ක කොට ගෙන ව්‍යාප්ත සේවාවන් සැපයිය හැකි වේ. ඒ අනුව, මහජන පුස්තකාලයකින් ඉටු කළ හැකි ව්‍යාප්ත සේවා පහත සඳහන් පරිදි විග්‍රහ කළ හැකිය.

ජංගම පුස්තකාල සේවය (Mobile Libraries)

සාමාන්‍යයෙන් පුස්තකාල සේවාවන්ගෙන් ඉටු වන්නේ පාඨකයා පුස්තකාලය කරා පැමිණීමයි. නමුත් ජංගම පුස්තකාලයකින් බලාපොරොත්තු වන්නේ පාඨකයා වෙත පුස්තකාලය ළඟා වීමයි. මෙහිදී හඳුනාගත් ඉලක්ක පාඨක කණ්ඩායම් සඳහා සේවය සංවර්ධනය කිරීම වැදගත් වේ. ජංගම පුස්තකාල සේවය යන්න කෙටියෙන් හැඳින්වුවහොත් මධ්‍ය පුස්තකාලයකට හෝ ශාඛා පුස්තකාලයකට පැමිණිය නොහැකි පාඨකයන්ට ඔවුන් සම්පයට ගොස් පුස්තකාල සේවාවන් සැපයීම ලෙස දැක්විය හැකිය.

පුස්තකාලයකින් ඇති කළ හැකි මූලික ව්‍යාප්ත සේවාවකි ජංගම පුස්තකාල සේවාව. බොහෝ දුරට මහජන පුස්තකාලය තුළින් ඉටු කළ යුතුවන සේවාවකි. ප්‍රධාන පුස්තකාල මගින් මෙහෙය වනු ලැබීමෙන් ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ සිටින, පුස්තකාලයකට දෛනිකව පැමිණීම අපහසු මහජනතාවගේ බුද්ධිමත් තත්ත්වය උසස් කිරීම, කියවීමේ පුරුද්ද වැඩි දියුණු කිරීමේ අපේක්ෂාවෙන් පාඨකයා කරා පුස්තකාල සේවාව රැගෙන යාම මෙයින් සිදු කෙරේ. එසේම කිසියම් හේතුවක් නිසා පුස්තකාලයේ සේවාවන් පරහරනය කළ නොහැකි හා බුක්ති විඳීමේ හැකියාවක් නොමැති පාඨක ප්‍රජාව සඳහා එම සේවාවන් ලබා ගැනීමේ අයිතියක් තිබේ. එමනිසා මෙම පුස්තකාල සේවා ලබා ගැනීමේ දොරටු එම පාඨකයා සඳහා ද විවෘත කරලීම පුස්තකාලයාධිපතින්ගේ වගකීම සේ සලකා කටයුතු කළ යුතුවේ.

මහජන පුස්තකාලයාධිපතින්ගේ ජංගම සේවා ව්‍යාපෘතිය යටතේ පහත සඳහන් වර්ගවල පාඨකයන්ගේ පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය හා සේවා වෙත සම්පවීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා සලසා දිය හැකිවේ.

- බන්ධනාගාර හා රෝහල්වලට සීමාවී සිටින අය සඳහා සේවා සැපයීම
- නිවෙස්වලට සීමා වී සිටින පුද්ගලයන් සඳහා පොත් නිවාස කරා ගෙනයාම
- ඉගෙනීමේ අපහසුතාවලින් යුත් පුද්ගලයින් සඳහා විශේෂිත ද්‍රව්‍ය සැපයීම
- ශ්‍රවණ හා දෘශ්‍ය ආබාධවලින් පෙළෙන අය සඳහා විශේෂ උපකරණ සහ කියවීම් ද්‍රව්‍ය සැපයීම

මීට අමතරව, තොරතුරු තාක්ෂණයේ දියුණුවත් සමඟම ඇතිවී ඇති අන්තර්ජාල සේවා, විද්‍යුත් සන්නිවේදන සේවා, මාර්ගගත සුවි සඳහා ප්‍රවේශවීමේ පහසුකම් සැලසීම ආදිය මෙන්ම තොරතුරු අවශ්‍ය පාඨකයාට අදාළ තොරතුරු, විද්‍යුත් තැපැල් මගින් හෝ ලබාදීමට කටයුතු කළ හැකිය.

පුස්තකාල සේවාවන් අතර, ඉතා ඉක්මනින් ජනප්‍රිය තත්ත්වයකට පත්විය හැකි වෙතත් සේවාවක් නොමැති තරම් වන අතර, තම පුස්තකාලයේ ඇති සම්පත් උපයෝගී කර ගෙන වඩාත් සාර්ථක ජංගම පුස්තකාල සේවාවක් සැපයීම තුළින් තම පුස්තකාලයට ද නොමිලයේ ජනප්‍රියත්වයක්, ප්‍රචාරයක් ලබා ගත හැකිවේ. එසේම තමන් සේවය කරන පුස්තකාලය ඉහළ ශ්‍රේණියට ශ්‍රේණිගත කර ගැනීමේ අවශ්‍යතා සඳහා ද අත්‍යවශ්‍ය සේවාවක් වන ජංගම සේවාව සැම තරාතිරමකම පුස්තකාලයක් විසින්ම ඉටු කළ යුතු වන ව්‍යාප්ති සේවාවක් වේ.

මෙම පුස්තකාල සේවාව සඳහා ප්‍රදේශ හා මාර්ගවල තත්ත්වයන් අනුව, බස්රථ, වැන රථ, පොත් පෙට්ටි, ශ්‍රී ටිලර පිටරථවල නම් ඔටුවන් වැනි සතුන් ද යොදා ගනු ලබන අතර, පාඨකයා තුළ කියවීමේ පුරුද්ද ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා බෙහෙවින් සාර්ථක වූ ද, ප්‍රායෝගික වූ ද ක්‍රමයක් ලෙස හඳුන්වා දිය හැකි වේ. මධ්‍යම පුස්තකාලයක් කේන්ද්‍ර ස්ථානයක් කර ගෙන එම ප්‍රදේශයේ නොදියුණු, පුස්තකාල පහසුකම් අඩු ප්‍රදේශ කරා මෙම සේවාව සැපයීමෙන් සාම්ප්‍රදායික පුස්තකාල සේවාවලට අමතර වටිනා පුස්තකාල සේවාවක් තම බල ප්‍රදේශයේ ජනතාවට සැලසිය හැකිවේ.

02. සම්මන්ත්‍රණ, දේශන හා වැඩමුළු පැවැත්වීම

මහජන පුස්තකාලයක පාඨක සමාජය හා අවට පුස්තකාල හා සහයෝගයෙන් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ව්‍යාප්ත සේවාවකි මෙය. ප්‍රසිද්ධ දේශකයන් ලවා පුස්තකාලය තුළ නියමිත පාඨක ප්‍රජාව අරමුණු කර ගෙන දේශන, සම්මන්ත්‍රණ හා වැඩමුළු පැවැත්වීම කළ හැකිවේ. ප්‍රාදේශීය අධ්‍යාපන ආයතන සමඟ එකතුවී විෂයානුකූලව දේශන පැවැත්වීම මගින් සියු දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතුවලට උදව්දීම මෙමගින් බලාපොරොත්තු වේ. වැඩිහිටි හා ගෘහ ආශ්‍රිත පාඨකයින් සඳහා හික්ෂුන් වහන්සේ වැඩමවා කාලීන ධර්ම දේශනා පැවැත්වීම ද මෙම සේවාවේ වැදගත් තැනක් ගනී.

එසේම, පුස්තකාල ක්ෂේත්‍රයට අදාළ විශේෂ දින සැමරුම් අරමුණු කොට ගෙන- උදාහරණයක් ලෙස ඔක්තෝබර් මසට යෙදෙන ජාතික කියවීමේ මාසය අරමුණු කොට ගෙන කියවීමේ ඇති වැදගත්කම මෙන්ම කියවීමේ රුචිය, කියවීමේ පුරුද්ද වැඩි කිරීමට කළ හැකි ව්‍යාපෘති හඳුන්වාදීම මගින් තම පුස්තකාලයේ සමාජිකත්වය වැඩි දියුණු කරලීම සඳහා විශේෂඥ දැනුම ඇති විද්වතුන් සම්බන්ධ කර ගෙන දේශන හා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීම මෙම කාලයට බෙහෙවින් වැදගත් වේ.

03. ප්‍රදර්ශන පැවැත්වීම

විවිධ සිද්ධීන් අළලා පුස්තකාල ප්‍රදර්ශන පැවැත්වීම මගින් පුස්තකාලයේ පාඨක ප්‍රජාව වැඩි කර ගැනීමට මෙන්ම පුස්තකාලය ජනප්‍රිය ස්ථානයක් බවට පත් කිරීමට, හැකියාවක් ලැබේ. එසේම අධ්‍යාපනය, විනෝදය, තොරතුරු, අවබෝධය හා නිර්මාණාත්මක බව ඇති කිරීමට කටයුතු සැලසීම සඳහා පොත්, චිත්‍ර, ඡායාරූප, පෝස්ටර් සහ අන්කම ප්‍රදර්ශන පැවැත්වීම ද මහජන පුස්තකාලයාධිපතින්ට ඉතා පහසුවෙන් අවට මහජන පුස්තකාල සමඟ එක්ව ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ව්‍යාප්ත සේවාවක් වේ. විවිධ හැකියාවන් ඇති පුද්ගලයින්ගේ නිර්මාණ එළි දැක්වීම, නව නිර්මාණ බිහිවීම, නිකරුණේ කාලය ගත කරන පිරිස යහමගට ගෙන්වා ගැනීම මෙන් ම විවිධ රැකියා අවස්ථා බිහි කිරීමට මෙවැනි ප්‍රදර්ශන පැවැත්වීම තුළින් වැදගත් සමාජ මෙහෙවරකට අනදීමට පුස්තකාලයාධිපතින්ට හැකියාව ලබා ගත හැකිය. මීට අමතරව,

04. ශාඛා පුස්තකාල (Branch Libraries) ආරම්භ කිරීම හා පවත්වාගෙන යාම

මෙම සේවාව ද මහජන පුස්තකාලයකින් ඉටු කළ හැකි ව්‍යාප්ති සේවාවල එක් අංගයකි. ව්‍යාප්ත සේවා සඳහා ප්‍රචාරය ලබාදීමේදී ප්‍රතිරූපය වර්ධනය වන සේ සැලසුම් සකස් කළ යුතු වේ. මව් ආයතනයේ ගෞරවයට හානි නොවන අන්දමින් කටයුතු කිරීම මෙන්ම ඉන් උපරිම සහයෝගය ලබා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුවේ. මෙම සේවාව ජංගම පුස්තකාලවලට වැඩි සේවයක් ඉෂ්ඨ පාඨක ප්‍රජාවට මෙන්ම මව් පුස්තකාලයෙන් ඇත්ව වෙසෙන ජනතාව සඳහා මව් ආයතනයේ ද සහයෝගය ඇතිව ක්‍රියාත්මක කළ හැකි මනා ප්‍රජා සේවයකි.

පොත පත, පුවත්පත්, සහරා කියවීමෙන් ඇත්ව සිටින මෙවන් යුගයක පොතපත කියවීම සඳහා වැඩි නැඹුරුවක් ලබාදීමට රාජ්‍ය මට්ටමින් ඉටු කළ හැකි මෙහෙවර බොහෝ වන අතර, ශාඛා පුස්තකාල ඇති කරමින්, ජනතාව ලඟට පුස්තකාල සම්පත් ලබාදීම මෙමගින් අපේක්ෂා කෙරේ.

05. තොරතුරු පත්‍රිකා හෝ අත් පත්‍රිකා සැකසීම (Information leaflets or handouts)

පුස්තකාලය පිළිබඳ තොරතුරු රැගත් අත් පත්‍රිකා පුස්තකාලයට එන පාඨකයාගේ දැන ගැනීම සඳහා බෙදා හැරීම මෙමගින් බලාපොරොත්තු වේ. පුස්තකාලයෙන් ඉටු කෙරෙන කාර්යයන්, පුස්තකාලය විවෘතව තබන වේලාවන්, පුස්තකාලයට බඳවා ගැනීම් හා නීතිරීති, සපයන සේවාවන්, පුස්තකාල සුවිස පරිහරණය කරන අන්දම, පුස්තකාලයේ ඇති දත්ත පදනම් පිළිබඳ විස්තර, ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලබන ප්‍රකාශන පිළිබඳව තොරතුරු සහ විශේෂිත එකතු පිළිබඳ තොරතුරු මෙම පත්‍රිකාවල ඇතුළත් කළ හැකිවේ.

මීට අමතරව තම ප්‍රදේශයට ආවේණික කර්මාන්ත, නිෂ්පාදන අවශ්‍යතා පිළිබඳව ද විශේෂිත ස්වාභාවික විපත් අවස්ථා පිළිබඳ (සුනාමි, ගංවතුර, නායයෑම් ආදී) තොරතුරු රැගත් අත්පත්‍රිකා එකතුවක් සකස් කිරීම මෙහිදී වැදගත් වේ. එසේම, තම ව්‍යාපාර කටයුතු දියුණු කරලීම පිළිබඳ තොරතුරු (බැංකු ණය ගැනීම්, රක්ෂණ ක්‍රම ආදී) රැගත් තොරතුරු මේසයක් (Information Table or Information corner) සකස් කරමින් තම ප්‍රදේශයේ ජනතාව දැනුවත් පුද්ගලයින් කිරීමේ හැකියාව ව්‍යාප්ත සේවාවක් තුළින් කළ හැකිවේ.

06. ළමුන් සඳහා කියවීමේ පැය (Story Time)

කුඩා ළමුන් සඳහා ඔවුන්ගේ රුචිකත්වයට සරිලන සේ කතන්දර කියාදීම, චිත්‍රපටයක් ලැබෙන සේ රහපැමි ඉදිරිපත් කිරීම, රූපවාහිනී වැඩසටහන්, විවෘත ආදිය තුළින් ළමුන් පුස්තකාලයට ගෙන්වා ගැනීමට කටයුතු සැලැස්විය හැකිය. එසේම, කියවීමේ කඳවුරු සංවිධානය කිරීම තුළින් තමන්ට රුචි හෝ නියමිත කෘතීන් අධ්‍යයනය කිරීමෙන් අනතුරුව ප්‍රශ්නවිචාරාත්මක වැඩසටහන් සංවිධානය කිරීම මගින් දැනුම පිරිපුන් සමාජයක් බිහි කිරීම මෙන්ම, තම පුස්තකාලය ජනප්‍රිය පුස්තකාලයක් කර ගැනීමේ හැකියාව මෙම සේවාව තුළින් ඉටු කර ගත හැකිවේ.

මීට අමතරව, පෝස්ටර්, ජනමාධ්‍ය, වීද්‍යුත් මාධ්‍ය සහ වෙනත් උපක්‍රම භාවිත කර ගනිමින් පුස්තකාල ව්‍යාප්ත සේවා පවත්වා ගෙන යා හැකිය. රූපවාහිනී දැන්වීම් හා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම, Book marks, වී මට්ටු, ලියුම් කවර මුද්‍රණය වැනි දේ පුස්තකාල ප්‍රචාරක කටයුතු සඳහා උපයෝගී කර ගත හැකිය. මෙම කාලය තුළදී හා ඉදිරියේදී සිදු කිරීමට නියමිත වැඩසටහන් පිළිබඳ පාඨකයා දැනුවත් කිරීම සඳහා නිවේදන පුවරු (Bulletin Board) භාවිත කිරීම ආදිය ද මෙම ව්‍යාප්ත සේවා යටතේ සිදු කළ හැකිවේ.

ඉහත කරුණුවලට අමතරව, වර්තමානයේ පවත්නා තොරතුරු තාක්ෂණයේ දියුණුවත් සමගම රටතුළ තොරතුරු තාක්ෂණය ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා මහජන පුස්තකාල සම්බන්ධ කර ගැනීම ඉතාමත්ම වැදගත් වේ. අද රට පුරා විසිර පවත්නා පළාත් පාලන ආයතන සෑම එකකම පාහේ දුරකථන පහසුකම් ලැබී ඇත. ඒ අනුව පළාත් පාලන ආයතන යටතේ පවත්නා මහජන පුස්තකාල තම ප්‍රදේශයේ ග්‍රාමීය ජනතාවට සේවා සපයනු ලබන එකම ස්ථානය තවමත් පළාතේ මහජන පුස්තකාලය වීම නිසා වෙනත් කිසිදු ආයතනයකට වඩා නව තොරතුරු තාක්ෂණය ජනතාව වෙත ගෙන යාමේ කාර්යයට මහජන පුස්තකාලය සුදුසුකම් ලබා තිබේ. එබැවින් තොරතුරු තාක්ෂණ මධ්‍යස්ථාන මහජන පුස්තකාල හා සම්බන්ධ කිරීම මගින්, වර්තමාන තොරතුරු අවශ්‍යතාවලට ගැලපෙන ලෙස මහජන පුස්තකාල සේවා ප්‍රතිසංවිධානය කළ හැකිව තිබේ.

මුද්‍රිත පොත පත මෙන් ම නව තාක්ෂණය උපයෝගී කර ගෙන ඒ මගින් තොරතුරු උකහා ගනිමින් හා තොරතුරු බෙදාදෙමින් දැනුම ප්‍රචාරය කිරීම සඳහා තම පුස්තකාලයේ ඇති සම්පත් උපරිම අන්දමින් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට පුස්තකාලයාධිපතීන් උනන්දුවනු ඇතැයි ද, ව්‍යාප්ත සේවා විවිධ අංශ ඔස්සේ සපයමින් තම පුස්තකාලය ජනප්‍රිය සේවා ස්ථානයක් කිරීම මගින් රටේ සංවර්ධනයට උපරිම සේවය සැලසීම සඳහා මහජන පුස්තකාලයාධිපතීන් පසුබට නොවනු ඇතැයි ද, ඉහත සඳහන් කරන ලද ව්‍යාප්ත සේවා වඩාත් කාර්යක්ෂමව ඉටු කිරීම සඳහා ඊට අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් සලසා ගැනීම සඳහා මහජන පුස්තකාලවල මව් ආයතනවන පළාත් පාලන ආයතනවල සහයෝගය මේ සඳහා නො අඩුව ලැබෙනු ඇතැයි ද අපේක්ෂා කෙරේ.

‘ මහජන පුස්තකාල පවත්වා ගෙන යාම පළාත් පාලන අධිකාරියේ සහ ජාතික ආණ්ඩුවේ වගකීමකි. එයට නියත නීතිරීතිවලින් සහාය ලැබිය යුතු අතර, ජාතික ආණ්ඩුවෙන් හා පළාත් පාලන අධිකාරිය මගින් අරමුදල් සැපයිය යුතුය. එය සංස්කෘතිය, තොරතුරු සැපයීම, සාක්ෂරතාව සහ අධ්‍යාපනය සඳහා වන දිගු කාලීන උපාය මාර්ගයන්හි අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් විය යුතුය’----- (ඉෆලා/යුනෙස්කෝ මහජන පුස්තකාල ප්‍රඥප්තිය, 1994)